sammanträden uti deras sysslor ej måge blifva hindrade. RSt. framhärda etc.

(Civilärenden.)

1136 **RSt. ang. några mål i krigskollegii und. riksdagsrelation, nämligen indelningens jämkning och inrättning vid några regementen, salpeter- och kruttillverkningen, observationernas skyndsamma utfärdande öfver uppbördsmännen och däraf följande minskning af resten vid regementena, kollegiets kassaräkningar, revisionen af kollegiets hufvudböcker, arbetet med militiehufvudböckerna, artillerimaterialhufvudböckerna, artillerikontorets memorialböcker, fortifikationsmaterialhufvudböckerna. Den 26 augusti.**

»P[ræ]s[ent.] d. 4 sept. 1734. Anmältes i rådet d. 5, uplästes den 10 sept. 1734. Värkställes genom ordres til krigs- och cammarcoll. samt cammarrev[isionen].»

(*Referat.*)

RSt. hade af krigskollegii und. riksdagsberättelse inhämtat ang. *indelningens jämkning och inrättning vid några regementen*, 1) att den vid 1727 års riksdag förordnade indelningsjämkningen vid Bohusläns dragonregemente[1] blifvit verkställd redan 1730 och att det andra gången författade indelningsprojektet, sedan det första för några felaktigheter måst återsändas till orten, nu låg till öfverseende och jämförande med jordeböckerna i vederbörande kontor vid kammarkollegium; 2) att indelningsjämkningen i Åbo och Björneborgs län för Lifdragonregementet af den förordnade kommissionen blifvit bragt till slut, hvaröfver krigs- och kammarkollegierna med det första skulle afgifva und. utlåtande; 3) att sedan KM. den 18 augusti 1730 gillat indelningsjämkningen vid Nylands och Tavastehus läns dragoner och kollegierna tillskrifvit landshöfdingen i orten om ett fullkomligt indelningsverks upprättande öfver hela regementets häste-, fördels-, rusthålls-, augments-, reserv- och beneficiehemmansräntor, hade någon tid förlupit med brefväxling om verkets afslutande, härrörande bl. a. däraf, att i stället för Strömsbergs kungsgård, som förr varit indelt till reservhemman, men vid 1723 års riksdag blifvit lämnad till biskopssäte i Borgå[2] stift, andra hemman skulle utses, med flera omständigheter, som nu voro under arbetande i finska provinskontoret vid kammarkollegium; 4) att med allmogen i Österbotten kontrakt var slutet, af KM. fastställdt och tryckt om ständig rotering och knektehåll i stället för utskrifning och att kommissionen i orten ofördröjligen torde kunna afgifva själfva roterings- och indel-

[1] Se d. II, n:r 546.
[2] RSt:s und. skrifvelse har Borgo.

ningsverket; 5) hvilka öfverläggningar förelupit om Kymmenegårds läns infanteris förstärkande, sedan RSt. funno för godt, att det skulle inrättas till en bataljon,[1] och huru KM. befallt landshöfdingen och öfversten att undersöka de ändringar och oredor i roteringen, hvarpå indelningens inrättande ännu berodde. Öfver det förra målet hade RSt. i und. utlåtit sig den 19 i innevarande månad;[2] 6) att ett projekt till indelningsverk för Karelska dragonregementet, som komme att inrättas till 6 kompanier, nyligen inkommit till kammarkollegium. — Vid allt detta funno RSt. ej vidare att påminna än att hvad som i förberörda mål återstode genom KM:s förordnande måtte befordras till skyndsamt slut.

Därnäst hade RSt. den underrättelsen, att å *salpeter- och kruttillverkningen* hade kronan icke allenast tillräcklig tillgång af krut till arméns, fästningarnas och flottans förnödenhet, utan ock vacker avance för riket genom krutförsäljning. 1733 hade en indelning med salpetersjuderiet i Södermanland blifvit påbegynd och den ordning inrättad, att sjudarna hädanefter icke fingo koka på ett ställe oftare än hvart 5:e eller 6:e år till landets lisa i gemen och salpeterjordens hvila och förkofran. Förändringar till befordran af godt och starkt kruts tillverkande voro gjorda medelst undersökning vid Åkers krutbruk och andra. Man var i verket begripen att låta tillverka det finare s. k. reffelkrutet för att jämväl kunna hämma införsel af denna sort. — Som med sådana goda inrättningar icke allenast kronans nytta söktes, utan ock lindring för landtmannen i de besvär, som det för rikets säkerhet oumgängliga salpetersjuderiverkets vidmakthållande kunde hafva med sig, ty kunde RSt. ej annars än tycka nödigt och nyttigt vara, att med de till förberörde ändamål tjänande författningarna fortfores, dock att hvad salpetersjuderiverket i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän angick, hades anstånd tillsvidare.

Därigenom att krigskollegium, såsom af berättelsen inhämtades, i det nogaste höll hand öfver *uppbördsmännen*, förmodades balanser hädanefter näppeligen skola existera, emedan uppbördsmännen mer och mer begynte vakta sig för observationer, sedan de med all skyndsamhet utfärdades, så snart räkningarna inkommo, samt regementsskrifvarnas räkningar måste vara verificerade med under attesterade inventarier öfver behållningen i regementskassorna och tingsbevis öfver restantierna. Därigenom var så vida kommet, att resten i landet vid regementena, som 1727 var 115,019 dlr smt, 1732 var allenast 20,927 dlr smt.

Beträffande *krigskollegii kassaräkningar* från och med 1719 till och med 1731, som alla undergått revision, återstodo af dessa års uppbörd, 36 tunnor guld, allenast några få poster för 1729, 1730 och

[1] Se d. II, n:r 510.
[2] Se n:r 1127.

1731, men af de redan från större delen af landsorten inkomna berättelserna hade kollegiet ej funnit den ringaste differens uti hvad krigskassören debiterat landtränterierna, och RSt., som härom gjort sig underrättade och dessutom låtit för sig uppte 1732 års, jämväl reviderade och i samma års hufvudbok införda, kassaräkning, hade nogsamt förmärkt, det kollegiets kassaräkenskaper kommit på en god fot.

På kammarkollegii förnyade påminnelse om *hufvudböckernas aflevererande dit till ytterligare revision* hade krigskollegium, änskönt det ej fann något förordnadt därom, icke dess mindre ställt order om aflevereringen i mening, att en andra revision torde hafva sin nytta med sig. RSt. funno, att äfven härutinnan af krigskollegium var väl föranstaltadt, emedan ej något skedde, som tycktes ställa det ena kollegiet under det andras censur, men att kammarrevisionen immediate fordrade förklaring af ett annat KM:s och riksens kollegium, enär något vid dispositionen anmärktes, tycktes ej alldeles öfverensstämma med riksens kollegiers jämlikhet. Tjänligare tycktes vara, att anmärkningen ingafs till KM., som kommunicerade den kollegiet och efter dess inkomna förklaring hörde, hvad kammarrevisionen hade att påminna, hvarefter KM. täcktes resolvera.

Ang. *militiehufvudböckerna* förmälde krigskollegium, att vid militiekontorets dittransporterande 1715 ifrån kammarkollegium ingen militiehufvudbok fanns vara afsluten sedan 1707; det berättade, hvad detta efterblifna arbete blifvit tillgjordt under krigsåren och huru man fortfarit med revisionsarbetet och gamla balanssakers utredande ifrån 1707 till 1719 med hjälp af år 1726 antagna extraordinarie betjänter mot arfvode af medel, som kunde inflyta genom deras observationer, hvarvid framför allt det revisionsarbete företogs, som förmodades vara af någon nytta, och därigenom hade extrabetjänterna fått sitt arfvode och en god del af observationsmedlen kommit statsverket till godo. Under tiden hade de ordinarie militiekontorets betjänter med så mycket starkare drift kunnat fortsätta bokslutet ifrån 1719, att nu hufvudböckerna för åren 1719—1725 voro renskrifna och inbundna att kunna aflevereras till kammarkollegium och att med 1726—1731 års var så när kommet, att de därtill höriga regements-, faktori-, salpetersjuderi-, krutbruks-, styckgjuteri- och kollegii kassaräkningarna voro reviderade och omslutna, att på dem felades allenast öfverdrag, som skulle blifva verkställdt, när 1732 års regementsräkningar blefvo reviderade. För all ting måste man nämligen skynda med revisionen för att för uppbördsmännen hindra tid och rådrum att nyttja eller förskingra kronans medel, såsom i förra tider ofta skett, i det de långt efteråt påfunna balanserna sällan kunde indrifvas för åtskilliga olägenheter och vidlyftigheter, som man förekom, om, såsom i dessa åren skett, revision öfvergick uppbördsmännen på färsk gärning, då skulden genast kunde indrifvas

och komma kronan till godo. Förmenandes kollegium, att detta måtte hafva preferans för själfva hufvudbokslutet, när ej båda på en gång kunde medhinnas. — Vid hvilket allt, såsom ländande till befordran af kronans fördel, RSt. ej sågo något vara att påminna, dock att hufvudbokslutet jämte revisionen med flit fullföljdes så, att hufvudboken desto förr på behörig ort kunde blifva aflevererad och att förskingrande uppbördsmän, änskönt hos dem ingen tillgång funnes, likafullt ställdes under behörigt tilltal.

Artillerimaterialhufvudböckerna voro, förmälde kollegiet, färdiga allenast för åren 1695—1697. Genom den allt starkare påfordrade utredningen af ammunition, artilleri och gevär under krigsåren hade artillerikontoret blifvit sysselsatt mer än det medhann, så att detta bokslutet alldeles måst blifva tillbakars. Under de påföljande fredsåren och sedan i krigskollegii instruktion blef förordnadt, att hufvudböcker skulle slutas ej allenast i militie-, utan ock i artillerikontoret, hade själfva omöjligheten i anseende till sysslornas myckenhet legat i vägen. Kollegiet hade 1727 och 1731 hos RSt. afgifvit omständliga remonstrationer därom och att, ifall hufvudböcker i artillerikontoret skulle slutas, åtminstone 700 dlr smt årligen af kronan komme att bestås, alldenstund i anseende till arbetets ökade storlek tvenne betjänter skulle komma att antagas och lönas och det öfriga kostas på materialier och »desse ofantelige böckers» inbindning, på hvilka man dock föga kunde förlita sig i anseende till de några tusen titlar och kolumner, hvaruti misskrifning lätteligen kunde hända, och dessutom vore materialhufvudbokslutet ej nödigt. — RSt. hade låtit för sig uppte en färdig hufvudbok och förmärkt, att till sådana, »som man väl kan kalla ofanteliga», böckers förfärdigande erfordrades mycken omkostnad och tid, men att man, när de ändtligen blifvit slutna, renskrifna och inbundna, föga hade att förvänta någon rätt nytta däraf, ty denna berodde endast på rustkammar- och tyghusbetjänternas räkenskapers reviderande, som genast skedde, när räkningarna inkommo, och alltså befordrade kronans intresse. Det först långt efteråt färdiga materialhufvudbokslutet tjänade däremot ingen ting i denna måtto, utan allenast till en blott underrättelse, hvad utgift och behållning af all riksens förråd på hvarjehanda krigsredskap varit under de förutgående åren, en underrättelse, som KM., så ofta nödigt pröfvades, och RSt. på riksdagarna alltid kunde hafva af infordrade summariska extrakt och förslag ifrån krigskollegium och det för den närmaste tiden, då mera angeläget var att hafva besked därom. RSt. tyckte sig därför hafva orsak att i und. styrka därtill, att med detta s. k. artillerimaterialhufvudbokslut alldeles måtte upphöra och att revision å uppbördsmännens räkningar i det stället måtte med flit fortsättas.

Med *artillerikontorets memorialböckers* öfverseende och jämförande ifrån 1719 till 1732 års slut hade krigskollegium gjort en

början, och 100 dlr smt till 1719 års bok hade i nåder blifvit bestådda af observationsmedlen. Som nyttan däraf för KM:s och kronans samt kollegii säkerhet skulle finnas vara ögonskenlig, anhöll kollegiet, att en lika summa måtte af observationsmedlen bestås de följande årens böcker; men ifrån 1732 hade kollegium så inrättat metoden, att förenämnda öfverseende och jämkande icke skulle behöfvas. — RSt. hade låtit hämta till sig 1719 års medelsbok, hvilken var inrättad som en hufvudbok på titlar med öfverdrag öfver alla medel, som under året stått under krigskollegii disposition. Emedan sådant arbete lände till fullkomligt utredande af allt hvad genom oumgängliga antecipationer, som skett, innan de rätta statsmedlen utfallit, samt medelst alldeles eller till en del obetalta statskontorets anordningar och sedermera stundom 2 à 3 gånger utfärdade renovationer på andra medel kunnat råka i mörker och oreda, hvilket medelst de förr vanliga annotationsböckerna i kontoret ej stått att förekommas, så att kronans intresse och kollegii säkerhet syntes bero därunder, att det påbegynta arbetet fortsattes, så hade RSt. samtyckt till kollegiets hemställan om 100 dlr smt af observationsmedlen för hvar bok åt den för arbetets utförande antagne extra betjänten. RSt. hade låtit för sig uppvisa äfven de memorial- och medelsböcker, som efter den nyare metoden höllos i artillerikontoret och funnit dem så inrättade, att man däraf alltid kunde hafva en genväg till all underrättelse om, hvad staten bestått och efter statskontorets anordningar var utgifvet eller i behåll.

Allenast *fortifikationsmaterialhufvudböckerna*, berättade jämväl kollegium, hade slutits af fortifikationskontoret, tills detta 1724 kom under krigskollegii inseende, då kontoret i följe af statskommissionens resolution af den 12 december 1720, som blifvit fastställd i krigskollegii instruktions § 9, måst hafva göra jämväl med bokslutet öfver fortifikationskassa- eller byggnads- och löningsräkningarna, som förr influtit i militiehufvudboken. Därigenom hade materialbokslutet måst efterblifva; kollegiet förmenade det icke heller vara af större angelägenhet än att det kunde lämnas, alldenstund det i anseende till kolumner öfver materialier och instrumentalier icke kunde inrättas annorlunda än de från orterna inkommande materialräkningarna i sig själfva voro, vidare än hvad observationsposterna angick, som blevo balansen tillökta, och kollegiet fann, att man kunde hafva samma ändamål, om man i stället för att afskrifva hela räkningarna vid förbigångna posters påträffande införde alla observationer i en särskild s. k. observationsbok. — Det tycktes RSt. klart, att den efter gamla metoden brukliga materialhufvudboken var onödig, när i stället en på kolumner till debet och kredit inrättad observationsbok ständigt hölls och årligen medföljde själfva materialräkningarna och kassahufvudboken till den ort, där de borde undergå ytterligare revision. På det sättet undvek man ett vid-

lyftigt arbete på en hel ny materialbok, hvaruti allt detsamma måste inskrifvas, som förut stod i specialräkningarna, hvilket arbete ej skulle kunna fullföljas, med mindre staten graverades med en à part betjänt. Däremot, om kontoret sluppe detta onödiga arbete, skulle man så mycket förr hinna med observationerna, hvarmedelst man i tid fick bevaka kronans rätt och kunde förmå uppbördsmännen till mera aktsamhet. Alltså voro RSt. i den tanken, att med materialhufvudbokslutet i fortifikationskontoret skulle upphöra med år 1730, till hvilken tid enligt krigskollegii berättelse förberörda bokslut mest var färdigt, och att sedan i stället ifrån och med 1731 begynnelse skulle göras samt årligen fortfaras med observationsboken, som förbemält är.

(Krigsärenden.)

SU. ang. lifdrabantkårens aflöning. Den 27 augusti. 1137

»P[ræ]s[ent.] d. 8 octob. 1734. Res. i samtel. rådet d. 8 oct. 1734, at detta värkställes genom ordres til öfversten Stiernros at efter behörig communication med G[eneral]M[ajor] Sparre inkomma med project til fördelning. Och får statscontoiret befalning at, hvad beklädningspe[nningarn]e angår, sådant i staten i akt taga. Exped.»

(*Referat.*)

Hos KM. hade generalmajoren och öfverkammarherren baron Sparre andragit, huruledes KM:s lifdrabantkår sedan 1722 många olyckliga förändringar öfvergått, i det att lönerna återförts till 1696 års stat, 42,420 dlr smt, hvarvid KM. förordnat, att af de där bestådda 200 drabanterna 68 skulle indragas till så mycket tillräckligare gage för officerarna. Men statskommissionen hade 1722 icke dess mindre förminskat något för dem på gaget. På skedda föreställningar hade vid 1723 års riksdag dem en så tillräcklig stat blifvit uppvist, att de därmed kunnat sig benöja, men samma stat hade, när den dagen för riksdagens slut hade blifvit kunnig, befunnits i många delar förändrad, så att af de indragna 68 drabanternas och afgångna officerarnas besparda löningar icke något augment kunnat erhållas för de kvarstående, hvarför de allt framgent måst tjäna för mindre löner än de för många år med mindre karaktär i samma kår innehaft. Då 1727 KM. inga flera drabanter velat antaga, tillades detta den meningen, att besparingen, som på sådant sätt komme att göras, skulle användas antingen till flera drabanters antagande eller till deras beklädningar, hvaraf klarligen skulle finnas, att det varit i KM:s godtfinnande att låta flera drabanter antagas, då ofelbart, som 1696 skett, andra medel måst anslås till beklädningen. Vid 1731 års riksdag hade något blifvit tillagdt en del af officerarna, dock ej så tillräckligt, att någon af dem kommit till sitt förr åtnjutna gage. Chefen hade ej ens kommit till lönen i 1696 års stat, utan

blifvit uppförd till mindre lön än den näste på honom följande officeren. Och lönen hade med avancemanget ej blifvit ökad, ty förste löjtnanten och adjutanten, fast KM. benådat dem med fullmakter, tillades ej mera lön än de åtnjutit den förre som adjutant, den senare som korpral. Eftertänkligt vore ock att, sedan KM. benådat lifdrabanterna med kornetts karaktär och många ibland dem varit ryttmästare, kaptener och löjtnanter, det dock i staten var förordnadt att, så snart de gamle korpralerna genom afgång blifvit mindre än 6 till antalet, inga andra skulle antagas än sådana, som voro bestådda på 1696 års stat, de där ej voro i mera anseende än underofficerare vid regementena. Huru sådana skulle kunna kommendera lifdrabanter, som stodo på öfverofficerarfot eller i tjänstgörandet hos KM. alternera med de ännu öfrige af dess korpraler, skulle icke väl kunna begripas, särdeles som många brafva officerare och hurtiga män af adelns och ståndens barn blifvit konserverade under denna kår, hvilka icke kunde sättas i comparaison med 1696 års drabantkår, fastän de bekymmersamt måste hjälpa sig med 1696 års lön. I behjärtande däraf anhöll Sparre, att drabantkåren kunde oafkortadt till löningsstat åtnjuta den summa, som i 1696 års stat tillades dem, utan att någon besparing under titel till beklädning däraf måtte göras, och att, som det varit i 1696 års stat, andra medel utom denna besparing måtte varda anslagna till beklädning. Därigenom skulle officerarna åtminstone något kunna åtskiljas i traktamente och blifva lika officerarna vid regementena. Såsom KM:s närmaste lifvakt voro de underkastade långt större och dagligare(!) utgifter än dessa, och i anseende därtill borde en sådan kår efter alla potentaters bruk till traktamente och villkor distingeras ifrån den öfriga militien.

Igenom nåd. remiss af den 17 juni 1734 förmälde KM., att detta ärende varit de förra riksdagarna på det bevekligaste hemskjutet till RSt. och blifvit statskontoret nu anbefalldt att föredraga i SU. SU. hade befunnit, att rätta och egentliga kvestionen var, om af löningssumman i 1696 års stat, 42,420 dlr smt, någon indragning borde ske till beklädningen eller annat behof. Af de undersökningar SU. anställt för upplysningar härom var den underrättelsen inhämtad, det drabantstaten för år 1696 till och med 1699 verkligen åtnjutit en lönesumma af 42,420 dlr smt årligen och att dem till beklädningen ditintill andra medel utom dessa i staten årligen blifvit anslagna. Den 3 november 1721 hade ock statskommissionen beslutit 1696 års stat, som drabanterna också undfått oafkortad, men lönen, som i denna stat påfördes officerarna, steg på långt när ej till det kvantum, som de åtnjutit i krigsåren i anseende till sin högre karaktär. 1723 års statskommission antog samma stat, dock att, som drabantstaten under kriget sig bestigit till 130,000 dlr smt, så borde summan så indelas, att chefen och de andre officerarna, som voro förnämare än de varit 1696, tillades större lön, särdeles som en hop gemena drabanter då

blifvit indragen. I följe af vakanser det året hade 810 dlr smt blifvit besparda, hvaremot dem då i beklädningspenningar anordnats 16,680 dlr smt, hvilken besparing 1724 utgjort 2,038 dlr smt, 1725 allenast 1,554 samt framgent till dato fortfarit och utgjorde för innevarande år 5,848 dlr smt, att använda antingen till flera drabanters antagande eller munderingarnas betalande, hvilket hemställts KM:s eget godtfinnande. KM. hade ej velat rekrytera drabanterna till 200 endast i afsikt, att officerare och drabanter så mycket bättre måtte kunna aflönas.

»Ty är och SU. för dess del af de tankar, det 1696 års stat för denne corps ej med skiäl mera än för andre stater väl skulle kunna förminskas, hälst densamma numera är inrättadt på en helt annan fot än den 1696 varit, bestående af en hop sådana officerare, som igenom deras berömmelige förhållande under kriget giordt sig af det allmänna väl förtiente, och af sådane drabanter, som hafva rang och heder med öfverofficerare, hvilka tienster en del af dem tillförende värkeligen innehafft, deremot de dock, enär de 1696 års stat till fullo åtnjuta, ändå ej hinna till en sådan lön, som de tillförene innehafft, hvarföre synes, at dem 1696 års stat oförminskad tillkomma bör, och altså EKM:s egit höga nåd. godtfinnande underställes, huru den anslagne summan af 42,420 dlr smt vederbörande emillan må fördelat varda samt dessförutan uti staten årligen någon viss summa till deras beklädning anordnas, hvilken så mycket drägeligare voro, när den något hvart år samlad och dervid all möjelig besparing observerat varder, deremot omkostnaden till statens gravation långt större sig skulle bestiga, där denne corps med hästar och monderingar förses skulle, som EKM. uti desse tider och till dess det bättre kan behöfvas lärer allernåd. behaga bespara.»

(Krigsärenden.)

SU. ang. ett preussiske kronprinsen gifvet löfte att få anställa värfningar i Sverige; ang. förbud mot främmandes värfningar; ang. undersökning rörande antalet ur riket utförda värfvade sedan 1727. Den 27 augusti. 1138

»P[ræ]s[ent.] d. 2 sept. 1734. Upläst i samtel. rådet och sedan för HKM. sielf den 2 sept. 1734. Värkställes. Exped.»

(*Referat.*)

KM. hade genom utdrag af rådsprotokollet den 26 och 30 sistl. juli med SU. kommunicerat dels kronprinsens af Preussen egenhändiga bref till KM, af Rupin[1] den 10 sistl. juni[2] med tack för af

[1] SU:s und. skrifvelse har Ruphin.

[2] Kronprinsens bref, franska, 2 sid. liten fol., i original bland SU:s akter, tom 1, bilagdt akt n:r 22.

KM. gifvet tillstånd för löjtnant Finck att rekrytera här i Sverige och med anhållan, att Finck måtte få komplettera de 12 man, som blifvit honom lofvade, men hvaraf i förledet år allenast 8 antagits, dels att löjtnanten på riksrådet grefve Bielkes tillfrågan själf tillstått sig väl hafva fått elfva män, men att däribland varit 2:e adelsmän och en liten till soldat otjänlig karl.

RSt. hade 1727 i § 7 af projektet till den förnyade värfningsförordning,[1] som den 1 december samma år blifvit stadfäst af KM. och tryckt, strängeligen förbjudet främmande värfning, ett förbud, som SU. fann så mycket mera grundadt på rikets sannskyldiga nytta, som genom slika värfningar det bästa och ansenligaste manskapet, hvarpå de preussiske värfvarna egentligen hade sitt afseende, drogs ur landet, en så mäktig grannes krigsmakt förbättrades och de svenska regementenas rekrytering med godt manskap, som KM. i sin nåd. sekreta proposition så högeligen rekommenderade, gjordes svår, i synnerhet som genom de öppna order, med hvilka Finck fått fara kring och själf söka sig rekryter, honom lämnades tillfälle att utpraktisera så mycket manskap han kunde erhålla. Därtill kom, att genom de främmandes ansenliga värfningspenningar allmogen med svårare legor, regementena med odrägliga värfningspenningar måste blifva graverade samt garnisonerna till desertion förledde, till förtigande att en sådan värfvare, då han hade frihet att resa ifrån den ena socknen till den andra, äfven hade lägenhet att göra sig underrättad om rikets värbara manskap.

Fördenskull styrkte SU. KM. att hädanefter förekomma såväl här i Sverige som i Pommern slika af de preussiske och alla andra för främmande görande försök, hvartill ock kunde bidraga, om KM. läte vederbörande förstå, att KM. lofvat sina trogna ständer att hädanefter ingen främmande värfning tillåta. Dock täcktes KM. nu lämna Finck nåd. tillstånd att antaga de fyra man, som ännu brusto och om hvilkas erhållande KM. gifvit kronprinsen nåd. löfte, allenast Finck ingalunda tillätes vidare fara genom landet att själf uppsöka desamma, utan karlarna, med hjälp af vederbörande regementschefer, fördes hit och förpassades härifrån. Därjämte begärde SU. KM:s bref till landshöfdingarna och cheferna af regementena att låta undersöka och uppgifva, huru mycket manskap ur hvarje län af allmogen och regementena blifvit utfördt af främmande värfvare sedan år 1727.

(Krigsärenden.)

[1] Se d. II, sid. 435.

SU. ang. riksrådet och generalguvernören i Pommern grefve Johan August Meijerfeldts kronofordran. Den 27 augusti. 1139

»Pres. d. 31 aug. 1734. Upläst i rådet d. 9 septemb. 1734 och värkställes. Detta memorial afgifves til utrikesexpeditionen för den häruti omförmälte befallningen til svenske ministern vid preussiske håfvet.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade Meijerfeldt[1] andragit, huruledes han på konung Karl XII:s befallning ifrån Bender af den 23 september 1712 till Stettinska garnisonens underhållande uppnegotierat nödiga medel, för hvilka KM. tillåtit, att 8 till 12 och mera procent kunde utfästas, hvarom k. senaten genom öppet kreditiv af den 22 april 1713 försäkrat honom. Denne hade såmedelst förklarat sådana af Meijerfeldt och den förordnade kommissionen mot 100,000 rdrs undfångna lån utgifna kreditivsedlar af lika kraft och verkan, som vore de af KM. själf utgifna. Men som ganska få då velat eller kunnat göra försträckningar, hade Meijerfeldt gripit till det mesta han själf egde och dessutom emplojerat sin kredit hos andra mot förskrifning af all sin egendom och således anskaffat medlen, utan att gravera kronan med mera än 6 procents årligt intresse. Vid sin återkomst ifrån Turkiet hade konungen uppdragit honom vissa gods i Pommern till hypotek och intressenas afbetalande. Men sedan dessa genom fiendens infall gått honom ur händerna, hade KM. förunt honom i afräkning på halfva intresset de i Skåne belägna danska kaducerade godsen Bollerup och Glimminge. Då dessa ej därtill förslagit, hade, i följd af k. brefven den 31 jan. och 4 februari 1716, kammarkollegiam i und. svar den 14 maj 1716 berättat sig hafva till halfva intressets betalande för den likvida summan, 103,486 rdr 47 5/6 sk., inrymt honom utom de kaducerade godsen Visingsö kungsladugård med underlydande till 866 dlr 15 öre smt årlig ränta, så att revenyerna af alla lägenheterna bestigit sig till 5,807 dlr 22 öre smt, men att ännu till hela intressets förnöjande felats 5,058 dlr 10 öre smt. Dessa hade KM. den 9 november 1716 befallt skola upptagas i staten och betalas af upphandlingsdeputationen. Likmätigt 1720 års fredstraktat med Danmark hade de två kaducerade godsen med det årets revenyer blifvit proprietarierna åter inrymda, och Meijerfeldt för intressena Visingsö gods allena lämnadt, men detta tillika med de andra kungsgårdarna hade 1720 blifvit ställdt under arrende, då Meijerfeldt, utan att påstå blifva vid sin panträtt bibehållen, vid auktionen åtagit sig högsta budet, 2,263 dlr smt — så hade godsets ränteafkastning stigit genom Meijerfeldts förbättringar 1716—1720. Enligt kammarkollegii likvidationer af den 20 april 1724 och 23 december 1731 skulle riksrådet för återstående intressen till den tiden hafva att fordra 23,797 dlr 2 2/3

[1] SU:s und. skrifvelse har Meijerfelt.

öre smt, för hvilka han hos KM. gjort ansökning om betalning eller att få årligen innehålla hela eller en del af arrendesumman för Visingsö. Kammarkollegium och statskontoret, i und. utlåtande af den 1 juli 1731 på nåd. remiss af den 23 februari samma år, hade hållit det senare alternativet för det bästa, så att Meijerfeldt på sin fordran skulle årligen dekurtera de 1,400 dlr smt, som härflutit af hans egen melioration, och betala den på gamla staten upptagna förra räntan, 866 dlr smt, tills hela fordran på sådant sätt vore försvunnen. Sedan KM. ytterligare den 13 juli 1731 hört statskommissionen, hade i afslag på Meijerfeldts fordran den 5 september 1732 blifvit anordnade 1,400 dlr smt. Sedan den tiden hade han ingen vidare betalning njutit. Därför anhöll han ytterligare att antingen få hela sin återstående intressefordran betald eller att få på densamma dekurtera 1731 och 1732 års ännu obetalta arrendesummor, att för innevarande och de följande åren få innehålla hela arrendesumman, 2,263 dlr smt, intill dess fulla betalningen af 23,797 dlr smt blifvit betald, och att vid afträdet erhålla ersättning för byggnader och meliorationer, långt öfver 3,000 dlr smt, eller ock behålla gården ett år fri för arrendeafgift. I stället för att af KM. blifva förnöjd för sina kapitalförskott hade han blifvit hänvist till konungen i Preussen, emedan 9:e § i fredstraktaten stipulerade, att denne skulle inlösa de uti locis cessis belägna hypoteken eller att hypotekarierna skulle därvid lämnas i possession, tills de åtnjutit full betalning. Efter ansökning vid preussiska hofvet hade Meijerfeldt fått till svar, att honom godsens inrymmande alldeles icke kunde lämnas, men att fordrans förnöjande kunde honom beviljas, så framt han i stället för 100,000 rdr ville antaga 70,000 rdr, ty i vidrig händelse kunde alldeles intet blifvit honom tilldelt. Meijerfeldt hade tillsvidare måst antaga de anbudna 70,000 rdr. Han hade anfört detta i den afsikt, att KM. och RSt. ville om hans fulla förnöjande göra ytterligare föreställningar till preussiska hofvet.

1732 och 1733 års statskommission hade visserligen erkänt riksrådets fordran af 23,797 dlr 2 ²/₃ öre böra betalas, men Visingsö arrendesumma för 1733 och 1734 hade likafullt i anseende till statens knappa tillstånd blifvit anslagen till amiralitetets behof, men vore af riksrådet i hopp af ändring ännu innehållen. »Likväl som ingenting bör vara ett rike mera och högre angelägit än vid alla tilfällen sökia bibehålla den allmenna crediten, som igenom god betalning för undfångne lån niuter dess rätta och beständiga styrkia, hvilket uti detta målet igenom det af riksrådet projecterade sättet tyckes kunna erhållas, särdeles som publicum helt okiänbart vinner på det af riksrådet sielf updrefne och förhögde Wisingsöö arrende den summan, hvarmed hela denne skulden effter handen kan blifva betalt och Cronans ägendom eller kungsgården derigenom uti så god hand lemnas, at den effter creditorens undfångne betalning förbättrad kan Cronan återställd varda»,

alltså hemställde SU., om icke KM. skulle täckas lämna riksrådet efter dess ansökning — hvarvid kammarkollegium och statskontoret icke haft att påminna — »tillstånd at årl. få innehålla och på förber:de interesse decourtera de förra arrendesumman öfverskiutande 1,396 dlr 17 öre smt, deremot förra arrendet af 866 dlr 15 öre smt til statens behof uti publique cassan årl. böra inflyta, hvarmed kunde fortfaras, til dess hela riksrådets fordran af 23,797 dlr 2 ²/₃ öre smt blifver betald, hvilken, då betalningen ifrån och med 1732 tager sin begynnelse och, sedan de på bem:te interesse undfångne 1,400 dlr smt afdragas, på 16 års tid helt och hållen blir försvunnen.» Däröfver kunde kammarkollegium och statskontoret anbefallas med riksrådet upprätta kontrakt och däruti något visst om den årliga byggnaden afsluta. SU. ville låta utse nödiga utvägar till ersättande af de uti 1733 och 1734 års stater bristande anordningarna för amiralitetet i Stockholm till en årlig summa af 1,396 dlr 17 öre smt, sedan riksrådet själf för dessa år och framgent utbetalade det vanliga arrendet, 866 dlr 15 öre smt.

Hvad angick riksrådets fordran af 30,000 rdr för de pommerska pantegodsen, anhöll SU. om nåd. befallning till ministern vid preussiska hofvet att genom tjänliga föreställningar förmå konungen af Preussen att enligt fredsfördraget förnöja såväl riksrådets som flera pommerska hypotekariers fordringar.

(Utrikesärenden.)

SU. ang. kammarherren baron Karl Fredrik von Höpkens och korrespondenskommissarien Edvard Carlsons underhåll under vistelsen i Konstantinopel. Den 27 augusti. 1140

»Præs:t d. 27 aug. 1734. Föred. i rådet d. 28. Exp. genom extr. protocolli.»

(*Referat.*)

Kanslikollegium hade i und. skrifvelse af den 16 innevarande månad, som KM. den 19 kommunicerat med SU., föreslagit till Höpkens och Carlsons underhåll, så länge de i KM:s och rikets tjänst uppehöllo sig i Konstantinopel, 50 rdr banko i månaden för hvardera och till korrespondenspenningar 25 rdr dito på samma sätt för bägge tillsammans.

SU. biföll alldeles själfva summan. Det höll oförgripligen före, att det var billigast och med vanligheten vid dylika tillfällen mest enligt, att tiden för detta traktamentes åtnjutande beräknades från den tiden, då riksrådet och presidenten grefve Horn lät till dem befallning afgå att där fördröja och likmätigt instruktionen bevaka

KM:s och rikets tjänst, hvilket dock SU. KM:s ytterligare mildaste bepröfvande underkastade.

(Utrikesärenden.)

1141 **SU. ang. allianstraktaten med Danmark. Den 27 augusti.**

»Præs:t d. 27 aug. 1734. Föred. i rådet d. 28 aug. — Afgådt ordre til comiss[arier]ne.»

(*Referat.*)

Till efterlefnad af nåd. remiss den 20 innevarande månad hade SU. låtit sig föreläsa det utkast till defensivallianstraktat, som blifvit tillställdt ambassadören geheimerådet Sehestedt, och protokollet, som samma gång blifvit hållet vid konferensen.

SU. hemställde, om icke för vissa skäl och orsaker i 10:e § af utkastet kunde i stället för vice amiral sättas *flaggman* och i 21:a dito tilläggas *Härjedalen.*[1]

(Utrikesärenden.)

1142 **SU. ang. kejserlige ministre plénipotentiaire grefve Ferdinand von Herbersteins tullfrihet; ang. nytt reglemente rörande främmande ministrars tullfrihet. Den 27 augusti.**

»Præs:t d. 27 aug. 1734. Föred. i rådet. d. 28.»

(*Referat.*)

KM. hade genom extrakt utur rådsprotokollet för den 19 augusti kommunicerat SU., hvad KM. beviljat Herberstein på hans begärda tullfrihet för de för honom nu för första gången ankomna viner och saker samt för dem han vidare införväntade.

SU. hemställde, att Herberstein för denna gången till en likhet med andra hitkomna ministrar måtte lämnas tullfrihet för de redan ankomna sakerna och vinerna, men för dem, som han ännu hit förväntade, icke vidare än enligt reglementet af år 1693.

Man hade vid ett och annat tillfälle i de förledna åren kommit att afgå från berörda reglemente, och det behöfdes ett nytt, ständigt reglemente till efterrättelse för ministrar, med hvilkas hof icke om någon viss summas tullfrihet å bägge sidor var öfverenskommet. För den skull anhöll SU. om nåd. befallning till kansli- och kommersekollegierna att med första inkomma, med hvad de kunde gifva till upplysning både härutinnan och till erhållande af någon reciprocité för KM:s utrikes ministrar eller, så framt de ej på en eller annan ort skulle behöfva betjäna sig af slik tullfrihet, om icke i

[1] SU:s und. skrifvelse har Herjedahlen.

den händelsen densamma här för sådana hofs ministrar fogligen kunde indragas. SU. utbad sig del af kollegiernas bet., då det vidare ville yttra sin und. mening.

(Utrikesärenden.)

SU. ang. förskott ur generalförrådskassan till inköp af hampa för amiralitetets behof. Den 30 augusti. 1143

»P[ræ]s[ent.] d. 2 septemb. 1734. Uplästes i samtel. rådet d. 2 september 1734. Värkställes. Expedt.»

(*Referat.*)

I anledning af amiralitetskollegiets und. föreställning om det parti hampa, som fordrades så väl till de redbara skeppen som ock de till skrofven ej i stånd varande skeppens upptackling, klargörande och utredning, hade RSt:s SU. funnit vara angeläget, det ett parti hampa i afräkning på den af amiralitetskollegium gjorda rekvisitionen ännu i höst upphandlades och 50,000 dlr smt nu strax anskaffades samt därför uppköpta växlar sändes kollegiet till handa.

Men som hvarken af de subsidiemedel, som blifvit förskjutna till myntet och silfvers uppköp, eller af de till förrådsmagasinet anslagna någon tillgång fanns för en så pressant utgift, hade SU. fallit på den tanken, att generalförrådskassan, likasom vid senaste riksdag till slottsbyggningen, nu genast måtte till statskontoret, som om växlarnas uppköp sedan komme att draga försorg, låta affölja 50,000 dlr smt mot försäkran att för fulla återbetalningen blifva uppförd på rikets stat för 1735, dock utan intresse, likasom tillförene i viktiga ärenden skett.

SU. anhöll om nåd. befallning härom till krigskollegium och statskontoret.

(Krigsärenden.)

SU. ang. medel till uppförande af bageri, batterier och barack vid Tavastehus; ang. fältkanonernas och artillerimanskapets fördelning i Finland. Den 3 september. 1144

»P[ræ]sent. d. 29 januarii 1735. Res. i rådet d. 30 jan. 1735. Värkställes genom ordres til krigscollegium och general l[eutenant] Armfelt samt lämnas statscommissionen deraf del. Exped.»

(*Referat.*)

KM. hade kommunicerat SU. krigskollegii, i anledning af framlidne fältmarskalken baron Stackelbergs påminnelser, den 30 sistlidne maj gjorda und. hemställan om 4,000 à 5,000 dlr smt i staten till upp-

förande af ett bageri, af batterier på defensionsverken vid Tavastehus och af en barack där för 300 man.

Alldenstund ett bageri var inrättadt i Fredrikshamn,[1] hvarest vid fientlig ruptur ej mer syntes erfordras än fyra veckors bröd för hela finska armén, och hufvudmagasinet för denna armé borde vara i Tavastehus, fördenskull pröfvade SU. nödigt, att 5,000 dlr smt bestodos för ofvannämnda byggnaders uppförande i Tavastehus, hvilket SU. observerat vid innevarande års stat och hvad kollegium till byggnadernas fullbordan för de följande åren kunde rekvirera.

I öfrigt kunde till den i Finland kommenderande generalen lämnas att fördela fältkanonerna och artillerimanskapet därstädes på de ställen, som säkerheten och försiktigheten kräfde.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1116.

(Krigsärenden.)

1145 **SU. ang. lifdrabanten Anders Dahlfelts ansökning. Den 3 september.**

»P[ræ]s[ent.] d. 5 sept. 1734. Anmältes i rådet och upläste den 10 sept. 1734. Stockholm i rådcam:n d. 10 sept. 1734. Resolverades, at vid förefallande öpningar påminnes för Dahlfelt i cabinettet, och får vederbörande öfverste del af SU:s utlåtelse med befallning derjemte at upföra honom på förslag, när tillfälle gifves till befordran. Expedt.»

(*Referat.*)

RSt:s SU. hade låtit sig föredraga Dahlfelts und. supplik med anhållan att få åter intaga sitt rum vid KM:s lifdrabantkår eller åtminstone blifva korpral med exspektanslön samt sedan vid vakans komma i sin rätta tur efter tjänst och meriter, hvarpå KM. resolverat, att han, som i anseende till supplikantens i protokollen så ofta nämnda, af KM. själf kända meriter gärna velat villfara denne, men det icke kunde, emedan staten för drabanterna blifvit af RSt. själfva fastställd.

SU., dit en Dahlfelts till RSt. riktad ansökning blifvit remitterad, hade bort gifva KM. vid handen, att han ej kunde hjälpas på det af honom föreslagna sättet, helst ingen ändring kunde göras i drabantstaten för hans skull. Men som af resolutionen nogsamt förmärktes, att KM. själf hade sig hans meriter bekanta, berodde det på KM:s välbehag att ihågkomma honom, »emedan SU. ej anstå vill at med någon recommendation hos EKM. inkomma».

(Krigsärenden.)

[1] SU:s und. skrifvelse har Fredrichshamn.

SU. ang. arméns tillstånd i det egentliga Sverige och Pommern. Den 3 september. 1146

»P[ræ]sent. d. 14 februarii 1735. Res. i rådet d. 19 febr. 1735. Värkställes fordersamst genom ordres til krigscoll. och statscommission samt efterfrågas vid cammarexpeditionen, om nogot är uti de enskilte besvären ang:de garnisonen i Carlscrona. Exped.»

Af EKM:s secrete commissions samt krigscollegii und. relationer har SU. giordt sig underrättadt om arméens tillstånd här i Swerige och thetsamma befunnit, som följer. Alla regementer til häst och fot, utom den(!) i Finland och Pommern, böra efter staten och indelningsvärket bestå af 31,535 man, nemligen 7,908 til häst med adelsfanan och 23,627 man til fot samt 1,318 man artillerie inberäknade.

Vid alla desse regementer är 1,572 man och 611 stycken hästar vacante, hvilka vacancer vid de indelte regementerne äro tillåtelige, likmätigt the af EKM. och RSt. fastställte föreningar och reglementer, för den inkomst skull, som generalförråds- samt regementernes upbråtts- och underhållscassor therigenom tillflyter, hvaröfver SU. des särskilte yttrande i und. afgifvit. Bemälte vacancer äro ej flere än at de vid påkommande krig innom sex à åtta veckor böra och kunna completeras. Vid de värfvade eller garnisonsregementerne äro alla numrer besatte, undantagandes några få til 20 à 30 man, som ej kunna hållas för ledige, emedan de straxt recreuteras emot passevolance. Therjämte äro några få numrer vid gardet vacante, hvilkas löner innehafvas af några corporaler, som vid 1723 års placering blifvit nedflytte, men ej ännu kommit i sin ordning igen, så at EKM. altid kan giöra sig stat på den styrka, hvaraf den ständiga arméen bör bestå. Men de fleste garnisonerne i de svänska fästningarne hafva ej ännu hint til den styrkan, som the efter the fastställte besättningslistorne i fredlig tid hafva böra, utan är bristen, som här efter förmäles.

Uti Calmare borde vara 100 man artillerie, men staten består allenast 35 man, hvaraf 10 man blifvit commenderade til Stralsund; elljest är infanteriet 200 man, som thet efter staten vara bör. Men som Calmar nu är en frontierfästning, sedan Ryssland fådt fast fot i Östersiön, så tyckes väl garnisonen derstädes behöfva förstärkning; doch kan man icke någon tillökning projectera, efter som staten sådant nu ej tål. Men i den händelsen at Calmare garnison skulle komma at förstärkas, så vore väl billigt, at det fattige och afsigkomne borgerskapet på något sätt soulagerades, så at tillökning af

inquarteringen ej måtte lända dem til altför stor gravation. Uti Landscrona bör i fredstid vara 300 man infanterie, men är nu allenast 280. Af artilleriet borde der vara 50 man, men staten har allenast bestådt 30, som doch blifvit förminskade til 18 man, sedan 10 man blifvit commenderade til Stralsund och 2 man til Jönköping. Uti Carlscrona är 100 man infanterie, hvilka kunna giöra tillfyllest til siöcastellernes besättning i fredlig tid. Uti Malmö borde vara 1,000 man infanterie, men är nu allenast 750 man. Artilleriet bör bestå af 150 man, men staten har allenast bestådt 80 man, hvaraf doch 30 man blifvit commenderade til Stralsund, 6 man til Jönkiöping och 3 man til Helsingborg. Uti Christianstad, som är utsedd til en place d'armes för Skåne, bör garnison, när fästningen kommer i stånd, bestå af 1,000 man infanterie och 150 man artillerie, men efter sidsta besättningslistan äro thär ej mer än 50 man infanterie, som doch blifva förstärkte med de 25 man, som ännu ligga i Halmstad, när den fästningen blifver raserad, som lärer skie nästkommande år. Utaf de 150 man artillerie, som borde vara i Christianstad, har staten allenast bestådt 30 man, hvaraf 18 man nu allenast befinnes, sedan 10 man blifvit commenderade til Stralsund och 2 man till Jönköping. Carlshamns garnison är utsatt til 30 man infanterie och 10 man artillerie, men består nu allenast af 20 man infanterie och 6 man artillerie. Uti Helsingborg äro 25 man infanterie och 3 man artillerie, som tyckes vara nog för den lilla vachthåldningen ther behöfves. Uti Giötheborg bör vara 950 man infanterie och 85 man artillerie, men består nu allenast af 670 man infanterie och 50 man artillerie. Nya Elfsborg bör hafva 64 man infanterie och 9 man artillerie, som ther nu är, men af infanteriet är der allenast 58 man. Uti Bohus borde vara 78 man infanterie, som doch blifvit förstärkte til 88 man i anseende til det ansenliga antal arbetsfångar, som der nu äro, flere än at de med så ringa garnison kunna säkert bevakas. Artilleriet, som borde vara 18 man, är nu allenast 15 man. Marstrands garnison borde vara 150 man, men består nu allenast af 111 man. Artilleriet borde vara 20 man, men är nu allenast 14 man. Således borde desse Giötheborgs och Bohus läns fästningar, hvad artilleriet angår, vara 105 man, hvilka doch blifvit förminskade til 91 man, sedan 14 man blifvit til Stralsund commenderade. Uti Warbergs fästning borde garnisonen vara 90 man infanterie, som de nu äro, och 16 man artillerie, bestående ock staten 19 man artillerie uti Halmstad, som giör tilhopa 35 man artillerie uti både hallandske fästningarne, hvaraf 13 man blifvit commenderade til Stralsund. På de öfrige små skantzarne, såsom Jönköping, Carlswerd på Gottland, Fredrichsskantz vid Gefle, Eda i Wermeland och Frössö i Jemtland bestås allenast artilleriemanskap efter staten. Varandes besättningen på Carlswerd nu för tiden allenast 14 man, sedan 13 man blifvit derifrån commenderade til

Stralsund. Hvad the öfrige Jemtlandsskansarne angår, så hafver SU. särskilt sig ther om i und. utlåtit.[1]

Således har SU. intagit, hurusom en ansenlig brist befinnes uti garnisonerne så väl af infanterie som artillerie, hvilket theraf härrörer, at grefve Dohnas regemente, som för detta blifvit brukat til svenska garnisonerne, jämväl 100 man artillerie blifvit commenderade til Stralsund utom den på pommerska staten bestådde ordinarie garnisonen; hvarvid thet doch, hvad infanteriet angår, för svenska statens knapphet skull måste förblifva, til des tiderne ändra sig; men artilleriet, som, innan commenderingen til Stralsund skiedde, var i aldra knappaste laget, tyckes nödvändigt böra ersättias genom värfning til sin förra styrka, sedan thet i Jemtlands skantzar indragne manskapet blifvit till ersättning användt samt artilleriet i Halmstad transporterat, men thet på Gottland blifver, som det nu är.

Geväret vid regementerne här i Sverige är i lika tillstånd som vid finska arméen och kan brukas till exercice; men i förrådshusen är tilgång på nytt och behållit gevär til en omgång för hela arméen, nemligen i rustcamrarne, utom Finland, 25,087 stycken infanteriemousqueter efter 1725 års modelle och af 1731 års modelle 3,028, tilsammans 28,115 stycken, och i fästningarne des utom 8,610 st. af 1704 och 1716 års modeller, hvilka i garnisonerne kunna brukas.

Carbiner befinnas i rustcamrarne 16,165 stycken och i fästningarne 5,108 st. af 1725 och de förra årens modeller, utom 1,380 st. dragounemousqueter samt 13,566 par pistoler, och mer tillvärkas dageligen. Varandes SU. af den tankan, at thermed bör continueras, så at, när nytt gevär kommer at utdelas, en omgång åtminstone bör vara i förråd, til hvilken ända reparationerne af det ännu befintelige gamla geväret böra fortsättias, så at det vid regementerne varande aldeles obrukbare må kunna utbytas och det nya, så länge giörligit är, sparas.

Uti fästningarne finnes et förråd af infanterievärjor til 10,801 och i rustcamrarne 17,856 stycken nya samt 919 stycken reparerade, tillsammans 29,576. Med värjor äro cavallerieregementerne försedde, och har man desutan en tilgång af 906 st. monderade och 3,087 st. omonderade ryttareklingor, som komma efter handen at monderas, hvarmed kan gå fortare, än hittils skiedt, när den disput blifver afgiord, som är emellan Wira bruk och svärdfäjareämbetet här i Stockholm om denne lefverantzen. Af pikar har man i förråd uti fästningarne 6,301 st. och i rustcamrarne 10,297 st., utom hvad regementerne nu äro försedde med.

Beträffande regementernes tilstånd til beklädning och utredning så äro de merendels alla försedde med nye eller behåldne beklädd-

[1] Se SU:s und. skrifvelse af den 20 november 1734.

ningar, eller stå de under beklädning, så at arméen så vida är i godt stånd. Skulle vid nästa mönstring någon persedel blifva casserad, så ärsättes den af rusthållarne vid cavalleriet och vid infanteriet af de beklädningsmedel, som svenska staten består och rotarne sielfva vid desse regementer thertil efter contracterne sammanskiuta. Men kappor felas för alla regementerne, undantagandes några få, som väl hafva gamla kappor efter sidsta kriget, på hvilka doch föga stat är at giöra. Som nu försichtigheten kräfver, at man årligen skal samla något til kappor för arméen, hvilka oundgängelige äro, när arméen skal marchera i fält, så har man funnit denne saken på det sättet bäst kunna afhielpas, at de beklädningsmedel, som på hvar karl af de indelte regementerne ifrån 1720 til 1726 blefvo beståde, men vid 1727 års riksdag til 2 dlr och vid sidsta riksdag til 1 ½ dlr blefvo förminskade, hädanefter, som staten kan tåla, förmeras.

Hvad tråssen angår, så skaffas den af rusthållarne vid cavalleriet til manskapets utredning efter reglementet och kommer således cronan ej til någon last i staten. Men ammunition och brödvagnar, fältkistevagnar för cavalleriet samt hela tråssen för infanteriet består cronan sielf. Ibland det nödvändigaste är tält och kiettlar, hvarpå ingen tilgång är här i Swerige, undantagandes vid några få regementer, sedan hvad som theraf i förråd är blifvit öfvertransporteradt till finska regementerne, likmätigt SU:s und. memorial angående finska arméen af den 13 augusti.[1] Man har fördenskull funnit nödigt, at åtminstone 10,000 dlr smt årligen i svenska staten til desse persedlar, i synnerhet tält, blifva beståde, emedan de äfven i fredstid äro högnödige, så framt regementerne vid möten och mönstringar skola blifva vane vid det, som de behöfva veta, när de komma at campera i krigstid. Varandes äfven angelägit, at fältkitlar efter handen anskaffas til de regementer, som dermed ännu icke äro försedde, på det, när det kommer til upbrått, en sådan nödvändighet då ej må brista. Till fältkistornes iståndsättiande kommer äfven ännu at opföras i the årlige stater then summa, som för thetta år blifvit bestådd. Hvad älljest den öfriga tråssen angår, så håller SU. äfven för nödigt, at med rustvagnars tilvärkning i Jönköping continueras, til thes hela arméen får sin fyllnad, efter det project til tråssen, som för de finska regementerne blifvit fastställt.

Men med anspanssorterne, kutskar och hästar samt the öfrige kan hafvas anstånd, til des det liknar sig till krig, då sådant snart kan anskaffas.

Regementerne i Pommern bestå af HM:s Dråttningens lifregemente om 1,400 man, hvarunder begripas 200 man tilsatte, och gref Dohnas regemente 800 man, tillhopa 2,200 man. Artilleriet är 196 man, hvilka alla äro complete, undantagandes den dageliga afgången,

[1] Se n:r 1120.

som straxt blifver ersatt. Hela garnison är nyligen beklädd och med gevär försedd, utom 8,168 mousqueter, 245 carbiner, 1,639 par pistoler, 5,298 st. commissvärjor, 3,460 pikar och 6,770 stycken bajonetter, som finnas i Stralsunds fästning at tilgå; och altså har man härvid ingen ting at påminna. SU. förblifver etc.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1097.

(Krigsärenden.)

SU. ang. nya örlogsfartygs proberande till sjöss. Den 3 september. 1147

»P[ræ]sent. d. 29 januarii 1735. Res. i rådet d. 30 januarii 1735. Värkställes genom ordres til ammiralitetscolleg., och statscommission får deraf del och kunskap. Exped:t.»

(*Referat.*)

Hvad som förmäldes i sekreta propositionens § 21 om nybyggda fartygens och skeppens proberande till sjöss syntes både nödigt och nyttigt såväl för manskapets öfning som besynnerligen att vara underrättad, huru nybyggda örlogsskepp skickade sig i seglande, förrän de med allvar brukades, på det att behöfliga rättelser skulle i tid kunna göras.

SU. styrkte till, att alla de nybyggda örlogsfartygen måtte till sjöss försökas, dock ej för längre tid än en månad eller högst 6 veckor efter amiralitetskollegiets pröfning, och kunde kollegiet därtill rekvirera nödiga medel.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1125.

(Krigsärenden.)

SU. ang. amiralitetskaptenen Gustaf Fredrik Leijonankar[1] och en kvartersmans utsändande till Tyskland för att förnya ekvirkeshandeln. Den 3 september. 1148

»P[ræ]s[ent.] d. 5 sept. 1734. Anmältes i rådet d. 5 sept. 1734. Upläste i samtel. rådet d. 8 sept. 1734. Värkställes, och för Leijonankar bestås här hemma tractamente 3 dlr s. om dagen, men på tyska botn likmätigt statscont. bet. af d. 5 sept. 1734.[2] Exped:t.»

(*Referat.*)

I anledning af KM:s skrifvelse till amiralitetskollegium af den 31 juli 1732 om angelägenheten af, att en på ekvirkessorter förfaren man tillika med en kvartersman utsändes att förnya den utrikes ekehandeln, hade kollegiet i und. skrifvelse den 27 sistlidne juni hemställt, att en sådan med första görliga affärdades till Tyskland och därtill föreslagit Leijonankar med en kvartersman.

[1] SU:s und. skrifvelse har Leijonanckar.
[2] Statskontoret hade i nämnda bet. föreslagit 4 dlr smt om dagen.

Som utrikesekehandelns etablerande på en säker fot var för riket oundgängligt, fann äfven SU. nödvändigt, att en sådan på ekvirkessorter förfaren man utskickades, som

1:o) hade att göra sig underrättad om krono- och privatorum skogar i Pommern, Hinterpommern, Mecklenburg,[1] Markbrandenburg, Ukermark[2] och Neumark[3] med flera platser vid Warta, Odern och Peeneströmmen[4] samt i Schlesien och Polen,[5] hvarvid borde iakttagas skogstrakternas jordmån, skogarnas ålder, till hvad för sorters virke de förnämligast voro tjänliga, skogstrakternas läge i anseende till närmaste flottplats samt större eller mindre bekvämlighet att göra utförseln.

2:o) Erfordrades, att han blef bekant med de bäste ekvirkeshandlarna, hvilka borde få part af den förnyade mätar- och vräkarordningen och under försiktiga samtal underrättas om rätta beskaffenheten däraf i alla mål, på det de måtte blifva desto mer försäkrade om kronans ändamål att förfara skäligt och billigt mot dem.

3:o) Emedan de mesta leveranterna hittills fått förskott mot kaution, för hvilken de måst betala 6 procent, som framlidne amiralen och landshöfdingen Örnfelt i sin berättelse af 1730 gifvit vid handen, var angeläget, att den utskickade öfverlade med ekvirkeshandlarna om förskotts undvikande eller om ett annat och till mindre gravation ländande sätt för dem.

SU. hade intet att påminna vid valet af Leijonankar, som under de sex år han varit vid uppsynen förvärfvat sig tillräcklig kunskap om allt, som hörde till ekvirkesväsendet, utan hemställde till KM:s välbehag att för honom utnämna så mycket i dagtraktamente, hvarmed han hederligen kunde utkomma. Kvartersmannen kunde vara belåten med 32 sch. pommersk om dagen, heligt och söcken, förutan skjutsen. Till förrättningen, som torde komma att påstå 6 månader, hade SU. låtit på KM:s order under amiralitetskollegii disposition uppföra på extra stat 1,500 dlr smt af ännu odisponerade medel uppförda till landt- och sjömilitiens ärnade mönstringar. Som utresan borde ske, om möjligt vore, ännu denna höst, men ej kunde gå för sig, innan någon viss summa till ekvirkesupphandlingen blef anslagen i staten, kunde KM. lämna åt amiralitetskollegium att efter omständigheterna förordna, när den borde gå för sig.

(Krigsärenden.)

---

[1] SU:s und. skrifvelse har Meckelburg.
[2] » » » » Ykermarck.
[3] » » » » Neijmarck.
[4] » » » » Peneströmmen.
[5] » » » » Pohlen.

SU. ang. svensk föreställning i Petersburg i anledning af franske ambassadören markis Antoine Felix de Montis arrestering. Den 3 september. 1149

»Præst. d. 4 septbr. 1734. Exped. d. 8 sept. 1734.»

(*Referat.*)

SU. hembär KM. tacksägelse för lämnad del af kanslikollegii und. bet. rörande föreställning vid ryska hofvet ang. de Montis arrestering m. m. och återsänder detsamma, utan att hafva något att påminna.

(Utrikesärenden.)

SU. ang. hertig Karl Fredriks af Holstein tillfredsställande vid alliansverket med Danmark, hans pension och fordrade ersättning för bortmista bankosedlar. Den 3 september. 1150

»Föredr. i rådet d. 9 sept. 1734. Upl. i canc.-coll:o d. 14 nov 1734.»

(*Referat.*)

SU. hembär KM. tacksägelse för lämnad del af kanslikollegii und. bet. ang. hertigens tillfredsställande vid alliansverket med Danmark och den därunder betingade allmänna garantien och finner ej något att tillägga, ej heller något tvifvelsmål, att ju icke holsteinske ministern Pechlin måtte vid detta tillfälle brukas, »emedan des fogeligheet och rena begrep äro äfven åtskillige af SU:s ledamöter och elliest merendels allmänt bekante».

Som SU. ej kunde annat än anse kollegiets bet. rörande hertigens pension billigt och den af alla fyra RSt. var enhälligt fastställd, komme tjänliga medel att utses.

KM. täcktes gifva Pechlin tillkänna, att den påstådda ersättningen för bortmista bankosedlar berodde på behörig likvidation, hvarför KM. ville låta afgå befallning till kammarkollegium att med forderligaste bringa denna saken till slut, så snart de nödiga dokumenten af ministern blifvit framtedda, då SU., när berörde fordran blefve ständig funnen, skulle vara omtänkt på utvägar till HKH:s förnöjande. »Således förmenas det föresatta ändemålet kunna ernås, och HKH. varda öfvertygad om Sweriges benägenhet och välvillia.»

(Utrikesärenden.)

1151 **SU. ang. skyndsamt afgörande af kyrkoföreståndarnas vid svenska församlingen i London sak mot pastorn där Jakob Serenius. Den 7 september.**

»Pr[æsent.] d. 5 mart. 1735 effter middagen kl. 6. Föredr. i rådc[ammaren] d. 12 maj. Exp. genom ordres till cantzlicolleg[iu]m.»

(*Referat.*)

Vid utrikes postbrefvens uppläsning hade SU. befunnit, huruledes ministerplenipotentiarien baron Sparre i åtskilliga bref anfört klagomål mot Serenius,[1] som nu vistades i riket.

SU. hemställde därför om nåd. befallning till kanslikollegium att befordra saken, hvarom så ofta jämväl under påstående riksdag därutifrån var skrifvet, till ett skyndsamt slut, på det kyrkan i London måtte förhjälpas till sin rätt eller ock Serenius njuta sin oskuld till godo.

Anm. I stället för landtmarskalken samt talmännen för Prst. och Borgst. hafva grefve K. F. Piper, biskopen And. Kalsenius och Borgst:s sekreterare rådmannen Elias Torpadius skrifvit under.

(Utrikesärenden.)

1152 **RSt. ang. amiralitetets ekonomi- och kammarkverks läggande under amiralitetskollegium i Karlskrona. Den 9 september.**

»Præs:t d. 24 septemb. 1734. Lägges ad acta, efter värkställigheten häraf är redan skedd. I rådet d. 25 sept. 1734.»

(*Referat.*)

RSt. hade af KM:s sekreta proposition berörande krigsväsendet[2] inhämtat, att KM. bifallit den öfver amiralitetsverket i Karlskrona[3] förordnade kommissionens und. bet. ang. amiralitetets ekonomi- och kammarverks[4] läggande under kollegiet därstädes och att verket efter KM:s befallning drifvits från 1733 års början.

RSt. hade härvid intet att påminna, emedan inrättningen var på goda skäl väl grundad och enligt kollegiets und. riksdagsberättelse i hvarjehanda mål redan visat sin goda nytta och säkerhet för KM. och riket.

(Krigsärenden.)

---

[1] SU:s und. skrifvelse har oriktigt Sirenius.
[2] Se sid. 547, not 2.
[3] RSt:s und. skrifvelse har Carlsrona.
[4] Ekonomikontoret och kammarkontoret.

RSt. ang. volontärregementet i Karlskrona. Den 9 september. 1153

»P[ræ]sent. d. 3 oct. 1734. Uplästes i samtel. rådet d. 7 oct. 1734. Värkställes. Och afgå ordres til am[iralite]tscoll. at inkomma med förslag på majorsbeställningen därvid, hvarjemte cap. von Schanses suplique[1] til coll. nedsändes, hvilket til HM. i und. berättas. Exped.»

(*Referat.*)

Enligt KM:s sekreta proposition berörande krigsväsendet[2] § 13 hade KM. på kommissionens i Karlskrona[3] und. föreställning gjort en och annan ny inrättning vid det af 9 kompanier bestående »volonteurregementet», som var både artilleri- och sjöfolk. Som det därigenom blifvit satt på en med andra värfvade regementen nästan jämlik fot, hade KM. funnit antagandet af en major vid de 8 kompanierna i Karlskrona till manskapets så mycket bättre underrättande i infanteridisciplinen och exercitierna nödigt och gjort reflexion på kaptenen vid generalmajor Adlerfelts regemente Volmar Ridderschans.[4] Men KM. hade ej velat mellan riksdagarna inrätta någon ny tjänst, med eller utan lön, utan hemskjutit detta ärende till RSt:s betänkande.

Af amiralitetskollegii und. riksdagsrelation hade RSt. befunnit, att KM. om regementet, hvaraf 1 kompani låg i Stockholm, behagat således förordna:

1:o) Det skulle till munderingen beklädas på samma sätt som artilleriregementet. Fyra års beklädningspenningar borde slås tillsammans och däraf göras en sådan fullkomlig blå mundering och, till att bruka till sjöss eller arbete, tvänne vallmarsklädningar, bestående af rock och byxor, med buldansväst, som amiralitetskollegium hade att proportionera efter medlen.

2:o) I stället för att tillförene ej varit mer än 1 kapten och 1 kompaniskrifvare vid hvart kompani, hade blifvit förordnade 1 löjtnant af amiralitetet, 3 underofficerare och 3 korpraler af samma manskap med någon tillökning på lönen af besparingen genom indragning på de gemenas kostpenningar.

3:o) Åt amiralen von Löwen hade blifvit anförtrodd speciell uppsikt öfver regementet.

4:o) En artilleriskola hade blifvit inrättad för volontärerna, i synnerhet för »vackre mäns barn», unga vid mottagandet i tjänsten och kvicka i uppfattningen, hvarest de kunde blifva underviste i teorien af artilleriet.

5:o) En fregatt komme årligen att läggas ut på strömmen till volontärernas öfning med styckens handterande och skjutande till sjöss.

---

[1] Förvaras numera bland flottans meritförteckningar i riksarkivet.
[2] Se sid. 547, not 2.
[3] RSt:s und. skrifvelse har Carlscrona.
[4] RSt:s und. skrifvelse har oriktigt Ridderschantz.

Som RSt. förnummit, att manskapet i exercitierna sig märkeligen förkofrat och KM. således förmodades vid krig kunna hafva god tjänst af regementet, så erkände de KM:s genom regementets iståndsättande visade sorgfällighet till rikets nytta och försvar.

RSt. hade gjort sig underrättade, huruvida ekonomien inom regementet blifvit jämkad efter inrättningen vid artilleriregementet i Stockholm, och därvid funnit nödigt i und. andraga följande:

1:o) Officerarna vid volontärregementet, hvilka hittills ej varit bestådda några frikarlar, borde njuta lika rättighet, som deras vederlikar vid artilleriregementet igenom de vanlige frikarlarna var tillåtet.

2:o) Efter den uträkning på en artillerihandtlangares beklädning, proportionerad efter en gemen soldats mundering, hvarefter volontärerna komme att beklädas, skulle de ej oftare än hvart fjärde år undfå en skjorta, en halsduk, ett par strumpor och ett par skor, hvarmed manskapet, nästan dagligen på vakt, arbete och till sjöss, omöjligen kunde sig behjälpa. I beklädnadspenningar hade en volontär varit bestådt årligen 14 dlr 11 $^{2}/_{3}$ öre smt, men efter bemälta uträkning till den nya munderingen belöpte sig allenast 10 dlr 18 öre 5 $^{3}/_{9}$ penningar årligen på hvarje karl. Af denna besparing, på fyra år 15 dlr 5 öre 16 $^{8}/_{9}$ penningar smt på man, kunde volontärerna, utom de dem hvart fjärde år bestådda munderingspersedlarna, understödas med en skjorta, en halsduk, ett par strumpor och ett par skor, som gjorde hvart fjärde år på hvar karl 5 dlr 24 öre, då likväl 9 dlr 13 öre 16 $^{8}/_{9}$ penningar på hvar karl inom fyra år bespardes.

En majors antagande mot 300 dlr smts vedergällning funno RSt. nödigt och nyttigt, hemställande till KM:s välbehag, hvem till beställningen måtte blifva befordrad.

(Krigsärenden.)

1154 RSt. ang. sättet för Stockholms stads hus', bodars och andra lägenheters försäljande eller uthyrande; ang. skyldighet för KM. att i frågor rörande en stads eller annans privilegier höra vederbörande. Den 9 september.

»Ink. d. 26 sept. Upläsit i rådet d. 14 octob. 1734, och anstår härmed. Å nyo i rådet föredragit d. 19 decemb. 1734, och resol., at detta värkställes.

Hos RSt. har vid denne riksdag magistraten i Stockholm ingifvit et memorial, hvaruti anföres, huruledes EKM. i anledning af nu mera afledne riksrådets, feldtmarskalkens och öfverståthållarens grefve Gustaf Adam Taubes und. giorde föreställning af den 13 junii 1732 medelst dess nåd. rescript til bemelte då varande riksråd, feldtmarskalk och öfverståthållare af den 1 augusti näst derpå följande i nåder förklarat, at vid alla de tilfällen någon stadsens egendom komme at säljas, hyras, arrenderas eller på hvad vilkor det vara må någrom at uplåtas, sådant altid må skie genom publique anslag eller auction til den mästbiudande, hvilket som det icke allenast uti åtskillige mål skall lända staden til mistning uti dess revenüer och invånarne til olägenhet och skada medelst det, at de i anseende til andras öfverbud, hvilket doch somlige sedermera icke äro i stånd at betala, icke kunna bekomma de lägenheter, som dem äro nödige och bekväme, utan ock strida så väl emot Stockholms stads styrelse af år 1672 som 1693 års reglemente och stadscammererarens instruction af år 1694, hvarigenom KM. updragit stadsens handelscollegio specialem curam härutinnan, som åter i angelägne mål refererat sådant til öfverståthållaren och magistraten, hvarvid staden i alla tider skall befunnit sig väl samt fådt sine revenüer säkert och richtigt; så underställer magistraten RSt:s beprövande, huruvida högbemelte EKM:s bref, utvärkat in speciali casu magistraten och borgerskapet ohördan, skall uphäfva stadsens styrelse och flere gamle förordningar härutinnan och förbiuda magistraten at vid hvar och ens bods eller lägenhets uthyrande anslå densamma til auction åt den mästbiudande med mera.

Detta hafva RSt. behörigen öfvervägat; och aldenstund förbem:te riksrådets, feldtmarskalkens och öfverståthållarens Taubes und. föreställning, hvaruppå högbem:te EKM:s nåd. bref och denne öfverklagade författningen sig grunda, aldeles strider emot de af magistraten åberopade Stockholms stads styrsel angående utfärdade förordningar som den frihet magistraten efter k. förordningar och resolutioner äger at uti sådane dess oeconomie mål sielf få disponera, som den för stadsens nytta och beqvämlighet nödigt finner;

fördenskull äro RSt. föranlåtne EKM. i und. at styrka til denna sakens återställande i dess förra stånd, så at vid stadsens hus', bodars' och andre lägenheters försäljande eller hyrande magistraten må hafva frie händer at antingen auctionera eller och accordera och sluta med den, som magistraten med stadsens nytta bäst och fördelachtigast finner.

Och som öfverståthållaren afgifvit förbem:te dess und. föreställning til EKM., utan at magistraten och borgerskapet förut öfver et sådant förslag blifvit hörde enligit RSt:s und. föreställning vid 1727 års riksdag[1] och EKM:s derpå följande circulairebref til alla collegier och embetsmän af den 24 october 1727, fast mindre sådant sielfva projecterat, som 25 § af EKM:s nåd. resolution på städernes allmänna besvär vid 1723 års riksdag i slike fall föreskrifver;

så draga til EKM. RSt. det und. förtroende, det EKM. den nåd. försorg draga täckes at, när något sådant hädaneffter förekom-

[1] Se d. II, n:r 716.

mer, som rörer någon stads eller annans privilegier och erhåldne rättigheter, vid slike tilfällen vederbörande altid måge blifva hörde och derigenom få tilfälle sig behörigen at förklara. RSt. framhärda etc.

(Civilärenden.)

TAL

1155 **till HM. konungen i RSt:s namn, uppläst inför honom i sittande råd den 10 september.**[1]

Original, underskrifvet af de fyra talmännen, bilagdt »Rådsprotocoll öfver utrikes ärenden» 1734, tomus 2, hvaraf det utgör fol. 265—266. Konungens svar: »Det gläder mig af hiertat at förnimma RSt:s affection emot mig. Jag försäkrar, det jag ingen annan ven hafver än at visa i värket den kärlek och trohet, som jag bär för dem, och skall jag altid sörja för deras välfärd och frihet samt dervid hafva egendom, lif och blod ospard.»

SAK.

Utur EKM:s nåd. i går RSt. tilsände extracto protocolli hafva RSt. med myckin sinnets rörelse och yttersta bestörtning helt ogierna förnummit, huruledes några efftertänkelige och EKM:s dyra höga person rörande ryckten skola för riksdagen vara utspridde och äfven nu torde stå att befara.[2]

Den oskattbara förmån, som uti EKM:s milda, nåd. och rättvisa regering RSt. med undersåtelig lydno på det högsta erkiänna och vörda, lämnar hos RSt. så väl en kännbar del af alt, hvad EKM. til missnöje lända kan, som ock en krafftig vämjelse och osmak för hvad som förtrolighetsbandet emellan öfverhet och undersåtare förstöra eller förminska vill.

RSt. förklara fördenskull den för aldeles äreförgäten och ovärdig lem i den allmänna regementskroppen, om någon sådane skadelige vanryckten skulle updichta och utsprida, med und. önskan, at uphofsmannen til sådan orolighet måtte kunna upfinnas, då den samma ibland oss skulle blifva aldeles ända til grunden utrotad.

Emedlertid tacka EKM. RSt. und. för den oss ytterligare gifne dyra försäkran om vår frihets bibehållande och försvar.

RSt. trygga sig vid EKM:s milda nåd och betyga at, som deras undersåteliga lydno igenom en ren kiärlek i allas hiertan tagit första

[1] Talet framfördes af öfverstelöjtnanten baron Mattias Alexander von Ungern-Sternberg i spetsen för en RSt:s deputation.

[2] Konungen hade den 9 september i rådet beklagat sig öfver åtskilliga rykten, som »en tid lupit omkring» och »hvilka oss mycket rördt», samt uppläst en af honom i anledning däraf egenhändigt uppsatt skrift (3 bl. fol., på tyska), som lades till protokollet. (Se »Rådsprotocoll öfver utrikesärenden» 1734, tomus 2, hvaraf konungens skrifvelse utgör fol. 251—253).

början och uprinnelsen, den samma ock in til döden oförandrad hos dem vara och blifva skall.

Med und. trogit betygande, at RSt. på det efftertryckeligaste skola söka at understödja och bibehålla EKM. vid den en gång tillagde k. machten och högheten på sätt, som vår besvurne regeringsform förmår och innehåller. RSt. framhärda etc.

SU. ang. ytterligare anslag till en styckepråms fullbyggnad. Den 10 september. 1156

»P[ræ]s[ent.] d. 11 sept. 1734. Upläst es i samtel. rådet d. 11 sept. och expedierades samma dag. Exped:t.»

(*Referat.*)

KM. hade under den 6 nästlidne augusti lämnat SU. del, huruledes till den i Stralsund efter ständernas und. begäran påbegynta styckepråmens fullbyggnad och iståndsättande ännu betarfvades 3,266 rdr 32 schilling pommersk och att denna summa jämlikt de förra därtill åtgångna penningarna komme att tagas af subsidiemedlen.

SU. hade därvid intet att påminna, utan syntes angelägenheten fordra, att summan måtte ju förr ju hellre anordnas och nåd. befallning därom till vederbörande utfärdas.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1103.

(Krigsärenden.)

SU. ang. uppbyggande af ett kruthus på Ljungskär vid Karlskrona. Den 10 september. 1157

»P[ræ]sent. d. 14 februarii 1735. Res. i rådet d. 19 febr. 1735. Värkställes genom ordres til am[iralite]tscoll., hvaraf statscont. gifves del och kundskap. Exped:t.»

(*Referat.*)

KM. hade i § 18 af sin sekreta proposition föreställt, huru angeläget det var, att på holmen Ljungskär utanför Karlskrona anlades ett kruttorn för amiralitetet.

SU. fann, att på extra ordinarie staten komme att till tornet bestås 17,000 dlr smt, samma summa, som uppgått till det sedan sista riksdag i Karlskrona byggda kruttornet. Skulle större omkostnad kräfvas, kunde resten rekvireras af vederbörande. Som den perpendikulärt inrättade trappan i det byggda tornet var så trång, att en karl med sitt gevär svårligen kunde komma upp till batteriet och därifrån neder igen, hade SU. vid den gamla desseinen af berörda kruttorn skolat erinra, att den ena gafveln, där trappan komme att

uppdragas, borde blifva något starkare än den andra, på det trappan eller uppgången till batteriet måtte blifva bekvämare för manskapet, hvarom KM. täcktes beordra vederbörande.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1097.

(Krigsärenden.)

1158 **SU. med förklaring af 1731 års RSt:s beslut ang. f. d. envoyén i Berlin öfversten grefve Karl Posses ministertraktamente. Den 10 september.**

»Föredr. i rådet d. 7 octob. 1734. Exp. ordres til statscont.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade Posse igenom memorial andragit, hurusom det utfästa fulla envoyétraktamentet vid preussiska hofvet à 6,000 rdr blifvit honom vid riksdagen 1731[1] tillagdt. Han hade förmodat, att denna RSt:s resolution skulle komma honom till godo så, att fullt envoyétraktamente skulle blifva honom krediteradt, till dess han den 20 mars 1724 erhöll KM:s befallning att förfoga sig till regementet, och att honom sedermera äfven som alla andra ministrar 6 veckors traktamente för resetiden skulle bestås. Men vederbörande afräkningskontor hade dock i kammarkollegium gjort den föreställning att, som RSt:s resolution 1727[2] expresse determinerade 4,400 rdrs traktamentes åtnjutande intill den tiden, som han ifrån Berlin afgått, men sedan allenast residentstraktamente, så skulle 1731 års resolution i anseende till själfva terminerna ej göra någon ändring, utan att 6,000 rdr skulle godegöras i stället för 4,400 intill afresan från Berlin. Kollegiet hade således andragit saken hos KM., som genom reskript af den 5 februari 1733 tillåtit kollegiet att på det sättet med afseende på terminerna likvidera, men anbefallt att i likvidationen införa, det SU. själf komme att uttyda sin mening i 1731 års resolution. Fördenskull anhöll Posse om förklaring öfver nämnda resolution.

Som RSt. 1727 expresse förklarat, att Posse från den tiden han anträdt afresan från Berlin ej mer skulle bestås än residents traktamente, så kunde ingen annan förtydning göras öfver den vid sista riksdag gifna resolutionen än att Posse vid likvidationen väl borde godtgöras 6,000 rdrs envoyés traktamente intill afresan från Berlin, men därefter allenast i proportion af 3,000 rdr, som är residents traktamente.

(Utrikesärenden.)

---

[1] Se ofvan n:r 1054.
[2] Se bd II, n:r 736.

SU. ang. de vid Danzig tillfångatagna svenske officerarnas revers och ang. ryske öfverstelöjtnanten Keiserlingks present. Den 13 september. 1159

»Præs:t. d. 14 septb. 1734. S. d. föredr. i rådet.»

(*Referat.*)

KM. hade med SU. kommunicerat ett extrakt ur rådsprotokollet af den 11 sistlidne september och ett kanslikollegii und. svar ang. hvad föreställningar komme att göras vid ryska hofvet genom envoyén Ditmer samt här till envoyén Bestuchef om den af de vid Danzig till krigsfångar tagne svenske officerarna fordrade reversen vid deras lösgifvande och ang. en present af 1,000 rdr b:o för Keiserlingk, som bemälte officerare hitbragt.

Som SU. härvid ej hade något att påminna, täcktes KM. låta afgå befallning till statskontoret att af extra utgiftsmedlen anordna 1,000 rdr b:ko till Keiserlingk.

(Utrikesärenden.)

RSt. ang. antalet flaggmän af amiralitetskollegiets ledamöter, som vid krig kunde kommenderas till sjöss. Den 16 september. 1160

»P[ræ]s[ent.] d. 4 nov. 1734. Värkställes. Stockh. i rådc[ammaren] d. 5 nov. 1734. Exped:t.»

(*Referat.*)

Då RSt. låtit sig föreläsa KM:s instruktion för amiralitetskollegium af den 17 juli 1732, hade de bl. a. kommit att taga i öfvervägande, om icke nödigt vore, det något blefve förordnadt, huru många af amiralitetskollegii ledamöter, som voro flaggmän, kunde vid åkommande örlog kommenderas till sjöss, emedan det syntes högst nödvändigt, det någon af dem borde vara hemma i kollegiet att jämte amiralitetskammarråden bestyra kommandomål m. m. Vid det tillfället öfvervägdt blef om själfva inrättningen af kollegiet och om det kunde anses vara så inrättadt, som ett kollegium tillhörde, hade äfven kommit i betraktande, hurusom, när krig inföll, både presidenten samt de mesta och understundom alla ledamöterna plägade gå till sjöss, då kollegii förrättningar måste så godt som afstanna eller åtminstone mista sin drift. Till remedierande däraf hade ingen annan utväg funnits än att presidenten och två bisittare af flaggmännen måste alldeles befrias från sjöexpeditionerna, 1:o) på det icke det kommando, som en chef af flottan egde, måtte insmyga sig i kollegiet och kränka den kollegiala friheten; 2:o) på det kollegiet med så mycket större säkerhet måtte kunna undersöka om dens konduit vid

sjöexpeditionen, som varit kommenderad; 3:tio) på det kollegiet ej måtte försvagas och 4:to) de ständige ledamöterna därigenom förlora sviten af affärerna.

Amiralitetskollegium och generalkommissariatet hade efter vederbörande flaggmäns hörande i und. den 7 november 1727 yttrat ganska betänkligt vara, att KM. skulle binda sig händerna att icke vid förefallande expeditioner få kommendera någon af dem, som komme att blifva ständiga ledamöter af kollegiet, om KM. funne honom skicklig.

Riksråden von Liewen,[1] Güldenstierna och Bielke hade i und. bet. den 20 november 1727 ang. amiralitetskollegii nya inrättning ej understått sig styrka därtill, att de af kollegii ledamöter, som voro flaggmän, skulle förbjudas att gå till sjöss, utan hållit före bättre vara, att denna kvestionen lämnades tills vidare odeciderad, då KM. sedan alltid kunde hafva fria händer med råds råde denominera en kommenderande antingen utaf eller utom collegii ledamöter.

Som härutinnan således ej något visst blifvit fastställdt, hade hos RSt. kommit i öfvervägande, huruvida amiralitetskollegium efter den senare gjorda inrättningen, sedan hela ekonomien blifvit subordonnerad och sammanknippad med detsamma under kollegialt befäl, styrelse och disposition, skulle vid åkommande sjöexpeditioner af hela flottan komma att blottas på sina ledamöter och om icke nödigt vore, att tvenne eller åtminstone en af flaggmännen ständigt blefve hemma af följande skäl, nämligen

»1:mo) at af erfarenheten nogsamt bekant är at, fast än hela flottan gådt till siöss, uti collegio både i commando- och oeconomiemål nog varit at syssla, som hädaneffter i anseende till den nya inrättningen än mer lärer förökas och således vid påkommande siöexpedition fordra en fast större collegial vaksamhet och drifft, såsom i synnerhet, enär flottan eller någon escadre är till siöss utlupen, densamma tidigt och utan drögsmål bör blifva understödd med profviant och det mera, som vid slika tillfällen nödigt fordras, jemvel at flottan eller escadren bör blifva förstärkt eller några af de utlupne skiepp eller fartyg igenom utstånden storm eller andra siöskador måste gå i hamn till reparation samt utan någon tids försummelse åter i stånd sättjas och utsändas at combinera sig med flottan, på det den, som commenderar, vid slika händelser ej måtte för flottans eller escaderns svaghet emot fiendens styrka, ej heller för brist af lifsuppehälle och flere nödvändigheter blifva nödtvungen at söka hamn och till rikets obotliga skada utur stånd sättjas at fullgiöra dess instruction och ordres;

2:do) är at befara, om de ledamöter, som äro flaggmän, alle blefve utcommenderade, at det af RSt. påsyfftade ändamålet utaf

[1] RSt:s und. skrifvelse har Lieven.

den collegiale styrelsen ånyo sätjas uti en äfventyrlig disposition af en eller 2:ne personer, till förtigande af de hinder, som igenom siuckdom och dödsfall tima kunna.»

I anseende till allt detta skulle det väl, till förekommande af en genom brist af tillräckliga ledamöter orsakad konfusion i den mellan riksdagarna skedda hälsosamma inrättningen af den kollegiala dispositionen, vara nyttigt, om tvenne af flaggmännen ständigt kunde blifva hemma och närvarande i kollegiet, då KM. ändå kunde till någon krigs- eller sjöexpeditions utförande med råds råde utse en af flaggmännen i kollegiet, som han funne bäst. Pröfvade KM. med råds råde oumgängligt att vid tillfälle, då två flaggmän behöfde kommenderas till sjöss, taga bägge af kollegii ledamöter, kunde ock sådant tillåtas, emedan det lämnades i KM:s välbehag att utse en eller bägge in- eller utom kollegium, dock att åtminstone en af flaggmännen alltid blefve hemma och i kollegium närvarande. Kollegiet och generalkommissariatet hade i sin utlåtelse ansett, att den af flaggmännen i kollegiet, som blefve denominerad att kommendera, skulle, så snart han blifvit nämnd, taga sitt afträde ur kollegiet och intet träda dit igen, innan han gjort fullkomlig redo för sin förrättning. RSt. funno väl, att den, som blef kommenderad, strax kunde taga afträde, men höllo för betänkligt vara, om han ej skulle få säte i kollegiet, innan han gjort redo för sin expedition, emedan, i händelse af sjukdom eller dödsfall bland de hemmavarande ledamöterna, sysslorna, i synnerhet kommandomålen, skulle hindras därigenom, att ingen flaggman var tillstädes. Det var fördenskull angeläget, att KM. förordnade, att den af flaggmännen, som varit till sjöss kommenderad, strax efter sin hemkomst fick intaga sitt säte i kollegiet och där blifva sittande öfver de förekommande målen, men måtte taga afträde, enär något företogs, som rörde den expedition, hvaruti han varit kommenderad, då och så länge detsamma förehades.

(Krigsärenden.)

RSt. ang. bibehållandet af vartgälderna för enrolleringsmanskapet i Skåne, Halland samt Göteborgs och Bohus län och ang. de sedan 1731 indragna vartgäldernas återbetalning till enrolleringsmanskapet i Hallands län. Den 16 september. 1161

»P[ræ]sent. d. 1 octob. 1734. Uplästes i samtel. rådet d. 7 oct. 1734. Värkställes, dock at hela summan upföres i staten, men at vid utbetalningen i akt tages, at inge andre deraf blifva delaktige än de, som nu lefva. Exped:t.»

(*Referat.*)

KM. hade i § 15 af sin sekreta proposition berörande krigsväsendet[1] gifvit tillkänna, det KM. efter RSt:s und. begäran

[1] Se sid. 547, not 2.

1731[1] sökt genom landshöfdingarna förmå enrolleringskompanierna i Skåne och Bohuslän att, liksom Hallandskompaniet gjorde vid samma riksdag, afstå sina vartgälder, hvilket anbud de ej velat antaga, och att amiralitetskollegium visat angelägenheten af, att enrolleringsmanskapet i krigstider ginge KM. till handa, hvartill vartgälderna, 4 dlr smt årligen, skattades för det säkraste medlet. I anseende därtill förklarade KM. sin tanke vara, att rikets värn till sjöss fordrade, det icke allenast enrolleringen i Skåne och Bohuslän blefve vid de med allmogen ingångna kontrakten stående, utan ock att manskapet i Halland sattes på samma fot som före 1731 års riksdag.

RSt. hade funnit att, sedan konung Karl XII låtit förlägga en skeppseskader till Göteborg,[2] hade amiralitetskollegium i Karlskrona inkommit med und. påminnelse den 19 augusti 1699 om nödvändigheten, att till berörde eskader anskaffades båtsmän uti de näst intill Göteborg belägna orterna, särdeles vid sjökanterna, medelst en där intenderad ny båtsmansinrättning. KM. gaf sitt bifall härtill och befallde, att en undersökning skulle förordnas rörande orterna och de villkor, hvartill undersåtarna helst funnos inklinerade. Denna förrättades 1700 af amiralen Cornelius Ankarstierna[3] och sjömilitiekommissarien Henrik Strand, men på grund af krigskonjunkturerna och däraf förorsakade expeditioner kom amiralitetskollegium att först den 16 februari 1703 öfversända sitt i anledning af undersökningen författade und. förslag rörande enrolleringsverket. Sedan defensionskommissionen blifvit hörd, fastställde KM. den 27 februari 1704 förslaget och höll för bäst vara att ej binda sig till något visst antal eller hvad som kunde rekvireras till Göteborgseskadern, utan befallde att till KM:s tjänst på örlogsskeppen enrollera så många, som därtill duktiga och sjövana funnos, på följande villkor, nämligen att 1) hvar man, som lät enrollera eller inskrifva sig, skulle i fredliga tider årligen åtnjuta 4 dlr smt s. k. vartgälder samt hafva tillstånd att idka sin seglation, fiskeri och annan näring; 2) vara fria från utskrifning och värfning; 3) om de i kronans tjänst blefve kvästa och blesserade, blifva liksom andra rote- och indelningsbåtsmän delaktiga af underhåll från krigsmanskassan. Däremot borde mot vartgälderna de enrollerade vara förpliktade att i krigstider för månadslön, från 5 dlr smt för den bäst befarne till 3 à 4 för de sämre, jämte kost tjäna på KM:s örlogsskepp och fartyg. Härvid hade det utan rubbning förblifvit, tills 1731 vartgälderna för Hallandsenrolleringen uteslötos ur staten.

Som det vore oumgängligt att icke allenast bibehålla den sjömilis, som riket egde, utan jämväl, som rikets närvarande tillstånd

[1] Se d. III, n:r 929.
[2] RSt:s und. skrifvelse har Giötheborg.
[3] RSt:s und. skrifvelse har Anckarstierna.

sådant medgåfve, på allt upptänkligt sätt så mycket mera föröka densamma, som långt mera sjöfolk vid ett krig behöfdes, sedan den tredje sjömakten inkommit i Östersjön och anlagt en talrik galejflotta, hvilkens bemötande kräfde en större myckenhet af sjöfolk än Sverige härtills behöft underhålla,

fördenskull höllo RSt. före den af konung Karl XII fastställda inrättningen med enrollerande i Bohuslän, Skåne och Halland på den enligt k. brefvet den 27 februari 1704 med allmogen ackorderade foten vara högst nödig och nyttig och styrkte KM. till att fastställa sina här frammanföre förklarade nåd. tankar i anseende till följande omständigheter nämligen

1:o) att en sådan besparing, hvilken blifvit för Hallands enrolleringskompani sedan sistlidne riksdag, svarade på långt när ej mot KM:s nytta af samma enrolleringsmanskap i krigstider;

2:o) att inrättningen med vartgälderna à 4 dlr smt årligen på man kostade mindre än alla andra indelningar och roteringar i riket;

3:o) att enrolleringsmanskapet vore det bästa och sjöfarnaste att tillgå vid krig och att en del af det kunde under uppfordringen till sjöss göra underofficerstjänst, hvartill det i ordinarie staten bestådda antalet på långt när intet förslog, när hela flottan skulle utredas;

4:o) att de bästa af dem bekommo för gemen mans tjänst ej mera än 5 dlr smt i månadslön, i det stället den sämste af de eljest anvärfvade näppeligen läte sig nöja med dubbelt så stor;

5:o) att enrolleringsmanskapet utom vartgälderna ej kostade kronan det ringaste i fredstiden, men var dock säkert att tillgå och kunde midt i kriget utan värfningspenningar förökas;

6:o) att manskapet beklädde sig själf både i krigs- och fredstider;

7:o) att enrolleringen i Skåne och Göteborgs och Bohus län förklarat sig ej kunna afstå från vartgälderna, så framt de skulle kunna förblifva i enrolleringsförbindelsen;

8:o) att det vore att befara att, om vartgälderna upphörde, manskapet ej kunde förmås att inställa sig vid kompanimöten eller af sina officerare taga permission, förrän de begåfvo sig på utrikessjöfart, som dock var nödigt, så framt kronan skulle vara försäkrad om deras tjänst.

För öfrigt och som det i framtiden torde förorsaka någon skadlig afsaknad, därest de indragna vartgälderna ej blefve halländska enrolleringen återställda, hade RSt. funnit skäligt, att hvad sedan 1731 års riksdag blifvit indraget i vartgälder skulle Hallandsenrolleringen återbetalas, till hvilken ända medel därtill i staten blifvit upptagna.

(Krigsärenden.)

1162 **RSt. ang. uppstädernas ansökning om befrielse från tapperiansaccisens erläggande vid vin- och brännvinsförsäljning ankar- och halfankartals och om omedelbar restitution af erlagd accis. Den 16 september.**

»Ink. d. 3 oct. 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

I borgerskapets allmänna besvär § 31 vid 1731 års riksdag befunnes väl, huru uppstäderna till följe af k. brefvet den 27 augusti 1681 och nåd. resolution för Västerås,[1] Arboga och Köping den 1 september 1727 fingo mot källarfriheten hålla vin för skäligt pris till salu till kyrkornas, landets och de resandes behof. Men som tapperiansaccisen hade måst betalas äfven af det vin och brännvin, som kunnat säljas ankar- eller halfankartals, »hvilket doch de, som från Stockholm och andre stapelstäder til upstädernes marknader ankomma låta, i förmågo af cammarcollegii d. 27 novemb. 1724 och EKM:s nåd. rescript af d. 27 febr. 1730 skola undslippa», fördenskull anhöllo samtliga uppstäderna att liksom »grossirerne» i stapelstäderna blifva befriade från tapperiansaccisen för allt vin, som såldes i ankare och halfankare, och att tullbetjänterna måtte blifva anbefallde att strax återgifva den deponerade tapperiansaccisen och intet behålla densamma hos sig till årets slut, som härtills skett.

Ärendet hade vid nästförflutne riksdag blifvit oafgiordt, hvarför RSt. nu tagit det i öfvervägande. Generaltullarrendesocietetens fullmäktige hade efter erhållen kommunikation däraf anfört, att med källarfriheten, en uppstäderna beviljad förmån i sjötullen, hade den af vinskänkarna erlagda tapperiansaccisen ingen gemenskap, ty den erlades för rättigheten att sälja i minut, kann-, stop- och kvartertals, hvilket vore grosshandlarna genom nåd. reskriptet den 27 februari 1730 förbudet vid 100 dlr smts vite. Dessutom vore genom nåd. reskriptet den 8 december 1730 fastställdt, att vinskänkarna borde undfå accisrestitution icke för hel- och halfankare, utan för minst en half åm och vid årets förlopp, i anseende hvartill societeten förmenade, att intet bifall kunde gifvas Borgst. i dess ansökning.

Enligt 1681 års tapperiansförordning § 3 gjordes en likhet med accisens restituerande för grosshandlare, vinskänkar och källarmästare af hvad de i gross försålde, med restitutionen i § 8 bestämd för minst en half åm, en bestämmelse, som genom k. brefvet den 9 maj 1700, hvarmedelst grossvinhandlarna befriats från att redogöra för sitt i större eller mindre fastage försålda vin, förändrats så till vida; att allenast för det vin, som gick igenom tappen och förytt-

[1] RSt:s und. skrifvelse har Westerås.

rades kann- och stoptals, komme att erläggas tapperiansaccis, i anseende hvartill de, som jämte tapperiansnäringen jämväl försålde vin i gross, skulle njuta till godo friheten för tapperiansaccisen af vin, som de kunde bevisa sig hafva sålt i gross. På detta fundament, att tapperiansaccisen egentligen hade afseende på det, som såldes i minut, kanna, stop, kvarter, emedan vinet gick genom tappen, hade KM. genom resolution den 28 januari 1724 efterlåtit grossvinhandlarna i Göteborg att föryttra sitt vin i hela och halfankare, »såsom häruti måste utsälgningen af viner i gross nu för tiden skier,» hvarjämte KM. genom reskriptet den 27 februari 1730 befriat grossvinhandlarna i de öfriga stapelstäderna utom Stockholm och Göteborg äfven från tapperiansaccisen och det årliga redogörandet därför.

Som både 1700 och 1724 års förordningar förklarade vinförsäljningen i hel- och halfankare för grosshandel och att tapperiansaccisen hade sitt egentliga afseende på det, som gick igenom tappen samt försåldes kann-, stop- och kvartertals; som vinskänkarna borde för hvad de sålde i gross njuta enahanda förmån med grosshandlarna, i det dem därutinnan tillades restitution för hvad de försålde i större eller mindre fastage, och som billigheten tycktes fordra, att hvad som i grosshandlarnas hand hette grosshandel borde ock behålla samma namn i vinskänkarnas, »efftersom de äro invånare och borgare uti et rike»;

alltså anhöllo RSt., att KM. täcktes tillåta vinskänkarna i gemen att njuta restitution för det, som icke gick genom tappen eller såldes i minut, utan hel- och halfankartals äfven som för de stora fastagen, helst som den reciprociteten, hvilken borde bibehållas emellan gross- och vinskänkarna, eljest skulle förfalla och vinskänkarna, i synnerhet utom Stockholm, »som tillarrenderat sig städernes kiällarefriheter och derigenom förbundit sig at förse såväl invånarne i städerne som å landet och besynnerligen kyrkiorne deromkring med tilräckelige goda viner,» skulle dymedelst ställas utur en ansenlig del af sin näring. Men skulle försäljningen hel- och halfankartals förklaras för minuthandel, skulle däraf följa, att grossvinhandlarna emot förordningen af den 27 februari 1730 äfven skulle komma att besväras med tapperiansaccisen för hvad de sålde i lika fastage, »så framt en sådan då blifvande minuthandel dem hädaneffter skulle tilstädjas».

De, som prenumererat tapperiansaccisen, voro väl berättigade till dess återfående, så snart grossförsäljningen skett, men emedan det skulle orsaka vidlyftighet i räkenskaperna, om vid hvar försäljning därom skulle likvideras, borde restitutionerna göras kvartalsvis och ej innehållas till årets slut, eftersom egarna icke alltid torde falla lägligt att så länge umbära sina penningar.

(Civilärenden.)

1163 **RSt. ang. handelsmännen i Stockholm Johan et Niclas Paulis ansökning hos RSt. om förbud mot införsel af flaggduk och om höjning i tullen på filtvaror. Den 16 september.**

»Ink. d. 3 oct. 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes medelst behörige ordres til commerciecollegium.»

(*Referat.*)

Handelsmännen hade andragit, huruledes den vid deras yllemanufaktori i Stockholm tillverkade flaggduken till godheten svarade emot den holländska och föll till långt lindrigare pris än denna, men att sådant oaktadt, »medelst tycke för det utländska», ett ansenligt parti af deras tillverkning blifvit dem liggande på händerna, hvarigenom de skulle nödgas nedlägga fabriken, så framt ej nödiga mått till dess upphjälpande nu blefve tagna. Som de kunde årligen tillverka 25,000 alnar, hvilket jämte hvad som annorstädes i riket tillverkades skulle vara tillräckligt för inrikeskonsumtionen, anhöllo de, att all utrikesflaggduk måtte blifva förbuden till införsel. Af samma orsak, som vid flaggduken var anförd, kunde de ej heller afsätta sina tillverkningar af filtvaror, i synnerhet filtstrumpor, hvarför de begärde, att främmande filtvaror måtte beläggas med någon tillräcklig tullförhöjning.

Alldenstund, såsom RSt. inhämtat, den här i riket tillverkade flaggduken var alldeles så god som den utländska och såldes för 24 à 25 öre kmt alnen i stället för att den utländska kostade 1 dlr och däraf så tillräcklig tillverkning årligen skedde, att den till flottans och allmänt behof kunde förslå,

ty hade RSt. funnit för godt, att all utländsk flaggduk från nästkommande års början måtte blifva förbuden till införsel och att kommersekollegium skulle hafva noga inseende därpå, att priset på flaggduken ej oskäligen förhöjdes, så framt manufakturisterna ville njuta förbudet till godo.

Som utrikesfiltvaror redan betalade 20 procent i tull och umgälder med andra afgifter, så att de inhemske manufakturisterna skulle tyckas kunna arbeta däremot, och som den inhemska tillverkningen ej var så tillräcklig, att den utländska varan kunde umbäras,

fördenskull kunde RSt. ej styrka KM. till någon tullförhöjning nu, men lämnade till KM:s förordnande att framdeles, när slika filtvaror här inrikes någorlunda tillräckligen förarbetades och kommersekollegium därom i und. påminde, då till manufakturisternas uppmuntring belägga dessa varor med ansenlig förhöjning i tullen eller ock till införsel alldeles förbjuda.

(Civilärenden.)

RSt. ang. reglemente för handelssocieteten i Göteborg. Den 16 september. 1164

»Ink. d. 28 sept. 1734. Upläsit i rådet den 14 octob. 1734, och præsenteres detta reglemente til HM:s underskrifft och sedan afsändes til magistraten i Götheborg med antydan, at det får tryckas, hvarjemte bref til landshöfd:n afgår.»

(*Referat.*)

RSt. uppgåfvo till KM. ett af dem författadt reglemente för handelssocieteten i Göteborg,[1] som hade att rätta sig efter detta och efter den allmänna handelsförordning, som RSt. framdeles författandes vorde. Som RSt. förmodade denna inrättning lända till handelns befrämjande där samt till åtskilliga inritade missbruks undanröjande och förekommande, anhöllo de, att KM. täcktes med sin underskrift bekräfta och igenom trycket låta utgå detta reglemente.

(Civilärenden.)

RSt. ang. handelsmannen i Stockholm Karl Aspgrens änka Maria Aspgrens ansökning om höjning af tullen på utländska tobakspipor och af deras värde i tullen. Den 16 september. 1165

»Ink. d. 3 oct:r 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Maria Aspgren hade i memorial till RSt. andragit, att KM. i sitt privilegium af den 22 juli 1729 på hennes i Stockholm inrättade tobakspipfabrik[2] till samma verks vidare uppkomst förordnat om en förhöjning i tullen på inkommande tobakspipor till 50 procent. Hon anhöll nu, att denna förhöjning måtte ske och att därjämte det i tulltaxan satta värdet af 16 skilling eller 1/3 rdr på piporna måtte för de längre och finare af dem utsättas till 1 rdr grossen.

RSt. hade funnit pipbruket vara i god gång samt piporna rätt väl gjorda och i det allmänna bruket så goda som de utländska. Hennes son, som förestod verket, hade försäkrat sig till nästa vår kunna vara i stånd att förse hela landet med erforderlig myckenhet pipor och till den ändan antagit sju svenska lärgossar, hvarjämte han hade 5,000 gross pipor liggande; han skulle ock göra all möjlig

[1] RSt:s und. skrifvelse har Giötheborg.

[2] Fabriken grundlades af hennes man med privilegium af kommersekollegium af den 19 november 1708, och det var på hennes mans ansökning, som KM. den 22 juli 1729 förnyade privilegiet på 20 år.

anstalt om anskaffande af korrespondenter för varans afhämtande och utdelande till alla orter i riket.

I anseende till slika omständigheter höllo RSt. före, att 50 procents tillökning i tullen för utländska tobakspipor kunde från den 1 maj 1735 tills vidare ställas i verket, dock att hustru Aspgren utvidgade och så drefve fabriken, att ingen brist af tobakspipor för inrikeskonsumtionen existerade, i hvilken händelse, därest brist skulle befinnas, tullförhöjningen åter skulle upphäfvas, och att priset efter tullförhöjningen ej finge stegras. Till den sökta förhöjningen i pris på de fina och långa utrikespiporna kunde RSt. ej styrka KM., emedan varan då skulle graveras med 200 procent utom dessa 50 samt 5 procent- och andra umgälder, så mycket mindre nödigt, som denna pipfabrik var den endaste i riket, sedan den i Alingsås[1] tillärnade ännu ej kommit till stånd.

(Civilärenden.)

1166 RSt. ang. drabantkrigsrättens jurisdiktion. Den 16 september.

»Præsent. d. 1 octob. 1734. 1734 d. 10 octob. upläst i rådet och resolv:t ut in literis till håfrätten, öfverståthållaren och samtel. landzhöfdingarne samt generalmajoren och capiteinlieutenanten vid KM:s drabantecorps baron Sparre.» — Brefven till nämnda myndigheter innehöllo befallning att verkställa, hvad RSt. funnit godt att förordna, och att gifva underordnade myndigheter däraf del.

Utaf EKM:s särskilte nåd. berättelse och proposition till RSt. ang:de justitiæsaker hafva RSt. inhämtadt, huruledes i anledning af de besvär, som hos EKM:s och riksens Swea hoffrätt commissarien vid EKM:s drabantecorps Jacob Giöthe anfördt öfver k. slåttscantzliets emillan nu mera framledne riksrådet och præsidenten grefve Johan Liljenstedt och Giöthe d. 14 junii 1731 gifne resolution, EKM. utaf hoffrätten igenom bref d. 6 novemb. 1732 i und. är vid handen gifvit, huruledes commissarien Giöthe förment dess rätta forum icke vara vid slottscancelliet, utan under EKM:s drabantecorps, dervid han hade sin beställning, och derföre anhållit, at slotscancelliets resolution uphäfvas samt han hos vederbörande executor sökas måtte; hvaremot riksrådet och præsidenten Liljenstedt igenom dess fullmäcktige andragit, at ingen k. resol:n derpå upvisas kunde, det KM:s lifdrabanter hade här uti staden deras särskilte forum eller borde anses såsom här i staden liggande i guarnizon, och fast KM:s rescripter af d. 3 septemb. 1683 och 3 julii 1695 blifvit utfärdade ang:de jurisdictionerne för KM:s lifgardie, artillerie och fortification, så skall likväl om jurisdictionen för lifdrabanterne intet vara förordnadt, utan påstod derföre, at slottscancelliet varit och är Giöthes rätta forum.

[1] RSt:s und. skrifvelse har Ahlingsås.

Nu ehuruväl commissarien Giöthe icke skall härvid kunnat upvisa någon k. resolution eller förordning, som tillägger EKM:s lifdrabantecorps at här äga någon särskilt jurisdiction uti tvister om skulldfordringar, men doch påstådt, det bem:te lifdrabantecorps altid skall brukat sin egen jurisdiction uti alla de mål, som någon af de derunder lydande personer kunnat röra, åberopandes sig till bestyrkande deraf så väl EKM:s resolution af d. 22 novemb. 1727 på öfverstens och då varande lieutenantens af EKM:s lifdrabanter Johan Fredrich Didrons anförde besvär öfver en slottsrättens här i staden utfärdade resolution som EKM:s domb af d. 1 april 1731 uti en till EKM:s justitiærevision ifrån drabantegeneralkrigsrätten inkommen sak; fördenskull och emedan förenembde EKM:s resolution och domb uti specielle mål skola vara utfärdade och angådt sådane personer af KM:s lifdrabantecorps, som varit under commendering på vackt hos EKM. här i staden; men för öfriget ingen af KM. utgifven allmän resolution eller förordning ang:de merbem:te corps jurisdiction skall varit bekant; ty har EKM:s och riksens Swea håffrätt sig und. förfrågat, antingen EKM:s lifdrabantekrigsrätt ägde här uti staden allenast jurisdictionen öfver de officerare och drabanter, som äro commenderade at här hos EKM. giöra vackt, eller och om alla de officerare och drabanter samt de vid samma corps varande så civilsom militairbetiente, hvilka här i staden sig uppehålla, borde under samma krigsrätts jurisdiction både uti civil- och criminelle mål sortera samt, der någon af dem för giäld skulle blifva executive sökt, om då capitainelieutenanten eller den uti dess ställe commenderande officeraren vid drabantecorpsen äger mackt at meddela den sökande parten dess handräckning till executions erhållande på dess fordran, hvaröfver hoffrätten afvacktade EKM:s nåd. förordnande till sin efterrättelse så i detta förbem:te som flere dylika förekommande mål; och at EKM. häruppå lemnat hoffrätten till nåd. svar at, som EKM:s drabantecorps ej mindre än dess gardie och artillerie hafver här uti Stockholm dess egen krigsrätt, altså finner EKM. skiäligt, det bör jemvel bem:te krigsrätt i alla måtto äga samma jurisdiction öfver de under merbem:te corps lydande militair- och civilbetiente, som EKM:s gardies- och artilleriekrigsrätt har öfver dem, som derunder sortera, och der någon af drabantecorpsen för giäld skulle executive blifva sökt, så skall då capitainlieutenanten eller den uti dess ställe commenderande officeraren äga mackt at på samma sätt meddela den sökande parten dess handräckning till executions erhållande på dess fordran, som cheferne vid förbem:te EKM:s gardie och artillerie det hafva, när i slikt fall hos dem ansökning af vederbörande giöres. Hvareffter EKM:s och riksens Swea håffrätt så uti den emillan commissarien Giöthe och riksrådet samt præsidenten grefve Liljenstedts sterbhus hos bem:te hoffrätt varande sak som flere dylika hädaneffter förekommande mål hade sig i underdånighet at rätta.

I anledning häraf hafva RSt. detta ärendet i öfvervägande tagit. Och aldenstund EKM:s drabantecorps ej mindre än dess gardie och artillerie, som ofvan anfördt är, finnes här i Stockholm hafva dess egen krigsrätt; fördenskull och emedan denne corps, såsom EKM:s egen lifvakt af cavallerie, synes i detta mål icke böra hafva sämbre villkor än förenämbde regementer, kunnandes det och lända till en god ordnings vidmackthållande, at merbem:te corps lyder under dess egen krigsrätts jurisdiction, hvarföre och KM:s reglemente för dess drabanter de dato den 21 decemb. 1695 uti det 14:de cap. och 1 art. stadgar at, när några rättegångsmål, brott eller förseelser under KM:s drabanter hända och förfalla, emedan de ligga uti deras qvarter i Kiöping eller Arboga, hvaröfver krigsrätt hållas bör, så måste deröfver i orten lagl:n effter krigsprocessen ransakas;

fördenskuld hafva RSt. dervid intet at i und. påminna, at ju likmätigt ofvanhögstbem:te EKM:s nåd. bref till dess och riksens Swea hoffrätt af den 2 sistvekne novemb., drabantekrigsrätten bör äga sin egen jurisdiction öfver de under offtabem:te corps lydande militair- och civilbetiente uti sådane mål, som hända och förefalla, emedan de ligga uti deras qvarter i Kiöping eller Arboga, hvaröfver krigsrätt hållas bör, enliget reglementet, såsom och när de äro commenderade och värkeligen giöra vackt, samt at, enär någon drabant, som således ligger i qvarter eller är commenderad, för giäld executive sökes, capitainelieutenanten eller den i hans ställe commenderande officeraren, meddelar den sökande parten handräckning till executions erhållande på dess fordran. Men för öfrigt hålla RSt. i und. före at, enär drabanterne äro permitterade och vistas antingen på landet eller här i staden, utan at vara commenderade, så böra de lyda under ordinarie executorer och domstolar effter allmän lag. RSt. framhärda etc.

(Justitieärenden.)

1167 **RSt. ang. besvär vid öfre borgrätten öfver öfverste marskalkens resolutioner i exekutionsmål. Den 16 september.**

»Præsent. d. 1 octob. 1734. Res. d. 10 octob. 1734. Brefvet till riksrådet och öfverstemarschalken afgår i anledning häraf.»

Utur et extract af protocollet, hållit i rådcammaren d. 19 sidst 1 junii, hafva RSt. inhämtat, huruledes hos EKM. riksrådet och öfverste marschalken grefve Magnus Julius de la Gardie igenom und. memorial af d. 29 sidstl. november andragit, det grefven och cammarherrn Leijonstedt af EKM:s d. 23 febr. 1732 gifne nåd. resolution tagit sig anledning at med besvär vända sig till öfre borgrätten öfver en af grefven, riksrådet och öfverste marschalken emellan honom och fiscalen Ruth i et klart executionsmål fälte resolution och

emedan grefven, riksrådet och öfverste marschalken skall vara ovitterligit, huru vida han, som i förmågo af öfverstemarschalksembetet är både executor och öfverdommare, skulle vid slika tillfällen til förklaring kunna emottaga en til honom sielf som præsident rätteligen styliserad besvärsskrifft samt uti sine ämbetesförrättningar för öfverborgrätten såsom för sig sielf sig förklara eller vara i stånd sine egne resolutioner i så måtto at ändra, jemte det misstroende parterne torde fatta at vid öfverborgrätten kunna ernå någon skiälig ändring uti grefven, riksrådet och öfverste marschalkens såsom des præsidis resolutioner; fördenskull och som desse med flere considerationer torde blifvit i acht tagne, då hoffarticlarne år 1687 inrättades, och man altsedan vid KM:s hoff icke annorledes än immediate inför EKM:s justitiærevision i slike mål und. besvär andragit, förutan det EKM. i saken emellan landshöfdingen baron Isaac Funck och öfverstelieutnanten grefve Frölich genom högstförberörde resolution af d. 23 februari 1732 månde lemna den klagande parten öppet at gå til öfre borgrätten, hvilket dock såsom in speciale casu icke emot den vanliga praxis kan til andra slike tillfällen extenderas; ty har til EKM:s nåd. utlåtelse grefven, riksrådet och öfverste marschalken i und. hemställt, huru och på hvad sätt han så i detta som dylika hädaneffter förefallande mål har sig at förhålla, hvaruppå EKM. lämnat til nåd. svar at, som EKM. billigt pröfvar, det böra des hoffbetienter niuta samma rätt och förmån som andra EKM:s undersåtare, de där i hoffrätterne få sine besvär emot executorernes resolutioner innom den uti 1687 års förordning utsatte tiden ingifva, enär de förmena sig dertil vara befogade, deremot ingen förordning påbiuder, hvarken innom hvad tid eller på hvad ort den part bör sig anmäla, som öfver öfverste marschalkens executoriala resolutioner sig vill besvära, förutan det de å ömse sidor uti processen förefallande tvistigheter om deposition och borgens ställande förut böra vara afgiorde, innan saken hos EKM:s justitiærevision kan uptagas; altså och emedan grefven riksrådet och öfverste marschalken icke sielf kan i öfverborgrätten föra præsidium, då några besvär uti sådane exekutionsmål öfver dess resolutioner ingifvas, oansedt inlagan lika som i hoffrätterne styliseras til præsidenten, fast han sielf i saken kunde vara part, ty har EKM. funnit bäst och tienligast, at de, som öfver öfverste marschalkens resolutioner uti exekutionsmål förmena sig vara befogade några besvär at inlägga, böra dermed innom fiorton dagar, resolutionsdagen oberäknad, vända sig til öfverborgrätten och saken där afgiöras, som med lag och laga process enligit finnes. Och emedan detta EKM:s nåd. förordnande så vida concernerar en ny lag, som ingen förordning finnes påbiuda, hvarken innom hvad tid eller på hvad ort den part bör sig anmäla, som öfver öfverste marschalkens executorialresolutioner sig vill besvära, så har EKM. i anledning af regeringsformens 2:dra och 4:de §§ i nåder godt funnit samma dess bref

och derutinnan giorde förordnande, innan det utfärdades, RSt. til öfverseende och antagande at communicera.

I anledning häraf hafva RSt. tagit detta ärende i öfvervägande. Och alldenstund det, som EKM. igenom högstbem:te nåd. bref förordnat ang:de forum til besvärens andragande emot h:r öfverste marschalkens executorialresolutioner, finnes enligit med processen, bidragandes dertil, at sådane besvär kunde skyndesammare med änteligit slut afhulpne blifva;

fördenskull hafva RSt. härvid i und. intet vidare at påminna, än allenast det at, enär sådane besvär skola föredragas och afgiorde blifvit, notarien vid öfverborgrätten giör sysslan för secreteraren, som tillförende expedierat resolutionerne, öfver hvilka besvären anföras, anhållandes för öfrigt RSt. i lika und., det täcktes EKM. i anledning häraf låta merhögstbem:te dess nåd. bref med den tillökning, som nu förmält är, til behörig effterrättelse utfärdas. RSt. framhärda etc.

(Justitieärenden.)

1168 **RSt:s stora sekreta deputation ang. kammarherren Erland Bromans befordran till assessor i kommersekollegium utom förslag. Den 19 september.**

»Upl. i råd[kammaren] d. 19 sept. 1734.»

RSt:s stora secrete deputation[1] hafver utur cabinetts- och rådsprotocollerne af d. 19, 20 och 31 december 1733 samt 26 februarii och 2 martii 1734 förmärkt, huruledes EKM:s och riksens commercecollegium till den uti bem:te collegio effter landshöfdingen Gyllengrijp ledige blefne assessorsbeställningens besätiande uti und. föreslagit secreteraren därsammastädes Urlander, commissarien Kallmeter samt commissarien och cammarherrn gref Bonde. Utaf hvilke såsom den förste undanbedit sig at för denne gången blifva befordrad, så har EKM. uti cabinettet förklarat sig i nåder benägen för den utom bem:te förslag främst nämde cammarherrn Erland Broman ock fördenskuld befalt at gifva sådant i sitiande råd vid handen. Men som de då tillstädes varande hr riksens råd af ett berömmeligit och oförfalskat upsåt till at fullgöra deras samveten och den i föllie af regeringsformen dem åliggande plickt funnit sig föranlåtne at i und. afråda EKM. ifrån detta des giorde val ock därutinnan sedermera fortfarit för de skäl skuld, som protocollerne vidlyfftigare innehålla, så är händt, at tiensten till dato är obesatt.

RSt:s stora secrete deputation erkänner och prisar med und. vördnad den höga k. ömhet EKM. äfven som uti alla andra så ock i synnerhet uti detta mål behagat visa för den en gång författade och fastställte regeringsformens oförryckte vidmackthållande, i det EKM., då EKM. var sinnad at gå ifrån collegii förslag, har behagat till föllie af regeringsformens 20 § däröfver inhämta riksens råds råde. Stora secreta deputation giör sig och i und. försäkrad at, om hrr riksens råds vid detta tillfälle och i anseende till cammarherrn Bromans person andragne skäl varit af den beskaffenhet, som regeringsformens 40 § förmäler, EKM. då hade låtit och framdeles uti andre sådane händelser lärer låta sådant hos sig i nåder gälla. Vid så beskaffade omständigheter finner stora secrete deputation bäst, at det numera är en sak, som uppå EKM:s egit nåd. välbehag må ankomma, huruvida EKM. täckes benåda cammarherrn Broman med den uti EKM:s och riksens commercecollegio ledigvarande assessorsbeställningen, hvilket deputationen funnit des und. plickt fordra EKM. uti und. at tillkännagifva. Stora secreta deputationen framhärdar etc.

Anm. Ridd. o. Ad:s, Prst:s och Borgst:s talmän samt Bondest:s undertalman hafva skrifvit under.

(SU:s skrifvelser i civilärenden.)

SU. ang. projektet till traktat med Danmark. Den 20 september. 1169

»Upl. i rådet d. 23 sept. 1734.»

(*Referat.*)

KM. hade behagat med SU. kommunicera protokollet, som den 12 innevarande hållits vid konferensen emellan KM:s kommissarier och danske ambassadören, jämte kommissariernas und. bet. öfver ambassadörens påminnelser vid en och annan punkt af traktatprojektet.

För detta förtroende och KM:s oaflåtliga omsorg för rikets bästa nedlade SU. sin und. tacksägelse och fann vid ambassadörens påminnelser ej mera att erinra än hvad kommissarierna i sitt und. bet. andragit och blifvit i nåder bifallet, »undantagande först hvad den 18 artic. angår, at det af danska ambassadeuren påstådde sättet til hälsning må restringeras allenast til den conjunction af esquadrerne, som denna tractat påsyfftar, men uti alt öfrigit förblifver vid gamla vanligheten, och sedan vid den 22 articeln, som innehåller om begge nationernes commerce[s] och siöfarts inbördes hägn, understöd och befrämjande, hvaröfver Danmark giör så stora svårigheter». Lika visst som det var, att af de danska kolonierna och fästena utom Europa svenska handeln och sjöfarten hade att förmoda föga hägn, utan blott god vilja och officia humanitatis, så var å andra sidan mycket eftertänkligt, att Danmark genom 22:a artikelns uteslutande syntes

[1] Den bestod af SU. och sekreta deputationen. Om orsakerna till dessa de bägge utskottens sammanträde och om formerna för stora sekreta deputationens verksamhet se ofvan sid. 519—520.

intet vilja förstå sig till reciprokt handelns och sjöfartens försvar här i Europa. Likväl var i 1:a artikeln förafskedadt, att konungarna af Sverige och Danmark ville låta sig vara högst angeläget den ene att befrämja den andres gemensamma bästa. Icke dess mindre, om KM:s kommissarier skulle finna hela negociationens framgång eller afstannande bero på artikelns tydliga inryckande i själfva traktaten, kunde SU. ej annat än i und. styrka därtill, att denna 22:a artikel efter danske ambassadörens påstående hellre måtte gå ut, men att i stället å KM:s sida på allt sätt försök gjordes att igenom en separat artikel förbehålla sig »först all möjelig handräckning och välvillja af danska colonierne utom Europa för våra skiepp, som til äfventyrs dit torde råka, för det andra at framdeles emellan begge riken öfverenskommas skall om kraftiga mått til begge nationernes handels försvar och upprätthållande emot alt det intrång och fiendteligheter, hvarmed de kunde molesterade varda».

(Utrikesärenden.)

1170 SU. ang. anslagen till hofförtäringen. Den 21 september.

»Ink. d. 26 sept. 1734. Upläsit i rådet d. 4 octob. 1734 och värkställes samt afgå derom ordres til statscontoiret med befalning at detta betala af extra utgiftsmedl.»

(*Referat.*)

Hos KM. hade riksrådet och öfverste marskalken grefve De la Gardie den 25 juni föredragit hofmarskalken baron von Dübens föreställning, på hvad sätt krediten vid k. hofförtäringen skulle kunna bibehållas i kraftigare måtto än hittills skett och hofförtäringssumman således finnas tillräckligare. KM. hade samma dag behagat remittera ärendet till SU.

SU. hade funnit, att det, som hofmarskalken föreslagit, var »godt, nyttigt och skiäligit», nämligen att hofmarskalken icke allenast tidigt och på en gång utbekomme det af RSt. årligen beviljade 30,000 dlr smts förskottet på ordinarie hofförtäringssumman, utan ock vid hvarje halft års förlopp måtte hafva frihet att rekvirera betalning för den vid k. hofvet sig tilldragande extra depens att efter vanligheten af statskontoret anordnas af extra utgiftsmedlen efter order af KM., enär sådant angifvits af hofmarskalken hos öfverste marskalken och af denne enligt hans instruktion anmälts hos KM. På denna grund fann ock SU., att hofmarskalken nu kunde söka ersättning ej allenast för de 8,882 dlr 26 1/3 öre smt, som i 1733 års extra hofförtäring brusto, utan ock för de 16,077 dlr 17 öre smt, som i år uppgått, sedan första halfva årets ordinarie hofförtäringssumma 60,000 dlr smt afdragits, görande tillhopa 24,960 dlr 11 1/3 öre smt.

(SU:s skrifvelser i civilärenden.)

RSt. ang. lädertillverkningen. Den 23 september. 1171

»Ink. d. 3 oct:r 1734. Upläsit i rådet den 15 octob. 1734, och ställes ordres til cammar- och commerciecollegierne at projectera förordningen och densamma til KM:s nåd. approbation insända.»

(*Referat.*)

KM. hade genom extrakt af rådsprotokollet den 22 mars 1731 kommunicerat med RSt. vid samma års riksdag kammar- och kommersekollegiernas und. utlåtande den 11 nov. 1730[1] ang. tillräckligt sulläders samt hvarjehanda skinns anskaffande här i riket som ock åtskilliga medel till garfveriernas befordrande att komma i behörigt afseende vid deliberation om saken hos RSt., och där dessa icke hade något att påminna vid utlåtandet, ville KM. däröfver resolvera.

För riksdagens afbrytande hade RSt. ej då hunnit till slut med ärendet, men nu ånyo företagit sig detsamma. Efter den i extracto protocolli gifna anledningen hade RSt. bort gifva KM. vid handen, att de hade intet att påminna vid kollegiernas und. föreställning, utan lämnade till KM. att med råds råde i anledning däraf låta utfärda nåd. förordning.

(Civilärenden.)

RSt. ang. bleckslagarämbetets i Stockholm ansökning rörande ändring i fördelningen af arbetet mellan bleck- och plåtslagare. Den 23 september. 1172

»Ink. d. 3 oct:r 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

I KM:s resolution den 14 juni 1733 på kommersekollegii den 14 nästförutgående april gjorda ordning emellan harnesk- eller plåtslagar-, klensmeds- och bleckslagarämbetena till delning och rättelse för dessa tre ämbetens göromål hade plåt- och harneskmakarämbetet genom und. supplik vunnit den ändring genom KM:s reskript till kommersekollegium den 28 maj 1734, att det skulle hafva lika rättighet med bleckslagarämbetet att med järnbleck och bly få beslå och betäcka tak, kyrktorn, takfötter, skorstenar och vindkappor samt arbeta kant- och foträmnor m. m. Bleckslagarämbetet, som förmenade sig ensamt berättigadt till förbemälta arbetens förfärdigande, så framt det ej alldeles skulle undergå, hade hos RSt. anhållit om ändring i det k. reskriptet.

RSt. hade ej funnit några sådana skäl andragna, som kunde föranlåta dem att styrka KM. till någon ändring i merhögstbemälta

[1] Detta utlåtande föranleddes af ett af RSt. 1727 till KM:s afgörande med råds råde insändt och af KM. till kollegierna remitteradt bet. af kammar-, ekonomi- och kommersedeputationen den 19 juni 1727. Se d. II, sid. 408.

nåd. reskript af den 28 sistlidne maj, hvilket de ej bort underlåta gifva KM. vid handen.

(Civilärenden.)

1173 **RSt. ang. kaptenen Anders Oxhufwuds ansökning om återfående af säterifriheten på Hof i Ås härad, Älfsborgs län, samt af rå- och rörsfriheten på två därunder lydande hemman. Den 23 september.**

»Ink. d. 3 oct:r 1734. Upläsit i rådet d. 11 octob. 1734 och värkställes, hvarom order til cammarcollegium afgår.»

(*Referat.*)

I memorial till RSt. hade Oxhufwud andragit, huruledes han i följe af KM:s resolution på Ridd. o. Ad:s besvär af den 12 juni 1731 § 5 hos såväl KM. som kammarkollegium gjort ansökning att återfå säterifriheten på hans framlidne svärfader häradshöfding Sundbergs säteri Hof,[1] som blifvit reducerad, emedan Sundberg ej varit adelsman, men sedermera hade den blifvit Oxhufwud gifven af hans svärmoder Johanna[2] Sundberg. Emedan sådant ej blifvit honom beviljadt, anhölle han i stöd af den åberopade resolutionen hos RSt. om återfående af såväl säterifriheten på Hof som af rå- och rörsfriheten på de tvenne därunder lydande hemmanen, helst indelningen dymedelst ej skulle rubbas och han såsom Sundbergs måg vore egare af räntan.

RSt. hade befunnit, att säteri- samt rå- och rörsfriheterna i anledning af häradsfogdeinstruktionen af 1688 § 9 af landshöfdingen David Macklier blifvit indragna vid jordrannsakningen 1708, emedan Sundberg var ofrälseman och ej kunnat uppvisa KM:s tillstånd till bibehållande af säterifriheten, samt att berörde hemman ifrån den tiden blifvit till adliga rusttjänstens presterande upptagna och beräknade, till viss tiondespannmål utsatte samt varit på förslag att indelas till knektehåll. Tionden hade dock ej blifvit uttagen, intet visst knektehåll projekteradt och Oxhufwuds fru[3] hade jämte sin man likmätigt moderns gåfvobref af den 14 mars 1732 blifvit egare, så att han numera i brist på frälserätt ej kunde från denna förmån uteslutas.

Fördenskull och i följe af 1723 års adliga privilegier § 27, som förmådde, att ofrälsemän, som till den tiden genom arf eller genom sköte- och fastebref efter laga köp innehade säteri eller ladugårdshemman, skulle hafva rätt att behålla dem för sig, barn och efterkommande, samt att slika lägenheters natur ej skulle på något sätt förvandlas, höllo RSt. före, att Oxhufwud ochhans fru borde den begärda säterifriheten samt rå- och rörsfriheten, utan vidare gravation och efterräkning för den tid dessa friheter varit indragna, återbekomma samt

[1] RSt:s und. skrifvelse har Håf. Så har ock Oxhufwud i sin ansökning.
[2] RSt:s und. skrifvelse har oriktigt Juliana.
[3] Kristina.

för sig, sina barn och arfvingar okvaldt behålla. RSt. bevektes så mycket mera att styrka KM. därtill, som Oxhufwud nyligen undergått en vådeld, hvarigenom utom husen, som varit väl byggda, största delen af hans egendom blifvit i aska lagd.

(Civilärenden.)

RSt. ang. ändring i generallöjtnanten Karl Cronstedts kapitulation med kronan om uppsättande af en bataljon artillerimanskap i Finland. Den 23 september. 1174

»P[ræ]sent. d. 26 sept. 1734. Uplästes i samtel. rådet d. 7 oct. 1734. Värkställes. Exped:t.»

(*Referat.*)

KM. hade genom extractum protocolli, hållet i rådkammaren den 12 sistlidne augusti, med RSt. kommunicerat Cronstedts und. ansökning om ändring i kapitulationen[1], bestående därutinnan, att ytterligare 2 löjtnanter, 4 underlöjtnanter, 10 underofficerare, 20 konstaplar och 2 trumslagare begärdes på finska staten, då han tänkte uttaga 14 man af hvart artillerikompani i Stockholm, som gjorde 168 man, och däraf indela 56 på hvart och ett af tre kompanier, så att hvart och ett af dem fick sitt tillständiga öfver- och underbefäl.

KM. med samtliga riksens råd hade ansett ändringen för riket nyttig, men, då dymedelst en tillökning i staten af 1,666 dlr 16 öre smt komme att ske, remitterat sådant till RSt.

RSt. hade vid ändringen så mycket mindre att något påminna, som tillräckligt och väl exerceradt artillerimanskap nogsamt svarade mot förberörde tillökning i staten och det ändock kunde bevisas vara 2,021 dlr 8 öre smts besparing eller mindre utgift för kronan än om en bataljon infanteri skulle blifva upprättad.

(Krigsärenden.)

RSt. ang. några kontramanderade officerares åtnjutande af durktågsförplägning utan afdrag på lönen. Den 23 september. 1175

»P[ræ]sent. d. 1 octob. 1734. Uplästes i samtel. rådet d. 7 oct. 1734. Värkställes. Exped:t.»

(*Referat.*)

KM. hade den 23 sistlidne juli kommunicerat med RSt. öfversten grefve Dohnas und. ansökning, att öfverofficerarna vid tvåhundra

[1] Se n:r 1124.

man af hans regemente, som skulle hitkomma från Stralsund, men sedermera blifvit kontramanderade — hvaraf en del verkligen kommit öfver till svenska sidan — måtte få njuta durktågsförplägningen under marschen oafkortadt i lönen.

Efter § 4 i k. tågordningen af 1719 kunde alla officerare och betjänte på värfvad fot, som voro uppförda till förplägningspenningar, under tåg till dettas fortsättande bekomma penningar, dock i afräkning på månadslönen, hvarefter ock hvad drängarna under marscher åtnjöto afdrogs på husböndernas månatliga lön. Från äldre tider var därmed på lika sätt vid dylika tillfällen förhållet. Likväl som dessa officerare vid kontramarschen mycket besvär utstått,

ty funno RSt., det de i betraktande af en så extraordinär tillfällighet måtte efter sin ansökning varda hugnade.

(Krigsärenden.)

1176 RSt. ang. några mål i krigskollegii riksdagsberättelse. Den 23 september.

»P[ræ]sent. d. 1 oct. 1734. Upläste i samtel. rådet d. 7 oct. 1734. Värkställes. Exped:t.»

(*Referat.*)

Af krigskollegii till riksdagen ingifna und. berättelse hade RSt. ibland annat företagit följande mål till öfvervägande, nämligen

1:o) framlidne generalmajoren grefve Gustaf Oxenstiernas balans till Upplands regemente för uppburna beklädningsmedel af 5,112 dlr 10 öre 16 penningar smt, hvaraf vid sista riksdag 2,347 dlr 23 1/3 öre smt blifvit deponerade för krigskollegii räkning;

2:o) att framlidne generallöjtnanten De la Barres skuld för uppburna beklädningsmedel af kronan till Nylands och Tavastehus läns regemente till häst, 1,889 dlr 19 öre 12 penningar smt, var till fullo betald;

3:o) att Dalregementets beklädningsmedel enligt 1727 års knektekontrakt voro hit dragna och genom utlåningar fruktbara gjorda mot 6 procent;

4:o) ang. dispositionen af de medel, som efter förordnande vid 1727 års riksdag[1] och till följe af k. brefvet den 1 juli 1727 uppfördes i staten till vissa beklädnings- och munderingspersedlar såsom hjälp vid rustningen åt rusthållarna vid Bohusläns norra skvadron;

5:o) att af de 3,186 dlr 16 öre 6 1/3 penningar smt, som Bohusläns dragonrusthållare efter k. brefvet den 22 juni 1727 för 180 tält[1] betalt i Göteborgs landtränteri, förre landträntmästaren Steffens förskingrat 2,603 dlr 23 öre smt, hvilka dock likmätigt landshöfding Ribbings svar af den 11 maj nästlidet år förmenades kunna med tiden blifva betalta af Steffens' egendom;

[1] Se d. II, n:r 546, sid. 168.

6:o) att svärdfejarna i Stockholm, som efter KM:s nåd. förordnande allena voro berättigade till ryttarklingors monterande, höllo på med arbetet så fort de medhunno, så att ej något fick göras vid bruken eller af gelbgjutarna, hvarest likväl bättre pris och fortare arbete kunde erhållas.

Vid dessa mål funno RSt. intet vidare att påminna än att KM. täcktes anbefalla vederbörande, det saken ang. den bättre rätt, som af andra påstodes, till ofvannämnde grefve Oxenstiernas egendom framför kronan skyndsamt till laga slut måtte bringas, helst kronan i egendomen hade laga inteckning, och att all görlig försorg måtte användas på, att kronan ej blef lidande på hvad Steffens borttagit af tältpenningarna, utan att hans egendom måtte angripas till betalning, och att den hos KM. liggande saken ang. ryttarklingornas monterande af svärdfejarna måtte afgöras.

Anm. Å skrifvelsen är antecknadt: »N. B. Alla documenter, som angå collision om privilegiernes uttydning emellan Vira bruk å ena sidan och Vedvåg samt svärdfäjareämbetet å den andra, äro den sept. efter res. i rådet remitterade til RSt:s SU».

(Krigsärenden.)

RSt. ang. instruktioner för Göteborgs- och Stockholmseskadrarna. Den 23 september. 1177

»P[ræ]sent. den 1 octob. 1734. Upläst i samtel. rådet d. 7 oct. 1734. Värkställes. Exped.»

(*Referat.*)

Enligt schoutbynachten von Utfalls und. riksdagsberättelse om eskadern i Göteborg[2] hade amiralitetskollegium med amiralitetets kommissariat i Göteborg förlidet år kommunicerat de under KM:s namn utfärdade instruktionerna för ekipagemästaren och tygmästaren samt alla civilbetjänterna vid hufvudflottan i Karlskrona[3] med order, att de i lämpliga delar skulle efterföljas af Göteborgseskadern, tills särskilda instruktioner kunde blifva utfärdade för detta amiralitet. Ehuru de två betjänterna vid detta varfvet hade att af elfva vidlyftiga instruktioner hämta sitt arbetes plikter, hade de begynt inrättningen af både memorialböcker och räkenskaperna efter den i dessa instruktioner

[1] Se d. II, n:r 532, sid. 144.
[2] RSt:s und. skrifvelse har Giötheborg.
[3] » » » » Carlscrona.

föreskrifna metoden. Dessutom hade kommissariatet gjort sina anmärkningar vid det af amiralitetskollegium kommunicerade projektet till instruktion för den kommenderande flaggmannen och kommissariatet i Stockholm.

Emedan det var angeläget, att med första för kommenderande flaggmannen, kommissariatet och öfriga betjänte vid Göteborgseskadern utfärdades instruktioner, som, jämkade efter Karlskronainstruktionerna, kunde efterlefvas af den ringa betjäningen där, anhöllo RSt. om sådana instruktioner, så snart sig göra lät, ej allenast för Göteborgs-, utan ock för Stockholmseskadern.

(Krigsärenden.)

1178 **RSt. ang. det tillåtna antalet vagnar vid begrafningsprocessioner. Den 23 september.**

»Ink. d. 3 oct:r 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes medelst en förklaring på förordningen.»

(*Referat.*)

De tre vagnar, hvilka jämlikt nåd. förordningen om yppig- och öfverflödighets afskaffande under den 8 november 1731 tillätos att brukas vid begrafningar, voro icke tillräckliga, fastän inga andra än den dödes närmaste anhöriga bjödos i processen. KM. hade ock medelst förklaringen af den 15 mars 1732 § 8 öfver justitiekansleren Cederbielkes[1] vid förordningen gjorde und. förfrågning funnit godt, att processen, när den gick till fot, kunde bestå af 24 personer.

Emedan RSt. höllo för nödigt, att detta måtte lämpas något närmare efter hvartannat, helst ingen proportion syntes vara mellan 24 personer och 3 vagnar, hvaruti högst hälften så många kunde rymmas, hade de fallit på de tankar att, när processen bestode af flera än att de kunde rymmas i tre vagnar, utom dessa tillåtna sorgevagnar, när vägen vore lång och vädret elakt, så många andra vagnar måtte få brukas, som till sorgefolket nödvändigt behöfdes, dock att icke sorgehuset besvärades därmed, utan att de vagnar nyttjades, af hvilka en eller annan till sorgehuset sig betjänt. RSt. anhöllo, att KM. häröfver täcktes låta utgå sin nåd. förklaring.[2]

(Civilärenden.)

[1] RSt:s und. skrifvelse har Cederbielcke.
[2] Förklaringen är publicerad i årstrycket under den 15 oktober 1734.

SU. ang. krigsfiskalen Johan von Langs sökta löneförhöjning. Den 26 september. 1179

»P[ræ]sent. d. 26 sept. 1734. Uplästes i samtel. rådet d. 7 oct. 1734. Värkställes genom bref til krigscoll. Exped:t.»

(*Referat.*)

KM. hade den 3 sistlidne juli remitterat till statskontoret för att anmälas i SU:s deputation öfver statsverket krigskollegii und. föreställning ang. von Langs[1] und. ansökning, att hans lön måtte från 400 dlr smt blifva förökt till 750 dlr smt, lika med advokatfiskalens i hofrätten, eftersom ärendena och sysslorna mäkta tillvuxit till följe af kontorens ökning i krigskollegium och de mångfaldiga aktionerna vid de många generalkrigs- och leuterationsrätterna, så att han ej som hans antecessorer hade tid öfrig att förbättra sina villkor med aktioner för privata personer.

SU. kunde i anseende till penningbristen och statens knappa tillstånd icke styrka till den begärda tillökningen.

(Krigsärenden.)

SU. ang. Svea hofrätts hemställan om skrifvarhjälp åt hofrättskamreraren Karl Höök. Den 26 september. 1180

»Ink. d. 28 sept. 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

KM. hade till SU. remitterat Svea hofrätts und. skrifvelse om, att Höök i anledning af sitt svåra och mödosamma arbete måtte få en skrifvarhjälp på staten med 300 dlr smts lön.

Emedan statsverkets närvarande medellösa tillstånd icke tilläte, att staten på något sätt förökades, ty såg SU. ej, att kamreraren efter åstundan kunde hjälpas.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

[1] SU:s und. skrifvelse har Lang (ej von L.).

1181 **SU. ang. protokollssekreteraren Fredrik Steenhagens ansökning rörande lönen. Den 26 september.**

»Ink. d. 28 sept. 1734. Upläsit i rådet d. 7 octob. 1734 och lägges ad acta.»

(*Referat.*)

KM. hade remitterat Steenhagens und. ansökning om befordran till hel protokollssekreterarlön till statskontoret att anmälas i statsdeputationen, med nåd. utlåtelse, att KM., för hvilken Stenhagens flit och dexteritet voro nogsamt bekanta, likväl ej velat göra någon ändring i personella staten.

Oansedt SU. gärna önskat, det Steenhagen i anseende till sina personella meriter kunnat hugnas med hela lönen, kunde det likväl i anseende till statens knappa tillstånd icke styrka till hans ansöknings villfarande.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

1182 **SU. ang. betalningen af bankens fordran hos riksänkedrottning Hedvig Eleonora. Den 26 september.**

»Ink. d. 3 oct:r 1734. Upläsit i rådet. d. 15 octob. 1734 och värkställes. Hvarom behöriga ordres afgå til cammarcollegium likmätigt rådsprotocollet af d. 26 octob. 1734.»

(*Referat.*)

Hos KM. hade SU. vid nästförflutna riksdag medelst skrifvelse af den 14 maj 1731[1] i anledning af bankens fordran för lån och innehaf af direktören Nils Gripenmarcks fordran hos högstsalig Hennes KM. begärt, att bankens angelägenhet skulle blifva iakttagen vid arfdelningen mellan KM. och kronan samt änkedrottningens arfvingar.

Emedan banken ifrån den tiden ej erhållit någon kungörelse ifrån vederbörande, som hade sig samma likvidationsverk anförtrodt, huru vida därmed kunde vara lidet, och SU. vore öfvertygadt om KM:s ömhet för banken icke mindre vid detta än vid alla andra tillfällen,

ty fördristade sig SU. än ytterligare KM:s nåd utbedja, att bankens und. ännu hafvande fordringar måtte vid den anställda likvidationen i nåd. åtanka tagas.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

[1] Se d. III, n:r 876. SU. anger oriktigt som datum den *12 juni*.

SU:s svar på KM:s sekreta proposition rörande utrikesärenden.[1] Den 26 september. 1183

»Öfvergifvit till KM. i rådet d. 3 octob. 1734. Upläsit d. 4 octob. för KM. i samtel. rådet. Åter upläst d. 5 octob. Å nyo upläsit i rådet d. 17 febr. 1735. Å nyo upl. den p. ang. Ottom. Porten d. 17 febr. 1736.»

EKM:s nåd. kallelse till denna påstående och snart till ändande Swea rikets ständers allmänna sammankomst som ock EKM:s lika nåd. secreta proposition utrikes ärender rörande intyga bägge förnämsta afsikten med riksdagen hafva varit den i anledning och under sken af konungavalet i Pohlen åtskilliga makter emellan antända krigslågan, på det antingen nödiga utvägar till dess dämpande i tid måtte anskaffas eller ock sakerne därhän böjas, at det deltagande Swerige deraf någon båtnad och vinning tilflyta måtte. Och som EKM. i nåder är försäkrad sig ei äga upriktigare och trognare rådgifvare än sina edssvurna och kiärleksbundna undersåtare, ty äro alle ärender med hög konungslig försiktighet derhän styrde, det RSt. äga fria händer at i und. anförtro rikets sällhet EKM:s nåd. skiötsel med råds råde under sådana afsikter och medel, som de för sin egen välfärd och fromma tillräckeligast och drägeligast kunna finna.

Allernåd. konung. RSt. hysa fuller ei mindre und. nit än tillförende för alt, hvad som kan lända till EKM:s med rikets osöndrade höga vältrefnad, anseende och förkofring; doch vill det falla SU., hvilket egentel. desse angelägenheter anförtrodde äro, nu fast svårare att uppå nåd. befalning yttra sina und. tankar, än uppå de förra under EKM:s lofåminnelsevärda regering håldna riksdagar, vid hvilka almän fred och hvila giorde alla måtta nog lätta till den för Swerige så nödiga roens bibehållande, då tvärt emot det nu liungande Europa hotar och undsäger alla dess delar med en drifvande stormsky, som mången emot förmodan torde i vidlyftighet inveckla, så framt ei försiktiga medel anskaffas, igenom hvilka den antingen kan upklarna eller åtminstone föra sit förderf öfver dem, som härtills med andras afsaknad sig öfvermakten tillvällat.

[1] Svaret uppsattes af öfverintendenten grefve K. G. Tessin. Det upplästes i SU. första gången den 18 september. »Ledamöterne funno detta vara mycket väl opsatt och aflade sin tacksäjelse till grefve Tessin för den stora flit och möda han härvid använt och hafft.» Tessin tackade för SU:s »mycket gunstige och benägne utlåtelse» och sade, »att han detta opsatt efter det lilla begrep han äger om utrikesaffairerne.» Vid förnyad uppläsning, tillade han, torde väl något finnas att påminna, »efftersom conjuncturen vid et eller annat håf torde dessförinnan sig i något ändra» (SU:s prot. I, sid. 1193—94). Det upplästes i SU. andra gången den 26 september och approberades. Den 3 oktober uppbars det genom mindre sekreta deputationen till KM. Konceptet förvaras numera bland SU:s expeditionsdeputations koncept. Skrifvelsen är ej införd i SU:s registratur.

Vid så beskaffade omständigheter kunna RSt:s ei annars än vara bekymmersamt omhugsne, huru de under brakande vapengny måtte lämna sina und. råd efter samvete och yttersta förstånd, så mogna, så öfverlagde och så beredde, at de undgå kunna det ansvar, som de i vidrigt fall Gudi, EKM. och efterkommande verlden skyldige äro, samt berömligt förtiena den upmärksamhet, med hvilken uppå Sweacronans yppande steg lystras.

EKM:s öma vård erkiänna RSt. billigt vid detta tilfället med und. och odödelig vördnad, som så mildt skiött sina undersåtares angelägenhet under et så granlagat tidernas skick, och röna dymedelst et hugneligit prof af det folks lycksalighet, öfver hvilket Gud i sin nåde en öfverhet förordnadt. Annat vitne derutöfver tarfvas ej än de mångfaldige, milde utlåtelser, med hvilka de RSt:s SU. meddelte utrikes protocollen vid hvarjehanda tillfällen upfylte och lika som öfverströdde äro. De innebära icke allenast vedermäle om EKM:s högtuplysta förfarenhet om rikets interesse i anseende till utrikes makter, utan jämväl om sådana konungsliga dygder och sinnets egenskaper, som nödvändigt böra giöra EKM:s höga person dyr och oskattbar i alt folks ögon. Och ehuruväl nogsamt kunnigt är, EKM. draga sky före at sielf anhöra dess eget tillständiga beröm, så finner likväl RSt:s SU. sin und. plikt likmätigt at ibland så många teckn af EKM:s nådfulla sinnelag i synnerhet lämna tilkommande tider till eftersyn de tvänne ärefulla omständigheter, som finnas i protocollerne af förledit år under d. 9 april och d. 13 augusti.

I det förra tilbiuder forna holstenska geheimerådet grefve Bassewitz at vilja framvisa åtskilliga angelägna documenter och uplysningar, undertecknade med HKH:s hertigens af Holstein egen hand, i fall EKM. skulle täckas antaga sig generalmajor Reichels sak och angelägenhet. Härå lämnar EKM. et sådant svar, som andra konungar till et efterdömme och obetänkta undersåtare till sky och varning billigt borde lända, neml. det EKM:s hiertelag vore at bortglömma alt, hvad fordom förelupit, och altderföre ei kunde hafva någon smak eller tycke för sådana tilbud, hvarigenom förhatelige saker blefvo uprepade och till minnes förde, utan ville EKM. dessa grefve Bassewitz uplysningar aldeles ignorera, varandes det intet rätta vägen för honom at vinna EKM:s beskydd för sin måg, emädan EKM. så litet kunde gilla dess anbudna otrogna steg emot dess herre som antaga sig generalmajor Reichels kanske ei mindre brottsliga fall.

I det senare protocollet under d. 13 aug. har EKM. nåd. täkts i anledning af Pohlniska oväsendet förklara at, ifall någon skulle vilja här heml:n eller uppenbarl:n igenom våld något stämpla eller förehafva emot Sweriges frihet och vedertagna lagar ang. successionen

till cronan, skulle det af EKM. på det högsta beifras och tillkiänna gifvas, oansedt det ock vore någon af EKM:s egna anhöriga.

Af et så konungsligit yttrande, så i det förra som senare målet, är för RSt. ei något tvifvelsmål öfrigit om den sällhet, uti hvilken de under EKM:s svärd och spira lefva. Det förra lyser af rättvisa och det senare af nåd; bägge fordra och äska den und. tacksamhets erkiäntzla, hvilken RSt. nu härmedelst inför EKM:s höga tron afbörda och nedlägga.

Bemälte protocoller jämte almänt ärerykte och hugnelig förfarenhet intyga äfvenledes, med hvad huld och öm skiötzel HKM. vår mildaste drottning den tunga regementsbördan burit under EKM:s fierran varelse uti sina arfländer på tyska bottn. Det blodet, som tyckes äga en aldeles fullkomlig glantz af sit höga konungsliga ursprung, vinner i sanning ett nytt och större sken af HKM:s gudzfruktan, nåd och mildhet. Och hvad hugnad måste icke vår stora drottnings öma hierta röna, då HKM. vid första anträdet af sin regering velat öfverhetsmakten innom vissa gräntzor och lag inskränka, at se, det likväl dess rättvisa och dygd enväldigt råder öfver allas sinnen, så at kärlek och högaktning fördubblar den plikt och vördnad, som den konungsliga högheten och värdigheten elliest i gemen hos undersåtare intrycker, samt således afsöndrade ifrån den rådande makt, som crono och scepter tilhörer, sträcka sit liufliga och lämpeliga välde öfver alla inbyggares hiertan. Dens namn vare altså utrotadt och dess rykte försvinne ibland svänska män, som ei med und. trohet och lydno svarar emot den höga nåd och hägn, med hvilka HKM. hela riket omfattar, och som ei vördar det dyra qvarlemnade blodet af vår oskattbara konungsliga Gustavianska ätt och stam, som uti HKM:s ådror flyter.

Enär nu RSt. således afbördat förstlingen af deras tacksamhets offer inför Eders och Hennes KM:ter allas vår huldaste konung och drottning, så synes dem jämväl åligga at med EKM:s nåd. lof och minne förklara emot herrar riksens råd deras erkäntsla för den vaksamhet, med hvilken de sina kall vårdat, och för den oförtrutna sorgfällighet, med hvilken de svarat emot EKM:s höga förtroende och RSt:s väntan, hvarmedelst de den heder til nöjes betalt, som dem igenom så dyrt ämbetes beklädande tilflutit, samt medelst värdiga förtjänster sig sielfvom förvärfvat det anseende, som elliest i gemen med rådzvärdigheten förknippad är.

EKM:s nåd. och bekymmersamma vård om dess tilgifna undersåtares fromma samt riksens råds berömmeliga ifver och nitälskan för rikets upkomst och säkerhet bära altså nogsamt vitne om den ömma försiktighet, med hvilken alla ärender beredas och skiötas, så at man sig om deras lyckeliga utgång en säker förtröstan näst Gudz bistånd giöra kan. Doch som EKM. under nuvarande sakernas vidtutseende och bistra belägenhet i nåder angelägit aktadt at

innom den i senaste beslut fastställte riksdag höra RSt:s und. välmening och tankar öfver de mått, till hvilka et eller annat under krigsväxling til yppande tilfälle kunde snart nog anledning gifva; ty hafver RSt:s SU. till följe af den utaf deras medbröder dem lämnade fullmakt och instruction sig i synnerhet med nitfull upmärksamhet företagit EKM:s nåd. secreta proposition ang. utrikes angelägenheter och derutur jämte senare inlupne berättelser funnit, det alle europæiske makter sig förnämligast uti tre hufvuddelar söndrat, hvaraf de tvänne förste äro de sins emellan uti uppenbart örlog förfalna tyska oeh franska riken jämte de uti deras tvist på et eller annat sätt deltagande konungar, förstar och länder, hvaremot den tredie delen består af de makter, som endast än till dags synas upmärksamme at antingen framgent nyttia tilfället för sig sielfva eller ock igenom bemedling derhän leda, det en skälig jämnvigt måtte uprättad och bibehållen blifva.

Ibland de å ena sidan stridande parter förtienar billigt *rommerske keisaren* såsom hufvudman det yppersta rummet. Och ehuruväl den nyss begynte ofreden fördt med sig et vidrigt och oblidt öde, medelst de fläste och mäktigaste italienska besittningars efter alt utseende evärdeliga afsöndring och förlust, hvars sveda och kiänning ännu fördubblas igenom den framgång fransöska vapnen vunnit vid Rheinströmmen, så at således rommerske keisaren synes mer än drygt umgiälla det förakt han hyst för Frankrikes ministere, då han, stödiande sig vid et omildt omdömme utöfver dess senfärdighet och penningkärlek, giordt sådana hastiga steg, som omsider störtat hela Rommerska riket uti et oförväntadt och oberedt krig samt följakteligen af egen förfarenhet besannadt, huru äfventyrligit är at hota, innan man förut satt sig i behörigt skick och försvarsstånd; doch emädan ännu för rommerska keisaren åtskilliga utvägar öfrige äro till någorlunda uprättelse — ty at förtiga det ombyte vapenlyckan underkastad är, så lära icke allenast tyska riksständerne under så trängande nöd taga en ofärgad del uti återställandet af keisarens anseende, utan ock till äfventyrs flera makter eftersinna, hvad fara jämnvigten uti Europa torde blifva underkastad, i fall Frankrikes mod och makt medelst allt för stor framgång och inkräkt kommo för högt at växa, i synnerhet tyckes sådant förtiena af Spanien någon särdeles upmärksamhet i anseende till den osäkerhet, uti hvilken det skulle sväfva igenom en tilförende både mäktig och farlig grannes större makt och ändteliga öfvervälde; det står altså att förmoda, det konungen af Spanien, såsom den der redan till större delen sit ändamål ernådt, jämväl lärer vara den förste, som skyndar sig utur elden samt, betänkt på sin egen säkerhet i framtiden, torde ei allenast sluta en särskilt fred med rommerska keisaren, utan ock den samma medelst infanten Dom Carlos gifte med en utaf ärchiehertiginnorna befästa samt derigenom tillika försäkra sig om de nygiorde

conqueters roliga besittning och sättia sig i stånd at kunna biuda Frankrike hufvudet eller åtminstone utur fruktan för dess ovänliga sinnelag — altså och i betraktande af alt detta föranlåtes RSt:s SU. at jämlikt dess på de förra riksdagar yttrade und. tankar ännu vidare i lika und. styrka EKM. at på alt sätt underhålla förtroligheten med romerska keisaren, såsom en EKM:s höga bundzförvant, hvaraf ännu framdeles den tilförende utmärkta träggehanda frukten står at förvänta, neml:n

1:mo) så mycket större säkerhet i anseende till den öfriga besittning Swerige äger uppå tyska bottn;

2:do) så mycket mera eftertryck till våra nödlidande trosförvanters uphielpande och understöd samt

3:o) så mycket kraftigare befordran af tyska evangeliska riksständernas angelägenheter vid riksdagen uti Regensburg, hvarigenom deras forna och stadiga lit till Sweriges crona ei ringa styrka tilflyter. EKM. tyckes så mycket fördelaktigare framgent kunna nyttia romerska keisarens vänskap, som keiserliga hofvet sielf ei allenast igenom en ny beskickning, utan ock medelst et redeboget begifvande uti det förr påstådde ovanlige ceremoniellet, hvarifrån at vika keisarens synnerliga höghets åtrå nog kåstat, gifvit prof af dess benägenhet at vinna EKM:s förtroende och sammanstämning, hvaremot at svara så mycket oumgängeligare pröfvas, som sådant kan tiena, om ei aldeles at afbryta, doch åtminstone ansenligen at försvaga de af keisaren nu i senare åren ingångne mått och gemensamma afsikter med Sweriges efftertänkeligaste och mäst till befarande grannar, hvaribland

Ryssland ovedersäjeligen är den makt, som af Swerige förtienar högsta upmärksamhet. Våra afskurna rika länder och förrådzkamrar, en billig trängtan at återvinna, hvad med så mycken blodzutgiutelse blifvit förvärfvat, i många år och emot mångfaldiga försök tappert förfäktat och omsider så oförskylt bortröfvat, kan ei annat än hvässa hogen at nyttia något tilfälle at drifva en brännande och mordisk granne ifrån rikets öpna gräntzor. Önskeligit vore, at de Swerige öfvergångne och ännu ömande olyckor så hade under EKM:s fredliga och lyckeliga regering hint förbyta sig, at vi med egna krafter och med eget ymnogt förråd kunde svara emot det mod vi hos oss efter våra förfäders efterdömme förspörje at hafva godz och lif för EKM:s höga tienst och fäderneslandets efterträngtade förkofring osparde, visserligen skulle EKM. ei ibland oss sakna det mannablod, som i alla tider i svänska ådrar flutit, och ehuru nödigt lugnet synes för dem, som nyligen stormen undkommit, så skulle doch vid yppande lägenhet vi med glada hiertan visa oss så hugade för nationens hedersrykte, som vore oss aldrig något vidrigt och svidande öde öfvergångit. Men emädan et långsamt och olyckeligit krig de redbara medel så utdragit och upslukat, at 15-åriga eftertänksamma

författningar ei ännu hunnit fylla de uttömde cassor, ty måste fuller till framdeles utsättias de offensive planer, som Ryssland nogsamt, i betraktande af åtskilliga contraventioner emot senaste fredzfördrag samt andra ovänliga steg, synes hafva af Swerige förtient. I denna afsikt hafva RSt. jämväl nu tvenne riksdagar å rad med undersåtelig trygg förtröstan anförtrodt EKM:s nåd. omsorg at efter den liknelse, som tidernas hvarjehanda omskiften kunde gifva, taga sådana oinskränkte mått, som kunde försättia riket uti sit förra anseende och utur et oroligt bekymber för en så mäktig granne.

EKM:s vaksamma försorg bör ock tillskrifvas, at riket ei i otid blifvit uti någon förtretlig beskaffenhet invecklat.

Det ville ännu, såsom tilförende, falla RSt:s SU. svårt at utsätta någon tid eller förutse sådana omständigheter, som kunna giöra någon eftertryckelig rörelse emot Ryssland möjelig, emädan dertill ännu synes fordras, utom den säkerhet, som Swerige igenom senaste förbund tyckes hafva å Dannemarks sida förvärfvat, sådana subsidier af penningar och siöbetäckning samt sådana mått till någon diversion ifrån Österländerna, som ei ännu hvarken äro betingade eller så lätt lära stå at åstadkommas, i anseende till de fläste bidragande makters och i synnerhet Frankrikes eget behof samt den vidlyftighet, uti hvilken Ottomaniska Porten är invecklad så igenom invärtes till befarande oro som det långsamma och vanmäktande persianske kriget.

RSt:s SU. finner sig altså föranlåtit at i und. styrka EKM. at ännu någon tid fortfara emot Ryssland uti de vanlige vänskapsbetygelser, hvilka till äfventyrs i synnerhet kunna förmå ryska hofvet at till afbördan åtaga sig den af Holland ägande skuldfordran, för hvilken rigiska tullen panthäftat, och hvartill Ryssland synes så mycket mera förbunden, som des lösen varit en af de förnämsta afsikter, som föranlåtit EKM. at tid efter annan gifva de ryska regenterne den för dem personligen betingade keiserliga tituln, emot hvilken Swerige ei ännu vunnit den ringaste fördel.

Skulle ock än ytterligare å ryska hofvets vägnar påyrkas någon förnyelse utaf förbundztractaten, så kan sådant med fog undvikas, medelst tienlig föreställning, at sådant så mycket fögare tyckes hasta, som Swerige aldrig hyst andra tankar än förbundets obrottzliga hållande, och dessutan i sielfva tractaten expressis verbis öfverenskommit är, det aftal om dess förnyelse allenast sex månader för dess ändskap ske bör, och skulle således EKM. okiärt falla at igenom et sådant påskyndande förnimma, som ägde Ryssland någon mistanka om Sweriges upriktighet, hvarigenom något utrymme tyckes ernås till öfverläggande, huru Swerige innom den tiden kan vara i stånd at umbära någon så nära förbindelse med Ryssland, hvilket synes hotas med någon omskiftelig händelse, så i anseende till de tidiga ombyten dess regering varit underkastad som i synnerhet den yppig-

het der nu gängse är och hvilken torde af sig föda en nog ansenlig penningebrist samt således hos de gamla ryssar upväcka den eftertanka, bättre vara at i ro sittia innom gamla gräntzor än at med äfventyr af lif och ägodelar betiena sin öfverhets äregiruga utbredande välde. Hvartill kommer, at flera makter i Europa igenom inblandandet i polniska väsendet fattadt emot Ryssland afvoga tankar, hvilka endast torde afvakta beqväm tid at utbrista i sielfva värket, då för Swerige betänkeligit vore at hafva medelst nära förknippelse bundit sig sielfvan händerna. Hvad elliest det ännu kraft ägande förbundet angår och den deraf emot förmodan sig yppande casus foederis, så är SU. ännu af samma und. mening, uti hvilken det sig uppå förra riksdagen yttrat, neml. för Swerige betänkeligit vara at ifrån ryska sidan äska någon hielpsändning, hvarigenom lägenhet lämnas at nalkas våra gräntzor; men at i fall sådan requisition af ryska hofvet sker, den altid kan nyttias såsom et tilfälle at vinna någon förmon för riket.

Konungen i *Preussen* hafver merendels igenom sådana afsikter, som endast äga dess särskilta nytta till grund och fäste, tillskyndat sig hos mäst alla makter i Europa det vidriga omdömme, som vore dess biträde till allmänna sistemens upprätthållande hvarken tarfveligt eller tilförlåteligit, så at dess omhugsande at uprätta en i ögonen lysande armée mera synes tiena till prakt och dess sinnes förnöjelse än till något farligt och vidt utseende företagande, hvaraf nogsamt skönjes, at försiktig rådplägning och tappert utförande böra räcka hvarannan handen, så framt en crona och et rike vill behålla sit rätta värde och räknas af andra för ansenlige. EKM. och Swerige äga fast större ordsak än någon annan at misstro högbemälte konung, som näppeligen lärer öfvergifva de försåteliga tankar at, om någonsin giörligt är, underlägga sig den öfriga delen af Pommern. Men så synes fruktan derföre minskas dels igenom den inbördes garantien EKM. sig nyl:n uti tractaten med Dannemark betingat, dels ock igenom rommerske keisarens och flera makters gemensamma interesse at hålla upmärksam vakt, det ej Preussens välde måtte vinna en alt för eftertryckelig värkan på tyska bottn. Dessutan har ock SU. uti et särskilt und. bet.[1] af d. [23] julii innevarande år yttrat sig om de författningar, det trodt tillräckeligast till fästningen Stralsunds beskydd emot alt oförmodeligit fienteligit öfverfall, hvilket doch nu i und. öfverlämnas till EKM:s egit nåd. föranstaltande med råds råde, alt som tidernas omständigheter mer eller mindre torde fordra. Och underkastas tillika EKM:s nåd. godtfinnande de medel, som kunna vara lämpeligast och tillräckeligast at bringa ofta högbemälte konung till de besvärs förnöjande, som Swerige så mångfaldiga äger, emot tractaternas klara och tydeliga innehåll, hvartill de

[1] Se n:r 1105.

makter med gemensamma föreställningar kraftigast synas kunna bidraga, hvilka i anseende till Preussens upstigande välde äga med EKM. lika måtts tagande af nöden.

Republiquen *Pohlens* olyckeliga smärtefulla öde och vidare hotande förderf äro eftertänkelige varningsmärken för alla landz medborgare, hvilka medelst oenighet och enskilta vinningsafsikter upväcka inbördes tärande oro och derjämte gifva misshugade grannar tilfälle at blanda sig i deras skiljaktigheter, uprätta sig till dommare samt omsider som mödolön utprässa och vanmäkta de riken, som deras obegiärte hielp och tienstfärdighet måst vedertaga.

Det blodsvärd och den lågande eld, som igenom dylik händelse detta osälla valriket öfvergådt, synes förtiena utaf EKM. så mycket större upmärksamhet, som nära belägenheten giör alla der hvälfvande händelser för Sweriges crono ömma och delägande. Önskeligit vore, det man å denna sidan funnes i stånd at fullgiöra svänska nationens ädla och berömmeliga ifver samt vördnadzfulla sinne för konung Stanislai person, hvilken näst Guds allrådande försyn endast är vår stora odödeliga konung Carl den XII:tes hieltevapen för crono och scepter samt följaktl:n för dess nära blodzförknippelse med konungen i Frankrike tackskyldig och förbunden.

EKM:s nåd. secreta proposition innebär et fulltygande vitnesbörd, at EKM. jämväl på alt sätt vinlagt sig, så vida Sweriges närvarande belägenhet kunnat tåla, at understödia och fullgiöra, hvad EKM:s glorvyrdigste företrädare uppå tronen med ospardt blod begynt, samt till den ändan ei allenast anhördt de tilbud å konungens i Frankrike sida blifvit giorde, utan ock låtit deremot sådant contraproject upställa, som kunde någorlunda giöra utgången säker och för Swerige drägelig.

Den underhandling, som jämväl nu effter i nåder inhämtad SU:s und. mening fortsättes, lärer vidare tiena så den lefvande som efterkommande verlden till ovedersäjeligit teckn, det bristen ei bestådt uti Sweriges goda vilja, utan i Frankrikes senfärdiga och tröga til fattande beslut, hvilket än bredare bestyrkes så af EKM:s ministers i Pohlen med fransöska ambassadeuren giorde gemensamma steg, som af det begiär en del af vår tillväxande svänska ungdom låtit skönja at upoffra lif och blod för konung Stanislai bästa samt dertill erhållit EKM:s nåd. tilstädielse, i kraft af hvilken de under belägringen för Dantzig gifvit märkeliga prof af ömhet för svänska ärenamnet samt aftvungit fiendens egen omisstänkta utlåtelse om tappert upförande, hvilket den här till välförtient beröm synes böra antecknas och hvarmedelst de giordt sig EKM:s vidare nåd. ihogkommelse värdige. För öfrigit lärer EKM. med rådz råde i nåder täckas så betäma, at konung Stanislai bästa framgent efter yttersta förmågo, doch utan at riket något farligit äfventyr underkastas, vidare befordras, emädan Sweriges interesse jämlikt är at se uppå

polniska tronen befästad en herre, om hvars vänliga böjelser man aldeles har mångfaldig ordsak at vara förvissad och under hvars regering det hat näppel:n lärer utslåckna, som Rysslandz i värket fienteliga upförande förtienar, så at dymedelst det redan nog utmattade Pohlen långt ifrån at upsättia sig som en medtäflare till Sweriges bortmiste länder, fast snarare lärer önska af hämd emot Ryssland at åter se dem uti deras rättmätige besittiares händer samt dertill med efterlämnade krafter bidraga. At förtiga den förbindelse, som EKM. dymedelst skiäligen af Frankrike förtienar, som hit till dags måst tåla de våldsamheter ryska hofvet så emot konungens egen svärfader som uti dess ambassadeurs marquis de Montis person föröfvat, hvilka tyckas, ehuru misshagelige de ock äro för Swerige, af sig föda den nytta, at de fläste europæiske makter lära kiänna af egen och andras förfarenhet, hvad oreda Rysslandz öfvermakt med tiden torde förordsaka.

Dannemarks angräntzande belägenhet har i alla tider af sig födt den mäktiga grannar emellan gängse och bägge tärande afvundsiukan, in till dess en tredie och prædominerande makt uti Östersiön äntel:n kastat på dess rätta interesse et sådant lius, at det igenom tvänne ansenliga beskickningar enträgit sökt EKM:s och Sweriges vänskap, såsom ländande till bägge cronors nytta och inbördes försvar.

RSt:s SU. har uppå EKM:s nåd. befallning detta riksvårdande ärendet med högsta flit och sorgfällighet öfverlagt samt omsider funnit sig föranlåtit under d. 30 nästvekne julii[1] at i und. styrka EKM. till et defensift förbundz ingående med konungen i Dannemark till gemensamt värn emot tilstötande fienteligheter samt till bidragande af de tvänne högt skattade nordiske cronors anseende, hvilket kunde löpa fara af förnedring, så framt de saknades uti de allmänna författningar, som hvart rike vid nu vidtutseende omständigheter är omtänkt at taga, hvarigenom de invecklade makter torde misstänka dem antingen för oförmögenhet eller obenägenhet at bidraga till den allmänna sistemens understöd. De skiäl, som förnämligast rådt till en närmare förknippelse med denna Sweriges hit intills misstroligaste granne, äro EKM. så bekante, i sittiande råd så skiärskådade och ibland SU:s handlingar i så orubbat förvar, at ju effterkommande, så framt något tvifvelsmål dervid skulle upstiga, lätteligen lära blifva öfverbeviste så om nödvändigheten som at rätta tiden till fulbordan varit inne.

Detta värket har således nådt sin fullkomlighet med de dervid giorde modifikationer och betingningar, öfver hvilka SU. för detta ägt den nåden sig i und. at yttra.[2]

---

[1] Se n:r 1103. SU:s und. bet. är dateradt den *16* juli.
[2] Se n:r 1118, 1121 och 1141.

Den högste Guden styre det än vidare till EKM:s och landsens inbyggares höga väl och trefnad. Och ehuruväl löftesmäns forna plikt och förbundz redeliga fullbordan på en tid nästan allmänt varit utur bruk samt ringa värkan röntz af heliga bedyrelser och modiga tillsäjelser, så giöre doch Herren detta fast och böje derifrån alt bedrägeligit obestånd, hvilket Sweriges ständiga upriktighet af dess bundzförvanter synes förtiena. Åtminstone bör härutaf det föresatte ögnamärke förmodas, at Sverige kan vara säkert för Dannemarks inbrått, i fall någon fördelaktig lägenhet sig framter till förnedring af Rysslandz öfvervälde.

Hollsten. Schleswigska garantien har så väl af EKM. sielf som vid SU. varit ansedd såsom det förnämsta hindret, hvilket legat denna underhandlingen i vägen. Men som Sweriges förkofring ju alt annat interesse billigt öfverväga bör, ty har man nödgats till lägligare tilfälle utsättia den önskade åstundan at se hertigen af Holsten uprättad utur det förtryck, som högbemälte herre, till större delen för Sweriges skull, öfvergådt, och det förnämligast för effterföljande skiäl:

1:o) äre vi intet formelt förbundne emot HKH. till något, som hertigdömmet Schleswigs värkeliga återskaffande angår, ty synes rätt at först vara omtänkt uppå sin egen upkomst, innan man hinner upfylla emot andra fast ei något ingångit engagement, doch sin hierteliga önskan;

2:o) hafva de öfrige makter, med hvilka Swerige aftalt om hertigens förnöjande, igenom senare författningar sig sådan plikt afsagt, så at Swerige, således nu allena lämnat, är utur stånd sin åstundan at fullgiöra, till dess det

3:o) medelst måtts fattande till egen fördel så kan uprättas, at det framdeles måtte jämte viljan också äga förmågan at uphielpa andra, hvilket hertigen har så mycket mera ordsak at vara förvissad om, som Sweriges förmon derunder beror at minska Dannemarks ansenliga och emot billigheten inkräktade besittningar;

4:o) kan man ei finna, hvad makt i Europa nu för tiden skulle synas benägen at i vänligit hänseende till hertigen af Holstein oroa Dannemark uti Schleswigs af så många kraftigt försäkrade possession; men skulle

5:o) rommerske keisaren och Ryssland innan kort påstå någon förnöjelse för HKH., så är EKM. igenom forna alliancer, som af denna senare nu ingångne ei kunna lida men, förbunden at medelst goda officier dertill bidraga;

6:o) kan denna i generale termer aftalte garantien ei säjas strida emot 1720 års kiöpenhamniska fredzfördrag, som förbinder Swerige till stillasittiande, utan bör endast anses såsom en extension derutaf på någon tid, då den yppersta lagen af eget bästa sådant, elliest obehageligit, steg likasom aftvingar;

7:mo) och sist synes den snöppeliga följd häraf ei kunna dragas, som ernade Swerige evärdel:n öfvergifva hertigen af Holsten, utan som detta förbund endast är slutit på en limiterad tid, så bör ock förmodas, at Sweriges crona efter sådant lämnat anderum lärer finnas förhulpen till sådan upkomst, at den med eftertryck kan gifva sina vänner kännetecknen af beständig välvilja och, ehuruväl på någon tid ofruktbar, doch aldrig förkålnad vänskap och upriktighet.

EKM. lärer i nåder täckas utse, hvilka af dessa skiäl tienligast och försiktigast kunna, efter SU:s förr i und. förklarade mening, anförtros holsten-schleswigska ministren Pechlin, såsom den der beqvämast synes at förtaga dess herre alt i anledning af detta förbundet uprunnit tvifvelsmål om EKM:s och Sweriges benägenhet. Och emädan RSt. under nu varande riksdag beslutit,[1] at HKH. till betalning uppå staten skall upföras till en årlig pension af 50,000 dlr smt, at dyledes(!) någorlunda ersättia den afsaknad han under sit trångmål ofelbart förspörjer, medelst det penningeunderstödz indragande, som han härtils af rommerska keisaren och Ryssland åtniutit, men nyl[igen] mist igenom sin ståndaktighet at afslå det i ersättning för Schleswig giorde tilbudet, samt dessutom föranstaltat om förnöjandet af hertigens fordran för bortmista bancosedlar;[1] ty lärer sådan af Swerige, under egen knapphet ertedd ömhet ei ringa bidraga at försäkra HKH. Sweriges oföränderliga tanka vara at näst sit eget arbeta på dess bästa, såsom hysande all högaktning för dess höga härkomst jämte et skiäligt medlidande öfver dess utiråkade ofärd.

Frankriket synes nu igenom det senast itända kriget, ehuru lyckelig ock dess början varit, försatt uti det stånd, at det ju måste sakna Sweriges forna anseende på tyska bottn samt ångra den obekymbersamhet, med hvilken det ansedt försvagandet af en makt, utaf hvilken det i alla tider haft så kiänbar hielp och fördel. Vidare torde sådant ångras, i fall antingen krigslyckan skiftar eller flera makter sig keisarens nederliggande antaga. Följaktel:n fordrar Frankrikes förmon, at det, ehuruväl ännu nog senfärdigt, doch vid påkommande nöd med största alfvare måste söka at sätta sig i nära förbindelse med EKM. och cronan Swerige.

De steg, hvilka härtilldags dertill giorde äro, tyckas ei å denna sidan föra någon särdeles vinning med sig. SU. finner ock så mycken mera svårighet sig härvid uti und. med någon säkerhet at utlåta, som åtskilliga betänkligheter och följder lika som vilja giöra en nära inlåtelse med cronan Frankrike trög och tvehågsen; ty

1:o) står sakernas bedrifvande under en ministere, som allmänt är utropad för ostadighet, långfärdighet och sparsamhet. Et beklageligit vedermäle deraf är konung Stanislai så plötzliga öfvergifvande, då likväl Frankrikets heder och förmon ögonskenligen kräfja at upprätthålla, hvad det en gång begynt, samt befästa den vacklande

[1] Se n:r 1150.

cronan uppå dess hufvud, som är med konungen af Frankrike i så nära blodzförening;

2:o) kan ju icke fela, at de ansenliga krigsrustningar till landz och siöss, hvilka vedertarfvats så vid Rhenströmmen som uti Italien, till en stor del uttömt och försvagat Frankrikes förråd i penningar samt giordt det oförmöget at erläggia de subsidiemedel, hvilka för cronan Sverige oumgängelige äro, ifall bägges bästa med någon framgång skall drifvas; men fast större blefvo äfventyret, så framt den betingade summan antingen aldeles uteblefvo eller ock endast i begynnelsen betaltes;

3:o) äger den nu varande ofreden emellan rommerska keisaren och cronan Frankrike den besynnerliga och i förra tider ovanliga beskaffenhet, at Ryssland, såsom en nyligen uprunnen makt, sig deruti blandat. Och lärer altså Frankrikets enkannerliga lystran vara at bruka Swerige till diversion samt dymedelst vända Rysslandz akt på eget försvar, då, sedan det sysselsatte Norden torde söndras ifrån all delaktighet uti den allmänna rörelsen, Sverige (som förr med dess märkeliga skada händt) lämnas i sticket och fagra löftens fulbordan med ogiörlighet ursäktas, hvartill kommer

4:o) den svårighet sig framter at vänta någon betäckning af Frankrikes siömakt, ifall Ängeland efter hofvets utmärkta böjelse ingingo i några vidriga mått.

Emot detta kommer å andra sidan uti billigt öfvervägande

1:o) det naturliga och beprövade statsinteresse at till inbördes trefnad, anseende och upkomst vårda Frankrikes vänskap och ei medelst tvärt afslag eller för dryga hinder upväcka något misstroende om kallsinnighet, i synnerhet som

2:o) Ryssland medelst obefogadt inmängande uti pohlniska valacten giordt sig Frankrike afvogt, hvilket nu mera, då det ei efter dess nyfattade maxime kan nyttia ryska öfvervigten till at öka sin egen, lärer så mycket alfvarligare vara omtänkt at förhielpa Swerige till dess förtvinade krafters återstyrkio, såsom igenom fördelaktig förfarenhet nog förvissad, at dess stöd och trygghet äger märkelig båtnad af Sweriges välstånd;

3:o) är, utom hvad näst förmält är, cronornas gemensamma interesse fördubblat medelst lika belägenhet i hänseende till oroen uti Pohlen, ty vill ock försiktigheten råda at öfverlägga och instämma uti enahanda författningar;

4:o) ehuruväl Frankrike vid första påseendet ei synes hafva altid med förskylt upriktighet handlat emot Swerige, hvilket besynnerligast westphaliska och nimwegiska tractaterne vilja intyga, emädan till äfventyrs vid bägge större förmoner kunnat erhållas, i fall Frankrike ei för mycket sedt uppå egen vinning, så vitna doch de omständeligare de tiders historier och anmärkningar, at sådant ei så platt fransyska hofvet kan tillvitas, hvilket då och sedermera

med mer omtanka än många andra makter sökt sina löften fullgiöra samt särdeles åren 1715, 1716 och 1717 redeboget bisprungit högstsal. HM. konung Carl den XII:te med 600,000 riksd:r hamburger courant årliga subsidier samt dem riktigt erlagt, hvilket ei obilligt förtienar någon erkäntzla och redebogenhet.

Desse omständigheter giöra, som sagt är, Sweriges belägenhet i anseende till Frankrike nog tveksam. Doch förmodar SU. sig gå säkraste vägen, enär det uti und. styrker EKM. at med all upriktighet bemöta denna cronans sökande. Och emädan medelst Dantzigs öfvergång sakerna i så vida hvälfvat till et annat skick, at den påbegynte tractaten, som hufvudsakligen utmärkte dess undsättning, nu mera ei aldeles är lämpelig, utan måste afbidas, hvad framgent å fransöska hofvets vägnar kan tilbiudas; ty lärer EKM. vid detta som tilförende vid alla andra tilfällen sättia förnämsta ögnasiktet uppå rikets säkerhet, hvilken ännu ei tyckes tåla några offensive eller invecklande mått, dels för redan sagde skiäls skull, dels och emädan EKM. dymedelst kommo at förlora det till äfventyrs Sweriges crono hederliga och anständiga medlareämbetet emellan de stridande delar, uppå hvilket i synnerhet bägge siömakterne Ängeland och Holland än till dags spörjas vänta. Men skulle Frankrikes åstundan ei gå vidare än at emot viss ansenlig betalning betinga sig et vist antal af hielpsänningsmanskap samt åtaga sig den vid sådana tilfällen vanliga borgen för all vidlyftighet deraf emot förmodan kunde upväxa, så skulle SU. tro ei så särdeles betänkande vara dertill at samtycka, emädan dylika steg så mycket mindre kunna misstyckas, som de äro alla neutrale makter i gemen tillåtne och allmänt vanlige.

Et godt förstånd med *Ottomanniska Porten* skönjes för Swerige af största vigt och angelägenhet så väl till den dryga skuldfordrans drägeliga afbördande och handelens befrämjande och förkofring uppå Levanten som den eftertryckeliga afbräck Ryssland vid yppande feigd ifrån den sidan har at befara.

Under dessa hälsosamma afsikter har jämväl SU. funnit sin plikt enligit at nu som vid forna riksdagar i und. råda EKM. till en underhandlings anläggande vid turkiska hofvet samt till den ändan förment cammarherren baron von Höpkens och correspondencecommissariens Carlssons qvarblifvande i Constantinopel kunna lända till EKM:s höga tienst på sätt och vis, som SU. den nåden ägt sig omständeligen at utlåta under d. [19] nästvekne julii.[1] Men som sedan den tiden efterrättelse inluppit, at nyssbemälte baron von Höpken och correspondencecommissarien Carlsson blifvit föranlåtne at begifva sig på återresan samt dertill välja den närmaste vägen, ty måste väl deras ankomst afbidas, då man, närmare underrättad om

[1] Se n:r 1104. Se äfven n:r 1122 och 1140.

ordsakerna till deras skyndesamma upbrått, med så mycket större visshet kan följa den vägen, som tryggast leder till rikets bästa och det utsatte syftemålet. Doch i fall härvid ei något ovänligit förelupit, som klart ådagalägger Turkietz vidriga böjelse, så tyckes ännu högstnödigt at vara omtänkt uppå någon accrediterad ministres affärdande samt rätta tiden dertill förhanden, emädan Ottomanniska Porten ei allenast å daga lagt sin förundran at ei se sig återhedrad med någon beskickning ifrån EKM. emot de tvänne, som sig vid svänska hofvet infunnit, utan ock sakerne uti Orientet spörjas äga det anseendet, som vorde Porten, så snart möjeligit är, upfyllandes sina undersåtares hotande önskan till at vända sina vapn ifrån asiatiska sidan och sina vantros bekännare in uppå någon annan och europæisk makt.

Frankriket lärer efter all liknelse ei försumma sådan belägenhet at nyttia samt söka belasta rommerska keisaren med ofredlighet ifrån den sidan; ty kräfjer Sweriges bästa at äga någon tilförlåtelig svänsk man å orten, som kunde uppå försiktigaste vis intala turkarna om deras större förmon at böja sin hog mot Ryssland, hvarest vinningen är mindre äfventyrlig och mera beständig. Hvilket man skulle tro finna så mycket större intryck, som det vill förliuda, at den nu i Constantinopel varande fransöske ambassadeuren hvarken är af särdeles qvickhet eller credit, hvaremot den hollendske der å orten äger et fördelaktigt anseende och jämväl å sin sida lärer arbeta, om ei just medelbart uppå Rysslandz afbräck, doch at afvärja rommerska keisarens till befarande förtryck och Frankrikes deraf flytande öfvermakt, hvarigenom Portens å den sidan blidkade sinne enkannerligen torde utgiuta sin försåteliga tanka emot Ryssland, hvilket Frankrike sielf omsider ei vorde misstyckandes i hänseende till pohlniska väsendet. Men emädan denna underhandlingen kräfjer en synnerlig försiktig upmärksamhet, så framt den med trygghet och framgång drifvas skall, ty äskas jämväl dertill en så skickelig person, at riket igenom förr aflagde prof förmår giöra sig säkert, at det honom anförtrodde granlaga värket hvarken igenom öfverilning eller otidig språksamhet vanryktas.

För öfrigit lämnas med undersåtelig full förtröstan till EKM:s öma och nåd. skiötzel med rådz råde efter inhämtat EKM:s och riksens cancellie- och commercecollegiers und. bet., på hvad sätt den levantiske handeln vid denna lägenhet bäst må kunna vårdas till Sweriges fördel och indrägt; desslikes huru skuldfordringsmålet till det ringaste kan betingas och beqvämligast afbördas till äfventyrs medelst öfverlåtande af högtberäknade landzprodukter och till umbärande ammunitionssorter.

Ottomanniska Porten torde härtill finnas så mycket mera redebogen, som utaf conferenceprotocollerne kan slutas, at den siste till EKM. accrediterade turkiske ministren Zaide Effendi för någorlunda

giltigt antagit det anförde skiälet, at Swerige med sin afsaknad måst betala den vinning turkiska hofvet sig medelst pruthska freden förvärfvat. Denne med flera af riksråden grefvar Horn och Bonde vid samma tillfälle framtedde och väl utsökte utlåtelser äga här sit förskylta beröm och lära framgent med vidare nytta kunna brukas.

Om *Ängelandz*, enär det sig sielft och sin egen böjelse lämnat är, goda upsåt at underhålla rätt och rolighet i Norden har Swerige igenom uråldrig häfd och rena visningar skiäl at vara försäkrad. Dess eget goda är dermed öfverensstämmande, och åtskillige styrkande skiäl och exempel kunde, ifall saken mörk och tvetydig vore, henne updaga och otvifvelaktig giöra samt vitne bära om forna Ängelandz konungars renmening at upfylla utfäste löften och ömtålighet at se allmänna tractaters fulbordan ränsad ifrån svek och vrångtydning. Igenom sådant upriktigt och ordhållit förfarande emot utländske herrskaper samt vågade försök, sluga och pröfvade inhemska inrättningar har det riket omsider svingat sig till den förundransvärda högd, uti hvilken det sig alt in till denna dag bibehållit. Men huruvida Engeland stadd under hannowersk sinnad regering torde hysa samma fördelaktiga grundsatzer, derom kan med någorlunda fog tviflas; i synnerhet äger Sweriges crona igenom egen bitter och förtretlig förfarenhet nog ordsak till omhugsande misstroende. Engelska nationens makt och rikedommar, som i kraft af 1700 års förbund borde tiena till Sweriges försvar, äro nyttiade till Brehmens och Verdens tvungne uphandling. De emot hvarannan stridande travendahlska och kiöpenhamniska garantier vilja utmärka mindre ordhelighet(!) än tilförende. Engelandz siörustning under sken af hielpsändning vant omsider färg af en armata manu anställd medling, som till Rysslandz stora båtnad utslog; hvarutaf följaktel:n tämmeligen skenbarligt slutas kan Engeland-Hannowers afsikt derhän luta

1:mo) at ei godvilligt tilstädia, det Swerige måtte åternå sit, efter westphaliska freden, tilständiga anseende uppå tyska bottn, hvarigenom besittningen af swänska rofvet blefvo någon vansklighet underkastad;

2:o) at för äfven samma skiäl underblåsa et beständigt vaksamt misstroende nordiska cronorna emellan såsom genaste medlet at hålla dem innom sina gräntzor inspärrade.

Doch alt detta oaktadt och emädan cronan Engeland efter alt sundt omdömme änteligen en gång måtte återföras till sit oblandade egna interesse, ty vill angelägit vara, så framt man dess återstälte hälsa nyttia skall, at stadigt med henne idka en obruten nabolig vänskap. Men huru vida nu för tiden Swerige båteligit vore den samma medelst nytt förbund at sammanknyta, faller så mycket svårare at

afgiöra, som hofvet och nation i hänsikt till det i Europa upkomne kriget ei tyckes sammanstämma uti likenig mening.

SU. hänskiuter altså under sådan ovisshet denna handlingen uti und. till EKM:s nåd. betämjande at med rådz råde fatta deruti sådant utslag, som efter sakernas vanskeliga omskiften kan pröfvas nyttigast, samt at med vanlig hög konungslig försiktighet öfverlägga, om och när tid blifver at närmare biträda Engelandz afsikter, i synnerhet till bemedling under jämnvigtslagen af roens återuprättande uti Europa; desslikes huruvida några anbudne subsidiemedel kunna så emottagas, at EKM. ei måtte derföre til någon, af andra dess allierade till misstyckande plikt förbindas.

Hvad ytterst angår engelska ministrers å dess hoffs vägnar yttrade klagomål öfver en och annan af EKM. utfärdad förordning, såsom synnerligast 5 procents afgiften och vissa varors utestängande, så synes sådant så mycket mindre kunna förtyckas, som ingen tractat någonsin förpliktar et landz öfverhet at uti sin egen allmänna hushållning inhämta sina grannars godtyckio och bifall, hvarigenom inlänsk handel och inrättning kommo at stå under utländskt tvång och behag, ägande Engeland så mycket mindre ordsak at besvära sig öfver sådana svänska hälsosamma anstalter, som det härutinnan anses såsom amicissima gens och dessutan fast högre belagt åtskilliga ifrån Swerige mindre nödiga varor, än våra späda handslögder ännu kunna tåla, at belasta Engelandz oss tilflytande granlåter, hvilket senare, om ei egna vinningen öfvervägde kärleken för swänska handelens tillväxt, gerna skulle ställa sin kosa uppå andra orter. Detta ärendets vigt jämte den uppå banen varande förklaring, huru det ena rikets undersåtare skola tillträda det arfskap, som kan dem i det andra riket tilfalla, anmäles härmedelst uti und. hos EKM. til nåd. befordran.

Holland är i gemen ständigt så sysselsatt med hemstöd, egen hushåldning och handel, at det näppeligen någon annan omtanka dertill lägger än at ifrån sig sorgsynt afvända alt missförstånd med andra makter. I synnerhet är och bör dess barriere vara republiquen så nära om hiertat, at hon ei utan högsta trug någonsin lärer vika ifrån den slutne neutralitetstractaten eller kasta sig uti den senast itända krigselden, utan fastmera söka draga Engeland till gemensamma goda tiensters användande, at släckia den så nära annalkande lågan. Desse giällande siömakters goda förstånd torde ock äga en biläggande värkan, hälst som Frankriket redan spörjes frukta det tillkommande och keisaren nog hafver af det framfarna. Hvilket alt så mycket mera bekräftar Sweriges nyss sagde angelägenhet at foga sig till dem, i så vida bemedlingsvärket angår, som af sådant ei allenast anseende och fördel står at förmoda, utan är ei eller Sweriges uprinnande och nyborne handel till den stadga kom-

men, at den kan ännu umbära mernämde siömakters tilgifvenhet och förtroende.

EKM. har i öfrigit så försiktigt bemött de föreställningar och ansökningar, hvilka här giorde blifvit, dels angående ersättning för holländarnas under sista kriget uti Öster- och Nordsiön till Swerige upbrakte skiepp, jämväl ock om de hinders uphäfvande, som förmenas skola giöra holländska undersåtarnes handel uppå Swerige obrukbar, såsom särdeles EKM:s år 1724 utgifna productplacat jämte förordningen om åtskillnaden uti tullen emellan swänska och fremmande skepp, samt dels beträffande den återstående fordran uppå det högstsal. HM. konung Carl den XII:te år 1702 förskutne capitalet och förfalne interessen emot rigiska tullens pan[t]sättning, at SU. med all und. erkäntslan och förtröstan ännu vidare anförtror dessa ärender EKM:s nåd. vård och skiötzel.

Romerska riksständerna. Alt för vidlyfftigt skulle blifva at härtill et slut öfverväga Sweriges omskiftande interesse i anseende till hvar och en utaf rommerska rikets åtskilliga lemmar och riksständer. Sådant hvälfver alt efter den del EKM. godt aktar taga uti hufvudsakerna, efter hvilkas beskaffenhet den ena kan vara mer och en annan mindre angelägen. Doch lärer i gemen nödigt vara at granneligen underhålla med dem vänlig sammanplägning, hvarmedelst EKM:s och rikets heder och anseende uppå tyska bottn, i synnerhet ibland de evangeliska, ei ringa ökes och tillväxer.

Vid denna lägenhet bör SU. ei förbigå at inför EKM. sin und. tacksäjelse aflägga för den nåd. utlåtelse EKM. täckts under d. 1 martii år 1731 till protocolls lämna om EKM:s milda benägenhet at vilja döda åtalet uppå de tvänne millioner, som hessiske landtständerne trodt sig äga at fordra för 10,000 man hielpe-troupper, hvilka de hållit högstsal. konung Carl den XII:te tilhanda. Sådant är et till vördande teckn af EKM:s öma upmärksamhet at utur vägen rödia alt, hvad i framtiden kan veckla riket i någon vidlyftighet. Åminnelsen derutaf skall aldrig utur EKM:s trogna undersåtares tacksamma sinnen utplånas, utan fast mera effterkommandom under samma åbördad plikt kungiöras.

Således hafver SU. till und. lydno emot EKM:s nåd. yttrade befallning uti möjeligaste korthet utmärkt de interessen och afsikter, hvilka Swerige så i gemen som i synnerhet till närvarande tiders skick och belägenhet synes böra äga, dels i anseende till sina närmaste grannar, dels till vidare och fierran aflägsne makter; och det icke i den hug eller akt, som vore ei sådant EKM. långt för detta bekant och till minnes tecknat, utan endast at dermed visa sig hafva å alla sidor öfvervägat vår tidz belägenhet, at dymedelst så mycket lättare och säkrare utfinna vägar, som efter menniskeligit utseende

tryggast kan leda igenom denna skumriga irrgången till välstånd, säkerhet och uprättelse i framtiden.

Nu återstår endast at med EKM:s nåd. tilstädielse utdraga och kortast sammanbinda den plan, som SU. tänkt igenom det föregående vidlyftigare undersökandet hemställa EKM:s nåd. och högtuplysta gillande.

Den utgår, Stormäktigste Konung, förnämligast deruppå at bereda sig medel och fördelaktiga författningar at framdeles kunna bringa Ryssland innom urgamla gräntzor samt rensa Östersiön ifrån denna för Swerige så ganska äfventyrliga tredie makten. Men som Sweriges förtärde och afmattade krafter ännu föga tillåta at tänka uppå något våldsamt steg, ty har man trodt, det omständigheterna så borde beredas imedlertid, at tilfället och förnyade krafter måtte med säkerhet kunna nyttias, samt till den ändan såsom medel dertill utmärkt

1:o) förtrolighetens underhållande med rommerska keisaren såsom med Swerige gemensamt interesserad at hålla Preussen innom sina lagliga skrankor;

2:do) det redan ingångna defensiva förbundet med Dannemark, som torde leda oss till närmare öfverläggning och försäkran om dess bidragande eller åtminstone stilla sittiande, ifall lägenhet gofvos at något med fördel kunna emot Ryssland företaga, besynnerligast som konungen af Dannemark äfvenledes om hiertat vara bör at utrota tredie siömaktens välde uti Östersiön;

3:tio) at bidraga på alt sätt, som utan äfventyr af tilskyndande feigd ske kan, till konung Stanislai befästigande uppå den konungsliga tronen i Pohlen, hvarmedelst den emot Ryssland förbittrade republiquen upriktigt kunde blifva Swerige förbunden;

4:to) at bibehålla en beständig vänskap med cronan Frankrike, såsom en af de förnämsta, som vid yppande lägenhet synes äga både hog och förmågo at undsättia EKM. med subsidier i penningar samt tillräckelig makt till siöss; hvartill

5:o) ei ringa bidraga skulle, i fall EKM. med siömakterna togo enahanda mått till fredens återställande uti rommerska riket, samt

6:o) och ytterst igenom någon skickelig och förfaren ministres öfversändande till turkiska hofvet söka at med all varsamhet lämpa Ottomanniska Portens sinne till agg emot Ryssland.

Närmare och nogare har SU. vid närvarande sakernas giäsning ei gå kunnat, utan fast mera flitigt undflydt at rådbinda till något så uttryckeligen och fast, at EKM. måtte äga någon tvekan at efter ombyte, som ofta i krigstider innom en månad och mindre sig yppar, ingå uti närmare förbindelse med en eller annan makt, enär det utan rikets fara för öfverfall ske kan.

Doch synas alle desse steg, ehuruväl de endast i början fota sig

uppå vänlige underhandlingar, af den vigt, at de lätteligen kunde ådraga EKM. och vårt kiära fädernesland äfventyrliga och ogena påfölgder, ifall de ei med yttersta försiktighet handteras och med högsta tysthet döljas. Och ehuruväl sådant härmedelst anmärkes, så är doch all vidrig fruktan derföre ei ens i SU:s sinne uprunnen, såsom nog förvissat, at EKM:s rådkammare är, såsom hon vara bör, et heligt giömmerum af de riksens högsta angelägenheter, uti hvilka sig ingen fremmande inmänga må.

Som nu en stor del af hela värkets framgång och bedrifvande ankommer uppå EKM:s ministrer vid utrikes håfven, ty lärer EKM. än framdeles i nåder dertill låta upleta sådana män, hvilka för sysslan angelägne äro och som ei söka någon enkom sielfheder, utan endast den med rikets tienst och upkomst osöndrad är.

EKM:s nåd. godtpröfvande undergifves jämväl, om ei tienligit vore dem under tiden och efter vissa års förlopp at ombyta, på det at et alt för långt vistande och kanske vanhopp om aflösning ei måtte upväckia hos dem någon särdeles försyn för det hof, vid hvilket de tro sig vara ämnade at lefva och dö. Åtminstone stodo deraf den nyttan at förmoda, det de underrättade igenom sig sielfva och medelst vunnen förfarenhet om åtskillige landz ministere och afsikter med så mycket större drift och säkerhet kunde skiöta de dem anförtrodde riksvårdande värff.

Och emädan RSt. under förleden riksdag 1731 ibland andra anstalter utrikes ministrerna rörande jämväl i und. lämnat till EKM. med rådz råde at efter angelägenheten fördela den summa, som till utrikes beskickningar uti staten anslagen är, ty torde en eller annan besparing kunna i detta fallet till equipagepenningar användas samt äfven någon del deraf komma de commissionssecreterare till förhögning uppå deras tractamente, hvilka allena uppå någon tillförordnad ort, under ministrens frånvaro, vistas.

Alt hvad öfrigit är och till rikets fromma bidraga kan efter den anledning EKM:s så allmänna som secreta propositioner framtedt, är dels redan utaf åtskilliga RSt:s deputationer utarbetat samt EKM. i und. föredragit, dels ock under snart till slut skridande öfverläggning. Hvarvid RSt. högst vårdande och bekymrade varit

1:o) at befästa den nu i synnerhet anfäktade enigheten och renheten i religionen och det namn af trosståndaktighet, hvilket våra förfäder oss med blodsspillan förvärfvat och till heligt förvar updragit;

2:o) at så sättia försvarsvärket i stånd, at det måtte tilbaka hålla all otidig skrämsel och för en bemannad nation odrägeligit hot, väntande af Gudz välsignelse den framgång, med hvilken han gemenligen goda, försiktiga och i förtröstan på dess altzvåldiga bistånd giorda författningar och anstalter bekröner;

3:tio) at taga värjande mått emot rikets undervigt uti handelen,

så at penningen måtte flyta emellan landzens inbyggare och främlingen ei bortröfva nyttan af deras svett och arbete;

4:to at kraftgifva rikets förtvinade manufacturer samt kringskydda dem emot utrikes harm, misstycke och försök;

5:o) at så inrätta rikets utgift, at den i det närmaste emot inkomsten svarar, på det landet ei det ve förfara måtte, som betienters förhåldne löningar vidhäftar;

6:o) at giöra lagsens förstånd så klart, at den rättsökande sin sak sielf förmår utreda, och at ei lönnegiller måtte snärja en okunnig[1], trätotvungen och värn-nödgad;

7:mo) at landtbruket måtte idkas och de jordartandes(!) förmoner så tilltaga, at de vid påkommande nöd kunna äga undsättning så för det almänna som för sig sielfvan[2];

8:vo) at de, som utur jordens giömmor och diupa berg framleta de skatter, som jordenes herre en arbetsam och oförtruten möda tillerkiändt, måtte till försök och flit upmuntrade blifva, med mera som dermed på et eller annat vis någon gemenskap äger.

Som nu EKM. tillika befordrar de värdiga, afviser de fräcka, hägnar de förfölgda, älskar dygden, hatar lasten, föraktar lissmare, låter skymningsälskande bakdantare komma i liuset och sätter sin dyra lust uti sina undersåtares glättuga trohet och nögde trefnad; så bör ju Swea riket skattas trefalt lyckeligit, som under utrikes fred och oanfäktad frihet får efter plägadt samråd anförtro sin sällhet uti en vårdande konungs händer.

De närmast kring EKM:s tron nu varande riksdagsmän lära ofelbart under så lyckelig sammanstämning få lefva uti en ifrån all oenighets dimba helklarnad luft och de långvägade ledamöter finna sin belöning uti de hemmavarandes tacksamma sinnen, som under känbar rolighet få röna dyrbara förkofringsfrukter, samt både de förre och de senare hugna sig af den förnöjeliga tanka, at den späda ungdom, hvilken de rummet afträda skola till[3] at som lika trogne undersåtare man efter man tiena tillkommande Swea konungar in i senaste verldzens tider, ei måtte[4] äga ordsak at klaga öfver försåld, aflåckad eller ovårdad frihets förkränkning.

Herren uppehålle EKM. i mångfaldiga år såsom hufvud för sit folk och låte aldrig de ogudaktigas spira blifva öfver de rättfärdigas hop, på det de rättfärdige icke skola uträcka sina hand till orättfärdighet.

Den samme Herren, som konungars hiertan böjer och svärd i plog efter behag förvandlar, han gifve EKM:s höga rådslag den kraft och mognad, som kan befrämja EKM:s höga nöje, afskräcka dess fiender, evig giöra dess åminnelse, fullkomna rikets nu ånyo

[1] Konceptet har här ej komma.
[2] Konceptet har *sielfvom*.
[3] Ordet *till* saknas i konceptet.
[4] Konceptet har *kunna*.

lika som blåssande upkomst samt bibehålla det namn af tro och redlighet, hvarom svänske män i alla tider så angelägit varit!!!

Uti EKM:s nåd. vård och konungsliga huldhet innefattar sig SU. med all undersåtelig vördnad och framhärdar etc.

(Utrikesärenden.)

SU. ang. de svenske ministrarnas i utlandet sorgepenningar. Den 26 september. 1184

»Præst. d. 29 septb. 1734. Föredr. d. 1 oct. 1734. Värkställes.»

(*Referat.*)

Statskontoret hade igenom memorial af den 31 juli hos SU. sig förfrågat, om de utrikes ministrarnas sorgepenningar skulle såsom hittills förnöjas af extra utgiftsmedlen och huruvida ministrarna kunde bestås mera än 2:ne sorger på ett år, emedan somlige af dem i anledning af RSt:s förordnande 1727 förmenade att, om 4 sorger existerade på ett år, 2:ne större och 2:ne mindre, de då borde vara berättigade till alla 4.

Som inga vissa medel till sorgepenningar för detta varit anslagna och icke heller hädanefter mera än härtills syntes kunna anslås, så vore ingen annan utväg till slika utgifters afbetalning att tillgå än extra utgiftsmedlen. I fråga om allenast 2:ne eller flera sorger skulle bestås inom ett år, var SU:s mening, att ministrarna inom ett år, räknadt från och med januari till och med december, ej mera kunde tilläggas i sorgepenningar än för 2:ne sorger, en större och en mindre, hvilket ock varit SU:s tanka vid 1727 års riksdag.

(Utrikesärenden.)

RSt. ang. fru Metta von Roxendorffs sökta jordabyte med kronan. Den 27 september. 1185

»Ink. d. 8 oct:r 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

RSt. hade till behörigt afslutande företagit sig det byte, som fru Roxendorff[1] sökt ingå med kronan om 5/8 kronohemmanet i Kölja[2] by, Älfvestads socken, Bobergs härad, Östergötland, mot 1/2 frälsehemman Kvinneby[3] i Skeppsås[4] socken samma härad. KM.

[1] RSt:s und. skrifvelse har oriktigt Märtha Roxendorph.
[2] » » » » Kiölja.
[3] » » » » Qwinneby.
[4] » » » » Skieppsåhs.

hade den 16 oktober 1725 gifvit sitt samtycke till bytet, så framt kammarkollegium ej hade något att därvid påminna, och kollegiet hade anmodat landshöfdingen Creutz att låta refva och skattlägga de bägge hemmanen. Men emedan Kölja 1707, då det af »grefvinnan Beata Schulman»[1] blifvit kronan uppdraget till byte, undergått ref- och skattläggning, hvarvid det blifvit ansedt till 5/8 mantal och 25 dlr 18 öre 12 penningar smts ränta, syntes ingen vidare skattläggning därpå nödig. Men Kvinneby hade den 18 september 1725 blifvit skattlagdt till 22 dlr 17 öre smt, hvaraf dock i jordeboksräntan, likmätigt landtmäterikontorets observation, 1 dlr 17 öre smt för skogsbristen samt halfva boskaps- och skjutsfärdspenningarna 1 dlr 8 öre smt af mantalsräntan komme att afdragas, så att residuum, som i byte kunde antagas, blef 19 dlr 24 öre smt. För att fylla vederlagsbristen hade fru Roxendorff uppgifvit fru Brita Lagerfelts transport på en köpegodsränta af 4 dlr 14 öre 20 penningar smt. Denna vore riktig befunnen. Ehuruväl k. förordningen af den 26 juli 1731 § 4 tilläte antagandet af fordringar för köpegodsränta in natura till bristens fyllnad i byten allenast sedan 1680 till 1718 års slut, och det endast sådana, som ärftligt tillfallit dem, hvilka hade att fullgöra bytet, dock som denna fordringsränta vore uppgifven redan 1727 och k. reskriptet till kammarkollegium af den 28 juni 1728 förmådde, att de, som bona fide tillhandlat sig sådana köpegodsräntor, innan bytesplakatet af 1728 utkom, och uppgifvit dem till bytesbristers ersättande, kunde antagas, besynnerligen som några få köpegodsfordringar sedan 1723 vid de oslutna bytena voro inkomna och de fleste skulle alldeles stanna i mistning, om de åter skulle taga sin regress till säljaren, ty syntes jämväl i anseende därtill denna köpegodsränta kunna approberas. Emedan det befunnes, att vid Kölja hemman funnes något smått skogsbyske i beteshagarna, men att vederlagshemmanet egde alldeles ingen, hade fru Roxendorff fyllt samma skogsbrist med 1 dlr 17 öre smts ränta in natura, hvartill hon uppgifvit 3 dlr smts öfverskott i hemmanet Västerbränninge i Östergötland, Hanekinds[2] härad, Kaga socken, som till dess öfriga del till kronan blifvit uppgifvet för en brist af framledne öfverstelöjtnanten Maurits Holds[3] 1637 ingångna byte, likmätigt fru Anna Kristina Drakenbergs till fru Roxendorff den 9 mars 1733 utgifna, till alla delar riktiga transport, så att fru Roxendorff sålunda fick ett öfverskott af 1 dlr 15 öre smt att fordra af kronan, hvilket hon, på kammarkollegii föreställning, till bytets desto skyndsammare befordran till slut

[1] Friherrinnan Beata Mörner af Morlanda, född Schulman (skref sig Schullman), änka efter guvernören öfver Jönköpings och Kronobergs län friherre Hans Georg Mörner. Greflig värdighet fick först hennes son Karl Gustaf.
[2] RSt:s und. skrifvelse har Hanakind.
[3] » » » » Holtzes. Såväl Maurits som hans bägge söner, Maurits d. y. och Karl Fredrik, skrefvo sig Hold, ehuru namnformen Holtz förekommer i handlingar, som de själfva undertecknat med Hold. Senare skrefvo släktmedlemmarna sig Holst, under hvilket namn ätten är införd i Riddarhusets stamtaflor.

genom sin son löjtnanten Karl Gustaf Roxendorff afstått till kronan.

Alltså och som bägge hemmanen efter ett medföljande bytesprojekt hade i öfrigt nästan lika goda egor och KM. finge ett öfverskott, förutom den konsiderabla förmånen af ett knekte- och rotefritt vederlagshemman, medan det begärda vore besväradt med de gravationer, som medföljde inroteringen,

ty kunde RSt. ej annat än styrka KM. till bytets fastställande såsom för kronan fördelaktigt.

Bilaga: »Välborne fru Metta Roxendorff i und. byte med KM. och cronan» (6 sid. fol.).

(Civilärenden.)

RSt. ang. Laholms, Falkenbergs och Kungsbackas befrielse från den 1662 beviljade s. k. kontributionen. Den 27 september. 1186

»Ink. d. 8 oct:r 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

I en skrifvelse, som mutatis mutandis är af samma innehåll som den under n:r 973 återgifna, befria RSt. Laholm, Falkenberg[1] och Kungsbacka[2] från den s. k. kontributionen, resp. 25, 50 och 25 dlr smt årligen.

(Civilärenden.)

RSt. ang. hofjunkaren Abraham Daniel Schönströms ansökning om skydd mot vissa tjänstemäns fordringar på ovanliga utlagor af bruken. Den 27 september. 1187

»Ink. d. 8 octob. 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Schönström hade hos RSt. genom memorial andragit, att underdomare, lands- och tullbetjänte förbundo brukspatronerna att visa bref på de friheter, som de af ålder njutit, och i vidrig händelse pålade dem onera, hvarifrån de alltid varit förskonta, och han hade anhållit om KM:s och RSt:s skydd för järnbruken mot förbemälta inbrott i deras vanliga rättigheter.

Alldenstund det vore för riket högst angeläget, att bergverken i synnerhet vid nuvarande konjunkturer på allt möjligt sätt under-

[1] RSt:s und. skrifvelse har Falckenberg.
[2] » » » » Kongsbacka.

hjälptes, anhöllo RSt. om KM:s order till vederbörande, att KM:s och kronans eller tullens betjänter i landsorten hädanefter icke skulle påbörda bergsbruken några ovanliga utlagor, utan att, så framt de förmenade sig hafva anledning att af bergverken utfordra något mot förra vanligheten, sådant borde af dem förut, och innan det ställdes i exekution, andragas i vederbörande kollegier, att de, som det anginge, hördes däröfver och att sedan i öfvervägande toges, huruvida de kunde befrias därifrån eller ej.

(Civilärenden.)

1188 **RSt. ang. hattstofferarämbetets i Stockholm ansökning rörande dess privilegier. Den 27 september.**

»Ink. d. 8 oct:r 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade hattstofferarämbetet såväl 1731 som vid innevarande riksdag andragit, huruledes, då ämbetet 1719 anhöll om k. konfirmation på sina privilegier samt eget gille och skrå, »jemväl at blifva ansedde såsom ett embete, hvilket effter bem. privilegier tillika agerar kiöpmän med allahanda utländska varor», så hade KM. genom reskript af den 6 februari 1722 förbjudit dem drifva någon handel med de persedlar, som blifvit dem tillslagna i handelsparteringen. Fördenskull anhöll ämbetet, att RSt. ville förhjälpa dem till att njuta sina förra privilegier till godo.

RSt. hade inhämtat, att KM:s reskript, hvilket grundade sig på kommersekollegii und. bet., förmådde att, så vida[1] ämbetet befunne sig under slutet skrå och njöte därvid samma rättigheter och förmåner som andra ämbeten, så borde de ej heller befatta sig med annan näring eller handel än dem egentligen tillkomme, helst ingen handtverks- eller gärningsman vore tillåtet att på en gång drifva mer än enahanda näringsmedel[2] och handtverk, i anledning hvaraf kommersekollegium hade att ändra de för hattstofferarämbetet i förra tider utfärdade privilegierna efter närvarande tiders tillstånd och förordningar samt inskränka dem allenast till de persedlar, som de med egna händer arbetade och tillverkade. Dock hade KM. lämnat de dåvarande hattstofferarna fritt att, ifall de ej efter sådan inskränkning i sina förra privilegier funne sin räkning vid samma ämbete förblifva, angifva sig bland de handlande här i staden, »på det näringsmedlen kiöpmän och handtverkare emillan noga måtte skiljas.»

RSt., som funno KM:s resolution vara väl grundad och öfver-

[1] emedan
[2] näringsfång

ensstämmande med lag och förordningar, kunde ej annat än styrka KM. därtill, att det vid denna KM:s förordning måtte förblifva.

(Civilärenden.)

RSt. ang. amiralitetsstaternas i Karlskrona och Stockholm ansökning om ändring af § 8 i k. förordningen ang. stöld och snatteri vid kronans skeppsvarf af den 16 maj 1732. Den 27 september. 1189

»Ink. d. 10 octob. 1734. 1734 d. 24 oct. i rådet upläset, och befalt at läggas ad acta.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade riksdagsfullmäktige för amiralitetsstaterna i Karlskrona[1] och Stockholm genom memorial anhållit, att nåd. förordningen ang. stölder och snatterier vid KM:s och kronans skeppsvarf af den 16 maj 1732 § 8, så lydande: »Kan någon af de gemena uptäcka och bevisa någon officerare eller annan betiente hafva utaf värfvet och utom skiepsbord utpracticerat något, hvad hälst det vara må, försåldt eller till egen nytta användt, niute tå then gemena till belöning 20 dlr smt» m. m., måtte på det sättet ändras, att det icke innebure något förklenligt misstroende mot öfverofficerare, om hvilka, så hoppades de, KM. och RSt. hyste de tankar, att de icke befattade sig med ett så gement väsende eller sin heder på ett så nesligt sätt prostituerade.

Alldenstund det ej kunde lända de officerare, som sig på anständigt sätt i alla mål uppförde, till någon förklening, att uti en förordning utsattes straff för den, som verkligen skulle befinnas sig annorlunda bete, KM:s krigsartiklar af 1683 tit. 17 artik. 101, sjöartiklar af 1685 tit. 43 artik. 257 jämväl innehöllo, att ingen officerare eller gemen skulle af någon människa röfva, öfver hvilka ord ingen anfört besvär eller klagat dem till lands- och sjömilitiestatens förklening blifvit förtydda,

fördenskull kunde RSt. ej styrka KM. att på ofvan omrörda sätt göra någon ändring i 1732 års förordning, helst den lände till KM:s och kronans märkliga nytta, fördel och säkerhet.

(Justitieärenden.)

[1] RSt:s und. skrifvelse har Carlscrona

1190 **RSt. ang. öfverseende af sjöartiklarna och amiralitetsjustitiariens instruktion. Den 27 september.**

»P[ræ]s[ent.] d. 9 oct. 1734. Stockholm i rådc[ammaren] d. 12 october 1734. Exped.»

(*Referat.*)

KM. hade i § 22 af sin sekreta proposition berörande krigsväsendet[1] gifvit RSt. tillkänna, det han hade i öfvervägande, att sjöartiklarna och amiralitetsjustitiariens instruktion måtte blifva öfversedda.

RSt. anhöllo, att så måtte ske efter inhämtade vederbörandes und. påminnelser och betänkanden.

(Krigsärenden.)

1191 **RSt. ang. k. förordningen om rote- och indelningsbåtsmäns öfning i sjöväsende genom kofferdifart; ang. en k. förklaring af densamma och ang. dess tryckning. Den 27 september.**

P[ræ]s[ent.] d. 9 octob. 1734. Värkställes. I rådc[ammaren] d. 12 octob. 1734. Exped.» Nederst å sidan finnes antecknadt: »D. 16 och 18 octob. afgått bref ifrån hr sec. Pfeiff til landsh. Psilander och Uxkull ang:de explar af förordningen.»

(*Referat.*)

Af § 16 i KM:s sekreta proposition berörande krigsväsendet[1] hade RSt. inhämtat, att KM. icke mindre än RSt. funnit högst angeläget vara, att kronans båtsmän måtte, medan freden var, hafva tillfälle att vinna öfning och erfarenhet i sjöväsendet, och efter att hafva inhämtat utlåtande af amiralitets- och kommersekollegierna[2] öfver RSt:s vid senaste riksdag förslag i ärendet den 25 oktober 1733 låtit genom trycket utfärda nåd. förordning om rote- och indelningsbåtsmännens öfvande i sjöväsendet genom kofferdifart.

RSt. hade företagit sig förordningen och jämväl af amiralitetskollegii und. riksdagsberättelse inhämtat, att förordningen icke kunnat blifva allmängjord, förrän afräkningsmötena innevarande år med kompanierna varit till större delen hållna, och att, då vid dessa möten de båtsmän, som åstundade och kunde få permission att gå till sjöss, borde angifva sådant hos kompaniofficeraren, vederbörande i anseende därtill för innevarande år ej så särdeles torde komma att nyttja de i förordningen dem förunta friheter. Äfvenväl hade kommersekollegium i sin und. riksdagsberättelse tillkännagifvit, att det sökt på allt möjligt sätt öfvertala de handlande att på sina fartyg betjäna sig af båtsmännen.

[1] Se sid. 547, not 2.

[2] Kommersekollegii und. utlåtande är af den 19 februari 1733, amiralitetskollegii af den 21 augusti 1733.

Emedan RSt. af förordningen nogsamt funnit, att såväl kronans säkerhet blifvit observerad som alla de mått och steg blifvit iakttagna, hvarigenom rotarna måtte hållas skadeslösa, ty hade RSt. vid KM:s förordnande så mycket mindre något att påminna, som vederbörande, då de däröfver hörde blifvit, förklarat sig nöjda därmed.

I anledning af fråga, som de från Kalmar län och Öland samt Åbo län och Åland härvarande riksdagsfullmäktige, då äfven de blifvit hörde, framställt på båtsmanshållets vägnar, hade RSt., ehuru de höllo före, att förordningens rätta förstånd var, att båtsmännen, när de seglade med kofferdifartyg, borde förse sig med egna kläder och ej bruka något af de s. k. treårsbeklädningspersedlarna, hvarom äfven ofvannämnda fullmäktige blifvit underrättade, likväl hållit nödigt, det KM. utfärdade nåd. förklaring därom och att, som de fullmäktige begärt, tillräckliga exemplar af förordningen trycktes samt genom kronobetjänterna vid de s. k. afräkningsmötena mot betalning tillställdes »rotelagarne».

(Krigsärenden,)

SU. ang. upprättelse och ersättning af engelska regeringen åt svenska ostindiska kompaniet för öfvervåld och skada. Den 27 september. 1192

»Föredr. i rådet d. 30 septbr 1734. Upl. i canc. coll:o d. 14 jan. 1735.»

(*Referat.*)

SU. hade af plenipotentiare ministern baron Sparres nu i några postdagar å rad insända und. bref inhämtat, med huru mycken indifference och långsamhet engelska ministären oaktadt Sparres inständiga föreställningar trakterade ärendet om den oförrätt, som svenska ostindiska kompaniet af det engelska dels lidit genom kontorets plundring i Porto Novo, dels ännu led under hofvets egna ögon genom kompaniets betjänters arresterande och skrifters förhållande i London. SU. hade således fått orsak att sluta, det dessa KM:s undersåter kunde göra sig föga hopp att återvinna den härigenom lidna verkliga förlusten, mindre någon ersättning för tidsspillan och andra omkostningar. Sammaledes hade SU. af kansli- och kommersekollegiernas med SU. kommunicerade und. bet. i anledning af Sparres bref funnit, huruledes kollegierna styrkte därtill att, innan

vidare order om förnyad eftertrycklig föreställning afginge till Sparre, här först kunde afväntas engelska hofvets utlofvade svar.

Men som svenska ostindiska kompaniet grundat sin säkerhet på KM:s dem förunta oktroj samt på KM:s och Sveriges pavillon »och den svenska nationen med RSt. ingenting hafva sig ömmare om hjertat än EKM:s såsom sin dyra konungs gloire, så kan SU. ej utan sinnens rörelse anse alla de händelser, som i ringaste måtto skulle vilja skymma glantsen af den svenska cronan», och således detta förhållande af engelska hofvet, sedan KM. åtagit sig dessa sina undersåtars härunder beroende välfärd, äfven ej annat än göra SU. någon oro, så mycket mera som KM. och Sveriges rike med mycken redobogenhet vid alla tillfällen bemött konungen af Stora Britannien och hvad den nationen till nöje lända kunnat.

SU. hade orsak att föreställa sig, det hvarken storbritanniska hofvet eller nationen skulle uppenbarligen afslå KM:s påstående i detta fallet. Men så var ock det visst, att fagra löften och tidsutdräkt härutinnan ej annat voro än verkligt afslag, hvarigenom KM:s höga anseende, Sveriges rikes heder och undersåtarnas kredit och förkofring i gemen kommo att lida, »aldenstund et folk, som för dess egen skuld ej blifver fruchtat och i achtning hållit, utan måste dependera af andra machters gunst, aldrig kan komma till välmågo, ehvad försök det nånsin giöra må til at igenom fabriquer, handel och siöfart sig dertil hielpa».

Till att »förekomma en sådan för svenska nationen neslig och grundförderflig belägenhet» anhöll SU. om KM:s befallning till kansli- och kommersekollegierna att med forderligaste inkomma med und. betänkanden om sättet, huru sådana olägenheter vid detta tillfälle, därest ytterligare föreställningar ej skulle uträtta något, skulle bäst och utan alltför stort äfventyr botas samt vidare förekommas, hvarutaf tillika med det, som herrar riksens råd härvid kunde hafva att påminna, SU. utbad sig nåd. kommunikation, med försäkran att med sina råd gå KM. vid detta angelägna ärendet yttermera till handa.

(Utrikesärenden.)

SU. ang. myntkommissionens und. föreställning beträffande de hvarjehanda omständigheter, som föreföllo vid den af RSt. handelsmannen från Göteborg Hans Olofsson Ström på vissa år beviljade frisägelsen från såväl ut- som inrikes kreditorers åtal.[1] Den 27 september. 1193

»Ink. d. 30 sept. 1734. Upl. i rådet d. 30 sept:r 1734 och befalt, at detta communiceres genom bref med myntecommissionen.»

(*Referat.*)

SU., till hvilket KM. den 26 i denna månad remitterat myntkommissionens und. föreställning,[2] erkände dennas uppmärksamma akt vid allt, som kunde lända till befordran af det till kopparhandelns maintenerande inrättade kontoret, emedan kronans utgående medel städse fordrade ett vakande öga »och särdeles ömt vara vill för dem, som en sådan insicht åligger, at sättia sig utur alt med tiden vådeligit ansvar».

SU. hade låtit sig sakens skärskådande på det högsta angeläget vara, helst som å ena sidan därigenom rördes ett redan af RSt. beviljadt utslag[3] och å andra sidan inföll en »ganska granlagad omständighet» i hänseende till den anledning en sådan, ifall den känd blefve, kunde gifva Ströms och de flere utrikeskreditorer att betjäna sig af ett olofligt tillfälle till sin betalnings erhållande.

Dock som sådant så mycket mindre stod till förmoda, som det vore ett våldsamt ingrepp mot KM:s och rikets höga rättighet att vilja tillvälla sig kronans effekter och deras förvandling till enskild gälds betalning, ty kunde SU. ej finna detsamma böra ligga det redan af RSt. Ström förundta och i andra riken ej ovanliga beskyddet i vägen, helst KM. i vidrigt fall väl vorde finnandes utväg att beifra ett dylikt mot allmän lag stridande missbruk, hvarvid de uppå Sverige handlande nationer tycktes böra finna ganska eftertänkliga påföljder, att förtiga, det en af de ansenligaste uppgifna summorna stod under förvar af kommissarien Johan Friedrich König i Hamburg, hvilken det som svensk undersåte ålåg att ega yppersta inseendet på rikets allmänna bästa. En fast annan beskaffenhet skönjdes ock de holländske falliterna von Tietzen och Schröders företagande hafva egt, emedan de gjort sig, fastän orättmätigt, betalte af kronans penningar för en hos kronan Sverige föreburen hafvande fordran.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

---

[1] Skrifvelsen uppsattes enligt SU:s beslut af grefve K. G. Tessin (SU:s prot. den 27 sept., sid. 1335).

[2] Daterad den 25 september 1734. Originalet bland SU:s akter 1734, vol. 8, sid. 1289—1294.

[3] Se n:r 1197.

1194 **SU. ang. afgörandet af förre räntmästaren Daniel Lagersparres balansmål. Den 30 september.**

»Præsent. d. 21 feb. 1735. 1735 d. 12 martii föredragit och resolv:t ut in literis till justitiæcancelleren Cederbielke, hvarvid och följt den ifrån RSt:s SU. insända act. »(I brefvet[1] befalldes Cederbielke inkomma med und. utlåtande, huru SU:s begärda undersökning bäst skulle kunna anställas samt hvad han eljest därvid hade att å ämbetets vägnar andraga.) — »1737 d. 26 octobr. föredragit och resolverat, att en undersökningscommission häröfver skulle förordnas. Ut in prot. senatus.»

(*Referat.*)

KM. hade genom extrakt af rådsprotokollet för den 17 nästlidne juni remitterat till SU. statskontorets ytterligare und. förklaring ang. orsaken till, att medlen vid statens uppgifvande icke varit fullkomligen upptagna eller observerade, och om icke Lagersparres balans torde härröra af en honom lämnad friare disposition, än instruktionen och förordningarna medgåfvo. Men som RSt. höllo före, att detta kunde afhjälpas bäst af KM., så lät SU. härhos i und. afgifva hela akten med anhållan, det KM. måtte i justitierevisionen afgöra saken, sedan om alla förekommande omständigheter på det nogaste blifvit undersökt.

Anm. Skrifvelsen är å Ridd. o. Ad:s samt Prst:s vägnar undertecknad af grefve K. F. Piper och af biskopen Andr. Kalsenius.

(Justitieärenden.)

1195 **RSt. ang. kammarherren baron Axel Gottlieb Palbitzkis ansökning om Julita kungsgårds i Södermanland, Oppunda härad, Julita socken, upplåtande åt honom till skatteköp eller perpetuellt arrende. Den 1 oktober.**

»Ink. d. 8ber. Upläsit i rådet d. 8 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

I sin anhållan hos RSt. hade Palbitzki erbjudit sig att för Julita,[2] som sedan 1680, då det reducerades, varit i hans föräldrars och ännu vore i hans svärmoders[3] händer under förpantning, prestera i skattelösen en köpeskilling, uträknad till sex års ränta med tre fjärdeparts förhöjning, hvarjämte han utfäst sig att för tvenne frälsehemman, hvilka, innan reduktionen skedde, af den då gemensamme egaren till dem och sätesgården blifvit lagda under denna

[1] Original bland KM:s bref till justitiekansleren 1713—1748. Brefvet saknas i justitierevisionens koncept och registratur.
[2] RSt:s und. skrifvelse har Juhlitta och Juhletta.
[3] Friherrinnan Charlotta Regina Siöblad, född Palbitzki.

för det svaga betes skull, som där fanns, och hvilka han förmenade sig hafva fog att återvinna under sina frälsehemman, betala efter ref- och skattläggning påförd ränta, om skatteköpet beviljades och dessa för kungsgården alldeles omistliga lägenheter komme att begripas under köpet.

Detta med hvad såväl kammarkollegium som landshöfdingen grefve Olof Gyllenborg gifvit vid handen hade RSt. tagit i öfvervägande, befinnandes däraf, hurusom kungsgården, hvilken tillika med några flera lägenheter såsom ett Norrköpingsbeslutsgods[1] blifvit genom reduktionskommissionens bref den 18 mars 1681 reduceradt, den 21 oktober 1682 upplåtits de förre innehafvarna Palbitzkierna, med alla därunder lydande öar och andra smålägenheter för 400 dlr smts arrende, hvilket den 31 mars 1692 blifvit prolongeradt, allenast förökt med 4 dlr smt för de under Julita lydande öarna Tocken[2] och Väsbyön.[3] Men då arrendet 1701 exspirerade, förpantade amiralen[4] och guvernören Erik Siöblad, enligt kammarkollegii bref den 8 februari 1701, kungsgården med de två öarna, tillsammans uppförda för 404 dlr smt, mot en pantskilling à 6 procent af 6,733 dlr 10 $^{2}/_{3}$ öre smt, en förpantning, som ännu vore oinlöst.

Alldenstund Julita från äldre tider alltid varit i familjen Palbitzkis händer och blotta åkrar och ängar, men nästan ingen betesmark och alls ingen skog funnes därtill och ej heller några torpare eller utrymme därtill liggandes, jämväl ock kammarherrns egna frälsehemman lågo omkring gården, men inga kronohemman funnos på några mil nära, så att allenast han kunde vara i stånd att vederbörligen häfda kungsgården, hvarförutan den ej syntes kunna förbehållas till KM:s höga nöje eller bekvämlighet,

fördenskull styrkte RSt. så mycket mer KM. till kammarherrns sökta skatteköp, som de funno villkoren vara för KM. och kronan både fördelaktiga och till dess säkerhet ländande, ity att kungsgården, som eljest i mangel af arbetare, dagsverken och timmer kunde i någon annans händer förfalla, blefve utan KM:s och kronans minsta gravation så till byggnad som kultur för alla tider konserverad. Fördenskull anhöllo RSt., att KM. täcktes anbefalla kammarkollegium att låta ofördröjligen in loco anställa ref- och skattläggning öfver kungsgården, öar och lägenheter, hvarefter själfva skatteköpeskillingen blefve »sex års sammanslagne jordeboks- och mantalsränta med en half part förhögning för förvandlingen och $^{1}/_{4}$-del dito för säteriesfriheten, som sedermera til årlig penningeränta blifver fastställd, och kommer samma ränta under förpantningstiden såsom interesse för panteskillingen af panthafvaren at nyttias eller vid panterättighetens infriande med contante penningar til cronan at

[1] RSt:s und. skrifvelse har Norkiöpings.
[2] » » » » Täckenöen.
[3] » » » » Wässbyöen.
[4] » » » » general.

utgifvas.» Så snart ref- och skattläggningen försiggått och kammarherrn utbetalt köpeskillingen, skulle kollegiet utan uppehåll meddela honom skatteköpebref på ofvansagda sätt och villkor och draga skyndsam försorg, att köpeskillingen till intet annat behof än någon nyttig förpantnings infriande blefve använd, dock att hvad kammarherrn i detta mål var vordet beviljadt ej framdeles måtte dragas till exempel.

(Civilärenden.)

1196 **RSt. ang. ryttmästaren Konrad Gustaf von Siegroths sökta jordabyte med kronan. Den 1 oktober.**

»Ink. d. 8 oct. 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

RSt. hade, i anledning af kammarkollegii extracto protocolli den 27 sistlidne augusti, af den ingifna byteshandlingen befunnit, att KM. den 5 nästlidne mars på kammarkollegii und. berättelse af den 4 februari samtyckt till Siegroths[1] anhållan att få under sitt säteri Hunsta eller Lagersberg utbyta kronohemmanen Tacktorps[2] 1/4, Berga 1/4, Svallinge[3] 3/8 och ibidem 1/4, Södermanland, Eskilstuna län, Västerrekarnas härad och Fors' socken, emedan de voro odisponerade och kronan behållna och Siegroth erbjudit sig att vilja flytta de däraf utgående dagsverkena till Eskilstuna kungsladugård och Gripsholms djurgårds stängning in uppå sitt skattehemman Löppinge[4] i samma socken och att utom jordeboks- och mantalsräntan gifva vederlag med ränta in natura för hjälpedagsverken af samma hemman.

Enligt skattläggningarna bestego de begärda hemmanen sig till 1 1/8 mantal och 42 dlr 12 öre 21 3/20 penningar smt ränta, som dock, när därtill efter Siegroths eget begifvande lades 3 dlr 12 öre smt ränta för hjälpedagsverken, steg till 45 dlr 24 öre 21 3/10 penningar smt. Vederlaget bestod, utom 8 dlr 21 öre smt på honom transporterad[5] öfver skottsränta ifrån landshöfding Maurits Posses fastställda gamla byte och 4 dlr smt öfverskott i landshöfding Fegerstiernas[6] afslutna byte,[7] af hemmanet Flen i Södermanland, Villåttinge härad och Flens socken. Emedan detta hemman vore af gammal skattenatur, fast jorden nu med annan jord blifvit kronan vederlagd, på det att hemmanet som fullkomligt frälse till jord och ränta i Siegroths byte måtte erkännas och således efter 6 § i 1688 års bytesmetod utan vidare skattläggning komma att antagas för det mantal och den ränta, hvarföre det stod i kronans räkenskaper, nämligen ett helt och 33 dlr 12 öre och 19 1/5 penningar smt, hvarmed ock transporten öfverenskomme, när halfva boskaps- och skjutsfärdspenningarna, som ej gingo i byte, afdroges, ty var hemmanet, som redan vid en 1684 hållen rannsakning bestod af goda tillegor samt någon skog och fiske, rätteligen därefter krediteradt i bifogade likvidation, hvarefter vederlaget besteg sig till 46 dlr 1 öre 19 1/5 penningar smt, således ett öfverskott af 8 öre 22 1/20 penningar smt ränta.

[1] RSt:s und. skrifvelse har Siegerroth.
[2] » » » » Täcketorp.
[3] » » » » Swälinge.
[4] » » » » Löpinge.
[5] Den 20 augusti 1734.
[6] RSt:s und. skrifvelse har Fägerstierna.
[7] Den 3 juli 1725.

Fördenskull, som KM. befinnes hafva fått fullt gen fullo så i ränta som godset och Siegroth inför kammarkollegium till kronan afstått öfverskottet i vederlaget, styrkte RSt. KM. till bytets fastställande, helst kronan genom de ofvansagde 8 öre 22 1/20 penningar smt avancerade i sin årliga inkomst.

Bilaga: Den i texten nämnda likvidationen, 6 sid. fol.

(Civilärenden.)

RSt. ang. protektorial för fullmäktigen från Göteborg, handelsmannen och brukspatronen Hans Olofsson Ström. Den 1 oktober.[1] 1197

»Upläsit i rådet d. 8 octob. 1734 och befalt, at detta behörigen värkställes igenom KM:s öpne resolution, som af justitiærevisionsexpeditionen kommer at utfärdas. Præsent d. 9 octob. 1734 uti just.-revision. D. 16 dito åter upläsit och expeditionen justerad.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade Ström andragit, hurusom förnämsta afseendet vid hans handel varit på publici tjänst och nytta, hvilket ock haft den framgång, att hvarest tillförene varit ödemarker, där voro nu ansenliga järn- och manufakturverk, masugnar, stångjärns- och stålhamrar samt konsiderabla grufvor och jorden däromkring på några mil uppodlad, folk ditplanteradt, hus uppbyggda och liksom en ny koloni anlagd, hvilket årligen till fördel för publico af sig kastat många tusen daler och gaf förhoppning om långt mera förmån, när allt komme i sitt rätta skick, hvilket allt upphjälpte rikets handelsbalans med 70,000 dlr smt årligen. Ström hade dessutom under krigsåren till krigsmaktens förnödenhet genom egen kredit låtit inkomma några tusen tunnor spannmål, mest för mynttecken, för 2000 sk℔ järn åtnjutit intet annat än mynttecken i betalning och under krigstiden ansenligt bidragit till rikets tjänst i kontributioner, ett år 21,000 dlr kmt. Som han därigenom »af patriotisk nit och kiärlek för thet allmänna bästa» uppoffrat drygaste delen af sin förmåga och instuckit i de nya verken inmot två tunnor guld, hade inträdt märklig minskning af kapitalet för hans öfriga handelsrörelse. Däraf hade hans illviljare tagit sig anledning att uppvigla några af hans kreditorer att på en gång

[1] Jämför n:r 1193.

plötsligen kasta öfver ända honom och all hans handelskredit. Fördenskull anhöll han, att RSt. ville taga hans åliggande i behjärtande, så att han medelst KM:s protektorial måtte åtnjuta 8 à 10 års tid och anstånd för sina kreditorers ansträngande, till dess han efter hand kunde förnöja dem.

RSt. funno de anförda skälen verkligen förtjäna »et ömt behiertande» och begärde, att KM. täcktes låta utfärda ett sådant protektorial för Ström, dock att han af sin innehafvande fasta egendom emellertid ej något abalienerade och blefve förbunden att efter anståndsårens förlopp sina kreditorer hela kapitalet och emellertid årligen de förskrefna intressena till fullo utbetala, samt att hvad i så måtto för denna gången beviljades ej måtte tjäna till prejudikat.

(Justitieärenden.)

1198 **RSt. ang. kammarkollegii instruktion. Den 2 oktober.**

»Ink. d. 8 8ber. Upl. i rådet d. 11 octob. och värkställes. NB. Och blef instructionen jemte bref til cancelliecollegium afgifven efter befalning utan at vänta på protocollet.»

(*Referat.*)

RSt. uppgifva den vid riksdagen öfversedda och förbättrade instruktionen för kammarkollegium till KM:s bekräftande och underskrift och med begäran om KM:s befallning till kanslikollegium om skyndsam anstalt, att den genom trycket, »och, så myckit möjeligit är, utan tryckefel», måtte allmänt kunnig blifva.

(Civilärenden.)

1199 **SU. ang. 4,000 dlr smts tillökning i anslaget till kanslibyggnaden i Gäfle. Den 4 oktober.**

»Ink. d. 8 octobr. 1734. Upläsit i rådet d. 14 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Kammarkollegium och statskontoret hade hos SU. hemställt om anordnande i nästkommande års stat af ytterligare 4,000 dlr smt till de 8,000, som blifvit anslagna till ett stenhus' uppbyggande inom Gäfle slotts borg för landskansli, landtränteri, landtmäteri- och landskontor, men som efter generalmajoren och landshöfdingen grefve Bielkes föreställning alldeles intet förslogo.

Då byggnadens fullbordan var nödig för säkerheten af de publika dokumenten och handlingarna samt kronans medel i ränterihvalfvet, var SU. af den mening, att de föreslagna 4,000 dlr smt

måtte bestås och att de kunde anordnas af några gamla i länet innestående restantier för 1731 och de förra åren, dock att därför vid landsboken gjordes behörig redo och räkning.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

SU. ang. grunderna till ett kontraprojekt att lämnas till franske ambassadören. Den 4 oktober. 1200

»Præst. d. 5 octobr. 1734. Föred:t d:o i rådet. Värkställes.»

EKM. har i nåder behagat lemna SU. del utaf fransyska ambassadeuren h. Castejas senast ingifne specie facti och ounderskrefne promemoria jemte EKM:s och riksens cantzlicollegii dervid giorde anmärkningar och tvenne grundeligen utarbetade bet., uti hvilka alla anförde skiäl finnas af den vikt och beskaffenhet, att de till fullo öfvertyga Sweriges hvarken förmon eller säkerhet tillåta at aftala någon närmare förbindelse med Frankriket på de tillbudne svaga och äfventyrliga vilkor. Dock emedan det synes, som voro högbemälte cronas upsåt at åvrida Swerige utslaget af denna saken samt beskylla det för trög- och ogenhet uti underhandlingen, hvilket nyssbemälte species facti så mycket mera vill involvera, som derutur utelemnade äro de märkelige omständigheter, som aldeles bevisa ogiörligheten att emottaga de skedde tilbuden; ty vill för SU. högst angelägit vara at vara betänkt på de utvägar, som kunna afböja all förvitelse i framtiden och således svara emot riksens samtel. ständers benägna och fulla förtroende, hälst emedan nogsamt dageligen förspörjes. det fransyska ambassadeuren ibland nationen kringsprider, som skedde å dess herres och konungs vägnar sådana tillbud, som försatte EKM. och Swerige i frihet och tillstånd att ovägrat äska, hvad till egen upkomst kunde tillräckeligast finnas, så at således nu mera endast ankommo på dem, hvilka desse sakers handterande i nåder tilltrodde äro, at gifva sådane und. råd, som förmådde uplyffta riket till sitt fordna anseende.

Sådana äro de omständigheter, hvilka föranlåtit SU. att bekymmersamt öfverlägga, på hvad sätt den omtankan nu och framgent beqvämligast måtte förtagas, som hade Swerige låtit sig ett så önskeligit tillfälle utur händerna gå, samt för sin del förment sådant bäst kunna ske, så framt nu i förstone, uti en till den ändan anstält conference de af EKM:s och riksens cantzlicollegio föreslagne föreställningar, sedan de vidare blifvit af herrar conferencecommissarierne öfversedde och mildrade, kunde öfvergifvas, hvilka å daga lägga otillräckeligheten af Frankrikes anbud och den ringa eller snarare sagt mindre fördel, som igenom det senast tillstälte promemoria EKM. tillflyter. Och emedan fransyska ambassadeuren som offtast

yrkat på något förslag ifrån denna sidan, ty kunde emedlertid ett contra project till EKM:s nåd. bifall effter i nåder inhämtad SU:s und. tanka författas, hvarvid förnämligast kunde i akt tagas

1:mo) huru stort antal troupper Frankrike borde antingen öfversända eller i Pohlen uprätta såsom en hufvudcorps, hvilken Sweriges hjälpsändning kommo at tillstöta?

2:do) huru mycket cavallerie knappast erfordras, i fall något med framgång i Pohlen såsom ett öppet land skall kunna uträttas?

3:o) huru många skepp Frankriket bör utrusta till escaderns formerande och transportens betäckning, eller ock om EKM. sig sådant på Frankrikets bekostnad till en del kunde åtaga?

4:to) huru stora subsidier nödvändigt till alla föregående behof och sielfva transporten betarfvas?

5:to) hvarest landstigningen ske skall och huru sielfva krigsoperationen kommer att anläggas?

6:to) hvad medel betarfvas att sätta riket nu straxt i början i sådant försvarsstånd, att det ej behöfver befara Rysslands och flere makters misstycke?

med fiere mått, som i det aldralindrigaste kunde giöra ett sådant företagande för bägge höga delarne drägeligit och utgången någorlunda säker samt tiena till vittnes, at ej Sweriges crona, som nu förebäras vill, igenom alt för högt spände betingningar hela underhandlingen afbrutit.

Alt detta tyckes oförgripeligen så mycket högre nödigt, emedan ej allenast fransyska ambassadeuren, som förmält är, offtast derpå yrkat, utan är ej heller det förr riksdagens början uprättade projectet aldeles lämpeliget, såsom innehållande en mera offensive plan än den, uppå hvilken nu, såsom endast rörande en blott hielpsändning, kommer at arbetas.

SU. framhärdar etc.

(Utrikesärenden.)

1201 **SU. ang. kommissarien i kammarrevisionen Karl Lindmarcks löningsfordran. Den 7 oktober.**

»Ink. d. 9 8ber. 1734 .Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Hos SU. hade Lindmarck andragit, hurusom han enligt KM:s resolution den 16 februari 1733 skulle undfå sin för de förra åren innestående lönefordran, 392 dlr 16 öre smt, af de observationsmedel han själf kunde indrifva, och han hade uppgifvit tillgången af dessa medel, som han skulle åtnjuta, bl. a. en post på 1,050 dlr smt, som landshöfdingen baron Grundel blifvit erkänd skyldig att återbetala för obetald 10:de-penningkontribution för åren 1720—1726, hvilken han till fullo med sin landshöfdinglön i Västerbotten uppburit, men för hvilken summa han af KM. erhållit eftergift, så att Lindmarck kommit i mistning icke allenast af den af KM. beviljade lönens utbekommande för de förra åren, 392 dlr 16 öre smt, utan ock af 3 kvartal, som ännu innestodo af den del, som han af observationsmedlen på sin lön borde njuta, 328 dlr 13 öre 1 penning smt, tillsammans 720 dlr 29 öre smt. I anseende därtill hade han hos SU. anhållit, att honom borde tillläggas något surrogatum för hvad han förlorat genom KM:s nåd för Grundel, och att han fördenskull af andra redbara medel kunde få sin innestående löningsfordran betald.

SU. hade befunnit, att af kammarrevisionens observationsmedel, som influtit sedan sista riksdag, voro 113 dlr 8 öre smt odisponerade — de hade öfverstigit en af kammarskrifvaren Aron Hackman indrifven gravationspost, sedan han först däraf bekommit innestående lön för 1719 och de senare åren — och att KM. den 8 sistlidne januari befallt, att hvad af de genom Hackman indrifna medlen skulle öfverstiga, sedan han fått innestående lön, borde till flytakronan. Kammarrevisionen hade hos KM. den 10 nästlidne juni begärt, att Lindmarck skulle undfå denna rest på sin lön, och statskontoret hade i und. förfrågat sig därom, men ännu ej erhållit något svar.

Alldenstund Lindmarck ej kommit att njuta KM:s resolution af den 16 februari 1733 till godo af ofvannämnda orsaker, fördenskull höll SU. före, det han kunde undfå uppå sin fordran, 720 dlr 29 öre smt, först de odisponerade 113 dlr 8 öre smt och att resten, 607 dlr 21 öre smt, kunde af några extraordinarie eller öfverskjutande medel förskottsvis till honom utbetalas, som sedan af inflytande kammarrevisionens observationsmedel borde ersättas.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

SU. ang. Karlstads hospitals dispositionsrätt till donerad spannmål och ang. insamling för detsamma. Den 7 oktober. 1202

»Ink. d. 9 8ber 1734. Upläsit i rådet d. 15 octob. 1734 och värkställes genom bref och ordres til cammarcollegium och statscont:t samt landshöfd:n i orten.»

(*Referat.*)

Superintendenten doktor Aurivillius och justitiarien Ture Sandelin hade genom memorial anhållit, att hospitalet i Karlstad[1] kunde få disponera de 40 tunnor ren säd, hvarmed det benådats af det 1731 till kronan indragna gratialet, som kyrkoherdarna i Karlskoga[2]

[1] SU:s und. skrifvelse har Carlstad.
[2] » » » » Carlskoga.

någon tid bortåt successive åtnjutit, med samma frihet som dessa och att till hospitalets understöd kunde tillåtas i Värmland[1] en lika samling, som årligen skedde på Dal,[2] helst sådan samling i andra stift till hospitalen var vanlig.

SU. fann vara skäligt, att hospitalet i förmågo af det k. fundationsbrefvet borde ega lika frihet till att disponera kyrkohärbärget som kyrkoherdarna egt, och att samlingen, som eljest i andra stift kallades »bedlande», kunde tillåtas, dock så, att den skedde utan tvång och att ingen därmed emot sin goda vilja besvärades.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

1203 **SU. ang. antecipation af vissa odisponerade medel till aflöning af 100 timmermän vid Stockholmseskadern. Den 7 oktober.**

»P[ræ]sent. d. 9 oct. 1734. Stholm i rådc[ammaren] d. 12 oct. 1734. Exped.»

(*Referat.*)

KM. hade remitterat till statskontoret för att anmälas i statskommissionen amiralitetskommissariatets i Stockholm und. skrifvelse af den 13 sistlidne juli, hvarutinnan detta föredragit, att de till timmermäns och handtverkares aflönande på innevarande års så ordinarie som extra amiralitetsstat anslagna summorna samt hvad af förra årens timmermanssummor var odisponeradt redan den 16 i förberörde månad uppgått i anseende till det antal galärer och andra fartyg, som skulle bringas i behörigt stånd till närvarande riksdag m. m. Men ännu återstod, att 4 galärer, 1 flottpråm och »dubbla eschaloupen Snappup» reparerades, utom afdelningar i rummen på en de öfriga, samt att eskadern efter vanligheten i auguti bort diktas och drifvas. En af galärerna var redan under arbete, men till dettas fortsättande voro inga medel till timmermäns aflöning att tillgå, hvarför kommissariatet skulle blifva föranlåtet att afringa timmermännen. Till förekommande af den därigenom befarade skingringen af dem anhöll kommissariatet att få behålla 100 af dem till november månads slut samt att få antecipera en till deras aflöning erforderlig summa af odisponerade medel till inventariernas kompletterande att ersättas af den nästkommande år bestådda timmermänssumman.

SU. tillstyrkte KM. att gifva sitt samtycke till kommissariatets förslag, helst ingen bekvämligare utväg funnes samt därigenom onödiga marscher och kontramarscher förekommos, hvarvid äfven kronan tillflöt någon besparing i omkostnaden.

(Krigsärenden.)

[1] SU:s und. skrifvelse har Wermeland.
[2] » » » » Dahl.

SU. ang. ökning i entreprenadssumman för byggandet af två furulastdragare i Österbotten. Den 8 oktober. 1204

»P[ræ]s[ent] d. 9 oct. 1734. Stholm i rådc[ammaren] d. 12 october 1734. Exped.»

(*Referat.*)

Amiralitetskollegium hade i und. skrifvelse af den 27 sistlidne augusti, som remitterats till statskontoret för att anmälas i statsdeputationen, föreställt, hurusom entreprenörerna i Österbotten borgmästaren Johan Westring och handelsmannen Lorens Steen icke kunde utkomma med den ackorderade summan af 6,500 dlr smt för hvardera af 2:ne furulastdragare, som de åtagit sig att bygga, och fördenskull föreslagit på nästkommande års stat en tillökning af 1,000 dlr smt på hvardera tillika med 438 dlr smt, som dessutom för menades entreprenörerna böra till godo komma.

I betraktande af lastdragarnas godhet och entreprenörernas svårigheter fann SU. skäligt, att de njöto den förnöjelse, hvartill kollegiet funnit dem berättigade, och fördenskull trodde SU. nödigt vara, det denna summan uppfördes på tillkommande års stat under amiralitetskollegii disposition.

(Krigsärenden.)

SU. ang. föreställning till ryska regeringen i anledning af våldsamheter, som af ryska flottans folk föröfvats på Gottland. Den 8 oktober. 1205

»Præst. d. 9 octobr. 1734. Res., at detta värkställes. Föredr. i colleg. d. 11 octobr. 1734.»

(*Referat.*)

I SU. hade en af dess ledamöter[1] från höfdingdömet Gottland ingifvit hosgående förteckning[2] öfver kreatur och andra varor, som folk af ryska flottan under sistlidne juni bortröfvat där. SU. föreställde sig väl, att detta dristiga och våldsamma förfarande skett utan ryska regeringens vilja och vetskap. Men som undersåtarna icke kunde vara belåtna med en slik ursäkt samt ansvaret och skadeståndet skäligen efter krigskytum borde stanna på kommenderande officeren, ty hemställde SU. und., om icke, sedan KM. inhämtat kanslikol-

[1] Prosten och kyrkoherden i Vamlingbo Israel Johansson Canutius. SU:s prot. I, s. 1454.
[2] Det var en på landshöfdingämbetets befallning hållen undersökning. Skadan anslogs till blott 60 dlr smt. SU:s prot., ibid. Den af SU. såsom bilaga till dess und. skrifvelse omnämnda handlingen saknas.

legii bet. om sättet, såväl ryska regeringen i Petersburg[1] som dess minister härstädes kunde behörigen blifva förständigade härom. Detta vore afs å mycket större vikt, som KM:s och rikets heder fordrade, att ingen främmande makt och bundsförvant, såsom Ryssland nu för tiden befanns, utan att förut hafva sig därom anmält, borde understå sig med krigsarmatur på sådant sätt nalkas Svea rikes och dess underliggande provinsers gränser, mindre att på dem begå våldsamheter. »Ty om sådant skulle med stillatigande blifva denna gången aldeles förbigånget, torde det merkeligen öka denne farliga grannens redan för mycket tillväxta högmod och jemväl vid andre slike förefallande tillfällen gifva dess landt- och siömilice anledning än vidare på et sådant för EKM. och riket oanständigt samt dess trogna undersåtare skadeligit sätt at förfara; icke til at förtiga, at man i framtiden ej fogeligen kan vid förefallande tillfälle betiena sig af detta skedde inbrått uti den varsamhet, som man sig af en fredlig granne bör förvänta, så framt man utan någon upmärksamhet detta dess förehafvande liksom gillat och för rättmätigt ärkiändt.»

(Utrikesärenden.)

1206 **SU. ang. ledamöter i 1735 års statskommission. Den 14 oktober.**

»Inkommit d. 21 octob. 1734. Upläsit i rådet den 21 octob. 1734 och värkställes behörigen medelst ordres til collegierne at af deras medel effter vanligheten nämna och föreslå ledamöter til näste års statscommission.»

(*Referat.*)

På statskontorets und. hemställande, hvilka ledamöter KM. täcktes utse till statsverkets projekterande för år 1735, eftersom statskommissionen till följe af § 11 i nåd. skrifvelsen af den 25 september 1727 ang. statsverket i gemen borde den 16 oktober årligen taga sin begynnelse, hade KM. under den 1 hujus svarat, det statskontoret i detta målet hade att förfråga sig hos SU.

Alldenstund SU. ej kunde påtaga sig något vidare »än at reglera generalia, hvad den årliga reqvisition och anordning vidkommer för staten ifrån denna til nästa riksdag på lika sätt, som vid sistl:e riksdag skiedde, men 1735 års statsverks afslutande i synnerhet synes nu som förr igenom en statskommission böra förrättas,» fördenskull täcktes KM. låta utnämna de personer, hvilka komme att brukas vid nästinstundande års statsverks projekterande och genast efter riksdagens slut kunde anträda samma förrättning.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

---

[1] SU:s und. skrifvelse har Pettersburg.

RSt. ang. kammarherren grefve Svante Creutz' sökta jordabyte med kronan. Den 15 oktober. 1207

»Ink. d. 26 octob. 1734. Upläsit i rådet den 4 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Kammarkollegium hade redan vid 1731 års riksdag gifvit RSt. tillkänna, huruledes KM. beviljat Creutz att få utbyta genom resolution af den 13 april 1725 kronohemmanet Tolarp i Skaraborgs län, Vilske[1] härad och Jäla[2] socken, och genom resolution af den 19 april 1726 Jäla Storegården i samma socken, samt att han däremot uppgifvit till vederlag för det förra Ölanda Östergården i Älfsborgs[3] län, Gäsene[4] härad och Hudene socken och för det senare Ösjöbol[5] Mellangården i Kronobergs län, Uppvidinge[6] härad, Åsheda[7] socken. Efter de af kammarkollegium RSt. till handa sända bytesakt och likvidationer blef i det förra bytet en brist af 1 dlr 12 öre 17 3/5 penningar smt:s ränta, som kunde ersättas af öfverräntan i det senare, med mera, som förorsakades af differensen mellan persedlarna i Skaraborgs och Kronobergs län. Vid skattläggningarna hade ej något varit att påminna. Dessutom hade öfversten grefve Creutz å sin broder kammarherrens vägnar i kammarkollegium coram protocollo till kronan afstått den öfverskottsränta, som kunde blifva öfrig, sedan ofvannämnda brist afdragits och differensen mellan persedlarna observerats.

Alldenstund efter de här bifogade likvidationerna KM. och kronan åtnjutit fullt gen fullo och öfverräntan var till KM. och kronan afstådd, hemmanen därhos voro af den beskaffenhet, att de kunde gå i byte, fördenskull hade RSt. till ofvanbemälta byten velat lämna sitt samtycke.

Bilaga: de bägge i texten nämnda likvidationerna, daterade Stockholm den 5 juni 1731 och underskrifna af L. Törne (10 sid. fol.)

(Civilärenden.)

---

[1] RSt:s und. skrifvelse har Wilska.
[2] » » » » Jähla.
[3] » » » » Elfsborg.
[4] » » » » Giäsene.
[5] » » » » Oijesiöbol.
[6] » » » » Upvidinge.
[7] » » » » Åseda.

1208 **RSt. ang. antagandet af en finsk translator vid kanslikollegium. Den 15 oktober.**

»Ink. d. 26 octob. 1734. Upläsit i rådet d. 4 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

RSt. höllo för nödigt, att en finsk translator i riket förordnades till alla k. förordningars öfversättande. Vid kanslikollegii stat fanns ingen så mäktig finska språket, att han kunde öfversätta förordningar, utan hade kollegiet en tid därtill betjänat sig af någon af finska prästerskapet i Stockholm, men sedermera, då de ej längre velat förrätta sådant utan vedergällning, extraordinarien vid k. biblioteket Mathesius, som likväl, utan lön vare sig för uppvaktningen i biblioteket eller för öfversättandet, ej vidare kunde förrätta det mödosamma arbetet utan arfvode.

Fördenskull anhöllo RSt., att vid kollegiet måtte antagas en sådan betjänt, som mot viss årlig lön förrättade translatorsysslan och var ansvarig för, att förordningarna blefvo rätteligen och noga öfversatta. På kollegiets extraordinarie stat kunde honom bestås 300 dlr smt årligen af de 400 dlr smt, som varit translatorn Quist på kanslistaten bestådde, men sedan sista riksdagen stått uppförda inom linjen, så länge denne vistats utom riket, utan att lämna besked, hvarest han uppehöll sig, hvarför RSt. vid statsverket sådant behörigen observerat.

(Civilärenden.)

1209 **RSt. ang. kommissarien vid Barnängens yllemanufaktori Erik Salanders projekt till inrättande af spinneri och strumpstickeri vid allmänna barnhuset i Stockholm. Den 15 oktober.**

»Ink. d. 26 octob. 1734. Upläsit i rådet d. 4 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Salander hade underställt RSt:s ompröfvande, om icke barnhuset, hvilket var försedt med så ansenligt publikt understöd af kronans 1/40 på tionden i riket samt prebenden och fastigheter, därför måtte göra någon större nytta än endast underhålla 120 à 150 eller flera små barn, som till ingen handslöjd och näringssätt undervisades, undantagandes några flickebarns syning och knyppling, hvilka egentligen tillkommo dem, som voro af bättre villkor. Han

hade inlagt projekt[1] till inrättande af ett spinneri för fina kläden och ett strumpstickeri, där stadens invånare hade tillfälle att mot betalning låta spinna fin ull af spansk eller andra sorter, dock mot litet mindre spinnarlön än eljest hos fabrikörerna måste betalas, helst alla yllefabrikers uppkomst berodde på god spånad till billigaste pris. Genom detta expedient skulle i stället för 150 väl 300 eller flera fattiga barn där kunna födas, de uppväxande plantorna efter hand emplojeras vid fabrikerna och fabrikörerna lätt finna goda spinnare, hvaraf ock flera med klädesmanufakturer torde begynna.

RSt. funno, att det ej ringa skulle bidraga till den finare klädesmanufakturens upphjälpande och strumpstickeriers befordrande, om projektet kunde bringas i verket, men som magistratens i Stockholm utlåtande borde inhämtas, hade de velat hemskjuta ärendet till KM. att, sedan kommersekollegium däröfver hört magistraten, förordna, som KM. funne görligast och nyttigast.

(Civilärenden.)

SU. ang. Norrköpings ansökning om ersättning för mistade tullmedel. Den 15 oktober. 1210

»Ink. d. 5 novemb. 1734. Upl[äsit] i rådet d. 12 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Bland sina besvärspunkter hade Norrköping[2] hos KM. andragit, att KM. genom privilegium af den 1 april 1720 till deras skadeståndsnågorlunda ersättning, som ledo i 1719 års fientliga brand, benådat staden med småtulls- och accisinkomsterna i 10 års tid, men att staden njutit dem endast till och med sista december 1729, emedan generaltullarrendesocieteten med 1730 års början tog dem ifrån staden, som på det sättet miste de mest indräktiga månaderna för det sista året. Den anhöll und. om återställande af bemälte tre månaders tullinkomst.

I memorial af den 14 sistlidne augusti hade det häröfver hörda kammarkollegium ej funnit staden berättigad till ersättning för mer än hvad i tull- och accisinkomster influtit för de tre första månaderna af 1720, nämligen 242 dlr 12 1/6 öre smt.

SU. fann skäligt, att Norrköping för denna summa njöte ersättning på nästinstundande års stat, och hemställde till KM:s välbehag om nåd. order till statskommissionen om 242 dlr 12 1/6 öre smts uppförande på staten.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

[1] Detta projekt finnes jämte memorialet bland kammar-, ekonomi- och kommersedeputationens akter, tom I, n:r 32 (Utskottshandl. 1734 n:r 31).
[2] SU:s und. skrifvelse har Norkiöping.

1211 **SU. ang. Åbo akademis ansökning om behållande af kronolaxfisket i Kumo älf och om ersättning för resterande löner m. m. Den 18 oktober.**

»Ink. den 20 februarii 1735. Upläsit i rådet d. 25 februarii 1735 och värkställes.»

EKM. har igenom dess nåd. extract af protocollet, dat. d. 26 aug. sistledne, til RSt. behagat remittera Åbo academies ansökning att framgent til deras statz nödtorftiga behof och till fyllnad af den deruti befintelige brist få behålla det vid 1727 års riksdag dem förunte cronolaxfisket uti Biörneborgs län,[1] Cumo lax-, sik- och sillfiske kallat, som årligen femhundrade dlr smt:s ränta af sig kastar, och at dem må uti staten anslås de ännu på deras löner felande femtusende tvåhundrade fem dlr ett öre smt samt de öfrige dem anslagne hemman behörigen refvade, skattlagde och förmedlade varda, då deraf närmare skulle kunna finnas, hvad ytterligare tillökning academiestaten til deras dem bestådde löners åtniutande ärfordra kunde med mera, hvaröfver k. cammarcollegium med dess und. berättelse til EKM. inkommit, sedan deröfver så väl landshöfdingen baron Yxkull som consistorium academicum och flere vederbörande blifvit hörde. Stannandes berörde collegium uti det slut, att

1:o) hvad det angår, som skulle för academien uti dess indelning någon ansenlig brist finnas, som til ett tusend niohundrade trättioen dlr 13 öre smt sig skulle bestiga, så har deremot k. cammarcollegium anfört, det redan 1694 detta på det nogaste blifvit skiärskodat och befunnits, det indelningen då var så tillräckelig, at academien icke allenast kunde vinna dess förnöjelse, utan ock någon besparing, hvilket KM. genom rescript af den 12 octob. samma år i nåder gillat. Hafvandes sedermera cammarcollegium och statzcontoiret igenom ett til statzdeputationen den 10 januarii 1727 aflåtit memorial gifvit vid handen, det academiens indelning utom Cumofisket var aldeles tillräckelig och emot staten svarande, som ock igenom de år 1732 med academien communicerade liquidationer, hvilka uppå academiens egne räkenskaper sig grunda, ytterligare vist, det academiens ledamöter för åren 1727, 28 och 1729 undfått deras fulla löner, så at för hvar professor uti dess anslagne löningssumma för alla 3 åren ej mera brustit än allenast tre dlr 30 öre smt, hvaremot doch en rest af ett tusende sexhundrade femtiofyra dlr smt som öfverskott i landet blifvit innestående, jemte sjuhundrade fyratioåtta dlr smt, som för de på frihet uptagne hemman blifvit afskrifne, giörandes tillsammans med resten tvåtusende fyrahundrade tre dlr 12 öre smt, och således öfverskottet, sedan Cumolaxfisket är afdragit, til niohundrade tre dal. smt sig skal bestiga,

[1] Se d. II, n:r 800.

hvilket ändå kunde blifva större, der den för academien utfärdade staten följdes och intet deruti något, som intet bestås, affördes, hvilken afföring för åren 1722, 23, 24, 25 och 1726 giör in alles en summa af tvåtusende tiugufyra dlr 16 öre smt och enligit en bifogad calculation sig bedrager årligen til sexhundrade åttatiotre dlr 1 öre smt, den der efter academiens berättelse icke består uti blåtta ziffror allenast, utan i tiondespannemål och hemmansräntor och kan, om icke alt på en gång, åtminstone efter hand inkräfias. Beträffande

2:o) Cumofisket, det academien påstår vara till en fyllnad uti sielfva indelningen anslagit, så skall uti EKM:s nåd. resolution af den 11 aug. 1727 icke det ringaste finnas nämt om någon brist uti indelningen, utan allenast om det, som academien genom ödeshemman och åboernes oförmögenhet i deras löningar kommit at lida till ett tusende siuhundrade åttatiofem dlr smt årligen, hvarföre orden i samma resolution klarligen lyda, det academien skulle få fisket i afräkning på dess bristande löner, hvilka ord ej skola annorledes efter bokstafven kunna förstås, än om det, som academien i anseende till ödeshemmanen och åboernes oförmögenhet då har måst sakna. Och som academien utom cronofisket skall hafva så tillräckelig indelning, att den fullkomligen emot den författade staten svarar, särdeles sedan academien år 1727 fått förbyta alla dess både gamla och nyare ödeshemman och i stället ärhållit besutne och i fult bruk varande hemman till trehundrade nittiosiu dlr 13 öre smt:s ränta; ty hålla cammarcollegium och statscontoiret före, det academien hädanefter ej kan vara berättigad att niuta inkomsten, mindre äga disposition öfver oftabem:te Cumofiske, särdeles som uti indelningen ett så vackert öfverskott, som ofvan förmält är, finnes. Hvad

3:o) berörer academiens und. anhållan at få refusion för de redan bevilljade och uti orten liquiderade femtusend tvåhundrade fem dlr 1 öre smt, så berätta collegierne i und., det[1] academien uppå dess löningsbrist til år 1727, som in alles sig bestiger til tiotusend sexhundrade fyrationio dlr 17 öre smt, igenom assignation til Åbo ränterie undfått femtusend fyrahundrade fyratiofyra dlr 16 öre smt, och för de ännu felande 5,205 dlr 1 öre smt skal academien hos dess egne löningsbönder, som för samma år blifvit skyldige 6,024 dlr 19 öre, hafva fullkommelig tillgång, hvaremot doch academien högeligen skal protestera, emedan af insände och vid tingsrätterne examinerade restlängder vill bevisas, det största delen af samma rest är af den beskaffenhet, at deraf intet skall kunna inflyta. Vidkommande

4:o) den förmedling, som å academiehemmanen sökes, så andraga berörde collegier uti deras til EKM. öfvergifne und. berät-

[1] Så enligt SU:s koncept och registratur; originalet har *dess*.

telse, huru desse academiehemman alt ifrån anno 1641 blifvit ofta och tid efter annan förmedlade, och denne academies indelning, som efter 1729 års bok består af 166 5/12 mantal utom de senare årens tilökningar samt tionde spannemålen och annat mera en så ansenlig förmedling redan åtniutit, at den i det närmaste svarar til 1/3-del emot sielfva hufvudsumman, hvarmed doch staten ännu fullkomligen bär sig. Ty kunna collegierne ej afse, att den nu mera sökte och af generalmajoren och landshöfdingen Yxkull föreslagne förmedlingen är nödig eller kan tvert emot k. brefven och resolutionerne af åren 1646 och 1694 på annat sätt tillåtas än som för academien i Upsala, nemligen på ledamöternes egit äfventyr, hvarmed doch ordenteligen och efter methoden förfaras borde.

SU. har i anledning af först åberopade EKM:s nåd. remiss tagit detta ärendet med hvad deruti å ömse sidor är förelupit uti und. öfvervägande och till den ändan ej allenast tillåtit, att academiens fullmächtige, professor Hasselbom, uppå dess begiäran tvenne gånger fådt tilträde hos SU:s statzdeputation at munteligen framföra, hvad han vidare hade att andraga, utan ock fått tillstånd at ingifva dess ytterligare memorial och deduction denne saken angående. Hvarvid SU. på ena sidan hafft all billig ömhet om denne berömlige academiens tillräckelige utkomst, som af fullmächtigen professoren Hasselbom med ospard möda och oförsummat blifvit sökt och föreställt, men på andra sidan deremot med lika omsorg enligit dess instruction måst hafva dess afsicht på statens befrielse ifrån alt sådant, som den graverar, ty hade SU. gierna önskat att finna nog giällande skiäl at bifalla academiens ansökning om dess bibehållande vid Cumo laxfiske, doch som i anseende til det senare omständigheterne äro så tydeligen anförde, at SU. deraf ej annat kan finna, än icke academiestaten uti Åbo bör och kan med dess indelning utom laxfisket i Biörneborgs län fulkommeligen utkomma, der den til utgiften öfver staten ej vidare förhöjes, emedan densamma enligit högstsal. KM:s resolution af d. 2 octob. 1694 blifvit academien uppå vinst och förlust äfvensom flere stater och på deras egit äfventyr öfverlämnad, hvarföre ock ingen vidare förmedling kan tillåtas, och laxfisket, som igenom RSt:s SU:s hos EKM. vid 1727 års riksdag giorde und. anhållan dem blifvit förundt, indragas, emedan det ej annorlunda än som ett understöd, så länge frihetsåren på academiehemmanen varade, dem allernåd. blifvit tillagt. Doch som academien härjemte begärt ärsättning för de ännu uppå förre årens löner resterande 5,205 dlr 1 öre smt, så håller SU. i und. före, at deröfver bör i k. cammarcollegio forderligast liquideras, så at samma liquidation må innom nästkommande missommar vara sluten, och at academien til samma tid behåller detta laxfiske på samma sätt som härtils, hvareffter, i fall academien då ej finnes hafva något att prætendera, indrages det till KM. och cronan, men i annor händelse behåller academien inkomsten deraf, til dess den fordran blifvit betalt, som academien efter liquidationen kan hafva, doch bör samma laxfiske till den mästbjudande förarrenderas, fastän academien skulle på detta sättet få niuta inkomsten deraf. SU. framhärdar etc.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1125.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

SU. med plan till flottans förstärkning; ang. kostnaderna därvid, nödig ökning af befäl, underbefäl och manskap i anledning däraf; ang. inrättande af ett kadettkompani; ang. galäreskaderns i Stockholm byggande och förläggningsort. Den 18 oktober. 1212

»Præsent. d. 10 febr. 1735. Res. i rådet d. 12 febr. 1735. Häraf sändes am[iralite]tzcollegio en afskrift tilhanda jemte befalning at draga försorg om värkställigheten häraf. Exped.»

EKM. har uti 17 § af des nåd. secrete proposition[1] jämte åberopande af EKM:s och riksens ammiralitetscollegii und. riksdagsrelation och bilagd berättelse om örlogsflåttans tillstånd behagat med besynnerligit eftertryck och hvarjehanda omständigheters anförande RSt. i nåder förehålla at, ehuru al möda blifvit ospard, som någon tid kunnat användas til flåttans förökande och förbättrande, har man dock för penningebrist skull ej längre kunnat hinna än at sedan sidsta fredsslutet nästan äfven så många skiepp blifvit casserade, som byggde; at när EKM. eftersinnar, huru angelägit det är för riket at vara försedd med en ansenlig och god flåtta, den RSt. sielfva tillförene förklarat böra anses för rikets tryggaste förmur, värn och utanvärk, och deremot betrachtar samma flåttas närvarande tillstånd, at den på långt när nu icke är af den styrka, som den varit i den tiden, då Swerige med en enda mächtig granne hade at giöra, så kan EKM. ej finna nog eftertryckelige ord till denne högvichtige sakens föreställande, särdeles som rikets nu varande bägge grannar icke släppa deras ammiralitetsvärk handlöst, utan låta sig med den ifver vara derom angelägne, at många skiepp sedan freden hos dem blifvit bygde, och at konungen i Dannemark brukat den maxime at under fredstid minska des cavallerie och använda den omkåstnaden på des flåtta. I anledning af hvilket alt med mera EKM. lämnat RSt. sielfva at eftertänka, hvad häraf i framtiden blifva vil, i synnerhet om längre dermed skulle fortfaras, at riksens grannars macht årligen skulle ökas, Sweriges åter minskas, om hvilket senare intet tvifvel skal vara, när man allenast betänker, at större delen af örlogsskieppen äro några och tiugu till trettio år gamla och at äfven et af de i desse åren under entreprenade ny-

[1] Se sid. 547, not 2. En annan del af den 17:e § besvarades den 5 augusti 1734. Se n:r 1115.

bygde skieppen står redan i dåckan at få en svår reparation. Varandes således till befara, det en märkelig afgång vid flåttan på en gång tima lärer, hvilket föranlåtit EKM. at påminna RSt., det de i tid måge vara omtänkte på några utvägar, hvarigenom örlogsnybyggnaden med drift må kunna fortsättias, så at, om möjeligit voro, tvenne eller åtminstone et skiepp af linie om året kunde bringas af stapelen, doch icke igenom entreprenade, emedan, af hvad redan passerat är, ej lärer finnas, at sådant för riket nyttigt vara månde. Hvarjämte EKM. till RSt:s öfvervägande lämnat, om icke nödigt voro, det en plan författades til den styrka af skiepp och mindre fartyg, som riksens flåtta efter tidernes omständigheter borde äga.

En så nådig EKM:s omsorg för rikets säkerhet genom ammiralitetsvärkets uprättande och örlogsnybygnaders fortsättiande och förökande har gifvit SU. anledning at till noga skiärskådande företaga sig såväl EKM:s och riksens ammiralitetscollegii som ammiralitetscommissariaternes i Stockholm och Giötheborg inkomne riksdagsberättelser och de dervid följande förslager, hvaraf befunnits, at vid sielfva hufvudflåttan och esquadrerne in alles nu för tiden äro af brukbare och obrukbare tiugufemb stycken örlogsskiepp, när de skiepp, som ännu äro under byggnad, varda färdige, samt nie stycken fregatter, trenne brigantiner och tiuguen stycken galerer, tillika med siu stycken lastdragare och trenne stycken dubbla eschalouper, tvenne jachter, förutan några galleother, huckerter och andra smärre fartyg.

Af alla förenämde tiugufemb örlogsskiepp äro siutton stycken i Carlscrona så conditionerade, at de, fast en del deribland äro något gamle, doch till våren kunna gå till siös. Och utom trenne andra, som än äro under byggnad, neml:n skieppet Enigheten i Carlscrona (hvars fullbyggnad derpå ankommer, at det felande ekevirket ifrån Tyskland införskaffas) samt skieppet Swerige och 60 canoners skieppet här i Stockholm (hvilka tvenne efter alt utseende lära kunna nästkommande år blifva färdige), så befinnes fyra i Carlscrona af följande beskaffenhet: neml. skieppet Konung Carl bör till des achterstäf i dåckan repareras, skieppen Götha och Pommern äro så bofällige, at de nu för tiden til intet annat bruk nyttias kunna än at läggas ut vid inloppen til hamnens betäckning, der så omtränga skulle, doch skulle desse tvenne skiepp kunna repareras, så framt de kunde conserveras så länge, at de innom få år kunde komma i dåckan, varandes doch ingen säker stat på dem at giöra. Och hvad pråmen eller flacka gående 60 canoners skieppet Prince Carl Fredrich angår, som nyligen kommit ifrån Giötheborg til Carlscrona, så är det så beskaffadt, at det i dåckan bör repareras. Varandes ändteligen det tiugufembte rangskieppet Sparre af 50 canoner, som är i Giötheborg, i det tillstånd, at det der behöfver en ansenlig reparation, innan det kan giöra nöjachtig tjenst.

Nu aldenstund skieppen Götha och Pommern intet kunna räknas ibland sådane skiepp, af hvilka riket kan hafva tjenst, hälst de, ifall de kunde i dåckan repareras, kräfva nästan lika kostnad, som 2:ne nya skiepp at å nyo byggas, hvaremot åter deras reparation i dåckan så mycken tidspillan förordsakar, at de andra redbara skieppen, när de betarfva, icke kunna i rättan tid komma i dåckan at repareras; ty projecteras tvenne 60 canoners skiepps nybyggnad i Carlscrona samt tvenne 40 canoners skiepp i Giötheborg efter den plan, som härjämte und. bifogas och om hvilken längre fram vidare skall blifva förmält.

Beträffande fregatterne, så äro de väl nie til antalet, neml. Svarta Örn, Jaramas, Örnspris, Ekolmsund och Christina i Carlscrona, Reval och Thure i Stockholm samt Götheborgs vapn och Gröna Jägaren i Götheborg. Men som Örnspris ej kan giöra tjenst längre än uti 2 à 3 år och fregatten Reval är en lat seglare, hvarföre han til krytzing intet kan brukas, och för des diupgående skuld icke är beqväm at föllja galererne i skiärgården, så blifva desse tvenne icke räknade uti planen, som längre fram omtalas, utan tvenne fregatters nybyggnad i stället föreslagen, hvaraf den ena i Carlscrona och den andra i Göteborg kommer at byggas.

Med åfvanomrörde trenne brigantiner Jungfrun, Göja och Eckorn är det så beskaffat, at den ena deraf, neml. Jungfrun här i Stockholm, är ingen reparation värd; Göja i Carlscrona kan giöra tjenst i 2 à 3 år, men måste sedan dragas på landet och aldeles förbyggas; men Eckorn, som i år blifvit reparerad, lärer i 5 à 6 år kunna brukas. Vid så beskaffade omständigheter och aldenstund det vil vara nödigt, at i Carlscrona måge vara fyra och i Stockholm trenne brigantiner, så lära 5 à 6 stycken sådane örlogsfartyg komma at tilbyggas.

Af de tiuguen stycken galerer, som här i Stockholm finnas, stå nu tvenne på landet under reparation och tvenne böra nästkommande år updragas på landet och repareras; uppå tvenne bör däcket och backen uplagas, och en betarfvar ny back och någon öfverreda, men alla de andra äro alldeles färdige, undantagande at en del behöfva afdelningar i rummet och något snickarearbete, då de nästkommande år, sedan de blifvit med det åfvanförmälte försedde samt öfver alt krängde och drefne, kunna brukas. Men aldenstund deras antal är alt för ringa och trenne af dem alt för små, efter som Framfus har allenast 14, Lucretia 13 och Swerdfisken intet mer än 11 par åror, så skal både om antalet, hvaraf galeresquadren synes til det ringaste böra bestå, som ock om deras storlek härefter blifva förmält.

Hvad fördenskul det vidkommer, at EKM. i nåder åstundat, det en plan af RSt. måtte författas til den styrka af skiepp och mindre fartyg, som riksens flåtta efter desse tiders omständigheter bör äga, så har SU. låtit det ärendet vara sig på det högsta angelägit och väl funnit, det en sådan plan år 1722 af ammiralitetscollegio och

den til Carlscrona den tiden förordnade commissionen blifvit projecterad, hvilken ock vid 1723 års riksdag hos RSt. förehafts.

Men aldenstund samma plan, ehuru god den älljest i sig sielf vara månde, mera svarar emot rikets önskan än des förmåga och man funnit i de 11 åren, som sedermera förflutit, huru litet den stådt at practicera, oachtadt at riket sedan den tiden haft ansenlige subsidiemedel; ty har SU., som eftersedt så den danska som ryska flåttans styrka, sträckt sin omsorg derhän at finna på en sådan plan, hvarigenom riksens örlogsflotta och esquadren kunde försättias i det stånd och äga den styrka, at den någorlunda kan svara emot den starkaste grannen.

Samma plan följer härjemte und. och utvisar 1:o) af hvad styrka riksens örlogsflåtta så i Carlscrona som Stockholm och Giötheborg bör bestå; 2:do) hvad tilgång man hafver och 3:o) hvad som uti det projecterade antalet af skiepp, fregatter, galerer, pråmar, brigantiner, bomb- och brandareskiepp, dubbla eschalouper och lastdragare ännu felar. Men innan man sig om denna planen närmare inlåter, måste man förut tillstå, det man härvid besynnerligen haft sit afseende dels på det siömanskap, som nu för tiden är at tillgå, dels på rikets tillstånd och des nuvarande inkomster, hvarefter samma plan förmodas innom några år kunna bringas till värkställighet, men der riksens vilkor och förmögenhet genom hvarjehanda utvägar och goda författningar föröktes och förbättrades, så faller det af sig sielft, at tillräckeligare medel altid kunna reglera planen så i detta som andra nödige mål.

Sedan detta förut blifvit anmärkt, skrider man till sielfva planen, som utvisar, at riksens örlogsflåtta uppå förenämbde trenne stationer in alles bör bestå af tiugusiu sådane rangskiepp, nie sådane fregatter, siu brigantiner, fyratioen sådane galerer, nie sådane pråmar, som till sin bestyckning och beskaffenhet i planen äro utsatte, och des utan siu bombskiepp, tre brandare, tio lastdragare och tio stycken dubbla eschalouper.

När nu det är afdragit, hvad som nu för tiden vid alla stationerne finnes at tilgå och hvad som står under nybyggnad samt hvad som bör repareras så i dåckan som älljest, komma tvenne 60 canoners skiepp desutan i Carlscrona och tvenne 40 canoners skiepp i Giötheborg, en fregatt i Carlscrona och en i Giötheborg om 24 canoner at tillbyggas, tre nya brigantiner i Carlscrona och tvenne i Stockholm, siutton galerer i Stockholm af diverse par åror och sex i Giöteborg, tre 18-pundige pråmar i Carlscrona och i Stockholm, tre 24-pundige samt tre 18-pundige pråmar, tre bombkitzer i Carlscrona, tvenne dito i Stockholm och tvenne dito i Giötheborg, tre brandareskiepp i Carlscrona, tre lastdragare i Carlscrona och siu dubbla eschalouper i Stockholm, som af planen närmare kan inhämtas.

Varandes af de en och tiugu galerer, som finnas här i Stockholm, de tre smärste åfvanomtalte galerer icke räknade, dels derföre at de äro af ganska ringa defension, dels för den orsaken, at de, särdeles de tvenne minsta, äro några och tiugu år gamle och således intet meritera at längre hållas vid macht, än de kunna bestå med den reparation de här tills fådt.

Blifver nu örlogsflåttan af skiepp och mindre fartyg til förenämbde antal förökt samt vid samma antal genom tidige, större och mindre reparationer samt nybyggnader framgent underhållen och flåttan samt esquadrerne derjämte så försedde varda med alt tilbehör, at skieppen och fartygen altid vid islossningen om våren kunna komma till siös, så kan SU. för des del intet annat begripa, än at den svenska örlogsflåttan genom den Högstas bistånd och välsignelse skall någorlunda kunna biuda endera af detta rikets angränsande siömachter hufvudet, så vida de förblifva vid den force de nu äga, samt rikets siökuster icke allenast försvara och efter beskaffenheten antingen vid Kapelskiär, Hangöudd eller Helsingfors fienden möta, utan ock, der andra omständigheter sådant fordra och medgifva, offensive agera och förmodeligen något bidraga till riksens gränsors utvidgande, särdeles på ryska sidan. Ty fastän Ryssland surpasserar oss i antal af galerer, så tillflyter doch svenska galere-esquadren en besynnerlig styrka af de nio stycken 24- och 18-pundige, högst 9 fot diupgående pråmar, som man projecterat, hälst de kunna föllja galererne, hvart de taga vägen i skiärgården. De kunna ock med besynnerligit eftertryck och nytta brukas jämte bombkitzerne och örlogsskieppen, om conjuncturerne sig så fogade, at någon väl befästad siöhamn och de dervid anlagde batterier borde beskiutas, och tillskynda galererne samt transportskieppen i de trängre och grundare farvatnen en ganska reel betäckning vid landstigningar, sedan örlogsskieppen præsterat, hvad af dem kan erfordras i öpna siön och så långt det diupa vatnet tillåter dem at komma. Skulle ock Stralsund blifva fiendteligen angripit, så kunna de pråmar samt brigantiner, som komma at byggas i Carlscrona, til Stralsunds defension med besynnerlig nytta brukas, och så vida riket vid et sådant tillfälle står med Dannemark uti fred och förtrolighet, så kunna de sex galerer, som i Giötheborg komma at tillbyggas, dragas till Stralsund, och således både staden och Landt-Rügen sättias i tillförlåtelig säkerhet.

Och aldenstund SU. icke allenast haft det ögnamärke uppå den styrka til siös, som med minsta kostnad kan åstadkommas, utan ock huru antalet af besättningsmanskapet möjeligast måtte kunna besparas, ty har man opfördt desto flere skiepp af 60 canoner, hållandes före, at inga flere skiepp om 70 canoner än dem man nu hafver hädanefter måge byggas, sedan 70 canoners skieppet Swerige, som nu är under byggnad, blifver färdigt, aldenstund emellan 60

canoners skiepp, då de föra 24-pundige på understa och 12-pundige på andra laget samt 6-pundige på back och skants, är föga skildnad i defension emot 70 canoners skiepp, men giör en ansenlig besparing icke allenast på omkostnaden til sielfva skråfvens byggnad och tacklage, utan ock på antalet af besättningen och fölljachteligen förordsakar en vacker besparing vid utprovianteringen, med det mera, som deraf dependerar.

I detta afseendet och på det EKM. må i nåder blifva underrättad, hvad manskap som til den projecterade örlogsflåttan i det nogaste behöfves, ty har SU. äfven låtit calculera, huru många båtzmän och soldater till besättning uppå alla i planen upförde skiepp, galerer och andra örlogsfartyg erfordras, och befunnit, det samma antal in alles bestiger sig til 13,684 båtsmän samt 13,442 soldater.

Som man nu har tilgång ungefärligen til 13,000 värfvade, indelte, roterade och enroullerade båtzmän i riket, så lära väl de resterande 684 man båtzmän antingen genom enroulleringens förökande eller genom inrikes värfning vid påkommande krig snart stå at anskaffas. Men til soldaternes erhållande lärer, sedan arméen fådt sin fyllnad, ingen annan utväg vara än igenom ansenlig förökning af infanteriet, hvilken förökning, huru vida den på något annat sätt än igenom nya regementers upsättiande och anvärfvande lärer kunna åstadkommas, det underställes EKM:s närmare beprö̊fvande med råds råde.

SU. har väl ock användt mycken flit at kunna formera et project, som skulle utvisa, til hvad summa de projecterade skieppens och fartygens nybyggnad samt tacklage, bestyckning och utredning sig inalles kunde bestiga. Men aldenstund man intet haft til hands de underrättelser, som til et sådant förslags formerande erfordrats, och tiden alt för långt skolat utdragas, om man dem ifrån Carlscrona hade velat infordra, efter som alt sådant ankommer på ganska vidlöftiga uträkningar, hvilka ändå aldrig så pertinent kunna giöras, at ju requisitionen antingen öfverstiger det, som åtgår, eller blifver otilräckelig, ty har SU. vid så beskaffade omständigheter funnit bäst vara at til sådane nybyggnader allena, så vida medlen der til förslå kunna och några subsidier falla, årligen bestå en summa af 300,000 dlr smt, men älljest det mästa, som riksens andra angelägna tarfvor tåla, och detta under ammiralitetscollegii disposition, som har at draga försorg, det för samma medel särskilte räkningar årligen måtte blifva giorde, på det RSt. deraf vid deras nästa sammankomst sielfva måtte få se, huru samma medel blifvit disponerade, hvad derföre blifvit bygdt och hvad som ändå til denna nybyggnadens fullbordande återstå kunde, då EKM:s och riksens ammiralitetscollegium til RSt:s beprö̊fvande lärer kunna närmare upgifva, hvad til den då resterande nybyggnaden kan erfordras.

Och aldenstund vid hela denne planens författande SU. haft riksens inbyggares säkerhet och försvar för sit enda och egenteliga ändamål, varandes framför alt nödigt, at sådane författningar giöras, hvarigenom försvarsvärket til siös ofördröjeligen så inrättas, at den svenska och finska skiärgården derigenom må kunna efter all möjelig försichtighet ifrån alla siöledes til giörande anfall garanteras och försvaras samt undersåtarne hafva den hugnad och nöje för deras ordinarie utskylder och frivillige sammanskått at utan plågsam fruchtan för fiendtelige öfverrumplingar samt i ro kunna drifva deras lofl:e handel och vandel jämte deras ärliga näring och handtering; ty har SU. funnit sin plicht likmätigt dertil i und. styrka, at utom reparationerne, som ingalunda böra försummas, utan medel dertil efter nödtorften årligen requireras och anslås, de nu projecterade pråmar, galerer och brigantiner först af hela nybyggnaden måge under arbete tagas, så snart de ritningar, som dertil dels redan äro giorde, dels innan kort författas böra, äro af ammiralitetscollegio behörigen vordne examinerade och öfversedde samt af EKM. i nåder gillade. Men som intet alt på en gång kan skie, så lärer bem:te collegium bäst kunna efter handen reglera, hvad som af de nyssnämnde nybyggnader först och så successive borde företagas, då alt med det eftertryck och skyndesamhet lärer blifva bedrifvit, som anordningsmedlen medgifva, och med den försichtighet i värket stält, som rikets sannskyldiga tienst och nytta kräfver. I hvilken afsicht och som alla desse mindre fartyg af svenskt ekevirke komma at byggas, och pråmarnes öfverreda ifrån nedersta däcket af furu, så har man utsedt och anslagit en summa af 10 à 12,000 dlr smt, hvarom i statsdeputation är föranstaltadt, hvarigenom en del ekevirke, medan rätta vadeltiden[1] är, på de ställen, som tjenligast prö̊fvas, måtte blifva fält och opränsat, hvarefter det, så väl som hvad på Gottland redan är vordet omkullhugget och upränsadt samt än vidare där kan finnas tjenligit at fällas, vid första vårdag och så framgent kunde blifva hithämtadt, och med denne byggnaden således i möjeligste måttan skyndas, hafvandes man af en sådan anstallt ibland annat den nyttan at, som den ryska grannen förmärker sig icke finna oss oberedde, så menagerar han Sverige mera än härtils torde vara skiedt och betänker sig noga, innan han en så vakande nation fiendteligen angriper.

Medan nu detta samt de här varande örlogsskieppens fullbyggnad förehafves, så tyckes i Carlscrona och Giötheborg böra fullföljas icke allenast hvad af nybyggnader der ännu är under arbete och de nödige reparationerne med all macht fortskyndas, utan ock det af förenämde nybyggnad i Carlscrona företagas, hvartill der tjenligit virke kan finnas, och des utan, så vida medlen det någonsin

[1] Wadel, »die rechte Zeit eine jede Art Holzes zu hauen». Se K. Schiller och A. Lübben, »Mittelniederdeutsches Wörterbuch» V (1880) art. »Wadel».

tillåta, både tyskt och svenskt ekevirke samt andra materialier efter handen imedlertid samlas, så at, när de smärre ofvannämbde nybyggnader skrida til slut, må i Carlscrona och Giötheborg alt vara i beredskap och ekevirket desförinnan blifva så tort, at det icke så lätteligen, som härtils stundom lärer vara skiedt, til riketz stora skada anstickas och förrutna, på hvilket sätt de större nybyggnader i Carlscrona och Giötheborg snarare kunna fullbordas och riket dervid hafva den nyttan, at de bara timbren under en långsam byggnad ej taga rötor till sig och sedan snart fördärfvas, utan fast mera blifva durables och således kunna i flere år utan särdeles reparations påkostnad til tjenstgiörande brukas.

Om nu alt detta af vederbörande noga iachttagit och efterlefvadt blifver, så förmodar SU., at EKM. lärer uti sådane anstalter til rikets säkerhet finna et nåd. välbehag och at RSt:s författningar svara, så långt som förmågan och krafterne det tillåta, emot den nåd. ömhet och omsorg, som EKM. uti des secrete propositions 17 §[1] för des och riksens örlogzflåttas förökande och förbättrande allernåd. behagat til alles vår hugnad och glädie betyga och å daga läggia.

Kunnandes SU. icke heller annat än med EKM. aldeles afråda de i många år brukade skiepps- och andre värbare fartygs entreprenader såsom för riket skadelige, hvarom de genom entreprenade byggde örlogsskiepp och fregatter ögonskenlige och för riket nog kiänbare bevis afgifva. Det allena förmenar doch SU. böra undantagas, neml:n

1:o) at entreprenader kunde uti nödfall nyttias och då rikets angelägenhet någon besynnerlig skyndsamhet med flere nybyggnader tillika fordra torde, och

2:do) at genom entreprenader stundom, när så omtränger, låta bygga lastdragare, såsom om hvilka private personer bättre kundskap äga kunna och vid hvilka cronan här til dags altid funnit sin goda räkning.

SU., som här frammanföre i und. berättadt, huru stort antal af båtzmän och soldater erfordras til hela örlogsflåttans besättning efter planen, finner ock sin skyldighet vara EKM. i und. vid handen gifva, at officerarnes antal, som alla desse skiepp och fartyg commendera skola, utom flaggmännen består af 108 capitainer, 88 capitainelieutenanter, 147 lieutenanter, 143 skieppare, 288 styrmän, 204 constaplar, 324 archliemästare, 226 högbåtzmän, altsammans i det nogaste uträknadt. Tillgången til alla sådane officerare efter staten består utom värfsofficerarne utaf 38 capitainer, 49 capitainelieutenanter, 48 lieutenanter, 90 skieppare, 96 styrmän, 58 constaplar, 74 archliemästare och 72 högbåtzmän. Således fela til hela flåttans besättning 70 capitainer, 39 capitainelieutenanter, 99 lieutenanter, 53 skieppare, 192 styrmän, 146 constaplar, 250 archliemästare och 154 högbåtzmän.

[1] Se sid. 547, not 2.

Denne bristen, hvad öfverofficerarne angår, har SU. förment på intet annat sätt kunna suppleras än igenom et cadettscompagnies inrättning, till antalet åtminstone ett hundrade personer, som under den tiden de under detta compagnie stodo grundeligen borde undervisas uti navigation och styrmanskonsten samt artilleriet och tillika någorlunda underrättas uti skieppsbyggeriet, mecaniquen och andra mathematiske vettenskaper, hvaruti, när de theoretice lagt god grund, de til praxin anföras kunde och således skickelige giöras at til lieutenanter antagas, när vacance blifver i ordinarie staten, och då krig infaller, kunde capitainelieutenanter samt några af de äldsta lieutenanter giöra capitainetjenst emot capitains tractamente, så länge siöexpeditionen påstår, de öfrige lieutenanter, capitainelieutenants och cadetterne lieutenants tjenster emot deras i staten bestådde lön och det tractamente til siös, som svarar emot den tjenst de då värkeligen giöra. Till et sådant cadettcompagnies inrättande och vid macht hållande lärer årligen fordras tiugutusende dlr smt, hvartil, enär någon fond finnas kan, så täcktes EKM. öfver sielfva inrättningen och hvad dervid bör observeras i nåder inhämta ammiralitetscollegii und. project och det sedan med råds råde allernåd. reglera.

Hvad åter de felande underofficerare beträffar, så lära de kunna tagas dels af de skickeligaste volontairer och coopverdiebåtzmän i Carlscrona, dels af enroulleringen, som förordsakar minsta kostnaden, efter de förra undfå allenast differencepenningar, så länge expeditionen påstår, och de senare månadslön för så lång tid om året, som de til siös giöra tjenst.

Det återstår således nu allenast, at SU. oförgripeligen yttrar sig öfver det förslag, som vid sidsta riksdag blifvit antagit,[1] deruti bestående, at man här i Stochholm i fredlig tid skulle allenast underhålla fembton stycken galerer i det stånd, at de vid all påkommande händelse kunde nyttias och brukas, men at deremot och des utan åtminstone tiugu stycken galerer af svenskt ekevirke skulle uphuggas och under tak med alt tilbehör läggas, då man förmente, at de i hastighet vid påkommande krig kunde sammanslås och fullbyggas.

Man kan intet neka, at ju detta förslaget haft sitt nyttiga afseende uppå galereesquadrens conservation, sedan förfarenheten lärdt, at galererne innom några år till rikets ansenliga skada genom det här vid Stockholm varande brackvatnet mycket blifvit förskiämde och förrutnade. Men deremot har hos SU. i öfvervägande kommit,

1:o) at det ekevirke, som med någon nytta på förenämde sätt så skall kunna tillhuggas och adapteras, at det efter någon tids liggande skal kunna tätt och väl passas tillsammans igen, måste, innan det första gången tilhugges, vara helt väl tort, hvartil flere års tid fordras;

[1] Se n:r 1077 och bil. 1.

2:do) at på annor händelse sådant tillhuggit ekevirke slår sig, blifver skeft och förlorar sin form och således alldrig passar sig igen, när man det åter behöfva skulle, at sammansättia, då al den förr giorde kostnaden både för virket och arbetslönen voro förlorad;

3:o) at riket härigenom graveras nästan med dubbla timmermäns löningar, först då virket skall första gången tillhuggas och sammansättias, och sedan när det skal tagas åtskilt igen, numreras och i bodar bäras samt sedan åter uttagas, upslås och sammanfogas.

4:o) Hvad svårighet som möter, när krig infaller och så mycket arbete på en gång äfven med andra fartygs förseende förefaller, at då på en studs få så många timmermän, som tillika medhinna at slå alla desse 20 galerer tillhopa och det i den hast, som riksens och des vidtbegrepne siökusts trygg- och säkerhet erfordrar.

5:o) At riket igenom en sådan anstalt aldrig skulle kunna nyttia någon sig framteende lägenhet och tidernes samt omständigheternes omväxlingar at agera offensive, ty så snart man började at villja låta sättia de i bodarne förvarade galeredelar tilsamman, kunde det aldrig fela grannen at i ganska god tid om något förehafvande upsåt til hans nachdel blifva averterad. Och således vore riket

6:to) aldrig i stånd hvarken offensive eller defensive med des galereesquadre at agera, när nyttan eller nöden sådant fordrade, förutan det at ock sådane bodars byggande, i hvilka 20 stycken galerers alla delar och tillhörigheter skulle förvaras, en mächta stor omkåstnad förordsaka skulle; hvilka med de flere olägenheter, som ännu till större antal upräknas kunde, när de i noga öfvervägande tagas, äro af den beskaffenhet, at man ej kan samtycka till fullbordan och värkställigheten af detta förslaget.

Deremot har väl SU. öfverlagt, om icke det skulle vara rådeligare til galerernes conservation at, där de blifvit helt färdige bygde, låta dem på sina staplar blifva qvarstående och bygga tak öfver dem, då de för röta i fredstid bevarades och skulle, när så omträngde, sedan de voro dichtade och kallfatrade, snart nog kunna bringas i siön. Men deremot har man considererat,

1:o) hvad stor kåstnad, som äfven detta förslagets värkställande skulle förordsaka, i det taken borde vara för säkerheten skull af tegel, som fordrar en svår resning, samt väggarne af sten, hvaröfver man låtit författa en ritning och ungefärlig uträkning, som visar, at et sådant skiul af 235 alnars längd och 32 alnars bredd, i hvilket allenast 6 stycken galerer kunna rymmas, kåstar 35,219 dlr 30 öre smt, som för alla galererne i Stockholm sig skulle bestiga til 211,319 dlr smt, förutan staplarne och bäddningarne.

2:do) At man skulle hafva svårt efter en så stor plats, där hela galeresquadren på deras staplar skulle kunna byggas, och om den ändteligen funnes, så skulle ändå

3:o) detta förslag vara ganska eftertänkeligit för det stora äfventyr af eldsvåda, som det är underkastadt, hvilken, der den förordsakades antingen af åskan, onda menniskiors arghet, våda eller ovålighet, och den antände en enda galere, så voro för alla de andra näppeligen någon räddning, som doch äljest och då fartygen ligga i vatnet, vid sådane olyckshändelser lättare står at förekommas.

Och i anseende til desse med de flere omständigheter har SU. ej heller kunnat antaga detta förslaget, utan funnit den utvägen med galerernes conservation vara säkrast och bäst, at något ställe, derest saltare vatn voro, intet långt ifrån denne staden och innom Waxholmen, måtte, om möjeligit är, upsökias, dit man galererne och andra til esquadren hörande fartyg til deras skråf förläggia kunde, villjandes SU. intet tvifla, med mindre något sådant ställe efter noga sökande lärer kunna finnas. I vidrig händelse och så framt ingen annan utväg voro, än at galererne måste blifva vid Skiepsholmen, der de nu äro qvarliggande, så håller SU. före bäst vara, at EKM. i nåder infordrar ammiralitetscollegii und. utlåtande, om icke galererne och andra til Stockholmsesquadren hörande fartyg skulle genom förhyddning af furubräder och plankor stå at förvaras emot de rötor, som det söta vatnet älljest förordsakar. SU. framhärdar etc.

Bilaga: »Plan till KM:s och riksens örlogsflåttas förstärkande så i Carlscrona som Stockholm och Giötheborg» (3 sid. fol.).

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1125.

(Krigsärenden.)

SU. ang. befallning till kammarherren baron Karl Fredrik von Höpken och korrespondenskommissarien Edvard Carlson att stanna i Venedig och ang. besvarandet af grefve Bonnevals och Said efendis bref. Den 21 oktober. 1213

»Föred. i rådet d. 21 octobr. 1734. Res. at värkställas. — Upl. i canc. coll. d. 2 nov. 1734. — Upl. å nyo i r[åde]t d. 17 febr. 1736.»

(*Referat.*)

SU. återsänder följande med detsamma i nåder kommunicerade handlingar: von Höpkens och Carlsons und. skrifvelse af Venedig den 2 i denna månad ang. deras resa från Konstantinopel och åtskilliga af turkiska ministären undfångna föreställningar tillika med Bonnevals och Said[1] efendis skrifvelser till KM. och presidenten

[1] SU:s und. skrifvelse har Zaide.

grefve Horn och ett senare af presidenten baron von Höpken insändt dokument, som icke varit till hands, då det öfriga blifvit i rådet uppläst, innehållande turkiska hofvets tankar om den tillämnade underhandlingen. SU. önskade, att den kanslikollegii und. utlåtelse öfver dessa ärenden, som KM. infordrat, med det allra första måtte inkomma. SU. höll före, att von Höpken och Carlson måtte tillsägas att till vidare KM:s order fördröja i Venedig samt att Bonneval och Said efendi genom interimssvar från Horn skulle underrättas om deras brefs riktiga ankomst och att man på deras betygade vänskap och gjorda föreställningar här skulle göra all reflektion, som vederborde, och med det första omständeligen om det ena och andra sig utlåta.

(Utrikesärenden.)

1214 **SU. ang. fänriken Gustaf Lithous ansökning att återfå ett stipendium. Den 22 oktober.**

»Ink. d. 5 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 25 novemb. 1734 och befalt värkställas.»

(*Referat.*)

I memorial till RSt. af den 27 sistlidne juni och i und. supplik af alldeles lika innehåll hade Lithou gjort ansökning att återbekomma det honom nåd. bestådda, men vid sista riksdag indragna stipendium. KM., som gärna såge sollicitanten hulpen, hade i resolution af den 11 sistlidne september remitterat honom till SU.

Som SU. konsidererat, att Lithous »bekanta naturliga goda gåfvor i poesien, hvaraf han hafft tillfälle att visa ogemena prof», bevekt RSt. att tillägga honom det stipendium, som de vid sista riksdag indrogo »för statsmedlens knappa tillräcklighet skull», så hade det, »på det Lithou vidare må bli animerad och upmuntrad att fullfölja dess studium till rikets tjenst och heder», fallit på den mening, att han kunde benådas med ett årligt stipendium af 150 dlr smt, med det förbehållet, att han hvart år läte trycka något af sitt arbete, hvaraf måtte förspörjas, hvad af hans skicklighet till rikets heder vidare kunde vara att förvänta. SU. hemställde alltså om nåd. befallning till statskommissionen att låta uppföra dessa 150 dlr smt på nästinstundande års stat.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

SU. ang. tillsättande af en löjtnant vid artillerietygstaten i Stockholm. Den 22 oktober. 1215

»P[ræ]sent. d. 30 oct. 1734. Värkställes och utfärdas fullmachten, när förslaget på beställningen inkommer. Stockh. i råde[ammaren] d. 5 nov. 1734. Exped.»

(*Referat.*)

I und. memorial den 24 passato hade generallöjtnanten och öfversten baron Cronstedt icke allenast föredragit nödvändigheten af en löjtnants tillsättande vid artillerietygstaten i Stockholm, som ständigt kunde hafva uppsikt med handtverkarna och vara tygmästaren till hjälp, utan ock föreslagit till hans lön, 300 dlr smt, dels den på Halmstads stat bestådde svarfvarens lön, 153 dlr smt, eftersom artilleristaten där nu mera icke fanns nödig, dels den lön, 202 dlr 16 öre smt, som efter resolution af den 26 april 1731 var uppförd i staten för 6 trumslagare. Till beställningen föreslog Cronstedt »en ifrån Calmuckiet nyligen hemkommen meriterad styckjunkare,[1] som skall äga åtskillige vackra och nyttiga vettenskaper».

KM. hade i resolution af den 8 hujus funnit förslaget nyttigt men som tjänsten ej stod på staten, så, alldenstund denna ej komme härigenom att gravaras och »denne välförtjente mannen kan på förenämde sätt bäst blifva hulpen», ty ville KM. remittera detta till SU.

Som staten genom löjtnantslönens uppförande på intet sätt graverades, helst när 55 dlr 16 öre smt ändå besparades på de föreslagna vakanta lönerna, och som KM. själf ansåg styckjunkaren för en väl förtjänt man, så hade SU. härvid ej något att påminna, utan hemställde till KM:s välbehag att låta afgå order om löjtnantslönens uppförande på extraordinarie staten till nästa statskommission, tills det vidare blefve pröfvadt, huruvida tjänsten framdeles kunde för högst nödig och ständig ansedd varda.

(Krigsärenden.)

[1] Denne ej i SU:s und. skrifvelse namngifne man var Johan Gustaf Renat.

1216 **RSt. ang. landshöfdinginstruktionens bekräftelse af KM. och tryckning och ang. författandet och tryckningen af ett uppbördsreglemente. Den 23 oktober.**

»Ink. d. 26 octob. 1734. Upläsit i rådet d. 4 novemb. 1734 och befaltes, at detta alt värkställes.»

(*Referat.*)

RSt. uppgifva den af dem öfversedda landshöfdinginstruktionen[1] med begäran, att KM. täcktes bekräfta den med sin underskrift och anbefalla kanslikollegium att föranstalta om dess befordrande till trycket.

I anledning af att det ålåg landshöfdingarna att öfvervaka uppbörden och redogörandet, funno RSt., att det skulle mycket tjäna till befrämjande af säkerheten för uppbörden, förekommande af räntornas försnillande i uppbördsmännens händer och befordrande af redogörandet, att hvad därom stadgats i k. förordningar, bref och instruktioner författades i ett sammandrag och trycktes under titeln »Reglemente, som vid opbörden kommer at i acht tagas», som en hosgående promemoria[2] gaf anledning till. Alltså begärde RSt., att KM. täcktes, efter kammarkollegii och kammarrevisionens hörande, låta författa och genom tryck kungöra ett sådant reglemente.

(Civilärenden.)

1217 **SU. ang. bergstingsrättens vid Stora Kopparberget på bergslagens vägnar gjorda ansökningar om konststatens uppförande på rikets stat, om rätt att erlägga hvart sjätte i stället för hvart fjärde skeppund af deras med eget förlag tillverkade koppar, om ersättning för utförda byggnader vid Avesta kronobruk och om årliga anslaget till fortsatt byggande där. Den 24 oktober.**[3]

»Ink. d. 2 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 4 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade bergstingsrätten genom memorial andragit bland annat, att SU. 1731 funnit godt att till en besparing i staten af 10,770 dlr 16 öre smt kronans konststat vid Stora Kopparberget skulle från och med 1732 till nästa riksdag underhållas af afradsmedlen och att vissa reella arbeten skulle understödjas af medel, som stodo under bergskollegii disposition.[4] Kollegiet hade också låtit bergslagen till slika

[1] Instruktionen, omfattande 49 §§, är tryckt i årstrycket under datum den 4 november 1734.

[2] Denna promemoria saknas. Den åtföljde K. M:s skrifvelse till kammarkollegium och kammarrevisionen i ärendet den 4 november 1734.

[3] Originalet är af förbiseende inbundet bland RSt:s i stället för bland SU:s und. skrifvelser i civilärenden.

[4] Se ofvan n:r 948, sid. 225.

behof bekomma 30,183 dlr kmt och konststaten 6,000 och lämnat bergslagen 36,000 dlr kmt som lån utan intresse, så att afgiften af afraden till kronokonststaten icke tillfogat kopparverket någon afsaknad. Men emedan kollegiet låtit bergslagen veta, att det icke vidare vore i stånd att understödja den af dessa medel, och bergslagen förmedelst grufvans aftagande var försatt i så försvagadt tillstånd att, om de ej finge njuta hela den af KM. eftergifna afraden, bergslagen ogörligt kunde uthärda grufarbetet. Ty anhöll bergslagen, att konststatsaflöningen måtte upptagas på de tillkommande årens stater. Dock, som genom landshöfdingens anstalt det virke och den grufved, som allmogen var pliktig framföra till kopparverket, utgått riktigare än tillförene skett, kunde en besparing af 2,770 dlr 16 öre smt ske i konststaten och således af de 10,770 dlr 16 öre smt 8,000 dlr uppföras på densamma. Därjämte anhöll bergslagen, att i stället för hvart fjärde få erlägga hvart sjätte skeppund af deras med eget förlag tillverkade koppar, hvarom de tillförene gjort und. ansökning, i synnerhet 1646, då 12,087 skeppund blifvit tillverkade med lika, om icke mindre omkostnad än nu 4,710 skeppund, hvartill 1733 års invägning bestigit sig.

Bergskollegium, som blifvit hördt häröfver, hade gifvit vid handen, att tillståndet förhöll sig så, som bergslagen anfört, härrörande däraf att, sedan efter det stora fallet i grufvan 1687 den malm, som af de nedstörtade taken, pelarna och bergfästena varit att tillgå i fälten, mest blifvit utsökt, hade tillverkningen aftagit af orsak, att de lönande klyftrummen varit få och malmen på djupet förlorat i halt och godhet och i bruket gifvit mindre koppar än förr. Hvartill ett klart bevis skulle vara att, ehuru ett större tunntal malm än som förr årligen bringades upp, tillverkningen de senare åren likväl stigit till långt mindre än förr, då icke så mycken, men dock vida rikare malm uppkommit ur grufvan, där likväl omkostnaden däremot nu föll dubbelt drygare. I anseende därtill var det för bergslagen fast omöjligt att utan understöd af hela afraden hålla arbetet i gång på alla de svaga rummen, hvaraf grufvan till större delen bestod, och det var oundgängligt, att afradsmedlen för konststatens underhållande förskonades och att andra medel därtill anslogos, hvarom ock RSt:s bergsdeputation hade gjort föreställning till SU. Att till konststaten något vidare skulle tagas af de under kollegiets disposition stående medlen, vore fast betänkligt, eftersom kollegiet då skulle sättas ur stånd att vid påkommande olyckshändelser bispringa grufvorna och de ädlare verken samt befordra någon nyttig dessein till nya verks upptagande.

Alldenstund 1731 års SU:s beslut gällde allenast tiden till nästa riksdag och som det a SU. hade af bergskollegii och landshöfdingens i orten berättelse och utlåtande inhämtat att, ehuru idog bergslagen var till att drifva grufarbetet, det dock, eftersom malmen ej lönade omkostnaden och arbetet, icke vore den görligt att uthärda med

arbetet, om den icke finge njuta hela afraden till godo, utan att i brist däraf tillverkningen skulle komma att minskas, KM uti sin ansenliga inkomst i fjärde skeppundets beräknande och slagskatten att känna alltför stor afsaknad samt detta urgamla och för riket så högt angelägna kopparverk omsider tillika med bergslagen att gå under, i det stället man ville förhoppas, att kopparverket komme att sig förkofra, om bergslagen hölles vid krafter att kunna drifva detsamma,

fördenskull hade SU. ansett nödigt, att konststatsaflöningen utaf afradsmedlen vid innevarande års slut måtte komma att upphöra. Och som andra medel måste anslås i stället, så, ehuruväl SU. hållit betänkligt af bergskollegii anförda skäl, att något vidare därtill toges af de under dess disposition stående medlen, likväl, på det under den nuvarande statsbristen statsverket på ena sidan måtte känna någon lisa och på den andra dessa medel i det görligaste besparas till de usus, som de anslagna voro, hade SU. funnit för godt att till ofvannämnda 8,000 dlr smt, som årligen rekvirerades till konststatens löning och underhållande, hälften fördes af statsmedlen på staten igen, hälften komme från 1735 års början till nästa riksdag att tagas af de mer oftanämnda under bergskollegii disposition stående medlen samt användas till de angelägnaste arbeten af schaktsänkningar och jordrymningar.

Men SU. kunde ej styrka till bergslagens ansökning om minskning i afgiften från hvart fjärde till hvart sjätte skeppund, emedan statsbristen vore så stor och riksens tarfvor så mångfaldiga, att dess ingälder snarare skulle fordra tillökning än förminskning, och emedan bergslagen nu komme att njuta till godo allt det, som kunde falla af afraden.

Bergsrätten hade jämväl andragit, att dammarna och verkstäderna vid Avesta[1] kronobruk nödvändigt måste ombyggas. Kammar- och bergskollegierna hade 1721 pröfvat en sådan byggnad nödig och 1726 latit undersöka så väl om redan försiggångna byggnader som ock hvad angelägnast vore af det, som återstod, då det befunnits, att myntdammen, tillika med de därnedanföre belägna verkstäderna samt det till väggar, tak, sumpar och rännor förruttnade smiderihuset först borde ånyo uppbyggas. Härom hade bergsrätten 1733 gjort föreställning hos statskommissionen samt därjämte anhållit om betalning för 19,070 dlr 30 öre kmt, som blifvit af bergslagen utgifna till Avestabyggnaderna mera än den fått ersättning för, och om någon större summa till denna oundgängliga byggnaden än de 1,500 dlr smt, som på några år tillbaka blifvit anslagna. Men som bergsrätten icke förstått vara gjord någon anstalt därtill, var den föranlåten att föredraga RSt. detta.

Öfver den påstådda fordringen af 19,070 dlr 30 öre kmt borde på behörig ort likvideras, innan någon anstalt till betalning kunde göras. Emedan det ville vara så mycket angelägnare, att med den

[1] RSt:s und. skrifvelse har Afwesta.

återstående byggnaden måtte skyndas, som, likmätigt bergskollegii berättelse, både myntdammen och de där nedanför belägna verkstäderna voro bofälliga och att, om dammen, som stod i strida forsen, vorde utskuren af någon flod, myntverken skulle komma att rifvas ut och myntningen att upphöra,

alltså hade SU. ansett för nödigt, att i staten årligen till denna byggnad måtte anordnas 2,000 dlr smt, »för hvilka under cammar- och bergscollegiernes inseende, at medlen til intet annat än det nödigaste användas, bör af bergslagen giöras vederbörlig redo och räkning». Men skulle därtill före nästa riksdag nödvändigt något mera betarfvas, skulle kollegierna sådant hos KM. andraga, då KM. täcktes med råds råde så föranstalta, som för detta angelägna verks upprätthållande nödigt och nyttigt funnes.

(Civilärenden.)

SU. ang. sökt skrifvarhjälp åt landskamreraren i Åbo och Björneborgs län Hans Svahn. Den 24 oktober. 1218

»Ink. d. 2 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 4 novemb. 1734 och värkställes».

(*Referat.*)

Hos KM. hade generalmajoren och landshöfdingen baron Yxkull andragit att, sedan Åland blifvit underlagdt Åbo och Björneborgs läns höfdingdöme, hade Svahn[1] och hans antecessorer i anseende till höfdingdömets vidlyftighet — 9 stora härad, 5 städer och 3 kollegier, såsom hofrätten, akademien och konsistoriet — på extra stat varit bestådt 250 dlr smt till skrifvarhjälp, hvilket RSt. 1723 konfirmerat, men att skrifvarhjälpen var utesluten ur 1732 års stat. Landshöfdingen berättade, att Svahn årligen och stadigt måst för det myckna arbetets skull hålla sig till hjälp vid kontoret 5 à 6 st. skrifvare och att antingen arbetet utan dessa skulle komma att studsa eller Svahn genom deras underhållande blifva alldeles ruinerad. Då han måst erfara en beklaglig flykt för fienden 1713 och förlorat sin egendom på sjön under flykten och i staden genom eldsvåda, anhöll landshöfdingen, att KM. ville behjärta Svahns trägna ämbetssysslor under 27 år och hans olyckor och benåda honom med återbekommandet af skrifvarhjälpen, hvarförutan KM:s och publici tjänst skulle komma att lida.

Statsdeputationen, där ansökningen till följe af KM:s remiss till statskontoret af den 13 augusti föredragits, hade till SU. berättat, att statsdeputationen vid 1731 års riksdag varit af den mening att, som landskamreraren i Åbo bestods en skrifvare för 100 dlr smts

[1] RSt:s und. skrifvelse har Swahn.

lön, liksom det öfverallt blifvit bestådt, och dessutom efter 1696 års stat ännu en för 100 dlr smt, så skulle den på extraordinarie staten bestådda skrifvarlönen à 250 dlr smt alldeles uteslutas ur staten för 1732, alldenstund densamma enligt k. brefvet af 1698 blifvit bestådd för en balansundersöknings skull, som sedermera upphört.

SU. kunde alltså icke styrka till någon ändring eller statens förhöjning, utan att det därvid syntes kunna förblifva.

(SU:s und. bref i civilärenden.)

1219 **SU. ang. svenska husets i Moskva iståndsättande och vidmakthållande. Den 24 oktober.**

»Föred. i rådet d. 25 novbr 1734. Res.: värkställes, och går ordre til statscont. at detta anmäla i statscommissionen, som kommer at reglera nästkom:de års stat. Exp.»

(*Referat.*)

Igenom und. skrifvelse af Petersburg den 28 nästlidne juni hade kanslirådet och extraordinarie envoyén i Ryssland Joakim von Ditmer[1] föredragit, hvad reparation svenska huset i Moskva[2] behöfde, samt berättat, att på hans begäran en köpman där påtagit sig uppseendet att låta förbättra den skedda skadan, genom en arkitekt låtit öfverse och afrita huset samt insändt ett förslag på omkostningarna för husets fullkomliga iståndsättande, hvarjämte von Ditmer utbedt sig KM:s samtycke till arbetets utförande och utanordnande af nödiga medel därtill.

Detta hade KM. den 8 nästlidne juli remitterat till statskontoret att föredraga i SU., »som har statsverket under händer». Efter af SU. infordrad underrättelse om beskaffenheten af berörda hus hade kanslikollegium den 2 nästlidna augusti insändt en härhos fogad relation[3] om dess ursprung och beskaffenhet, »sammandragen utur ryska tractaterne med Swerige och andre publique handlingar». Däraf befanns, att ifrån långliga tider tillbaka ett så kalladt handelshus i Moskva till svenska undersåtarnas nytta varit inrättadt, om hvilkets underhållande forna Sveriges konungar alltid visat sig sorgfälliga.

I anseende därtill och på det Sverige ännu måtte behålla sin gamla rättighet till huset, fann SU. att, som rekvisitionen blef allenast 173 rubel 40 kopek, sedan 200 rubel efter förslaget kunde erhållas för takteglet och stenarna, dessa kunde uppföras på näst-

[1] SU:s und. skrifvelse har Dittmer.
[2] » » » » Muschou.
[3] Denna relation saknas. Antagligen är det denna handling, som med titeln »Kort relation om det svenska handelshuset uti Muscou, uppsatt år 1734» (8 blad fol.) numera ligger i afd. »Diplomatica», underafd. »Muscovitica», fascikeln »Handlingar rör. svenska legationshuset i Moskva».

kommande års stat, hvarjämte SU. hemställde om nåd. befallning till kanslikollegium att antyda von Ditmer att föranstalta, att huset, sedan det nu blifvit bragt i fullkomligt stånd, kunde hållas vid makt för hyror utan vidare omkostnad för KM. och kronan.

(Utrikesärenden.)

SU. ang. kanslisterna i justitierevisionsexpeditionen Karl Anders Lindenbaums och Johan Gabriel Bergenstråhles ansökning om andel i sportlerna. Den 24 oktober. 1220

Saknas i serien af RSt:s und. skrifvelser i original; tryckt efter SU:s expeditionsdeputations registratur, sid. 523—526. Enligt påskrift på nämnda expeditionsdeputations koncept till skrifvelsen upplästes och approberades densamma först den 13 februari 1735. — Skrifvelsen föredrogs i rådet den 5 mars 1735, och resolverades, att kanslikollegium skulle anbefallas fordersammast inkomma med hvad det vid ansökningen hade att andraga (»Justitiærevisionens protocoller för åhr 1735. Tom. I», fol. 258.)

(*Referat.*)

Hos RSt. hade Lindenbaum och Bergenstråhle genom memorial andragit, huruledes SU. i und. skrifvelse [4 augusti] 1727[1] bland de underbetjente i kanslikollegium, som borde åtnjuta lönetillökning på sportelstaten, uppfört 17 kanslister med 300 dlr smt:s lön till 200 dlr sm:ts tillökning;[2] att KM. på Nedre revisionens und. föreställning och efter kanslikollegii und. bet. däröfver af den 17 december 1728 funnit nödigt att utom de två kanslisterna i justitieexpeditionen låta på extraordinarie stat till RSt:s utlåtande uppföra ytterligare två kanslister med 300 dlr smt:s lön; att i följe däraf Lindenbaum 1728 och Bergenstråhle 1730 blifvit förordnade; att RSt. 1731 funnit för godt, att de antagna tvenne kanslisterna måste nödvändigt bibehållas; men att dessa vid sportelmedlens utdelande funnit sig vara förbigångna. Alltså och emedan RSt. i sin förklaring 1727 om åtnjutandet af sportler ej gjort någon skillnad, antingen lönen utföll på ordinarie eller extra stat, ty anhöllo de, att åtminstone från sista riksdags begynnelse få njuta sportler lika med de öfrige kanslisterna.

SU. hänsköt ärendet till KM:s afgörande, sedan kanslikollegium blifvit hördt, »utan at sportelstaten, som på 1727 års riksdag uprättades på betienterne vid cancelliet, dervid må ligga EKM. i vägen».

Anm. Om namnunderskrifterna se anm. till n:r 1097.

[1] Se d. II, n:r 804.
[2] Se anm. 2 till n:r 804.

1221 **RSt. ang. kansleren Gabriel Johan Hielmborgs sökta jordabyte med kronan. Den 28 oktober.**

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upläsit i rådet d. 19 dec. 1734 och värkställes».

(*Referat.*)

Kammarkollegium hade den 21 sistlidne maj föredragit RSt. det af Hielmborg sökta utbytet af kronohemmanet Sandvik[1] 1/4 och Fogelsång 1/8 dito i Uppsala län, Håbo härad, Häggeby socken, mot Kroby 1/2 frälsehemman i berörda län, Trögds härad, Vallby[2] socken. Så väl Sandvik som Fogelsång hade varit frälse, men 1722 af kammarrådet Watrangh[3] blifvit i byte med kronan uppgifvet i vederlag, då bägge hemmanen blifvit skattlagda till 9 dlr 9 öre 8 1/5 penningar jordeboks- och 6 dlr 16 öre 1 1/2 penningar smt mantalsränta, tillsammans, efter afdrag af halfva boskaps- och skjutsfärdspenningarna och med tillägg af en KM. och kronan förbehållen kungshäst till 2 öre smt, 15 dlr 25 öre 10 7/10 dlr smt ränta. Kroby hade den 11 augusti 1726 blifvit förvandladt ifrån ett till ett halft hemman med 8 dlr 22 öre 5 penningar smt jordeboks- samt 9 dlr 16 öre 16 4/5 penningar d:o mynt mantalsränta, som efter afdrag af halfva boskaps- och dagsverkspenningarna gjorde 17 dlr 8 öre 23 penningar smt ränta, således en öfverränta på 1 dlr 15 öre 12 3/10 penningar smt, som kansleren till bytets befordran till KM. afstått. Vidare hade RSt. inhämtat, att med hemmanens geometriska aftagning och skattläggning ordentligen tillgått, så att RSt. nogsamt funno, att såväl de begärda som de till vederlag uppgifna hemmanen kunde beständigt draga den mot egorna proportionerade räntan.

Ehuruväl vid vederlagshemmanet ingen skog fanns, hvaremot på det begärda litet fångskog var att tillgå, likväl, som den icke på långt när förslog till hemmanets nödtorft och skogsbristen vid Kroby ersattes medelst egornas godhet i åker och äng samt bättre kultur och byggnad och kronan dessutom genom öfverräntan verkligen avancerade, som inhämtades af hosgående bytesprojekt, fördenskull hade RSt. velat styrka KM. till bytets fastställande.

Bilaga: det i texten omnämnda bytesprojektet (2 sid. fol.).

(Civilärenden.)

[1] RSt:s und. skrifvelse har Sandwiken.
[2] » » » » Wahlby.
[3] » » » » Wattrang

RSt. ang. gjord ansökning om anordnande af en fond till understöd af utländska skickliga handtverkares hitresa och lön. Den 28 oktober. 1222

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upläsit i rådet d. 25 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Barnängs- och Riddarhus- samt Alingsås' linne- och kattuntryckerifabriker tillika med Malmö, Göteborgs[1] och Norrköpings[2] jämte andra manufakturister och färgare i Stockholm hade hos RSt. i memorial andragit nyttan af att förfarna handtverkare och mästare införskaffades att dels anvisa arbetets rätta bestyrande och bästa hushållningen med materialierna och tillverkningarna, dels ock att inöfva ungdomen i sådana vetenskaper. Men som det skulle falla manufakturisterna svårt att på egen bekostnad låta sådana inkomma, emedan de för att komma hit fordrade mångdubbel betalning här, mot hvad de njutit i sitt eget land, anhöllo de, att RSt. täcktes af landshjälpsmedlen förordna årligen 10,000 à 12,000 dlr smt eller mer till en fond, att af RSt:s landshjälpsdeputation utdelas på det sättet, att fabrikörer, som där angifvit sig hafva någon skicklig handtverkare nödig från utrikes orter, skulle i proportion af sina verks villkor och importance få något understöd till hans resa och lön under vissa år, utan att behöfva återbetala det, men med skyldighet allenast att visa, att personerna inkommit i riket och njutit lön för sin tjänst.

Alldenstund genom de vid sistlidne riksdag vidtagna mått och steg fabrikörerna och manufakturisterna kunde undfå respenningar för från utrikes orter införskaffade handtverkare utaf de under kommersekollegii disposition årligen lämnade 8,000 dlr smt, höllo RSt. före, att de kunde blifva delaktiga af dessa medel. Men den begärda lönen för vissa år kunde RSt. icke bevilja, emedan utom dess det lände fabrikörerna till icke ringa uppmuntran att icke allenast fria respenningar bestodes, utan ock att vissa fabriker understöddes med penningförskott utan något intresse på viss tid.

(Civilärenden.)

[1] RSt:s und. skrifvelse har Giötheborgs
[2] » » » » Norkiöpings

1223 **RSt. ang. förnyande af 1722 års hallordning och införande af en faktorirätt. Den 28 oktober.**

»Ink. d. 14 novemb. Upläsit i rådet d. 25 novemb. och värkställes.»

Igenom ett hos RSt. insinuerat memorial hafva directeuren Petter Ehrenspetz och inspectoren Erich Salander för Barnängs- eller Riddarhusmanufactorierne, cancellisten Johan Adolphsson Christiernin för florslinnemanufactorie i Helsingeland och för Stockholmske segelduksfabriqven och bem:de Salander för samtelige manufacturerne i Malmö, Giötheborg och Norkiöping städer anfördt, hvad för stor och besvärlig möda det är för manufactorister och fabriqveurer, som skola styra en stor hop folk och arbetare, at vid hvarjehanda tillfällen och händelser af otrohet, tvister, olydna, ovåighet, oreda och missförstånd, med mera, som dageligen ibland myckenheten af menniskior upkomma kunna, då angifva och utföra sådant inför den ordinarie dommaren och ciemnärsrätterne i städerne, särdeles här i Stockholm, hvarigenom processen blifver vidlyfftig och helt långsam, folket ifrån dess arbete afhållit och patronerne strandsatte samt omsider ledsne vid rättegången, så at de offta häldre lida en liten skada än en större medelst tidsförspillan genom rättegånger, förutan det at en del mål skola vara af den beskaffenhet, at de ej till fabriqvernes nytta och rätt, som vederbör, kunna vid de ordinarie domstolarne afgiöras, hvarest äfven eljest så hopetals saker skola vara, at desse mål, som intet skola tåla det ringeste drögsmål, skulle gå långt ut på tiden och förlöpa till skada och förlust, med mera; hvarföre bem:te manufactorister RSt. understält, om icke EKM:s utfärdade hallordning af den 17 april 1722 kunde förnyas samt deruti en fullkomlig factorierätt införas, hvareffter så väl den ene som den andre vid slike värk bör lefva och alla oeconomie- och politiesaker samt de smärre civil- och criminelmål, betiente, mästare, gesäller, lärodrängar och gåssar samt andre arbetare och spinnerskor med flere emillan, vid bem:te factorierätt uptagas och straxt afgiöras, utan skrifftväxling, vidlyfftigt protocoll och andre omak, som draga ut tiden och förordsaka omkostnad. Skolandes alle större civil- och criminelmål lika fullt kunna höra till ordinarie domstolarne. Till hvilken förnyade hallordning och factorierätt EKM:s och riksens commercecollegium kunde upställa ett project till EKM:s allernåd. ratification och utfärdande. Hvarjemte de förmäla, at några manufactorier i riket redan med sådane förmoner benådade blifvit, såsom Ahlingsåhs, Wedervåg och gevärsfabriqverne, förutan bergslagsordningarne, som och skola hafva sin egen oeconomie och justice i vissa mål, så at de andre inrikes manufactorier, så här i Stockholm som andre städer, ej eller lära mindre anses till åtniutande af denna oundgiängeliga förordning och förebyggande af de oredor, missbruk, oricktighet och skador, som vid manufactorierne eljest nästan tygelfritt ibland det gemena arbetsfolket härtils skall fådt förelöpa och genom de hittils brukade medel ej skola kunnat hämmas, utan inritadt sig mer och mer till värkens nachdel och förlust. I anseende till hvilket alt ofvanbem:te manufactorister förmoda, at RSt. nogsamt lära finna denna hallordningens förbättrande med en allmän factorierätts tillökande vara nödvändig, på det uti all ting rätt och skickeligen må tillgå och manufactoristerne måge således genom promt assistence kunna hålla deras folk och arbetare uti tygelen, hvilket igenom de ordinarie domstolarnes vidlyfftige och tidspillande process hittils ej skall kunnat skie.

Detta ärende hafva RSt. i behörigt öfvervägande tagit, och i anledning af hvad således anfördt blifvit, finna RSt. sig föranlåtne hos EKM. i und. at anhålla, det täcktes EKM. häröfver inhämta dess och riksens Svea hoffrätts samt commerciecollegii und. utlåtelser och bet., jemvel dervid höra vederbörande magistrater och borgerskap samt derutinnan sedermera med råds råde i nåder så förordna, som godt och nyttigt pröfvas kan, och samma dess nåd. förordnande vid nästa riksdag RSt. communicera. RSt. framhärda etc.

(Civilärenden.)

RSt. ang. öfverdirektören i landtmäterikontoret Jakob Nordencreutz' ansökning rörande utgifning af en generalkarta öfver hela riket och af provinskartor. Den 28 oktober. 1224

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upläsit i rådet d. 19 decemb. 1734 och bifallit.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade Nordencreutz genom memorial andragit, huruledes han vore sinnad låta i landtmäterikontoret af där befintliga speciella kartor och handlingar arbeta på en generalkarta öfver hela riket och komplettera de till en del tämligen goda och fullständiga speciella provinskartorna. Han underställde RSt., om icke till rikets och inbyggarnas tjänst nyttigt vara skulle att vidare arbeta härpå och till trycket utgifva först och främst generalkartan och sedan efter hand speciella kartor öfver hvar och en provins, samt utbad sig privilegium därpå och någon prenumeration af publico till generalkartans utgifvande.

Fördelen af detta verk vore ganska ögonskenlig, men faran däraf så mycket mindre, som andra europeiska makter för det ekonomiska intresset åsidosatt all fruktan för grannarnas däraf tagande kunskap om landets belägenhet, »hafvandes förfarenheten desutan nogsamt

vist, at riksens fiender i nästförflutne kriget funnit vägen til alla våra skiärgårdar, oachtat de ej hafft några provincialchartor at vägleda sig med. Så äro ock redan siökort och skiärgårdschartor med EKM:s nåd. privilegio tryckta och utgifna öfver hela Östersiön och alla dess stränder».

Ty skulle RSt. gärna se, att Nordencreutz ville företaga sig och till verkställighet befordra detta verk, och de styrkte äfven KM. att meddela honom den begärda friheten jämte nåd. privilegium. Rikets nu för tiden varande tillstånd kunde däremot ej tillåta den begärda prenumerationen af publico. Men som verket utan tvifvel skulle blifva ganska begärligt hos både publika och privata personer samt societeter och akademier, ty förmodade RSt., att öfverdirektören af privata prenumerationer skulle erhålla allt det understöd, som till verkets utarbetande och uppläggande någonsin kunde betarfvas.

(Civilärenden.)

1225 **RSt. ang. kommissarien Samuel Krispin Ulffs ansökning att få inrätta ett rasp- och svarfveri af renhorn. Den 28 oktober.**

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upläsit i rådet d. 5 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

I memorial till RSt. hade Ulff[1] gifvit vid handen, hurusom han vore sinnad att i Stockholm eller när omkring inrätta ett rasp- och svarfveri af renhorn, på det att sådana horn, som lapparnas renar fällde fruktlöst i vildmarken, men som kunde vara tjänliga som skaft till knifvar och gafflar, till selar och selhakar, åtskilliga handtverksredskap jämte spånens användande, icke skulle förkomma. Han anhöll därför att få privilegium exclusivum därpå och att utan intrång af borgerskapet i de norra städerna få tillhandla sig horn af lapparna mot att upptaga några skolor i lappmarken utan publici eller lapparnas gravation.

RSt., som häröfver hört kommersekollegium, landshöfdingen i orten samt vederbörande städers och allmoges riksdagsfullmäktige, hade inhämtat, att de renhorn, som lapparna kunde uppbringa, dagligen blefvo upphandlade och till hvarjehanda behof upparbetade och att det därigenom vore så mycket svårare att inrätta ett faktori, som de till något bruk dugliga renhornen fälldes allenast af de vilde renarna och om vårtiden, då lapparna vistades på norska stranden, så att de hvarken kunde till någon myckenhet fås, ej heller utan större besvär och kostnad, än att det mödan löna skulle, stode därifrån att öfverskaffas. Dock, som hornens anskaffande ankomme på Ulffs eget föranstaltande, så voro RSt. icke emot ett sådant faktoris inrättande, eftersom sådana materialier

[1] RSt:s und. akrifvelse har Ulf.

blefvo använda till någon nytta, allenast att förordningarna efterlefdes och att Ulff ej satte sig ned i lappmarken att drifva denna handel med lapparna borgerskapet till förfång. Alldenstund detta ej vore någon ny invention, utan sådant af åtskilliga slags handtverkare redan tillverkades, fördenskull kunde RSt. icke styrka KM. till det sökta privilegiet såsom stridande emot 31:a § i handtverkshusprivilegierna af år 1668.

(Civilärenden.)

RSt. ang. indelt lön åt landsstaten i Hallands län. Den 28 oktober. 1226

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upläsit i rådet d. 5 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Generalmajoren och landshöfdingen baron Bennet[1] hade igenom inlagdt memorial itererat sin vid sistlidne riksdag ingifna, men då ej afgjorda begäran, att landsstaten i Halland måtte åter blifva försedd med indelt lön i hemmansräntor.

RSt. hade befunnit, att kammarkollegium och statskontoret den 14 juli 1720 gifvit generalmajoren och landshöfdingen baron Faltzburg tillkänna, det ingen landshöfding måtte för sig taga eller gifva indelning i hemmansräntor åt andra, som den 1 januari 1719 ingen indelning haft, förrän de därtill erhållit kollegiets och statskontorets tillåtelse. På grund af hans den 17 oktober samma år gjorda föreställning hade kollegiet och statskontoret den 4 nästpåföljande november gifvit tillstånd att af kronans besparda och allenast till båtsmansrotering anslagna hemman projektera indelningen för landsbetjänterna. Ett sådant den 4 juli 1721 öfversändt projekt hade den 9 oktober 1722 blifvit gilladt och stadfäst af kollegiet och statskontoret i så måtto, att landshöfdingen med landsbetjänterna därefter framdeles skulle uppbära sina löner i hemmansräntor och blifva försedda med tjänliga boställen. Den af landsbetjänterna sålunda tillträdda och till 1727 nyttjade indelningen blef dem då fråntagen, emedan allmogen vid 1727 års riksdag angifvit, som skulle indelningen af landshöfdingen själf olagligen vara tillgripen och nyttjad, och då landshöfdingen ej haft tillfälle att visa sin och landsbetjänternas laga åtkomst, hade KM. i resolutionen på allmogens besvär 1727 § 32 stadgat, att den självtagna indelningen såsom stridande mot RSt:s förordning 1720 samt kammarkollegii och statskontorets därpå följande förbud af den 14 juli samma år skulle till KM:s och kronans fria disposition åter indragas, hvilket KM. i skrifvelse till kammarkollegium och statskontoret den 21 januari 1729 befallt skola verkställas,

[1] RSt:s und, skrifvelse har Bennett.

dock så, att bemälte indelningshafvare som bonæ fidei possessores borde förskonas från efterräkning af gevinsten till 1728 års början.

Emedan kammarkollegium och statskontoret icke allenast anmodat landshöfdingen baron Faltzburg att projektera denna indelning, utan ock gillat och fastställt densamma, ty kunde RSt. ej finna, att den blifvit af betjänterna själftagen, och de funno sig för den skull föranlåtna att anhålla, att KM. täcktes återgifva landsstaten densamma, så framt den ännu skulle finnas vara odisponerad, helst landsbetjänterna nästan öfverallt i riket voro försedde med indelta löner och själfva billigheten fordrade, att de, som hafva lika besvär och gjorde riket enahanda tjänster, borde njuta lika förmåner och belöningar, dock att från indelningen uteslötes hvad i rese-, ved-, ljus-, pappers- och bläckpenningar samt till böckers inbindande och landssekreterarens skrifvarlön blifvit uppfördt, emedan sådant uti andra orter icke uti hemmansräntor bestodes.

(Civilärenden.)

1227 **RSt. ang. kommerserådet Karl Adlerstedts ansökning att få afstå sin assessorstjänst i kommersekollegium till sin son kammarherren Lorens Jakob Adlerstedt. Den 28 oktober.**

»Ink. d. 4 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 14 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade kommerserådet genom memorial »ganska bevekeligen» andragit, huruledes han i 54 år tjänat KM. och fäderneslandet och 1719 benådats med kommerseråds karaktär, men att han, änskönt fyra kommerserådslöner sedan dess varit lediga och han primo loco varit föreslagen, ej blifvit befordrad, utan allt hittills måst låta sig nöja med sin ringa assessorslön. Han anhöll för den skull att »i sin höga ålderdom för alt sitt lidande och på det han ej med suckan måtte läggas i grafven», blifva hugnad därmed, att han kunde få afstå sin assessorstjänst åt sin son, så att denne jämte sin kammarherrebeställning kunde undfå KM:s fullmakt, helst han genom 18 års åtskilliga tjänster utan lön gjort sig därtill meriterad och skicklig och genom auskultering i kommersekollegium underrättat sig om kommerseaffärerna.

Alldenstund RSt. funno, att Adlerstedt »i anseende till hvad åfvan anfördt är med mera, som han om dess lidande andragit, värkeligen förtienar at på något sätt hugnas», styrkte de KM. till att bifalla hans ansökning.

Anm. Vid skrifvelsen ligga två und. ansökningar af Lorens J. Adlerstedt och en af Karl Adlerstedt, alla tre odaterade, att i anledning af RSt:s und. skrifvelse KM. måtte låta den förre få den senares beställning.

(Civilärenden.)

RSt. ang. gästgifvaren på Nyby krog i Östergötland Petter Lundbergs till KM. med posten insända förslag till ändring af regeringssättet och ang. det däraf föranledda målets skyndsamma afgörande af KM. Den 28 oktober. 1228

»Præsent. d. 7 novemb. 1734. Upläst d. 7 nov. 1734. Ad acta.»

(*Referat.*)

Af KM:s nåd. särskilda proposition ang. justitiesaker vid justitierevisionen hade RSt. inhämtat, huruledes emot KM:s höghet och RSt:s rättigheter icke något anstötligt förelupit sedan sista riksdagen, undantagandes att Lundberg[1] den 10 juli 1733 direkt med posten till KM. insändt ett »ganska omoget och barnsligit förslag» till ändring af regeringssättet i 13 punkter samt den 12 juli sändt en afskrift af dessa jämte några uppdiktade förgripliga tillfällen, som skulle gifvit honom anledning därtill, till landshöfding Ehrenkrona.[2] Denne hade förhört och arresterat Lundberg samt sådant allt berättat för KM., som funnit godt att genom bref af den 31 juli till landshöfdingarna Koskull och Reuterholm inhämta närmare underrättelse, huruvida Lundbergs föregifna tal med några resande och dalkarlar haft någon verkan i landsorten, och den 1 augusti befallt landshöfdingarna von Psilander och Reuterholm att närmare utspana deras namn, som med Lundberg skulle haft samtal, samt den 14 augusti anbefallt Reuterholm att, om dalkarlarna skulle tillstå sig hafva varit i samtal med gästgifvaren, icke dess mindre låta dem resa hem. Reuterholms svar hade KM. meddelat Ehrenkrona, och dennes i anledning däraf företagna förhör med Lundberg hade medelst KM:s bref den 2 oktober blifvit kommuniceradt med Reuterholm, som jämte sin und. berättelse af den 22 november igenfått det exemplar af de 13 punkterna, som Lundberg tillställt några vandrande dalkarlar på landsvägen. Och emedan justitiekansleren baron Cederbielke[3] den 6 maj nästvekne inkommit med infordradt und. memorial, förmälde sig KM. med första vilja låta sig föredraga ärendet och däröfver förordna, som med sakens beskaffenhet och billigheten enligast pröfvades.

RSt. erkände KM:s stora sorgfällighet i detta mål och anhöllo, att KM. likmätigt sitt eget nåd. yttrande täcktes afgöra saken ju förr dess hellre.

(Justitieärenden.)

---

[1] Han kallas i RSt:s und. skrifvelse endast en gång Lundberg, de öfriga Lunberg.
[2] RSt:s und. skrifvelse har Ehrencrona.
[3] » » » » Cederbielcke.

1229 **RSt. med öfverlämnande till KM:s afgörande af ett remitteradt ärende: ändring af rånspringandestraffet. Den 28 oktober.**

»Ink. d. 17 nov. 1734.» — Amiralitetskollegii förslag, att de felande skulle straffas med pålen eller gevärs bärande, gillades i rådet den 6 mars 1735 (se »Justitiærevisionsprotocoller för åhr 1735. Tom. 1», fol. 301).

(*Referat.*)

KM. hade genom extrakt ur rådsprotokollet af den 4 sistlidne september med RSt. kommunicerat amiralitetskollegii und. hemställan af den 16 augusti om ändring af det i 104:e sjöartikeln stadgade straffet af rånspringande för dem, som i fredlig tid sofvo på sina poster eller under vakthållningen drucko sig druckna.

Som RSt. gärna åstundade ett skyndsamt slut på riksdagen, täcktes KM. afgöra saken med råds råde.

(Justitieärenden.)

1230 **RSt. ang. ryttmästaren Konrad Gustaf von Siegroths ansökning att få afstå sin löjtnantsindelning vid Lifregementet och Södermanlands kompani. Den 28 oktober.**

»P[ræ]s[ent.] d. 15 nov. 1734. Upläste i samtel. rådet d. 26 nov. 1734. Anstår efter begäran. Resolv. Stockholm i råde[ammaren] d. 19 dec. 1734, och uppsättes öfverstelieut:s afsked för honom i arméen. Exped. Dito fullmacht i stället för gref Sparre.»

(*Referat.*)

Von Siegroth[1] hade, för att kunna sköta sin genom svåra kampanjer och utståndna fatiger försvagade hälsa, anhållit hos RSt. om tillstånd att få afstå sin löjtnantsindelning till adjutanten vid regementet grefve Axel Wrede Sparre, som i några år tjänt vid regementet och hvars framlidne fader, riksrådet och fältmarskalken grefve Erik Sparres stora förtjänster, därest något felades i sonens meriter, nogsamt kunde uppfylla sådant. För 23 år sedan hade Siegroth varit löjtnant vid kompaniet och nu i 16 år därvid förrättat ryttmästarbeställningen, hvilket, jämte hvarjehanda honom öfvergångna olyckor, bevekt SU. att 1731 rekommendera honom hos KM.[2] Vunne han i sin ansökning bifall, kunde därigenom åtskilliga ryttmästare vara närmare till kompani än nu.

[1] RSt:s und. skrifvelse har Siegerroth (utan von).

[2] Någon formlig rekommendation i skrifvelse till KM. aflät SU. ej, men det uppdrog åt riksrådet och landtmarskalken grefve A. Horn att hos KM. och rådet föredraga, att SU. gärna önskade, att Siegroth vid tjänligt tillfälle blefve ihågkommen (SU:s prot. den 18 juni 1731).

RSt. hemställde denna ansökning KM:s eget nåd. välbehag.

Bilagor: 1. »Extract af protocollet hållit i RSt:s SU. d. 18 juni 1731» (2 sid. fol); 2. Von Siegroths und. ansökning om afsked som öfverstelöjtnant vid Lifregementet (2 sid. fol.); 3. Densammes bref till en sekreterare, dat. Stockholm den 14 november 1734 (1 blad in 8:o); 4. Axel Wrede Sparres und. ansökning, dat. Stockholm den 16 december 1734 (2 sid. fol.)

(Krigsärenden.)

RSt. ang. bibehållandet af en extra skrifvare vid krigskollegii husesynskontor. Den 28 oktober. 1231

»P[ræ]sent. d. 8 nov. 1734. Upläst i rådet d. 8 nov. 1734. Värkställes. Exped:t».

(*Referat.*)

Hos RSt. hade krigsbefälet andragit, huruledes krigskollegii husesynskontor genom k. förordningen den 19 juni 1731 i anseende till det vidlyftiga arbetet till innevarande riksdag blifvit förstärkt med en kammarskrifvare med 200 dlr smts lön och således hittills bestått af 1 revisor och 2 kammarskrifvare, som njutit lön af reservräntor vid regementen, hvarest slika medel kunnat umbäras. Nu hade samme betjänt indragits. Men krigsbefälet anhöll, att han måtte bibehållas och, om möjligt, hugnas med 100 dlr smts tillökning på lönen, emedan mycket arbete tillkommit, bestående 1:o) i mångfaldiga penningsräkningars reviderande för de vid regementena gjorda byggningsförskott; 2:do) i allvarligt arbete med skånska boställsverkets fullkomliga iståndsättande och 3:tio) däri att boställen nyligen blifvit indelta för Österbottens regementes öfver- och underbefäl, hvarför det ville vara 2:ne betjänter omöjligt att bestrida det, hvarmed 3:ne förut varit mer sysselsatta än de medhunnit.

Alldenstund nödvändigt var, att sysslorna vid husesynskontoret ej eftersattes i brist af betjänter, kunde RSt. ej annat än styrka KM. därtill, att den indragne extra skrifvaren med den begärda lönen måtte bibehållas än vidare och intill nästa riksdag.

(Krigsärenden.)

1232 SU. ang. generalförrådskassan och uppbrottskassorna vid kavalleriregementena. Den 29 oktober.

Saknas i serien af RSt:s und. skrifvelser i original; tryckt efter SU:s expeditionsdeputations registratur, sid. 546—559. Enligt anteckning på SU:s expeditionsdeputations koncept justerades skrifvelsen den 9 december samt upplästes och approberades den 18 december 1734. Jfr SU:s protokoll den 29 oktober (sid. 1755), då beslutet fattades. — Ärendet föredrogs i rådet den 12 februari 1735, och resolverades: »Detta alt ställes i verket genom ordres eller afskrifft af bem:te bref till krigscoll. och flere vederbörande, på hvilkas försorg sådant ankommer» (»1735 åhrs rådsprotocoller uti krijgsärender», sid. 133).

(*Referat.*)

Af den i nåd. sekreta propositionen § 9 med RSt. kommunicerade krigskollegii särskilda berättelse hade SU. inhämtat, att generalförrådskassan, som vid 1730 års slut uppgafs till 544,348 dlr 19 öre 11 penningar smt, hade i kapital vid 1733 års slut 839,996 dlr 20 öre 3³/₅ penningar smt, nämligen

behållningen i banken	229,555	25	12
utlånta medel mot pant, som strax kunde förvandlas	53,223	28	20
upplupet intresse därpå	3,043	30	16
behållningen i landtränterierna	55,536	11	
obetalt förskott till myntkommissionen och silfvers inköp	113,000		
1733 års inkomst med rest från förra åren	107,260	9	³/₅
till förpantningars inlösande, hvilkas räntor årligen inflyta till kassan	268,200	22	12
hvad statskontoret i landtränterierna och regementskassorna de förra åren disponerat, men ännu icke ersatt	10,175	20	15
Tillsammans	839,996	20	3³/₅

Dertill kom, hvad som till 1734 års slut kunde inflyta, hvilket ännu ej kunde uppgifvas. Emot den summa, som blifvit använd till förpantningars inlösande, hade kassan till underpant och intresse i godsränta 14,519 dlr 8 öre 5¹/₂ penning smt, efter markegång beräknad, d. v. s. väl 8 proc. af de inlösta pantegodsen. Med förpantningarnas inlösande borde därför fortsättas som hittills, helst i händelse af ofred, då kassans medel behöfdes till dess egentliga behof, man sig ej annat kunde föreställa, än att privati skulle mot förpantningsvillkoren på gamla foten strax försträcka medel till kassans rättighets inlösen.

SU. hade fogat anstalt, att den sista posten, 10,175 dlr 20 öre 15 penningar smt, i kassans behållningar forderligast måtte blifva ersatt i tillkommande årens stater. Halländska båtsmansindelningsräntorna, som ifrån 1724 års början bort tillflyta kassan, men sedermera blifvit beviljade till Wienska kreditorernas afbetalning, dock mot 6 procent till kassan för hvad som blifvit disponeradt, hade likmätigt staten blifvit disponerade dels till Wienska kreditorernas betalning, dels till amiralitetets behof och kunde i anseende till den stora statsbristen ej umbäras ifrån staten. Alltså fann SU. ingen annan utväg än att de måste i kassans hufvudböcker alldeles afskrifvas.

Generalkrigsförrådskassan hade sina inkomster dels af några indragna mindre beställningar vid de ständiga regementena till häst och fot i Sverige och Finland, hvilkas löningsräntor inflöto till kassan, dels i afgifter af rotarna vid de svenska infanteriregementena vid vakans öfver föreskrifna terminer och af soldaterna vid samma regementen för förskoning från de till större delen indragna kompanimötena. Utom denna kassa voro vid regementena till häst en så kallad reservkassa, som bestod af rusthållarnas sammanskott till att skaffa karlar och hästar och som tillhörde dem enskildt, och en så kallad uppbrotts- och underhållskassa, inrättad till understöd för kronan att vid ofred underhålla karlar och hästar, i sig själf en vedergällning mot kronan, mot det att denna förunt rusthållarna vakanser på karlar och hästar öfver den i författningarna föreskrifna terminen och under tiden förskoning för möten. Dispositionen af kassan var rusthållarna förbehållen, men förslag och räkenskaper öfver dess medel borde insändas till krigskollegium; ifrån Lifregementet till häst samt Väst- och Östgöta rytteriregementen hade dock ifrån uppbrottskassornas första inrättning inga räkningar, utan allenast förslag inkommit. Emedan ansvaret så för uppbrotts- som generalförrådskassemedlen var af RSt. vid sista riksdagen[1] krigskollegium ålagdt, föranläts SU. att i und. anhålla om KM:s order till vederbörande om räkningars insändande från dessa tre regementen till undergående af behörig revision i krigskollegium, där till detta arbete med nåd. tillstånd en särskild betjänt blifvit antagen. Som denne äfven komme att förrätta revision af generalkrigsförrådskassans hufvudböcker för åren 1719—1732, kunde honom, som enligt RSt:s förordnande komme att få revisors karaktär, bestås, enligt krigskollegii förslag, en skrifvare med 200 dlr smt:s lön af generalförrådskassemedlen, till dess alla hufvudböckerna och de i tio års tid vid kavalleriregementena samkade oreviderade uppbrottskasseräkningarna blifvit reviderade, hvilket förmenades kunna vara förrättadt inom 3 års tid. Revisionen förmodades skola hafva så myc-

[1] Se d. III, n:r 1087, sid. 485.

ket större nytta med sig, som redan blifvit anmärkt, att öfver 25,000 dlr smt blifvit uppbrottskassorna frånhända. Ehuru räkenskaperna således komme att revideras, skulle dock medlens disposition förblifva orubbad hos rusthållarna. Måste någon uppbördsbetjänt antagas, skulle sådant anmälas till KM:s resolution.

Enligt nåd. förordnande hade krigskollegium vinnlagt sig, att generalförrådsskassan och uppbrottskassemedlen måtte förväxlas till silfverpenningar emot lage af 2 procent, samt af myntkommissionen till generalförrådskassan inväxlat åtskilliga poster silfverpenningar, hvaraf uti banken vore att tillgå 139,880 dlr 20 öre smt kurant, inbegripna i ofvan berörda bankobehållning. Men för regementskassorna, utom för Lifregementets, som var i Stockholm, hade denna omväxling intet gärna låtit sig göra utan ansenlig förlust, och återbetalningen af lån ur dem kunde i orten svårligen bringas tillväga annars än i plåtar, hvarigenom utlåningarna skulle göras svårare. I betraktande däraf hade SU. stannat i den mening, att uppbrottskassemedlen vid regementena, utom Lifregementet, ej behöfde förväxlas i silfver, utan att den myntsort, som kunde inflyta, måtte förblifva i kassan utan omväxling.

RSt. hade vid sista riksdag godtfunnit,[1] att de bägge skånska kavalleri]regementena skulle till nu påstående riksdag befrias från denna afgift till deras enskilda kassor. SU. begärde, att KM. genom landshöfdingar och öfverstar täcktes förmå rusthållarna att, som vid alla kavalleriregementen skett, förena sig om reservkassors inrättande ifrån 1735 års början.

Till krigskollegii välförtjänta beröm förmälde SU., att kollegiet med mycken flit och oförtrutenhet vårdat och förkofrat kassorna. Ty generalförrådskassan besteg sig till och med 1733, som ofvan formältes, till 839,996 dlr 20 öre smt och uppbrottskassemedlen till 1732 års slut till 420,947 dlr, med utlåningar och restantier, som gjorde tillsammans 12 tunnor guld och 60,943 dlr smt, utom generalförrådskassans inkomst för innevarande år samt 1733 och 1734 årens inkomst af uppbrottskassemedlen. SU. kunde jämväl intyga, att generalförrådskassans hufvudböcker 1719—1732 voro behörigen afslutna och inbundna och därtill hörande verifikationer i särskilda band inhäftade, eftersom alla dessa blifvit uppvista för SU:s deputerade.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1125.

[1] Se d. III, n:r 1042, sid. 420.

SU. ang. öfverstelöjtnanten Hans von Rothkirchs ansökning om understöd. Den 31 oktober. 1233

Ink. d. 2 novemb. 1734. Upläsit i rådet den 4 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

KM. hade den 14 augusti remitterat till SU. krigs- och kammarkollegiernas und. utlåtelser ang. Rothkirchs[1] und. ansökning om något underhåll, hvartill kollegierna ej kunnat gifva någon utväg vid handen.

SU. hade inhämtat, att Rothkirch alltifrån 1700 med und. tjänster sökt gå KM. till handa, blifvit lamskjuten vid Kalisz'[2] action och, emedan han ej velat lefva under ryska regeringen, för en ringa penning måst sälja sina i Livland belägna gods samt, då han med sin öfriga egendom skulle begifva sig öfver till Sverige, förlorat alltsammans genom skeppsbrott vid Pillau.

I betraktande häraf med hvad mera han utstått och om sin hustrus och barns olyckliga tillstånd anfört höll SU. före, att han på pensionsstaten kunde få af framlidne generalauditören Sylwins pension, 400 dlr smt, åtnjuta halfparten för nästkommande år och framgent i sin lifstid, emedan Sylwins pension för 4:de kvartalet efter generale resolutionerna måste användas till hans begrafning, hvarom vederbörande i statskontoret gjort ansökning.

(Civilärenden.)

SU. ang. lönetillökning åt notarien vid Göteborgs konsistorium. Den 2 november. 1234

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upläsit i rådet den 19 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Hos SU. hade biskopen öfver Göteborgs[3] stift doktor Jakob Benzelius genom memorial anhållit om tillökning på lönen för notario consistorii, som ej hade mer än 36 dlr smt på staten.

SU. hade fallit på den tanken, att af domkyrkan i Göteborg, såsom vid andra flera domkyrkor var brukligt, årligen kunde erläggas 30 dlr smt och af stiftet så många dlr smt, som där voro pastorat. Biskop och konsistorium kunde jämka kyrkorna emellan, hvad hvar och en efter sin beskaffenhet och inkomst däraf komme att erlägga, som sedan kunde tilldelas notarien till någorlunda understöd.

(Civilärenden.)

[1] SU:s und. skrifvelse har oriktigt Rotkirck.
[2] » » » » Calischs.
[3] » » » » Giötheborgs.

1235 **SU. ang. betalningen af några af handelsmannen Hans Olofson Ström utgifna växlar. Den 2 november.**

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upl. i rådet d. 3 decemb. 1734, och afgår härom bref til statscontoiret ut in protocollo.» Resolutionen (»Rådsprotocoll i inrikes civilärenden», tom 2, fol. 456) innehöll, att åt Brunn skulle gifvas del af Ströms förklaring, på det att målet efter sin beskaffenhet kunde å behörig ort upptagas och afgöras, dock att kronans säkerhet, ehuru ock saken kunde aflöpa, vederbörligen iakttoges.

(*Referat.*)

KM. hade behagat med SU. kommunicera statskontorets und. skrifvelse af den 24 sistl. september ang. sex af Ström till landträntmästaren i Älfsborgs[1] län Johan Brunn utgifna och till Ströms broder Berge O. Ström ställda växelsedlar per banco att betalas, tillsammans på 13,521 dlr smt, som Brunn uppköpt att vid landträntériet hafva i beredskap, då några summor efter statskontorets order till räntekammaren eller andra stater skulle öfverremitteras.

SU. uppgifver till KM. en förklaring[2] häröfver af Ström, som af SU. blifvit hörd, med und. anhållan, det KM. täcktes med detta ärende så låta förfara, som omständigheterna medgåfvo.

(Civilärenden).

1236 **SU. ang. undersökning rörande staden Lidköpings benådning af 500 skeppor kronotionde af Bolstads församling på Dal. Den 2 november.**

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upl. i rådet den 5 decemb. 1734 och värkställes behörigen.»

(*Referat.*)

Hos SU. var anhängiggjord tvistighet mellan prosten i Lidköping[3] magister Jakob Unge, borgmästaren Palm med flera af magistraten och borgerskapet därstädes å ena sidan och Karlstads[4] fullmäktige å den andra ang. 500 skeppor kronotionde af Bolstads[5] församling, hvilken kyrkoherdarna i Lidköping innehaft, tills 1723 års riksdag anslagit den till Karlstads domkyrka.

SU. kunde ej yttra sig häröfver, innan den af KM. genom bref till kammarkollegium af den 6 februari 1722 i anledning af k. regeringens bref af den 26 november 1663 anbefallda undersökningen blefve verkställd på det sättet, att det undersöktes, huruvida Lid-

[1] SU:s und. skrifvelse har Elfsborgs.
[2] Denna förklaring saknas; den refereras i ofvan nämnda rådsprotokoll.
[3] SU:s und. skrifvelse har Lidkiöping.
[4] » » » » Carlstadhs.
» » » » Bohlsta.

köping numera, sedan benådningen skedde, så tilltagit, att kyrkoherden af invånarna i proportion af sina vederlikar kunde hafva sin utkomst utan förbemälta benådnings åtnjutande. Och som en sådan undersökning ännu ej vunnit sin fullbordan, fastän vederbörande landshöfding därom blifvit antydd,

fördenskull begärde SU. und. KM:s ytterligare befallning till landshöfdingen att verkställa berörda undersökning.

(Civilärenden.)

RSt. ang. åkarämbetets i Stockholm ansökning om uteslutande rätt till skjutsning från staden. Den 5 november. 1237

»Ink. d. 27 jan. 1735. Upläsit i rådet d. 29 januari 1735 och värkställes, och uti ordrene härom til öfverståthållaren införes, at åkarne här i staden, derföre at allmogen fådt tilstånd at skjutsa, icke få vägra sig at vara de härifrån resande beforderliga på hvad tid om året man kan behöfva deras hästar. Härom afgår ock bref till landshöfdingen Gustaf Palmfelt.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade åkarämbetet andragit, huruledes allmogen i Sollentuna och Vallentuna härad erhållit nåd. resolution af den 6 sistlidne april att få på anmodan betjäna med skjuts från staden ut på landet, enligt ämbetets förmenande till dess förfång och undergång, och det hade därför anhållit, att skjutsningen utur staden måtte blifva detsamma tillerkänd, emedan ämbetet måste 1) erlägga stor skatt och många utskylder, 2) kännas vid exekutions- och kronoforor utan någon vedergällning, 3) förrätta nästan dagligen alla körslor och foror till k. slottets och stadens publika arbetens behof, såsom byggnader, torgs, allmänna platsers och hamnars renhållande och 4) uppvakta vid alla eldsvådor med vattenkörande, 5) emedan skjutsning utur staden borde anses för borgarnäring, hvaraf enligt Stockholms statuter af 1646 således allmogen ej måtte betjäna sig, och emedan 6) 3 § i 1662 års formansstadga förbjöd, att ingen utom åkarämbetet skulle för penningar leja häst, släpa, kärra eller vagn till körsel och försel.

RSt. hade ej funnit skälen af sådan beskaffenhet, att de kunde styrka KM. till ändring i den nåd. resolutionen, alldenstund, hvad de stora utskylderna angick, åkarnas kontributioner och utlagor voro proportionerade till all den näring de i gemen idkade samt förmåner och beskydd de åtnjöto såsom stadens invånare, men ingalunda därefter, att af dem allena skulle förrättas all skjutsning utur staden; i fråga om onera var allmogen ej allenast betungad med krono- och fångskjuts, utan måste vid skogseldar, vägröjningar och flera dylika tillfällen uppvakta utan ringaste vedergällning; körslorna till slottet

och stadens publika byggnader borde de hellre räkna för godt tillfälle att förtjäna något med sina kreatur, emedan för allt sådant erlades betalning; alltför många resande skulle blifva uppehållna, om skjutsen skulle förrättas endast af åkarämbetet, emedan detta omöjligen kunde åstadkomma så tillräcklig skjuts, som ibland erfordrades; förbudet i den åberopade 3:e § i formansreglementet gällde utlejande af hästar m. m. till körslor och försel i staden och inom dess staket. I öfrigt borde oftanämnde allmoge (så framt den ville denna frihet oklandrad till godo njuta) ingalunda undandraga sig för skjutsning, ehvad tid om året och väglag det vara månde, och ej, som härtills skett, sig allenast om sommaren och då goda vägar voro att skjutsa villigt tillbjuda, och den i nåd. brefvet för allmogen fastställda taxan borde på vederbörande ställen anslås.

Anm. Skrifvelsen är å Ridd. o. Ad:s, Prst:s och Bondest:s vägnar undertecknad af grefve Adolf Mörner, biskopen Andr. Kalsenius och Bondest:s sekreterare Jakob Troilius.

(Civilärenden.)

1238 **RSt. ang. possessorernas af reducerade säterier i det förra lifgedinget i Södermanland besvär; särskildt ang. assessoren, sedermera hofrättsrådet Gudmund Adlerbeths ansökning om ständigt arrende af säteriet Ekhof eller Ånhammar. Den 5 november.**

»Ink. d. 18 nov. 1734. Upläsit i rådet d. 10 decemb. 1734 och värkställes enligt behörige ordres til cammarcollegium.»

(*Referat.*)

Vid 1731 års riksdag hade bland andra ståndspersoner Adlerbeth hos RSt. besvärat sig öfver den olägenhet, som tryckte dem vid arrendet af reducerade sätesgårdar och andra kronohemman i förra lifgedinget, Södermanland, och som bestod däri,

1:o) att possessorerna af berörda sätesgårdar likmätigt kammarkollegii och statskontorets bref den 30 oktober 1730 till landshöfdingen Mikael Törnflycht voro pålagda att betala räntan däraf efter hvarje års markegång, såsom för bondehemman, då likväl de reducerade sätesgårdarna i förra lifgedinget blifvit possessorerna till arrende uppdragna under säterivillkor, och de nedlagt därpå kostsamma byggnader och meliorationer. De anhöllo att hädanefter som förut få betala säterifriheten af kronotionde och knektehållet med kontant eller ock på lika sätt och med samma förhöjning af grundräntan bibehållas vid sina arrenden, som den nya metoden till kungsladugårdarnas arrenden föreskref.

2:o) Besvärade de sig öfver, att de reducerade sätesgårdarna lika med skatte- och kronohemman vid 1729 års dagsverksreglering blifvit belagda med hjälpedagsverken, som de fingo betala med kontant, hvilken penningränta de betraktade som ny, och hvarutinnan de anhöllo om ändring och att vid hvart särskildt säteris beskaffenhet blifva hörde och få anföra sina skäl, eftersom alla icke hade enahanda omständigheter.

RSt. hade inhämtat kammarkollegii utlåtelse och däraf befunnit, att Karl XI, sedan infanteriregementsindelningen och soldatroteringen i Södermanland voro kompletterade, medelst bref af den 26 oktober 1692 till guvernören grefve Karl Gyllenstierna befallt, att säterierna i änkedrottningens lifgeding skulle bortarrenderas till mestbjudande och att säterifriheten i uträkningen skulle beräknas KM. och kronan till godo. Och emedan sådana hemman under änkedrottningens lifstid emot en lindrig taxa blifvit bortarrenderade till en och annan, som alltsedan under lika villkor suttit därvid, änskönt kontrakten vid Hennes M:s frånfälle af sig själfva kommit att upphöra och räntorna bort uppbäras till KM. och kronan, hade kollegiet och statskontoret i brefvet af den 30 oktober 1730 begärt, att vederbörande arrendatorer skulle antydas att för 1731 och framdeles betala räntan efter hvarje års markegång. Huru säterifriheten borde beräknas, ville kollegiet framdeles utlåta sig om. Hvad säterierna beträffade, hade kollegiet ej generaliter kunnat utlåta sig öfver dem alla, utan till en begynnelse genomsett Adlerbeths arrendeakt på hans innehafvande hemman Ånhammar eller Ekhof, som han ville försvara under säterifrihet. Han hade utom mantals- och jordeboksräntan däraf betalt kronotionde och knektefriheten samt de fyra räntorna, som varit brukliga i lifgedinget, nämligen hjälpekörseln, djurlöfvet, katsekornet och drängespann, och således ingen säterifrihet njutit vidare än att till kronan blifvit utbetalt, hvad därför sig kunnat belöpa, till hvilket hemmans förarrenderande mot en viss penningafgift kollegiet ej kunde annat än styrka. Rörande possessorernas besvär öfver hjälpedagsverkenas betalande i kontant, såsom vore det en ny ränta, förvisade kollegiet dem till de uträkningar, hvarefter de hittills betalt arrendet och uti hvilka äfven de ofvannämnda fyra lifgedingsräntorna voro uppförda efter markegången, tillsammans 3 dlr smt efter kronovärdering. I deras ställe beräknades nu hjälpedagsverkena till 4 stycken öke, à 12 öre, och 8 stycken dränge dito, à 6 öre smt, således äfven 3 dlr smt på ett helt mantal, hvilka, liksom de fyra räntorna, ståndspersonerna nu fingo betala i penningar. Hjälpedagsverkena voro således ett surrogatum för de fyra slags räntorna, som de nu sluppo att betala, och kunde ingalunda kallas någon ny ränta. Ej heller komme ståndspersonerna genom denna ombytning det allra minsta att graveras. I betraktande däraf hade de ingen orsak att besvära sig öfver hjälpedagsverkena.

Härpå hade saken vid sistlidne riksdag kommit att afstanna, och därför hade Adlerbeth nu å nyo för sin del anhållit om dess afgörande. Han hade anfört i synnerhet, att Ekhof eller Ånhammar,

1 7/8 hemman, blifvit såsom ett af kronan köpt gods till kronan indraget och ingen penning därför ännu återbetald. Det ena hela hemmanet hade blifvit utbytt och vore således purt frälse, men 7/8 voro till räntan ännu i kronans händer, fastän hemmanen ej blifvit på något sätt från hvarandra afskilda, utan från långliga tider varit ett bebygdt säteri och efter reduktionstiden af adeln arrenderadt. Emedan säterifriheten efter förordningarna bibehölles med anständig byggnad, anhöll han att få utgifva ett ständigt arrende på samma sätt, som föreskrefs till kungsgårdarnas arrende. Dessutom hade han såsom aflidne generalen Kruses rättsinnehafvare för lång tid sedan i kammarkollegium sökt vederlag för detta hemman och i hopp om återvinning för detta säteri utgifvit flera penningar än det varit värdt.

Emedan Ånhammar eller Ekhof var ett reduceradt säteri, hvarvid ännu anständig byggnad till landets prydnad underhölls, och de däruti varande 7/8 krono numera inte kunde separeras ifrån ett hemman frälse och kammarkollegium styrkt till att uppdraga desamma till innehafvaren, Adlerbeth, under årligt arrende,

ty hade ock RSt. velat därtill gifva sitt samtycke, så att han borde för den i Ånhammar varande kronoandelen af 7/8 ifrån 1720, då landshöfding Gyllenstierna underställde detta ärende till kammarkollegii afgörande, njuta ständigt arrende så, som nåd. brefvet af den 4 april 1728 om kungsgårdarna förmådde, så att han för förvandlingen af den i länet fastställda grund- eller jordeboksräntan årliggen tillade och betalade 1/4 parts förhöjning och för säterifrihetens nyttjande likaledes 1/4 part af själfva grundräntan, som således blefve en ständig arrendesumma, som han årligen borde erlägga i kontante penningar för merbemälta 7/8 och därigenom undslippa alla andra extraordinarie onera, som vidhängde själfva gården. Det tillkom kammarkollegium att uträkna arrendesumman och för de förflutna åren sedan 1720 därför likvidera med Adlerbeth.

Emedan för de öfriga säterierna i besagda län ingen omständlig underrättelse influtit, ej heller, i brist af vederbörande sakegares angifvande, kunnat inhämtas,

ty hade RSt. ej kunnat sig däröfver särskildt utlåta, så framt deras villkor och omständigheter ej befunnos stämma öfverens med denna nu på föregående sätt deciderade kvestionen, i hvilken händelse de syntes böra ega lika rätt. KM. täcktes för den skull till vederbörande härom låta afgå dess nåd. order.

(Civilärenden.)

RSt. ang. befrielse från publika afgifter på tio års tid för främmande konstnärer eller sådana handtverkare och läromästarinnor, som kunde räknas bland manufakturister, äfvensom för vissa svenska, i anledning af Vedevågs manufaktoridirektions m. fl:s ansökningar. Den 5 november. 1239

»Ink. d. 14 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 25 novemb. 1734 och resol., at detta efterkommes.» (*Referat.*)

Hos RSt. hade Vedevågs manufaktoridirektion andragit, hurusom, sedan i manufakturverket nu — inberäknadt hvad intressenterna åtnjutit af landshjälpsmedlen — bestucke sig en summa af mer än 920,000 dlr kmt, Vedevåg och Kvarnbacka,[1] i förstone allenast två stångjärnshamrar, nu för tiden kunde tillverka nästan alla de arbeten af järn och stål, som för det allmänna behofvet voro nödiga. Utan att hafva till närvarande tid kunnat räkna sig en styfvers avance eller intresse för sina insatta kapital hade intressenterna af kärlek för det allmänna och att en gång få se verket florera till förädlande af vår egen rudimateria uthärdat med dess upprätthållande och utvidgande. Men den olägenheten bland annat mötte verket, att efter de dit införskrifne främmande handtverkarnas exempel de öfrige förbehållit sig frihet från kontributioner och alla utskylder, så att verket graverats med hela den årlige afgiften af handtverkarnas mantalspenningar. Därför förmodade direktionen, att RSt. skulle befria detta verks handtverkare, liksom Alingsås manufakturverk varit befriadt i tjugo års tid, från mantalspenningar, kontributioner och andra onera.

Detta hade likaledes begärts af Barnängs- samt linne- och kattunstryckerifabrikerna tillika med Norrköpings[2] klädesverk och Nyköpings mässings- och pappersbruks förläggare för alla deras främmande mästare och läromödrar samt alla de vid fabrikerna antagna barn, som undervisades af dem att med tiden kunna tjäna fabrikerna och entlediga dessa från tvånget af främmande. Ty det skulle falla fabrikerna alltför svårt att icke allenast underhålla med mat och kläder sådana små lärobarn, hvilka dock i förstone ej kunde göra någon mot underhållet svarande tjänst, utan ock, så snart de fyllt sina 15 år, erlägga kontribution för dem.

Alldenstund de inhemska manufakturerna på allt möjligt sätt borde upphjälpas till den fullkomlighet att icke allenast kunna förse landet med hvad som till inrikes behof erfordrades, utan ock på utrikes orter dela afsättningen med de främmande; det också vore nödigt, att utländska konstnärer, handtverkare och läromödrar, som eljest ej så lätteligen torde öfvergifva sina hemvister, genom några förmåner måtte uppmuntras att begifva sig hit — i anseende hvar-

[1] RSt:s und. skrifvelse har Qwarnbacka.
[2] » » » » Norkiöpings.

till Alingsåsverket genom privilegierna af den 22 juni 1724 erhållit nåd. befrielse från alla utskylder, hvarunder äfven mantalspenningarna inbegrepos —; och KM. jämväl medelst nåd. skrifvelsen till kammar- och kommersekollegierna af den 1 december 1731 gifvit anledning därtill, att Vedevågs manufaktori borde ställas på samma fot som Alingsåsverket;

»fördenskull hålla RSt. i und. före, at öfver hela riket främmande inkomne och inkommande konstnärer eller sådane handtverkare och läromästerinnor, som kunna räknas ibland manufacturister, jemväl och svenske, som utomlands förvärfvat sig någon besynnerlig erfarenhet uti dylika stycken, på 10 års tid för theras personer ifrån förb:te publique afgifter förskonas måge. Doch kunna RSt. ej styrka EKM. dertil, at de inhemske handtvärkare vid Wedewåg på 10 års tid ifrån mantalspenningar och alla andra onera och contributioner måge befrias.»

(Civilärenden.)

1240 RSt. ang. Ladugårdslands församlings i Stockholm ansökning om understöd till kyrkobyggnad. Den 5 november.

»Ink. d. 14 novemb. 1734. Upläsit i rådet den 5 decemb. 1734 och värkställes.» (*Referat.*)

Hos RSt. hade församlingens kyrkoföreståndare igenom memorial andragit, att den gamla brädkyrkan ej hade tillräckligt rum för halfva församlingen och var så bofällig, att församlingen måste sitta där, särdeles vid starkt väder och regn, med fruktan för någon olycka eller nederfall, och de hade anhållit om någon tillräcklig undsättning till förfärdigande af den nya stenkyrkan, som blifvit anlagd för 70 år sedan, men för meddellöshet ej kunnat fullbordas. Blefve kyrkan, liksom Tyska kyrkan i Norrköping[1] vid sista riksdagen,[2] med 1 öre smt:s sammanskott af hvarje matlag öfver hela riket i Sverige och Finland benådad, skulle understödet blifva tillräckligt att fullgöra den återstående byggnaden och innanredet.

Den gamla brädkyrkans oduglighet var allmänt bekant och stenkyrkan kunde ej utan tillräckligt understöd upprättas. Fördenskull hade RSt. beviljat ett sådant frivilligt sammanskott af 1 öre smt, som begärdes, och de förmodade att, som ingen af en så ringa utgift torde finna någon känsla, »så lärer härvid upväckas så mycket större frivillighet, hälst sådant länder till befordran af den högsta gudens lof och pris, hvilket jemväl torde desutan beveka en hvar christmild menniskia at utom de projecterade 1 öre smt visa effter råd och lägenhet något ymnigare understöd.

[1] RSt:s und. skrifvelse har Norköping.
[2] Se d. III, n:r 954.

RSt. begärde nåd. befallning till vederbörande, så att dessa medel efter gjorda föreställningar till församlingarna måtte samlas och komma Ladugårdslands kyrkoföreståndare till godo.

Anm. Till den und. skrifvelsen hafva lagts: 1. Und. ansökning af kyrkoföreståndarna, Joh. Herlin, C. Lindmark, O. Hökerstedt, Mic. Arwedson, Hind. Möller, Lars Sunström och Cornelius Anderson, 2 sid. fol., med påteckningen »Present d. 23 aprilis 1735», om k. befallning till amiralitetet samt garnisonsregementenas öfverstar om anordnande af sammanskott och med fråga, om undersåtarna i Pommern vore begripna under denna bevillning. 2. Afskrift af k. resolution af d. 17 juni 1735, ett kvartsblad, innehållande, att Pommern ej begrepes och att order skulle ställas till amiralitetet och cheferna för de värfvade regementena att låta veta, om båtsmän eller soldater, som hade matlag, gifvit något till Tyska kyrkan i Norrköping.

(Civilärenden.)

RSt. ang. riksrådet grefve Karl Gustaf Hårdhs ansökning om tjänstledighet. Den 5 november. 1241

»Ink. d. 14 novemb. 1734. Upläsit i rådet den 25 novemb. 1734 och beviljades det begärte tilståndet.»

(*Referat.*)

KM. hade den 7 sistlidne oktober kommunicerat med RSt. Hårdhs[1] und. ansökning om nåd. tillstånd att på ett år, under åtnjutande af lönen, hemma eller utomlands få uppehålla sig för att sköta sin genom blessyrer och krigsfatiger förlorade hälsa, till hvilken ansökning KM. funnit billigt att samtycka, såvida RSt. därvid intet hade att påminna.

RSt. hade därvid ej något att erinra, hvilket de KM. vid handen gifva bort.

(Civilärenden.)

RSt. ang. restitution af fatalier till löningslikvidationers erhållande. Den 5 november. 1242

»Ink. d. 14 nov:r 1734. Upläsit i rådet den 19 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade åtskilliga gjort ansökning om fataliernas restitution till deras löningslikvidationers utsökande. Alldenstund KM. redan den 28 augusti 1727[2] fastställt viss termin för löningslikvidationers anmälande och 1731[3] ytterligare prolongerat denna till samma års slut och således två ultimate terminer exspirerat, vore väl betänkligt

[1] RSt:s und. skrifvelse har Hård.
[2] Se d. II, n:r 171, sid. 332.
[3] Se d. III, n:r 847, sid. 57—58.

att styrka KM. till någon vidare prolongation härutinnan, särdeles som genom en sådan många utländska kreditorer åter kunde komma riket med sina fordringar till last. Men emedan en del af de sökande anbragt skäl, som billigt syntes förtjäna medlidande,

ty höllo RSt. före, att någon hjälp måtte dem vederfaras, och anhöllo, att efter de till KM. inkommande ansökningarnas »befindtelige medömkan förtienande och särdeles lindrande omständigheter» fordringarna måtte blifva likviderade, så vida de voro af sådan beskaffenhet, att likvidation borde meddelas. Dock borde sådant sträcka sig allenast till undersåtarna i riket och härom ej ske någon allmän publikation.

(Civilärenden.)

1243 **RSt. med uppgifvande af handelsordningen. Den 5 november.**

»Ink. d. 14 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 19 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

RSt. uppgifva den af dem vid riksdagen författade handelsordningen med anhållan, det KM. täcktes densamma till allmän efterlefnad med sin underskrift bekräfta samt anbefalla kanslikollegium att föranstalta om dess befordran till trycket.

(Civilärenden.)

1244 **RSt. ang. tvisten emellan kammarherren baron Erik Sparre å ena sidan och friherrinnan Jakobiana Lilliehööks stärbhusintressenter å den andra. Den 5 november.**

»Præsent. d. 14 novemb. 1734.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade Sparre anhängiggjort tvisten, som rörde ersättning för de 18,000 dlr kmt, som han varit nödsakad betala för sin framlidna moder friherrinnan Sigrid Sparres, född Horn, kaution för ett öfverstelöjtnanten Krister Horn den 5 oktober 1686 beviljadt bankolån mot pant af Ekebyholms sätesgård, som medkautionisterna friherrinnorna Lilliehööks[1] och Karin Bååts[2] arfvingar och stärbhusintressenter, fått till lånets afbetalning inlösa med likvide kronofordringar och sedermera försålt, ett mål, hvaröfver KM. låtit utfärda nåd. dom den 1 juni 1731.[3] Som åtskilliga tvister mellan parterna sedermera yppat sig beträffande den likvidation, som härutinnan

[1] RSt:s und. skrifvelse har Lilljehöks.
[2] » » » » Båth.
[3] Om detta mål se d. III, n:r 845.

skulle anställas m. m., hade samma mål remitterats till Svea hofrätts afgörande. Sparre förmenade sig vara berättigad till ofvannämnda fordran utan sådan föregången likvidation, hvilket motparten bestred.

Emedan RSt. ej funnit några sådana omständigheter vara af Sparre anförda, hvaraf RSt. föranlätos att styrka KM. till ändring i domen, hade de ej kunnat underlåta att i und. berätta sådant.

(Justitieärenden.)

RSt. ang. bärgnings- och dykeriväsendet. Den 5 november. 1245

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upläsit i rådet d. 18 novemb. 1734 och resol., at detta värkställes genom en förordning, som kommer at utfärdas.»

Hos RSt. har Borgst. uti 1 § af dess allmänna besvär vid denne riksdag andragit, det dykerieinrättningen skall gravera både den handlande och siöfarande, hvilka genom strandande förolyckas, och at så väl sielfva contoiret som deras commissionairer skola sig ej allenast antaga så sträng och fri disposition öfver det förolyckade, som de villia, utan ock dertil så stor andel och procent at, när alt går omkring, hafva de förolyckade litet eller intet öfrigit. Skolandes det beklageligaste vara, at mången förolyckad med långt större nytta och fördel samt skyndesammare skulle kunna conservera sit godz, om det tilläts honom nu, såsom tilförende, utan hinder betiena sig af hvem han ville och närmast vid handen vore, besynnerligen vid de orter och stränder, som så belägne äro, at inga dykerieinstrumenter af klockor och dylikt kan brukas, utan skepp och godz stå på låg grund, men sådant oachtat samt at dykarne sent nog skola framkomma skall likväl den förolyckade hindras och förmenas af förberörde beqvemligheter sig betiena, utan dykerieinteressenterne under hotande af straff påstå, at de endast och allenast böra lägga handen vid bergningen. Hvarefter de skola föra godset til den staden dem lyster eller lägligast finnes, hvarigenom det ock offtast skall skie, när det bärgade godset skall försälias, at den staden, under hvars tullcammares jurisdiction strandningen skedt, skall emot hvarje stadz rätt och privilegier gå qvitt sine enskilta rättigheter, såsom tolag, vägare- och auctionspenningar etc. Hvarföre städerne anhålla,

1:o) at alla de, som förolyckas, eller deras commissionairer på sådane kuster, hvarest dykareklocka med sine instrumenter intet böra eller kunna brukas, må hafva frihet at utan tvång besörja skieps och gods bärgande med hvilken hielp de hälst åstunda och närmast til hand äro samt sielfva utan någon föreskrefven taxa eller at vara skyldige dela sit gods, få förnöja dem, som hulpit til bergningen, och dykarne intet emot någons villia få intränga sig, utan de varda kallade;

2:do) at dykarne må exercera sin fria förrättning allenast vid de tilfällen, där klockan och instrumenterne skola nödvändigt brukas, när vederbörande ägare eller commissionairer icke eliest sielfva dem begiära och åstunda deras biträde;

3:o) at dykerieinteressenternes arfvode och belöning då må lämpas effter siölagen och billigheten och icke så grufveligen högt dem olyckadom påbördas;

4:o) at dykarnes privilegier, sedan de således äro jemkade och öfversedde, måtte til allas nödiga efterrättelse allmännel. kundgiorde varda;

5:o) at den staden, under hvars siötullcammares jurisdiction strandningen skier, när godset försälies och umgiälderne böra betalas, må obehindrat niuta sina deraf tillkommande rättigheter och inkomster, oansedt tullen och det mera uti annor stad beräknas; dock Bohuslähns städer derifrån, effter omständigheterne sådant medgifva, undantagne.

I anledning häraf så väl som hvad uti EKM:s och riksens commerciecollegii und. riksdagsrelation om dykeriet är anfördt hafva RSt. sig detta angelägna ärendet företagit och, sedan EKM:s och riksens commerciecollegii utlåtande blifvit inhämtat och vederbörande dykerie- och bergningsinteressenter hörde blifvit, funnit dykerie- och bergningsvärket af mycken angelägenhet, jemväl ganska nyttigt och nödigt så väl för KM. och publico i gemen som för hvar och en siönödlidande i synnerhet, icke allenast för den tull och afgifft, som af förolyckade och bärgade varor bör erläggas, utan ock til förekommande af den olägenhet, som under tiden förspordts, i det de förolyckade blifvit om lifvet brachte och ägendomen, som bärgas kunnat, vorden spolierad och fördelt emellan dem, som sig dermed befattat. Kunnandes äfven vid hemlige och private bärgningar, hvarvid behörige anteckningar och ordentelighet icke blifvit brukad, de bärgade varor förskingras och undandöljas, då äfven otrogne skieppare och skiepsfolk torde finna sin fördel til ägares, asseuradeurers eller ock publici skada så i anseende til tullen som vid tilfälle, at det bärgade godset icke blifvit innom natt och år enligit siölagen reclamerat, hvaremot desse interessenter med åtskillige attester intygat sig hafva til nöjes betient dem, som lidit siönöd, hvilket de anfördt sig så mycket bättre kunna giöra, som de i alla stapelorter och skiär hafva sina commissionairer, upsyningsmän och strandfogdar af de bästa och förnämsta magistratspersoner, borgerskap och tullbetiente i städerne samt ländzmän, strandridare och de af allmogen, som dertil mäst skickelige befinnas, uti skiärsgårdarne, hvilka senare de berättat sig så indelt, at de bo på 1/2, 1, à 1 1/4 mil ifrån hvarannan, som de ock uti deras kundgiörelse, til at så mycket skyndesammare kunna komma de nödlidande til hielp, utfäst särskilt discretion åt den, som första tidningen om någon strandning meddelar.

Och emedan EKM:s dykerieinteressenterne d. 19 mai 1729 i nåder gifne privilegier så väl som 12 § af KM:s nåd. resolution på städernes allmänna besvär vid 1719 års riksdag förklarar dykerieinteressenterne berättigade, så kallade som okallade, at komma de siönödlidande til hielp och undsättning och EKM:s nåd. protectorial af d. 1 october 1730 för desse interessenter och deras betiente förbiuder vid 1,000 dlr smt:s böter samt bärgarelönens förlust at söka någon annan utväg och hielp än hos dykeriebetienterne, som ock merbemälte interessenter icke skulle kunna underhålla deras kostsamma och vidlöfftiga värk och vara i stånd at vid existerande olyckor med KM:s och cronans egne fartyg kunna tiena det allmänna medelst updykande utan någon vidare betalnings derföre åtniutande än allenast en billig ersättning för de dervid giörande omkostningar, så framt de ej skulle få bärga så det ena som det andra;

altså hålla RSt. i und. före, det fördenskull ingen ändring kan i anledning af ofvanbemälte 1 och 2 §§ i denne besvärspunct med någon nytta för publico eller privatis giöras i högstbemälte k. förordningar, och finna derföre billigt, at dykerieinteressenterne böra framför andra hafva frihet at obehindrat få bärga och dyka alla förolyckade och strandade skiepp, fartyg och gods, som öfver vattn står och på vattn flyter eller til strand flutit är; dock at härunder ej begripas sådane fartyg, som allenast äro blefne läcke, hvilka til at hielpa sig sielfve inlöpa i hamnar at låssa, emedan reddare (!), skieppare och befrachtare hafva frihet med egit skiepsfolk utan någons intrång, enär det så sig giöra låter, straxt bärga skepp och gods. Och på det de förolyckade därigenom ej måge komma at lida, at de skola vara förbundne afbida dykarnes ankomst, innan de sit gods få söka at bärga, så tillåtes jemväl at af andras tilhielp, som kunna vara för handen, sig betiena; i hvilken händelse dem, som således vid bärgningen behielplige varit, ingen annan bärgarelön kommer at bestås, än en skiälig arbetslön, som sedan af dykerieinteressenterne sielfva kommer at betalas, emedan interessenterne effter den nu författade taxa deras arfvode för bärgningen åtniuta; börandes, enär dykerie- eller bärgningsinteressenternes commissionairer eller utskickade sig til det strandade och förolyckade skieppet eller fartyget med nödige machiner, instrumenter och behörig redskap effter omständigheterne infinna, dem då obehindrat tillåtas at bärga och dyka, hvad de åstadkomma kunna, utan at de förra, som dertil legde eller emot betalning antagne blifvit, sådant skola hindra. Dock hafva de förenämde för hvad de uträttat, innan dykeriebetienterne ankommit, i proportion af deras hafde möda och giorde arbete utaf dykerie- och bergningsinteressenterne at undfå deras skiäliga och richtiga betalning på sätt, som förbemält är.

Men hvad städerne i Helsingeland, Medelpad och Ångermanland samt Öster- och Wästerbottn beträffar, hvars invånare mästadels fara

med trävärke, bräder och dylika varor, så blifva de ifrån de dykerie- och bärgningsinteressenterne nåd. meddelte privilegier, äfvensom vid senaste riksdag med lotsväsendet skiedt, eximerade, så framt de icke sielfva begiära at derunder begrepne vara; dock utan at sådant må tiena til præjudicat för andra orter eller dem, som föra järnladdningar, hvilka utan instrumenter och tänger ej kunna bärgas, at påstå detsamma. Dock vid detta alt Ridd:s o. Ad:s privilegier i slika mål oförkränkte.

3:o) Angående dykerie- och bergningsinteressenternes arfvode och belöning så har EKM:s och riksens commerciecollegium til fölie af EKM:s nåd. bref och befallning af den 18 nästl. martii utaf interessenterne infordrat, hvad de kunde hafva at gifva vid handen til en taxas projecterande uppå bärgarelönen vid hvarjehanda tilfällen, på det alla disputer och oredor dykeriet och de siönödlidande emellan måtte kunna förekommas, hvarjemte collegium nu äfven häröfver dess yttrande lemnat. I anledning hvaraf, som ock när RSt. anse de stora kostnader, som interessenterne icke allenast på denne nyttige inrättningen användt, utan ock til dess underhållande med commissionairer och betientes i alla orter och skiärgårdar aflönande, deras myckna correspondence in- och utrikes, deras giörande förskotter, så at altid contante penningar hos commissionairerne må vara til arbetslönen och annat at tillgå, med derpå upgående vexel- och remisslager, contoirsexpenser och postpenningar med mera, samt at de sig förbundit at utan någon vedergiällning rädda och bärga cronones skiepp och fartyg, vid hvilka alla tillfällen de och deras betiente lif och välfärd våga och hazardera; så finna RSt., at interessenterne af det gods, som allenast råkar på grund eller stadnar uti isgång, utan at skeppet fådt någon skada, men likväl icke kan komma derifrån, med mindre det varder låssat eller inarbetat samt skepp och laddningen dymedelst conserverad, bör betalas i et för alt tio procent så af det lossade som det igenom lossningen conserverade skiepp och godz, då interessenterne sielfva bestå alla bergningsomkostnader, hälst som, när man jemnförer denne provisionen emot de vanlige, som för långt mindre kostnad, möda och besvär erläggas, den icke synes vara oskiälig eller at hvarken ägare eller hazardeurer hafva orsak at klaga, när skepp och laddning för en så liten afgifft blifvit conserverat.

Utaf alt godz, som utur vattnet af stötte och i marvattn flytande fartyg bärgas, tyckes dem likaledes kunna tilläggas en fierdedel, dock så, at ägarne äro ansvarige för $^3/_4$-delar och compagniet för $^1/_4$ af tullen, hvaremot compagniet blifver i ansvar för all den omkostnad, som på bergningen giöres, ehvad namn den hafva må, jemväl ock at noga tilse, det icke något godz effter bergningen må varda försnillat, utan, så framt det i landet förblifver, den tull deraf på förberörde sätt må erläggas, som vederbör.

Berörande bärgarelönen för det, som bärgas och är af ringa värde och dock förökar omkostningarne, såsom i synnerhet trälast, mur- och taksten, med sand och sten barlastade fartyg, item salt- och spanmålsfarkostar, hvars laddningar, så snart de blifvit våta, tillika äro förderfvade och af intet värde; så hålla RSt. i und. före, at interessenterne äfven i detta fall femton procent bör bestås af det bärgade skeppet och godset, sedan alla uppå bärgningen giorde bevisliga omkostningar förut af ägarne blifvit dem à parte godtgiorde och betalte. Och hvad angår det godz, som med klockor eller de kostbarare machiner utur bottnen måste upfiskas, så tyckes i anseende dertil, at tilförende practicabelt varit, det de vid sådane tilfällen hälften i bärgarelön åtniutit, såsom enligit med 15 och 26 cap. tiufm. b. stadz- och landzlagen angående bottnfynd, det interessenterne en tredjedel kan bevillias för sådant gods, som de effter ägarnes anvisning på förberörde sätt upfiska.

4:o) Beträffande bårgerskapets begiäran om dykerieprivilegiernes och taxans publicerande så finna RSt. sådant både billigt och nödigt, på det sedan hvarken af den ena eller andra okunnoghet i det målet må kunna förebäras, varandes RSt:s und. mening, at sådant til hvars och ens så mycket mera underrättelse kan skie på de 4, de siöfarande mäst bekanta språken, neml. svenska, engelska, holländska och tyska.

5:o) Hålla RSt. före, at så väl tolagen och andre städernes umgälder af det bärgade godset, som i riket qvarblifver och tull underkastat är, bör beräknas och erläggas allenast i den stapel- eller siöstad, under hvars tullcammares district strandningen skiedt, hvilken sina rättigheter igenom godsets afförande och försäliande på andra orter ej bör förlora. RSt. framhärda etc.

(Civilärenden.)

RSt. ang. åtgärder till öfversmidets hämmande och skogarnas konserverande genom hammarkommissionens påskyndade verksamhet, vissa hamrars indragning och hyttors sammanslagning m. m. Den 5 november. 1246

»Ink. d. 18 nov. 1734. Upläsit i rådet d. 25 novemb. 1734. Och värkställes detta genom bref til cammar- och bergscollegierne.»

I anseende till den oumgiängelige försorg, bergvärken och skogarne i riket nödvändigt vid desse granlaga tiders beskaffenhet erfordra till de förras nyttige drifft och de senares högst skattbare conservation i framtiden, hafva RSt. med all öm sorgfällighet sökt igenfinna de ordsaker, som hafva varit och ännu äro mäst värkande till skogarnas slätta tilstånd, deras aftagande och ändtelige under-

gång i bergslagerne, hvilka såsom den säkraste grundval till alla här befintelige metallers uparbetande, rikets derigenom ansenliga inkomsters bibehållande samt commerciens och siöfartens styrka och florerande lopp förtiena, at alla ersinnelige medel och utvägar måge tagas, värkställas och befordras, hvarigenom de icke allenast till deras rätta bruk måge blifva handhafde, utan och alt olofliget nyttjande så hämmat, at derutaf en värkelig fruckt och nytta må förväntas.

Största och förnämsta orsaken vid närmare efterseende och nogare beprövande till skogarnes i bergslagen nu för tiden varande släta tillstånd finnes förnämligast bestå deruti 1:o) at, då stångjernet för några år sedan försåldes till så ansenliget pris, hafva bruksägarne, som nogsamt kunnigt är, begynt drifva deras stångjernssmide långt öfver 1695 års hammarskatts taxering och dermed intill denna tid continuerat; 2:do) bidrager den vårdslösa handtering och otillräckelige upsickt mycket, at skogarne tid efter annan förfaras och utödas. Hvad nu det förra beträffar, neml:n öfversmidet, så hafva RSt. efftersedt, hvad steg och utvägar härvid äro tagne til det excessive öfversmidets hämmande, hvarigenom alla materialier stegras och skogarne utödas, och befunnit, hurusom EKM:s och riksens bergscollegium i betracktan af den farlige efterfölgd det med sig förde i längden, om i tid ej bot härå skaffas kunde, icke allenast d. 12 april 1717, utan och sedermera d. 24 febr. 1720 i und. hemstält EKM:s nåd. välbehag, om icke det vore nödigt, at på lika sätt, som år 1687 uti sielfva bergslagerne är skiedt, en commission förordnades at undersöka om de bruk och hammarvärk så innom som utom bergslagerne, hvilka icke hafva utväg till skog och kol och således icke kunna bestå, utan at skada grufvor, blåsningar eller andre bättre conditionerade hammarvärk och sielfva landet samt i det afseende kunna pröfvas böra antingen inskränkas eller aldeles utgå.

Detta collegii und. förslag har EKM. d. 8 derpå följande i nåder behagat gilla och bifalla samt sedermera uppå k. collegii und. skrifvelse af d. 13 martii 1721 låtit utfärda för bem:te commission dess nåd. instruction af d. 13 april samma år, hvilken commission äfven då började dess förrättning.

Sedermera har EKM. d. 16 novemb. 1730 i anledning af inkomne memorialer och k. bergscollegii und. remonstration i nåder förordnadt en commission till smidets inskränkning, på det skogarne till tackjärnsblåsningen måtte blifva använde, och at till en begynnelse undersöka om bergsmanshambrarne uti Philipstads och Wärmelands bergslag; hvilken undersökning icke ännu kommit at för sig gå.

Hvad nu ofvan omförmälte och år 1721 förordnade hammarcommission utom bergslagerne beträffar, så har man funnit den vara

värkställd på åtskillige orter, neml:n uti Nyeds sochen i Wärmeland, Fellingsbro sochen i Nerike samt vid värken omkring Örebro factorie, värken på Ramnäs och Hedeströmmen, värken omkring Fahlun och de sochnar, som äro det kopparvärket samt Afvesta bruk anslagne till kolning och vedkiörslor, tillika med Edske masugn uti Gestrikeland, hvarvid k. collegium berättar alla vederbörande blifvit af commissionen i orten hörde och hafft tillfälle sig at förklara. EKM:s och riksens bergscollegium har sedan tagit sig före hammarcommissionsförrättningen och deröfver för hvart och ett värk resolverat samt underställt det samma EKM:s nåd. ompröfvande, jemvel erhållit deröfver EKM:s nåd. approbation jemte den förordning af d. 17 juli 1726, at alla de, som ägde hammarvärk så på de orter, hvarest redan den anbefalte undersökningen för sig gådt, som och öfver alt annorstädes, hvarest järnvärk äro belägne, antingen när intill bergslagerne eller och der eljest trångt är om skog, skulle förbiudas at icke starkare smida än efter den då utsatte hammarskatten vid åtta daler silfver:mts plickt för hvart skieppund, som smides deröfver, sedan hammarskatten och byggningsjernet är först afdragit, doch at ej skulle begripas derunder Löfsta, Gimo och Österby bruk i Rosslagen. Men de hammarvärk, som då redan voro anlagde eller tädaneffter kunde komma at inrättas så långt ifrån andre äldre och angelägnare värk, at desse derigenom ej kunde lida något förfång, samt sielfve hade egit tillräckeligit tackjern, utan at med kiöpetackjern någon præjudicera, och ägde ymnoge skogar, skulle med sitt hammarsmide få gå så högt, som effter föregången behörig taxering deras skogar i längden pröfvades kunna tåla och det för landet funnes godt och nyttigt, doch i öfrigt äfven förbiudas vid ofvannämde vite at få smida öfver den hammarskatten, som då blefvo utsatt. Med en så nödvändig försorg har bergscollegium varit i begrep bergslagen ifrån ett skadeliget inritadt öfversmide at rädda så väl som och de hambrar, hvilka till deras tillvärkning icke äga någon skog, utan måste igenom kiöpekol bergslagen eller något annat värk præjudicera, at utdöma. Men som vid 1727 års riksdag af några bruksägare blef klagadt deröfver, at deras hammarvärk genom ofvannämde commission och deruppå följde EKM:s stadfästelse skola blifvit till mer eller mindre utdömde, utan at de fådt kundskap om commissionens slut eller hafft tillfälle at å högre ort föredraga de skiäl, som de förment kunna förorsaka någon ändring derutinnan, och EKM. då i nåder funnit för rättvist, det bergscollegium skulle höra vederbörande, i fall det tilförende icke skiedt, hvad de emot hammarcommissionens förrättning kunde hafva at andraga, samt sedan meddela hvar och en af dem dess resolution, jemvel och at i medlertid och der som någon klagar, borde alt förblifva in statu qvo, som det var för hammarcommissionens förrättning, intill dess saken blefvo behörigen afgiord, med det mera, som EKM:s bref till

ber:de collegium af d. 17 augusti 1727 innehåller och förmår. På det sättet kom det ej längre med denna nyttiga anstalt, utan det excessive smidet blef i medlertid uti sitt förra stånd.

År 1729 giorde generaltullarrendesocietetens fullmäcktige hos EKM. en und. ansökning, at för den mistning skull, som i tullintäckter dymedelst skulle förorsakas, at bruksägarne icke få smida öfver den utsatte hammarskatten, dem i förmågo af arrendecontractet måtte effterlåtas at uppå 1730 års arrendesumma få afskrifva tullen för så mycket järn, som 1729 kunde blifva mindre utskieppadt, än som under de förflutne arrendeåren utgådt, eller och om icke EKM. skulle i nåder för godt finna at låta förordningen om smidet effter hammarskatten af d. 27 juli 1726 anstå och icke värkställas, förrän arrendet uphörde.

Häröfver har EKM. såväl genom dess öpne resolution för generaltullarrendesocietetens fullmäcktige som igenom dess nåd. bref till cammar- och bergscollegierne samt statscontoiret af d. 30 juni 1729 sig i nåder utlåtit, at 1726 års förordning om smidet effter hammarskatten ej skulle taga sin begynnelse förrän vid 1729 års slut, doch så at de, som ville smida öfver hammarskatten, skulle innom den tiden vid de uti ofvannämde 1726 års förordning stadgade böter, neml:n 8 dlr smt för hvart skiepp:d, vara förplicktade at angifva det uti bergscollegio och betala derföre hammarskatt, och i fall någon effter den tiden skulle förmena sig hafva nödige reqvisiter till högre smide och det samma åstundade, borde han derom i ber:de collegio sig anmäla, som deröfver effter föregången ransakning kommo at meddela honom resolution, hvarom öfver alt i bergslagsorterne publicationer äro skiedde. År 1731 d. 11 maj hafver EKM. uppå en del bruksägares så ifrån Wärmeland som andre orter insinuerade und. ansökningar om tillökning på sin hammarskatt resolverat, at de hammarpatroner, som sökia för öfversmidet betala hammarskatt och contribution, skulle det effter tillvärkningen få giöra, till dess bergscollegium effter föregångne och inkomne ransakningar kunde för hvart och ett värk specielle resolutioner utfärda, hvaruppå merber:de collegium skrifvit till landshöfdingarne och samtel. bergmästarne, at bruksägarne igenom allmänne publicationer skulle antydas at angifva deras öfversmide både uti bergscollegio och hos bergsfogdarne.

At nu erhålla detta förenämde till rikets allmänna nytta och skogarnes conservation ländande ändamålet finna RSt. ingen bättre utväg än at, enligit EKM:s nåd. förordning af d. 27 juli 1726, öfver hvilken bergscollegium bör hålla hand, at den till alla delar effterlefves, öfver alt i bergslagerne blifver förbudet, det ingen till de ädlare värkens eller hyttors, grufvors och masugnars præjudice må fördrista sig till at högre drifva sitt stångjernssmide än 1695 års taxering tillåter och innehåller, och det vid 8 dlr smt:s plickt

för hvarje skiepp:d, som deröfver tillvärkas, utan at någon prætext deremot förebäras må.

När nu häröfver en alfvarsam och sträng upsickt hålles och bergsmännen blifva tillhåldne at endast och allenast använda deras skogar och kolningar till hyttors och grufvors förnödenheter, så at till stångjernshamrarne i bergslagen all kolförsälgning afstannar, så och der någon på ett eller annat sätt utom bergsmansståndet samt erhåldne privilegier kommit sig till andelar uti hyttor eller hambrar och ej besitter eller äger rätt bergsmanshemman, sådant då hädaneffter rättas och en slik handtering för honom, såsom præjudicerlig för de rätta bergsmännen, aldeles uphörer; så hålla RSt. före, at till detta hälsosamma ändemålets ernående utom den upsickt här är och tillförende varit, hvilken icke funnits tillräckelig at hämma kolförsälgningen, hvar och en af bergsmännen må vara tillåtit at sielf angifva och sakföra den till plickts erläggande, som understår sig från hyttor och grufvor till salu lemna kol och ved, och at hälfften af böterne måge tilfalla angifvaren, eho han är, samt värkställigheten häraf EKM:s och riksens bergscollegio anförtros.

Beträffande den commission, hvilken sig uppå EKM:s och riksens bergscollegii försorg och EKM:s derå utfärdade nåd. befallning grundar och så utom som i sielfva bergslagerne redan är påbegynt och merendels till ända brackt, så anse RSt. den samma för så högstnödig, at den ju förr ju häldre måtte blifva sluten och alt, hvad deraf dependerar, aldrasist till nästa riksdag värkstält.

Hvad bergsmanshamrarne anbelangar, så emedan uti de senare tider åtskillige jerngrufvor uti bergslagerne äro påfundne och i gång brackte, hvarigenom malmbrytningen tilltagit; alltså böra till skogarnes högstnödige besparande i bergslagerne de för nära intill grufvorne belägne bergsmanshamrar, som med egen skog ej kunna försörjas utan afsaknad för blåsningarne, i möjeligaste måtto inskränkas och effter hand utur vägen rödjas, och i fall dem skulle tillåtas afföra något stångjern utom bergslagen, hvilket doch förmodeligen med tiden lärer hindras, så at icke mera tillvärkning dem lemnas, än bergslagen till egit behof kan påhålla, så är äfvenväl nödigt, at det utaf en god materia och väl slagit blifver. RSt. hafva och inhämtadt, hurusom hyttorne på åtskillige ställen i bergslagen torde icke allenast var för månge, utan och altför nära intill hvarandra belägne, så at vid desse hyttor hvart annat och tredje år för skogens ringhet skull blåses, och det allenast till några få veckor, samt at innebrukarne lika fullt äro förbundne med stor kostnad hålla hyttorne vid mackt, och i anledning deraf fallit på de tankar, at de så tätt inpå hvarandra liggande hyttors ägare böra för deras egen nytta skull igenom tienlige föreställningar derhän bringas, till besparing uti värmnings-, ställnings- och byggningsomkostnaden med mera, dem at sammanflytta på de beqvämligaste stellen, hvarigenom, om

vattudrägten är god, äfven så stor tackjernstillvärkning och förmodeligen större om året kan till väga bringas vid en, än som tilförende vid flere hyttor skiedt.

Beträffande alla de bruksägare, hvilkas värk antingen äro utom bergslagerne belägne och med nödige reqvisiter försedde eller och icke draga några kol ifrån sielfva bergslagen till deras blåsningar och grufvor, så böra de tillåtas at med deras hammarsmide och tillvärkningar få gå så högt, som effter föregången behörig taxering deras hit intil nyttjade skogar i längden pröfvas kunna tåla, och det enliget EKM:s nåd. bref och förordnande under d. 27 juli 1726, d. 30 juni 1729 och d. 11 maj 1731, hvarvid det i ackt tages, at de hammarvärk, hvilka uti EM:s bergscollegio till öfversmide sig angifvit och redan undergådt behörig undersökning, men icke erhållit collegii resolution, måge ej tvingas till vidare besvär, utan niuta det till godo, så väl som de bruksägare, hvilka ännu icke sökt och erhållit undersökning och bevillning till öfversmide, som doch med första skie bör, måge äga samma förmon, som uti EKM:s bref af år 1731 d. 11 maj om öfversmidningen förordnat är, till dess undersökning på deras värk för sig gådt och resolution deröfver utfallit. Och på det vederbörande måge kunna hafva inseende deröfver, at hammarskattsafgifften för öfversmidet icke försnillas, så bör hvar och en brukspatron vid detta årets slut uti bergscollegio upgifva ett ricktigt och påliteligit inventarium på sitt i behåld hafvande järn, som sedan vid utskieppningen året effter bör uti vågböckerne ifrån 1735 års stångjärnstillvärkning separeras.

När nu detta under EKM:s och riksens bergscollegii vård, befrämjande och värkställighet kommer at befordras, så förmoda RSt., at en nyttig och för hela riket gagnelig påfölgd ofelbart lärer sig visa, bergslagerne till deras beständige bibehållande krafftigt styrkas och skogarnes tilltagande och conservation befrämjas, hvilka till bergvärkens nödvändige drifft under merber:de bergscollegii upseende böra framgent bibehållas och förnämligast till grufvors, hyttors och hammarvärkens oumgiängelige förnödenheter användas och icke under annat skien derifrån dragas. RSt. förblifva etc.

(Civilärenden.)

SU. ang. en öfverstes uppförande på fortifikationsstaten i Pommern. Den 7 november. 1247

»P[ræ]s[ent.] d. 11 nov. 1734. Värkställes, och får öfverste-l[ieutenant] Loos öfverste fulmakt. Stockholm i rådk. d. 12 nov. 1734. Exped.»

(*Referat.*)

SU. hade blifvit föredraget,[1] af hvad besynnerlig angelägenhet Stralsunds fästning var och att höga nödvändigheten således skulle fordra, att befälet sattes i sådant anseende och myndighet, hvarigenom det kunde fullgöra sitt åliggande med så mycket större eftertryck, och att i synnerhet befälet af fortifikationen, som var till chargen något för ringa, måtte utan publici gravation förbättras i så måtto, att, som öfverstelöjtnantens lön i Stralsund och en fortifikationsöfverstes lön här i Sverige voro i proportion af valvationen uti myntet enahanda, öfverstelöjtnantschargen i Stralsund kunde förmeras till öfverstecharge, utan att staten dymedelst ökades eller minskades.

Emedan SU. intet fann därvid något att påminna, allenast att KM:s stat därigenom ej måtte graveras, hade SU. ej kunnat undgå KM. sådant att tillkännagifva.

(Krigsärenden.)

SU. ang. preussiske löjtnanten grefve Sparrs begäran att för preussisk tjänst få värfva två långa karlar. Den 7 november. 1248

»Upl. i rådet d. 8 novemb. 1734 och värkstält igenom extractum protocolli.»

(*Referat.*)

Enligt extrakt af rådsprotokollet den 19 sistlidne oktober vore KM. sinnad att till slut af främmande värfningar villfara Sparrs[2] begäran, hvilket skulle anmälas i SU.

SU. hade mot KM:s förklarade vilja ej något att påminna, allenast att med karlarnas antagande förhölles på sätt och vis, som till KM. genom landtmarskalken grefve Lewenhaupt i und. var anmäldt[3] ang. de karlar, som löjtnant Finck fått tillstånd i riket att antaga.

(Krigsärenden.)

---

[1] I ett till SU. ingifvet memorial af dess ledamot generalmajoren direktören af ortifikationen Axel Löwen. Se SU:s prot., tom II, sid. 1927 ff.

[2] Såväl i SU:s und. skrifvelse som i rådsprotokollet kallas han oriktigt Sparre. Han var son till preussiske generalen grefve Friedrich Wilhelm Sparr i dennes gifte (1707) med Ulrika Ebba Bielke, dotter till kungl. rådet och generalguvernören grefve Nils Bielke.

[3] Se n:r 1138 och bilagan å sid. 730.

Bilaga. SU:s »Pro memoria», huru landtmarskalken, såsom i SU:s und. skrifvelse antydes, skulle svara på Fincks honom kommunicerade und. supplik rörande värfning. Kanslipåskrift: »Present. d. 8 nov. 1734. I anledning häraf är extractum protocolli d. 8 och 12 nov. 1734 utfärdat för preussiske lieutenanterne grefve Sparre och Asseburg.» P. M., ej underskrifven eller daterad (2 sidor fol.), är af följande hufvudsakliga innehåll:

SU. fann betänkligt att styrka till någon den ringaste ändring i sitt så nyligen till KM. uppgångna und. memorial ang. främmande värfningar. Dock för att denna gången för preussiske kronprinsen facilitera anskaffandet af de 4 karlarna kunde order afgå från HM. till vederbörande landshöfdingar och regementschefer att, så snart Finck uppgifvit karlarnas längd, värfningspenningarnas storlek och kapitulationsvillkoren, då antaga sådana, som frivilligt ville begifva sig i preussisk tjänst, samt låta dem visitera, approbera och på hans bekostnad hitsända att presenteras i krigskollegium, hvarest Finck dem, behörigen förpassade, skulle mottaga och härifrån sjöledes afsända.

När SU:s und. skrifvelse af den 7 november i anledning af grefve Sparrs und. supplik den 8 november föredrogs i rådet, resolverades, »at sådant genom extractum protocolli värkställes, doch at landtmarschalken först frågas, hvad uti samma ärende hos HM. blifvit anmält, efter deras excellencier ej hade någon kundskap derom. Vid jousteringen præsenterades landtmarschalkens skriftel. utlåtande häröfver och befaltes i anledning deraf extractum protocolli utfärdas.» (»Rådsprotocoller för åhr 1734 i krigssaker 2:dra del», sid. 879.) I detta extractum protocolli infördes de i P. M. gjorda bestämmelserna rörande tillvägagåendet vid Fincks värfning.

1249 **SU. ang. preussiske löjtnanten Johann Friedrich von der Asseburgs begäran att för rekrytering af markgrefve Henriks regemente få värfva två stora karlar. Den 7 november.**

»P[ræ]s[ent.] d. 11 nov. 1734. Värkstält genom extr[act] ur rådsprotocollet af d. 12 nov. 1734.»

(*Referat.*)

Utur ett extrakt af rådsprotokollet den 25 sistlidne oktober hade SU. inhämtat, att KM., ehuru han icke gärna såg, det någon främmande värfning här i riket vidare måtte tillstädjas, likväl ville bifalla von der Asseburgs begäran, dock att därmed all främmande värfning upphörde.

Som SU. härvid ej hade något att påminna, allenast att med dessa tvenne karlars antagande förfores på sätt och vis, som SU. i und. yttrat ang. de karlar, som löjtnanterna Finck och Sparr[1] fått tillstånd att antaga,

[1] Se n:r 1138 och 1248.

fördenskull hade SU. KM. sådant bort tillkännagifva, med und. förbehåll, att sådant nu för sista gången ske måtte.

(Krigsärenden.)

SU. ang. nådårets eller begrafningshjälpens beräkning för amiralitetsunderofficerares änkor och omyndiga barn. Den 7 november. 1250

»P[ræ]s[ent.] d. 11 nov. 1734. Värkställes. Stockholm i rådcammaren d. 13 nov. 1734. Expedt.»

(*Referat.*)

Igenom amiralitetets riksdagsfullmäktige schoutbynachten von Gertten[1] och amiralitetskaptenen Falckengreen[2] hade hela amiralitetets underofficersstat anhållit, att änka och omyndiga barn efter underofficer måtte njuta ett halft års lön i nådår i stället för att de nu njöto en nådemånad.

4:e § i nåd. förklaringen af 1724 öfver nådårsförordningen förmådde, att underofficerares och gemenes änkor och barn så vid amiralitetet som artilleriet och de värfvade regementena ej borde njuta mer än en nådemånad till begrafningshjälp, så att, efter samma §, när dödsfallet skedde, tjänsten alltid lämnades en månad obesatt till begrafningshjälp och således den månaden, uti hvilken mannen dog, räknades för tjänstemånad och den följande för nådemånad.

Fördenskull höll SU. i und. före, att med nådåret eller begrafningshjälpen för ofvanbemälta änkor och omyndiga barn måste förblifva efter den nåd. förordningen.

(Krigsärenden.)

SU. ang. reservmagasinets i Karlskrona förökande till alla proviantpersedlar; ang. höjning af varfsarbetsmanskapets kostpenningar och ang. uppköp af 10,000 tunnor ritorr råg. Den 7 november. 1251

»P[ræ]sent. d. 8 februarii 1735. Res. i rådet d. 11 febr. 1735. Ställes i värket genom ordres til am[iralite]tscollegium at taga alt sådant i akt vid dess requisitioner. — Och beträffande tilökningen för manskapet på dess penningar så afgå derom ordres til statscommission. Exped.»

(*Referat.*)

KM. hade uti 22:a § af sin nåd. sekreta proposition ang. försvarsverket[3] gifvit RSt. anledning att vara omtänkta om spannmålsmagasinets förökande i Karlskrona.[4]

[1] SU:s und. skrifvelse har Gerten.
[2] » » » » Falckengren.
[3] Se sid. 547, not 2.
[4] SU:s und. skrifvelse har Carlscrona.

Man hade funnit högst angeläget vara att sätta örlogsflottan i det stånd, att åtminstone 12 à 14 skepp, i fall så skulle behöfvas, inom kort tid kunde utlöpa. Detta kunde snart nog låta sig göra i anseende till själfva skeppen samt deras upptackling, bestyckning, utredning och besättning. Men som Karlskrona reservmagasin till större delen bestod af råg, korn och malt, i värde bestigande sig till allenast 56,267 dlr smt, så kunde provianteringen intet i den hast verkställas, som nödvändigheten torde fordra, helst hvarken Karlskronas eller de närmast där intill belägna städernas borgerskap kunde till den kvantitet vara försedda, att amiralitetet kunde på en hast få af dem upphandla så mycket, som erfordrades till en sjöexpedition, med mindre dem lämnades tid för varornas anskaffande, då emellertid tillfället att med flottan uträtta något godt kunde förloras. Alltså tycktes högsta nöden fordra, att reservmagasinet blef till alla proviantpersedlar, som amiralitetets spisordning innehöll, så förökt, att det åtminstone förslog till tre månaders utproviantering för 5,000 man båtsmän, som af Södermöre- och blekingska indelningen, Ölands- och Gottlandskompanierna jämte det i Karlskrona på värfvad fot stående manskapet inom 14 dagar eller något mera kunde sammandragas. Ett till den ändan uppsatt närgående förslag n:r 1 visade, att de bristande proviantpersedlarna bestego sig efter det i Karlskrona för tiden varande priset till 38,937 dlr 23 öre 17 penningar smt, som komme att anslås på extraordinarie staten.

Det till varfsarbetet i Karlskrona uppfordrade manskapet af kofferdifolk och båtsmän hade alltsedan 1723 års riksdag ej njutit mera än 4 öre smt till mans om dagen i underhåll, hvarmed en karl, som gick i starkt arbete, ogörligen kunde hafva sin utkomst, hvarför SU. pröfvat så mycket mera billigt, att 6 öre smt hädanefter måtte uppföras i staten, som 1:o) detta manskap intill 1723 års riksdag njutit, äfvensom alla på fästnings- och annat arbete kommenderade soldater än i dag undfingo, 6 öre smt om dagen, till förtigande, att fångar och arrestanter njöto äfven så mycket, när de arbetade. 2:o) När manskapet fick ringa underhåll, förlorade kronan fast mera därigenom i gagnet och realiteten än differensen sig kunde bestiga. Förfarenheten under de nästförflutna 10—11 åren hade visat, att förenämnde arbetare, när de någon tid varit i Karlskrona, af hunger antingen blifvit så maktlösa, att de föga arbete förmått göra, eller sjuknat och på kronans bekostnad hela månader i barackerna måst skötas och underhållas. Volontärerna kunde hädanefter som härtills benöja sig med 4 öre smt om dagen, brödet inberäknadt, eftersom de torde hafva tillfällen, då de voro fria från vakten, att på annat sätt förtjäna sig något, och alltså skulle de komma att då allenast njuta lika underhåll med det öfriga arbetsmanskapet, när de på flera dagars eller veckors ständiga artilleri- eller annat arbete blefvo kommenderade.

Härvid mötte förnämligast två svårigheter: proviantpersedlarna, hvarmed reservmagasinet borde förökas, tålde ej vid långt liggande och staten syntes känna en märkelig gravation af en tredjedels tillökning i den hittills bestådda summan för arbetsmanskapets underhåll.

Proviantpersedlarna kunde ingen skada taga, när, jämte proviantmästarens och andra vederbörandes tillsyn, 1) arbetsmanskapet njöte i stället för kontant sitt underhåll i persedlar in natura (dricka undantagande) efter spisordningen och kronovärdi, när 2) lastdragarnas utproviantering toges af samma magasin och när 3) öfver- och underofficerarna finge tillstånd att på sina tre första kvartal, samt timmermans- och handtverksstaten hade frihet att på sina månadslöner och dagspenningar ur magasinet undfå, hvad proviantpersedlar de åstundade, mot ett så efter inköpet modereradt pris, att hvarken kronan eller de komme att lida, hvaremot för de medel, som bestodos dem i staten, magasinet om hösten kunde ersättas och hvad som uttagits i stället upphandlas. På detta sättet kunde reservmagasinet mot första vårdag vara i fullkomligt stånd igen. Men på det Karlskronas borgerskap ej måtte få orsak att klaga, det inrättningen af reservmagasinet och författningen till persedlarnas bevarande lände dem till förfång i dess från stadens första anläggning förunta privilegier att göra leveranser till örlogsflottan, vore SU:s begäran, att KM. täcktes anbefalla amiralitetskollegium att vid upphandlingar så af proviantspersedlar som af hampa och utrikesmaster samt segelduk för örlogsflottan uppkalla och höra de handlande, till hvad pris de alla sådana varor kunde och ville fritt där i orten leverera, och i nåder förordna, att de till sådana leveransers presterande alltid borde vara närmast, när de dem för så godt pris som någon annan ville leverera eller kronan eljest kunde erhålla; kollegiet och dess ledamöter tycktes böra vara obetaget att om det pris, som andra kunde lämna, korrespondera på in- och utrikesorter. På detta sättet kunde förmodligen förekommas oskälig prisstegring och de handlande i Karlskrona i stånd sättas att »på samma sätt, som de i förflutne krig berömligen giordt», gå KM. och amiralitetet med sin kredit till handa, när nöden sådant kunde fordra, äfvensom de härigenom ock blifva uppmuntrade att hafva något ansenligt förråd i sina egna packhus vid infallande krig mot betalning att tillgå.

När manskapet njöte proviant in natura i stället för 6 öre smt om dagen, blefve, som närlagda kalkulation n:r 2 utvisade, hela skillnaden mellan 4 öre smt kontant och proviant in natura för 6 öre smt allenast 4,038 dlr 9 öre och 4 ½ penningar smt, men kronan skulle säkerligen för denna summa njuta full ersättning, när arbetsmanskapet, genom proviantens undfående in natura, kunde uthärda med det svåra dagliga arbetet och ej mer behöfde kronan till last fylla barackerna eller roten till skada, som ofta skett, alldeles krevera, att förtiga förmånen af, att ett reservmagasin på detta sätt

utan äfventyr stadigt kunde hafvas och fientliga syrpriser möjligast förekommas, förutom det att billigheten fordrade, det kronans sjöfolk vid dagligt publikt arbete njöte samma rättigheter som soldater.

Utom berörda reservmagasin hade SU. funnit högst angeläget, att vid amiralitetet i Karlskrona samlades ett tillräckligt förråd af ritorr råg, på det man under krig måtte hafva tillgång på bröd såväl till flottan, då den hel och hållen kunde komma att gå ut, som till att understödja armén i Skåne. SU. hade därför pröfvat nödigt, att magasinet förökades med 10,000 tunnor ritorr råg à 5 1/3 dlr smt till 53,333 dlr 21 öre 8 penningar smt, om hvilkas uppförande i staten KM., så snart det sig göra läte och priset drägligt vore, täcktes föranstalta.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1116.

Bilagor: De i texten omnämnda förslag n:r 1 (1 sid. fol.) och kalkulation n:r 2 (2 sid. fol.), bägge odaterade, uppsatta på SU:s defensionsdeputations befallning och underskrifna af Christopher Perment.

(Krigsärenden.)

1252 **SU. ang. anskaffning af hampa och master från Ryssland för reservförrådet i Karlskrona; ang. höjning af anslaget för transport af trävirke; ang. anslag för tillverkning af dricksfat för örlogsflottan. Den 7 november.**

»P[ræ]sent. d. 8 febr. 1735. Res. i rådet d. 11 febr. 1735. Expedt.»

(*Referat.*)

KM. hade i sin sekreta propositions 22:a §[1] föreställt angelägenheten af det efter RSt:s förordnande vid 1723 års riksdag inrättade reservförrådet i Karlskrona[2] af byggningspersedlar, såsom järn, hampa, master, spiror m. m.

Som SU. funnit för riket ganska nödigt, att ett sådant förråd vid örlogsflottan funnes att tillgå vid påkommande rörelser af krig, så höll det före, att det ej blott borde bibehållas med de persedlar, hvaraf det nu bestode, utan ock förökas med hampa och master, af hvilka persedlar nu i tid, medan fred var med ryssen och tullfriheten i Riga kunde nyttjas, måste anskaffas det förråd, att reserven måtte bestå af åtminstone 1,500 skeppund hampa och 100 stycken svåra master, att användas, blott då krig infölle och berörda persedlar ej kunde fås från Riga. För upphandlingen hade SU. anslagit på extra stat 35,984 dlr smt, hvaraf 27,984 dlr à 44 dlr skₒ till 636 skₒ hampa och 8,000 dlr à 200 dlr stycket till 40 svåra master, varandes dess begäran, att KM. täcktes anbefalla amiralitetskollegium om verkställighet af upphandlingen.

Till befraktande af fartyg och utprovianterande af lastdragare för transport af ekvirke m. m. från Tyskland och andra orter borde,

[1] Se sid. 547, not. 2.

[2] SU:s und. skrifvelse har Carlscrona.

ansåg SU., på extraordinarie staten årligen bestås åtminstone 15,000 dlr smt, emedan hvad som beståtts från och med 1732 ej varit tillräckligt och hädanefter större transporter af ekvirke komme att ske till örlogsbyggnaders anläggande på kronovarfvet i Karlskrona.

Emedan de 3,688 dricksfat, som nu för tiden funnos i Karlskrona, på långt när ej till hälften försloge allenast till tre månaders dricksprovision för 9,000 man, hvartill fordrades 9,000 fat, borde i staten till dricksfat årligen anslås 8,000 dlr smt, intill dess amiralitetet fått så stort förråd, som behöfdes, i fall hela örlogsflottan komme att gå ut, då 13,600 stycken fat ej voro tillräckliga.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1116.

(Krigsärenden.)

SU. ang. Karlskrona stads och hamns defensionsverk. Den 7 november. 1253

»P[ræ]sent. d. 8 febr. 1735. Upl. i r[åds]c[ammaren] d. 10 febr. Res. i rådet d. 10 febr. 1735. Går bref til krigscolleg. at detta observera i dess statsrequisitioner. Expedt.»

(*Referat.*)

Af såväl amiralitets- som krigskollegii und. bet. hade SU. fått anledning att vidare vara betänkt om Karlskrona[1] stads och hamns försvar mot fientliga syrpriser.

Med krigskollegium var SU. af den und. mening, att den mellan staden och varfvet anlagda muren, sedan brädtäckningen till följe af KM:s på befästningskommissionens und. bet. gifna befallning till amiralitetskollegium af den 8 sistlidne mars blifvit vidtagen, lämnades obetäckt, tills man fick se, huru snart slutningsverket efter den af KM. fastställda planen kunde till byggnaden komma att företagas och iståndsättas, emedan på annor händelse och där muren skulle beläggas med ny brädtäckning, denna vore slik fara underkastad af eldsvåda som den förra.

I anledning af 1724 års k. fästningskommissions approberade bet. skulle vissa ställen omkring hamnen och staden sättas i stånd med batterier, och amiralitetskollegium hade öfver dem, efter den i orten varande fortifikationskaptenens uträkning, formerat ett omkostningsförslag i två klasser. Till första klassen hörde batterier på åtta ställen till stadens och »mouliens» betäckning på södra sidan, och till dem hade amiralitetet rekvirerat 17,863 dlr smt, i fall de skulle hvila på murade konterfort, men allenast 11,363, där de skulle blifva liggande på bockar af trä. SU. styrkte till att följa det förra förslaget, där konterfort voro af nöden, men att, där dessa kunde umbäras, batterierna utan vidare uppehåll kunde anläggas, och det höll före, att de rekvirerade 17,863 dlr smt borde i staten anslås. Den andra

[1] SU:s und. skrifvelse har Carlscrona.

klassen angick öppna batterier på fem holmar till att kunna bestryka passagen à fleur d'eau, emedan på de destinerade batterierna på kruttornen ej skulle kunna planteras mer än 2 st. 12℔-kanoner på hvar sida, med hvilka för höjdens skull föga tjänst kunde göras, när en fiende avancerat något nära in under dem. Däremot hade krigskollegium och generalmajor Löwen påmint, att af dessa fem holmar fästningskommissionen utnämnt fyra, därest kruttorn skulle anläggas — af dessa var ett, på Mjölnarholmen,[1] redan färdigt — samt att de enligt originaldesseinen skulle inneslutas med redutter och så adapteras, att horisontaldefension dymedelst skulle erhållas. Kollegiet förmenade för den skull vara bäst, att det förblefve därvid, utom hvad Kattholmen vidkom, hvarest ett öppet batteri syntes göra tillfyllest.

SU. var väl af samma mening, men då verken, ehuru små, likväl kräfde större kostnad än riket i dessa medellösa tider på någon tid kunde åstadkomma och ej heller kunde i stånd sättas med den skyndsamhet, som angelägenheten syntes fordra, så fann SU. säkrast vara, att de fem öppna batterierna nu emellertid anlades, till framdeles att riket mäktade därå göra större kostnad, då likafullt redutter däraf efter handen kunde adapteras. Till batteriernas inrättande torde nu i förstone behöfvas 6,121 dlr smt, hvilka med de rekvirerade 17,863 dlr för de åtta batterierna på södra sidan om staden gjorde i en summa 23,984 dlr smt. Därpå voro af KM. redan anordnade 9,000 dlr, så att nu på staten ej komme till en början att anslås mer än 14,984 dlr smt.

Det vore till önskandes att med så fullkomlig defension, som fästningskommissionens plan gick ut på, förse Karlskronaorten, »som är att anse för ett af de angelägnaste försvarsvärk, som med all macht borde i stånd sättias». Dock efter generalmajor Löwens rekvisition, som han författat till följe af de öfver 1724 års fästningskommissions plan inrättade förslag och som sekreta kommissionen bilagt sin riksdagsrelation, fordrades ännu öfver 14 tunnor guld till fullbordandet af planen, och det vore till befruktande, att riket i långliga tider ej förmådde till väga bringa en så stor summa. SU. kunde därför ingalunda styrka till vidlyftigare och kostsammare verk än höga nödvändigheten fordrade och man såg sig inom någorlunda kort tid kunna bringa i verkställighet. Bland andra verk till de små inloppens befästande på östra sidan om staden voro projekterade tre, som, sedan fortifikationsarbetet vore fullbordadt vid kastellen Kungsholmen[2] och Drottningskär,[3] först skulle komma att iståndsättas. De voro ej ärnade att blifva stora, dock likväl så, att de kunde defendera sig själfva, emedan de skulle komma att anläggas

[1] SU:s und. skrifvelse har Möllnarcholmen.
[2] » » » » Kongshollmen.
[3] » » » » Drottningskiär.

något långt ifrån staden, nämligen ett på Tjurkölandet och udden, det andra på lilla holmen, som låg midt i gapet mellan Västra Skällö[1] och Senoren, och det tredje på Högskär, och således syntes komma att fordra ansenliga summor. Därjämte förmenade SU. att, innan arbetet på verken begynte, några borde förordnas till orten att undersöka, om ej verken kunde flyttas närmare till staden, i hvilket fall de kunde göras mindre och ansenlig kostnad besparas. Därjämte kunde dessa taga i ögonsikte de tre verk, som enligt fästningskommissionens bet. voro destinerade till inloppens försvar på västra sidan om staden, efter utväg torde finnas att äfvenledes draga dem närmare staden och reducera dem till mindre verk. Sammaledes torde det ej aflöpa utan nytta, om nogare undersöktes, huruvida det vore riket gagneligt, om Vämmö[2] åt landsidan befästes eller ej, där man efter fästningskommissionens bet. ämnat anlägga ett slutet verk.

Eljest fanns på Pantarholmen innanför tullen ett jordverk, som var Karlskronas enda betäckning emot landsidan och högstnödigt att bibehållas, hvarför SU. fann det vara ganska oundgängligt, det utom föregående till batterierna något visst uppfördes i staten såväl till detta verks iståndsättande som hvad till Kungsholmens och Drottningskärs fullbordande än kunde återstå.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1116.

(Krigsärenden.)

SU. ang. Göteborgseskaderns iståndsättande. Den 7 november. 1254

»P[ræ]sent. d. 22 februarii 1735. Communiceras med am[irali]-tetscollegio att härom draga behörig försorg. Stockholm i rådcammaren d. 27 febr. 1735. Exped.»

(*Referat*)

Öfver några ärenden, andragna i amiralitetskommissariatets i Göteborg[3] und. riksdagsberättelse, omförmäld i § 26 af KM:s sekreta proposition ang. försvarsverket, hade SU. funnit nödigt att afgifva sitt und. utlåtande.

1:o) Hukaren »Måsen», byggd sedan 1732 i Göteborg efter en af amiralitetskollegium gillad ritning, berättades blifva en i fred bekväm lastdragare och i krig, upptacklad och med full bestyckning, kunna göra god tjänst vid eskadern. SU. hade i nästkommande års stat uppfört nödiga medel till upptacklingen, och ang. anskaffandet af bestyckningen, om den ej vore att tillgå i Göteborg, hänvisade det till, hvad här nedan gifves vid handen.

[1] SU:s und. skrifvelse har Schellö.
[2] SU:s und. skrifvelse har Wämmön.
[3] » » » » Giötheborg.

2:o) Till skeppet »Sparres», fregatten »Gröna jägarens» och galejan »Meijerfelts» reparationer voro 6,315 dlr smt besparda och i år anslagna. Erfordrades något mera till detta behof, måste det anordnas af nästkommande års statsmedel, så att fartygen ju förr dess hellre måtte blifva försatta i fullkomligt stånd.

3:o) Till förrådsgods och utredningspersedlar, hvarpå inga rekvisitionsförslag inkommit, för fregatten »Giötheborgs vapn» och »Gröna jägaren» hade man anslagit 8,000 dlr smt (bestyckningen undantagen); om dessa icke skulle förslå, kunde resten rekvireras i förslaget till 1736 års stat.

4:o) Eskadern kunde utan gravation för staten blifva försedd såväl med bestyckning till hukaren »Måsen» som med de öfriga felande sorterna kanoner genom de medel, som influtit och än vidare kunde inflyta till amiralitetet i Karlskrona[1] för bortsålda och än till försäljande gamla metallkanoner. Som därigenom Karlskrona amiralitetsverk åter komme att lida någon afsaknad, så vida artillerigården där ännu ej var färdig och där äfven ett stort parti grofva järnkanoner ännu brast, innan skeppen, sjökastellen och batterierna blefve behörigen försedda, kunde så många af de i Karlskrona befintliga brukbara metallkanonerna föryttras, som till alla dessa behofvens fyllnad kunde tarfvas, dock att de blefve, mot kontant betalning till amiralitetet, för kronans räkning inropade att omgjutas och användas till attack- och fältartilleriets kompletterande; hvad kronan ej behöfde, tilläts amiralitetskollegium att till högsta pris in- eller utrikes utbringa.

5:o) Skulle de till brokor, taljor och järnredskap vid 1731 och 1733 års stater bestådda 3,592 dlr 16 öre smt ej vara tillräckliga, kunde bristen rekvireras i 1736 års statsprojekt. Hvad som brast af handgevär kunde, förmenade man, fås genom amiralitetskollegii försorg antingen från Karlskrona eller utur tyghuset i Göteborg.

6:o) Till de i nya skeppshamnen nedsjunkna sänkverkens påbyggande och med sten befästande på östra sidan om det till hamnen lämnade inloppet hade sedan 1732 i staten beståtts endast 149 dlr smt 1733, hvarmed ingenting kunnat uträttas, hvarför ock till hamnens behöriga försäkrande komme att i staten anslås 1,000 dlr smt, om staten sådant kunde tåla. Men huruvida hela hamnen medelst nya sänkverk skulle fullkomligen inneslutas, täcktes KM. lämna till amiralitetskollegii godtfinnande efter brefväxling med kommenderande flaggmannen vid Göteborgseskadern, och om kollegiet pröfvade flera dricksfat och vattenliggare nödiga för eskadern än de nu där befintliga, kunde nödiga medel därtill framdeles rekvireras och uppföras i 1736 års stat.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1097.

(Krigsärenden.)

[1] SU:s und. skrifvelse har Carlscrona.

SU. ang. stadfästelse på Norrköpings mässingsbruks privilegier. Den 7 november. 1255

»Ink. d. 14 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 19 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

KM:s ömhet och ynnest för RSt:s bank jämväl därutinnan att hafva till kammar-, bergs- och kommersekollegierna remitterat de till bankoverket vid sista riksdag deputerades und. ansökning af den 13 april om stadfästelse på Norrköpings[1] mässingsbruks rättigheter och friheter vördade och erkände SU. med allerund. tacksägelse.

Men alldenstund banken sedermera intet haft att hugna sig af KM:s utslag härutinnan och nåd. villfarande i anseende till bankens viktiga därunder beroende angelägenhet, understodo RSt. sig än yttermera å bankens vägnar implorera, att KM. täcktes förunna stadfästelse uppå de detta mässingsbruk och dess tillhörigheter forna tillagda benådningar och förmåner.

(SU:s bref 1734. Civilärenden.)

SU. ang. uppläggande af kronospannmål i Västerbotten. Den 7 november. 1256

»Ink. d. 9 nov. 1734. Upläsit i rådet den 25 novemb. 1734 och värkställes genom ordres til cammarcollegium och statscontoiret.»

(*Referat.*)

Det vore nödigt, att behållningen af två års inflytande kronospannmål i Västerbotten blef liggande i kronobodarna därstädes för KM:s och kronans räkning att vid dyr tid och missväxt till allmogens understöd tjäna till utsäde därstädes, hvarigenom äfven transportomkostningarna på spannmåls öfverförsel från magasinet i Stockholm och andra orter kunde besparas.

SU. anhöll, att KM. täcktes draga försorg om ofvannämnda anstalts förfogande. Denna författning kunde dock ej komma i verkställighet förrän nästa år, emedan detta års afrad i Västerbotten var staten anslagen under ordinarie räntan. SU. hemställde äfvenväl, att KM., sedan landshöfdingen i orten och kammarkollegium blifvit hörda, ville förordna, under hvars förvaltning således den upplagda spannmålen skulle lämnas.

(SU:s bref 1734. Civilärenden.)

[1] SU:s und. skrifvelse har Norkiöpings.

1257 **SU. ang. anslag till hofstallsbyggnaden. Den 7 november.**

»Ink. d. 9 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 11 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

KM. hade den 9 sistlidne juli remitterat till statskontoret för att anmälas i SU. hofstallmästaren Wiebells[1] af öfverste marskalken riksrådet grefve De la Gardie föredragna und. begäran om tillräckligare stall- och vagnsrums inrättande i k. hofstallet.

Till den återstående stallbyggnaden fordrades, enligt underrättelse, inhämtad genom öfverintendenten grefve Tessin, 34,000 dlr smt. Byggnaden var oundgänglig, men statsmedlen ganska otillräckliga till att utbetala en så stor summa på en gång och för ett år. Allt därför kunde 6,000 dlr smt på extraordinarie staten årligen uppföras, tills den rekvirerade summan blefve till fullo betald, dock så, att desamma medlen till inga andra tarfvor användes, utan att årligen byggdes för 6,000 dlr, så långt de förslogo.

(SU:s bref 1734. Civilärenden.)

1258 **RSt. ang. hampplantering. Den 9 november.**

»Ink. d. 18 nov. 1734. Upläsit i rådet den 19 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Emedan RSt. nogsamt befunnit, hvad ansenliga penningsummor KM. och kronan nödgades aflåta till hampas upphandling från utrikes orter för örlogsflottans behof, hade de bort anhålla, till besparings erhållande härutinnan, att KM. täcktes genom en allmän publikation uppmuntra invånarna i städerna och i landsorterna att på någon del af sin åker, som därtill kunde blifva skicklig, bruka hampfrö till utsäde. För att göra hampplanteringen begärligare och säkrare hemställde RSt., att årligen för skäligt och visst pris till flottans förnödenhet upphandlades den hampa, som städerna ej på annat sätt kunde afsätta, och att KM. täcktes anbefalla amiralitetskollegium detsamma och låta en sådan försäkran inflyta i publikationen.

RSt. förmodade, att magistraten i Stockholm skulle åt handelsmannen Sjöberg, som redan visat prof om görligheten af hampplantering och var medintressent i buldansväfveriet vid barnhuset, uppdraga någon åker eller annan bekvämlig plats intill staden att till

[1] SU:s und. skrifvelse har Wiebels.

godt exempel beså allenast med hampfrö, i hvilken händelse han utlofvat införskrifva godt hampfrö från Litauen[1] till sitt eget och andras behof.

RSt. anhöllo för öfrigt, att KM. täcktes anbefalla kommersekollegium att draga försorg om detta ärende och befordra vederbörande till förromrörda afsättning och låta genom allmänna publikationer handleda dem till hampans fördelaktiga planterande och skötsel.

(Civilärenden.)

RSt. ang. cessions- och konkurssaker, härrörande af förlag till bruk och bergverk. Den 11 november. 1259

Saknas i serien af RSt:s und. skrifvelser i original. Tryckt efter RSt:s expeditionsdeputations registratur (riksdagsregistraturet), sid. 446—448. — Ärendet föredrogs i rådet den 21 november 1734. Deras excellenser yttrade sig diskussionsvis, »det lärer så mycket mindre behöfvas at häröfver utfärda någon förordning, som sådant kommer uti nya lagen at intagas». (»Justitiærevisions protocoller för åhr 1734. Tom. II», sid. 1758).

EKM. har igenom extractum protocolli under d. 14 sistl. aug. med RSt. i nåder behagat communicera dess och riksens bergscollegii derom giorde und. förfrågan, huruvida de cessions- och concurssaker, som härröra af förlager till bruk och bergvärk, skola under EKM:s d. 6 juli år 1730 utgångne stadga och förordning ang. huru med debitorer, som för giäld rymma ur riket, förhållas skall, samt det rättegångssätt, som vid cessions- och concurssaker i acht tagas bör, vara begripne eller ej. Öfver hvilket mål EKM:s och riksens Swea och Giöta hofrätter deras und. bet. afgifvit, som af EKM. befunnits vara väl grundade, och EKM. i anseende dertil i nåder behagat förklara, det alla mål, som kunna angå concurs- och cessionssaker, de måge härröra af förlager eller andre giorde försträckningar til debitorer, som äga bruk och bärgvärk, böra så mycket mera til deras uptagande och afdömande under bem:te stadga och förordning af d. 6 juli 1730 och dess 7 § rätteligen begripas, som tilförene och innan samma förordning utfärdades alla cessioner och concurssaker utan åtskildnad, under hvad jurisdiction debitoren eliest lyder, hördt til de ordinarie instantierne, med mera, som högstberörde extractum protocolli berörande detta ärende än vidare innehåller och omförmäler.

Men som RSt. gierna åstunda ett skyndesamt slut på innevarande riksdag och således ej kunna hinna med detta ärende, som vederbör, at öfverväga och utarbeta, så hafva fördenskuld RSt. detta

[1] RSt:s und. skrifvelse har Litthauen.

mål med dertil hörige documenter til EKM. i und. bordt upgifva, med lika und. anhållan, det täcktes EKM. med råds råde härom författa en förordning och af densamma sedan vid nästa riksdag i nåder RSt. del lämna. RSt. framhärda etc.

1260 **RSt. ang. priset på kommisskläde och boj. Den 11 november.**

»P[ræ]sent. d. 19 nov. 1734. I rådcam:n d. 26 nov. 1734. Värkställes.»

Hos RSt. hafva Barnängs, Giötheborgs, Malmö samt Norkiöpings klädesmanufactorieinteressenter igenom inlagt memorial andragit at, ehuruväl vid sidsta riksdag et vist prof och pris på commissgodz fastställt blef och EKM. genom nåd. bref af d. 19 juni 1731 sådant kundgiordt dess och rikets krigscollegio, neml. at de gemenas kläde skulle betalas lefveranten à 5 dlr kmt alnen, underofficerares à 7 dlr, de fina friserade boj 3 och de grofve 2 dlr 8 öre kmt alnen, så skall det likväl nu mera denne tiden intet falla dem drägeligit at utkomma därmed af orsak, at pohlske ullen, som til desse klädessorter måste brukas, har ifrån år 1730, då den galt 13 à 13 ½ gyllen hvarie sten, nu stigit up til 16 à 18 och således til mer än 25 procent, och det jemväl i anledning af deras correspondenters utlåtelser och andra underrättelser befruchtas, at den ännu mycket högre lärer stiga, dels i anseende til närvarande conjuncturer i Pohlen, dels ock förmedelst det, at emot förra tiden nu ovanligen stora partier ull drages der ur landet til Preussen, Dannemark, Holland och Frankrike, hvartil jemväl kommer, at tolagen vid ullens utförsel skall blifvit år 1733 uphögd ifrån 12 à 18 gl. til 50 procent och andre utskiepningskostnader drygare, jemte förlust på vexelcoursen i anledning af pohlske oroligheten til 6 à 8 procent, förutan det at nu fordras större provision och möda, innan varan vid så stark afsättning til alla orter kan få inkiöpas, som ock at, när den sökas och effterletas skall, då sällan eller intet fås så fin, god och ren i partier, som annars, då ymnigt förråd finnes, hvaraf fölier, at klädet ej utan största förlust skall kunna falla lika smidigt och lent med det fastställte profvet. Sammaledes skola färgvarorne upstigit, i synnerhet den til gulfärgning bruklige ängsskiären, som år 1730 galt 24 öre à 1 dlr kmt L℔:t, men nu kostar 3 à 4 dlr, och indigon, som genom siöskador och sidsta spanska skieppens förolyckande i West-Indien äfven skall blifvit dyrare, förutan det at 4 à 5 procent afgå för medlens incasserande ifrån de finska och vidt aflägsne andre orter och chartæ sigillatæafgifften samt andre vanlige omkostningar äro högre samt at ock förlusten ökes genom vidlöfftig correspondence med räntemästarne och väntande på medlen offta hela åren bortåt, innan de effter assignationerne värkeligen inflyta,

hvarigenom manufactorievärken til contracternes fullgiörande vid sluten tid nödgas låna penningar emot interesse, så at med alt detta, enär lefverantzerne äro præsterade, räkningen slutes med en ansenlig förlust, som hotar desse manufacturvärk med en ofelbar undergång och interessenternes egen ruin, som uti värkhus och redskap samt förskotter hos klädemakare och arbetsfolk sin egendomb och förmåga hafva utestående.

De föreställa vidare, att mitt under sidsta kriget, då 4 dlr alnen bestods för de gemenes kläde, 6 dlr för underofficerares, dito 3 dlr för fina boj och 1 ¾ dlr kmt alnen för de grofva, alt innan myntförhögningen skiedde, skall det ändå varit långt profitablare och skiäligare utkomst för manufactorierne än nu, när 5 dlr alnen skall bestås för de gemenas kläde och 7 för underofficerarekläde, 3 dlr för fina bojet och 2 ¼ dlr för det grofva, emedan godset effter den tidens prof och bruk var grofft i spinst och tilvärkning, men nu fintrådigt, hårdtslagit och väl arbetat, då liusblådt, men nu hel mörkt, som skillier 7 à 8 procent, men ullen galt den tiden 8 à 11 för steen, nu 16 à 18. En rdr i goda penningar galt då i växel til 24 mark, men nu 35 ½ à 36 mark. Så skall ock myntet sedan upstigit hos oss til 50 procent och alt annat dereffter. Utskiepningskostnaderne därute skola äfven gådt up til 100 procent. Arbetslönen för folk och handtvärkare skall nu äfven vara dubbelt mot den tiden samt sådane arbetare, särdeles spinnerskor, hvaruppå denne manufacturens drifft mäst beror, tilförende varit nog til fångs. Hafvandes de äfven bilagt til närmare uplysning en jemförelseräkning emellan denne och förre tiden, hvaraf skillnaden eller manufactorievärkens förlust nogsamt skall kunna skönjas, där icke dem en skälig förhögning bestås, på det de således måtte kunna hålla värken vid macht, sedan de en gång til publici nytta och ansenlige penningars behållande in uti landet samt många menniskiors näring och uppehälle blifvit med stor kostnad inrättade. Och som de i det nogaste calculerat öfver, til hvad pris som ofvanbem:te kläden och bojer kunna vid så fatte omständigheter lämnas, och funnit, at de icke kunna komma ut med mindre än 6 dlr alnen för gemenas kläde 9 dlr för underofficerare, 3 dlr för det grofva och 4 dlr för de fina friserade bojer, så anhålla de, at dem detta skiäligen och effter tidens beskaffenhet lämpade pris måtte bestås, och at detta må taga sin begynnelse vid de lefverantzcontracter, som för innevarande år komma at slutas, läggandes och slutel. det skiälet til, at det utrikes monderingsklädet och bojet skall i godheten vara långt sämre, men i priset långt högre än vårt svänska, hvaraf ock det skall vara lätt at sluta om våra klädefabriquers slätta tilstånd vid militiælefverantserne, om de intet nu vinna, hvad de begiärt.

Detta alt hafva RSt. i behörigt öfvervägande tagit. Och alldenstund RSt. finna, det ingen ändring uti det en gång utvalde och af

EKM. fastställte profklädet kan tillåtas och at manufactoristerne i anseende til ofvan anförde orsaker ej kunna utom deras alt för stora skada för det utsatte priset, neml:n de gemenas 5 dlr alnen, underofficerares à 7 dlr kmt, de finare friserade boj 3 och de grofva 2 dlr 8 öre kmt alnen, tilvärka så godt kläde och boj, som de fastställte profven, utan är det, som af dem nu tilvärkas, både til täthet, finhet och färgen långt sämre, så at riksens milice deraf ej skulle hafva behörig nytta;

fördenskull äro RSt. af den und. mening, at för de regementer, som för innevarande år komma at beklädas, och nu, så länge ullen är så dyr, kunde det bestås manufactoristerne på underofficerares och de gemenas kläde såväl som det finare friserade bojet 16 öre och på det grofva 12 öre kmts tillökning för hvarje aln, så at priset hädaneffter blifver för en aln commiss eller de gemenas kläde femb och en half dlr alnen, för underofficerares siu och 1/2 dlr, för det finare friserade bojet tre och 1/2 dlr och för det gemenare bojet två dlr 20 öre kmt alnen, hvarmed manufactoristerne äfven förklarat sig nögde, så framt de erhålla promte medel in loco, så at de må kunna undgå den ansenliga förlusten af remisslaget, om hvilken anstalts förfogande RSt. i und. anhålla EKM. täcktes draga nåd. försorg.

För öfrigit och som denne betalning är lämpad effter närvarande tid, så anhålla RSt. i lika und. at, när längre fram hos någondera manufactoristen beklädning för det ena eller andra regementet skall beställas, EKM. i nåder då ville anbefalla vederbörande collegier at hvarje gång med manufactoristerne om betalningen betinga, i fall priset på ullen då skulle hafva fallit, så at cronan dermedelst åter någon besparing i utgifften vinna kan, då vederbörande collegier vid det tilfället äfven kunna för sig taga den jemförelsecalculation, som af ofvannämde manufactorister öfver 1708, 1730 och innevarande års pris på ullen samt andre vanlige omkostningar upgifven är och här hos fölier, emedan deraf kan förmärkas, hvad manufacturisterne i anseende til nu utsatte priset böra vara nögde med. Och sedan vederbörande collegier deröfver inkommit med sin und. berättelse, så täcktes EKM. i nåder pröfva och fastställa, hvad lefveranten skiäligen kan bestås, då ock den manufacturist tyckes böra vara närmast, som kläde och boj effter det fastställte allmänna profvet för bästa priset lemna vill, och det i fölie af EKM:s nåd. resolutioner på krigsbefälets vid 1727 och 1731 års riksdagar andragne und. besvär 41 och 4 §§.

RSt. framhärda etc.

Bilaga: »Jemförelsecalculation öfver förra och närvarande tiders klädestillvärkning för KM:s och rikets milice» (1 blad dubbel folio).

(Krigsärenden.)

RSt. ang. tertialtiondeförseln i Finland. Den 11 november. 1261

»Ink. d. 16 novemb. 1734. Upl. i rådet den 18 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

I anledning af den på prästerskapets i Finland vägnar af biskoparna Jonas Fahlenius och Daniel Juslenius samt prostarna Nicolaus Idman och Johan Amnell till KM. ingifna och den 27 sistlidne september till RSt. remitterade ansökningen om ändring däruti, att tertialtiondeförseln i Åbo, Nylands och Tavastehus län nu i tre år till någon del varit dem förmenad,

hade RSt. funnit bäst vara, att med prästerskapets i Finland tertialtiondes förande blefve efter ingångna föreningar och förra vanligheten.

(Civilärenden.)

RSt. ang. kaptenen under KM:s lifgarde baron Gustaf von Köhlers jordabyte med kronan. Den 11 november. 1262

»Ink. d. 18 nov. 1734. Upl. i rådet d. 5 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade von Köhler gjort ansökning att mot vederlag få utbyta några kronohemman i Södermanland, Eskilstuna län,[1] Österrekarne[2] härad, Klosters och Fors socknar.

Alldenstund kammarkollegium genom extractum protocolli af den 7 sistlidne oktober förklarat sig hålla betänkligt att styrka RSt. till bytes samtyckande, hade von Köhler däremot å sin sida genom memorial andragit åtskilliga skäl, hvaraf han förmenade nogsamt böra finnas, det hemmanen kunde gå i byte.

RSt. hade infordrat och noga skärskådat bytesakterna samt de därutinnan befintliga dokumenten. Kammarkollegium hade väl angifvit, att hemmanen lågo så nära Eskilstuna kungsladugård, att emellan denna och Gredby[3] egor ingen rörlagd rågång fanns, att kungsgården hade ett torp på Grönsta egor och en äng på Gredby egor, att Röksta hemman hade en utjord inom Gredby rågång, att Balsta[4] by hade åker och åtskilliga ängstegar på Gredby egor och

[1] RSt:s und. skrifvelse har Eskillstuna.
[2] Såväl RSt:s und. skrifvelse i original som riksdagsregistraturet hafva Westerrekarne.
[3] RSt:s und. skrifvelse har Greby.
[4] » » » » Ballsta.

att Duftorps[1] hemman, som var afgärdadt på Gårdskäls[2] bolbys egor, innehade 4 lass hö af Grönsta egor. Däremot kom likväl hos RSt. i öfvervägande, att inga flera egor vid 1722 års skattläggning blifvit till hemmanet upptagna och taxerade än därtill verkligen lydt och ännu ostridigt lydde och med gärdsgårdar såsom bolstada skäl voro inhägnade. Ty kunde den omständigheten, att det låg när intill eller med råstenar oafskildt från Eskilstuna ladugård, intet hindra bytet, emedan efter lag både urminnes häfd och andra bolstada skäl i åker och äng räknades äfven så giltiga och ostridiga som rå och rör, och fastän kungsladugården berättades hafva en äng på Gredby egor, så hade denna i skattläggningen ej blifvit upptagen och till ränta beräknad, fast mindre kunde ombytet af hemmanets egare betaga kungsgården dess rättighet. Icke heller byarna Röksta och Balsta egor på Gredby egor hade blifvit upptagna i skattläggningen, utan tvärtom i de andra hemmanens skattläggningar, allt enligt landtmäterikontorets berättelse i akten. Vidare hade hemmanet ej blifvit anslaget till kungsgården med sina dagsverken, utan blef vid dagsverksregleringen 1729 på von Köhlers anmodan för detta bytes skull därifrån uteslutet samt alla jordbruks-, mantals- och hjälpedagsverken införda bland dem, som med penningar fingo klarera, så att kungsladugården ej kom att lida, när den dessutom var försedd med nödvändiga dagsverken.

Ej heller syntes bytet kunna hindras af det skäl, som kollegiet anfört, att landshöfdingen gjort påminnelser om Gredby hemmans nödvändighet som häradsfogdeboställe. Häradsfogden hade väl erhållit förmedling på sitt nu innehafvande boställe och därför begärt detta hemman som fyllnad för det, som brustit i boställsräntan. Men inga förmedlingar på boställen kunde tillåtas, fast mindre borde eller kunde några tillökningar på slika förmedlade boställen bestås, och kronofogdens(!) ansökning kunde för öfrigt ej för exemplets skull tillåtas, emedan hans antecessorer haft bostället utan förmedling.

Änkan Maria Simonsdotter hade gjort ansökning att i anseende till erhållen remiss till skattevärderingen på hemmanet vara såsom åbo närmare till skatteköpet deraf. Men hon hade låtit den den 11 september 1721 undfångna remissen hvila och, först sedan von Köhler den 14 maj 1726 sökt och erhållit KM:s tillstånd till bytet, den 4 juni samma år erhållit skattevärdering. Detta hade hon icke heller med köpeskillingens deponerande fullföljt, utan hade von Köhler däremot strax fullföljt sitt byte med vederlagshemmans uppgifvande. Alltså och i följe af k. brefvet den 16 oktober 1722 till kammarkollegium uti lika casu tycktes ej heller detta kunna anses för något hinder i det begärda bytet.

Af allt detta hade RSt. funnit inga omständigheter hindra bytets fullbordan. De hade på det nogaste genomsett de till utbyte begärda och de afstådda hemmanen samt i synnerhet af skattläggningarna inhämtat, icke allenast att de i åker, äng, skogbete och alla andra appartinentier voro alldeles jämngoda, utan att de afstådda voro bättre, såsom ock att de till ränta och hemmantal öfverenskommo, och dessutom besteg sig vederlaget till 1/4 mantal och 9 öre 3 3/5 penningar smts ränta högre än de begärda hemmanen, hvilken öfverränta kaptenen afstått till kronan. Kronan avancerade verkligen genom bytet och de afstådda hemmanen voro jämväl rätta frälse.

[1] RSt:s und. skrifvelse har Dufwetorp.
[2] » » » » Gårdskär.

Alltså hade RSt. velat gifva sitt bifall och samtycke till bytet. Till följe däraf komme Gredby hemman 3/4-dels och Grönsta hemman Norregården 3/4-dels uti Södermanland, Eskilstuna län och Österrekarne härad af 59 rdr 5 öre 12 penningar smts ränta att afstås till von Köhler mot Tveta hemman ett i Västmanland,[1] Öfversunds län, Åkerbo härad och Medåkers[2] socken, samt Skillinge 3/4-dels i samma län och härad och Torpa socken, som i jordeboks- och mantalsräntan till 60 dlr 14 öre 15 3/5 penningar smts ränta voro ansedde. Hvilket KM. RSt. i und. vid handen gifva bort.

(Civilärenden.)

RSt. ang. skatteköpen i Halland. Den 11 november. 1263

»Ink. d. 16 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 18 novemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

KM. hade till RSt:s und. utlåtelse den 1 sistl. oktober remitterat kammarkollegii und. skrifvelse af den 12 sistl. augusti ang. herredagsböndernas ifrån Halland und. ansökning vid såväl 1731 som innevarande års riksdag att på några hemman utbekomma skatteköpebref, som i anledning af § 14 i nåd. resolutionen på allmogens besvär den 1 augusti 1727 blifvit vägrade äfven för de hemman, som de i landtränteriet betalt köpeskillingen för.

Kollegiet yttrade att, sedan nåd. resolutionen af den 1 augusti 1727 förklarat skatteköpen på kronohemmanen i Skåne och Halland icke kunna gå för sig, så länge indelningen där ej varit fastställd, så hade med skattebrefvens utfärdande kommit att hvila, att krigs- och kammarkollegierna samt statskontoret i und. yttrande den 30 oktober 1728 funnit betänkligt att styrka till hemmanen Stora Lahalls och Hammargårds i Halland sökta skatteköp, eftersom man ej kunde veta, huruvida RSt. skulle vilja behålla roteringen eller em-

[1] RSt:s und. skrifvelse har Wässmanland.
[2] » » » » Medåckers.

plojera hemmanen till kavalleriindelningen, hvilket KM:s svar af den 19 november samma år approberat; att RSt. 1731 på ofvanberörde herredagsbönders förda besvär lämnat målet till KM:s afgörande, hvilket KM., på herredagsböndernas ingifna supplik, den 9 oktober samma år remitterat till kollegiet, utan att infordra dess bet. eller utgifva befallning till skattebrefs utfärdande, i anseende hvartill, såsom ock att KM. approberat ofvannämnda bet. af den 19 november 1728, med deras expedierande kommit att anstå.

RSt. funno intet hinder i vägen vara, med mindre allmogen i Halland i sin ansökning måtte kunna villfaras, så vida den angick simpla kronohemman, som förr varit rusthåll eller augment, och skattebrefven ju förr dess hellre därå expedieras, hvarom KM. täcktes utfärda nåd. order till kammarkollegium. Men på de hemman och lägenheter, som varit officerare och andra betjänte anslagna till boställen, kunde intet skatteköp tillåtas.

(Civilärenden.)

1264 **RSt. ang. antagandet af biskopen i Göteborg Jakob Benzelius' »Repetitio theologica» och »Epitome» som läroböcker vid akademierna och skolorna. Den 11 november.**

»Ink. d. 18 nov. Upläsit i rådet den 19 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

KM. hade med RSt. kommunicerat Prst:s und. andragande beträffande Benzelius' »til den studerande ungdomens bästa» sammanskrifna två ofvan nämnda arbeten samt kanslikollegii och akademikanslerernas öfver samma mål infordrade und. föreställning.

Som RSt. icke funnit något att härvid i und. påminna, utan äfven hade orsak att berömma såväl Prst:s härutinnan betygade vaksamma sorgfällighet som besynnerligen Benzelius' till publici tjänst och nytta härvid hafda osparda möda och arbete,

alltså hemställde RSt. i und., att samtliga akademier och konsistorier i nåd. anbefalldes, det »Repetitio theologica», så snart den genom trycket utkommit, blefve vid akademierna och gymnasierna publice och privatim föreläsen och in examinibus iakttagen samt dess utdrag eller »Epitome» brukadt vid triviala och andra skolor, jämväl att alla öfriga omständigheter i Prst:s und. föreställning äfvenledes vid samma tillfälle anbefalldes vederbörande till efterlefnad. De kommunicerade akterna tillbakalämnades därjämte.

Bilaga: Prst:s ofvannämnda und. andragande, dat. den 10 augusti 1734, underskrifvet af ärkebiskop Joannes Steuchius, 6 sid. fol.

(Civilärenden.)

SU. ang. svenska sjöfarandes behandling vid strandningar i främmande länder. Den 11 november. 1265

»Föredr. i rådet d. 25 novbr. 1734.» — Resolverades: »at som en förordning härom kommer at utgå, så skall densamma jämte sådana ordres sändas till vederb. ministrer.» (»Rådsprotocoll öfver utrikesärenden för 1734. Tom. 2:us», fol. 444).

Aldenstund RSt. vid närvarande riksdag lämpat dykerie- och bärgningsverket här i riket[1] til en sådan billighet så i anseende til de nödlidande siöfarande som dykerieinteressenterne, som uti någon ort i Europa nu för tiden vid sådane tillfällen är öflig, och SU. giärna önskar, at de svenska siöfarande på et lika skiäligt och drägeligit sätt vid existerande olyckor på de utrikes kusterna må bemötas,

fördenskull täcktes EKM. låta dess utrikes vistande ministrer vid de håfven och stater, på hvilka[s] hamnar våra svenska skiepp segla, begiära, at högbem:te håf och stater ville taga de mått, hvarigenom våra svenska siöfarande, som på deras kuster komma at stranda, måge blifva på et lika skiäligt och billigt sätt derstädes bisprungne, som dem fremmandom vid slika olyckstillfällen här i riket vederfares. SU. framhärdar etc.

(Utrikesärenden.)

SU. ang. Pommerska regeringens ansökning 1) om löneförbättring; 2) om lönernas riktiga utbetalning och 3) om deputatvedens utgående in natura. Den 11 november. 1266

»Föredr. d. 4 mart. 1735. Exp.»

(*Referat.*)

Hos KM. hade Pommerska regeringen, kansleren von Neugebauer[2], slottshopmannen och regeringsrådet Greiffenheim samt regeringsråden von Engelbrechten[3], von Nolcken och Klinckowström, inkommit med en böneskrift af den 29 mars nästl.

1:o) De anhöllo att njuta fulla lönen (800 rdr) efter 1696 års stat, hvarvid de förmodade, att den af landtständerna vid Pommerska kammarens 1730 års statsprojekt, däruti lönen blifvit uppförd efter 1696 års stat, gjorda påminnelse, som då gifvit anledning till afslag, ej måtte ligga dem i vägen. Genom den först af dem på benen och med så stor möda i gång bragta konsumtionssteuern

[1] Se d. III, 2, n:r 1245.
[2] SU:s und. skrifvelse har Neugebauer utan von.
[3] » » » » Engelbrecht (och utan von).

hade ej allenast deras arbete blifvit förökt, utan skulle de ock därigenom, jämte det allting blifvit dyrare, komma att erlägga åtminstone 100 rdr hvar. I anseende därtill anhöllo de, att det, som felades på lönen mot 1696 års stat — inalles ej högre än 5 à 600 rdr årligen —, måtte dem bestås af det, som konsumtionssteuern hädanefter kunde högre importera än kontributionerna intra moenia för detta sig bestigit. — Därjämte hade von Nolcken i särskild supplik föredragit sin nöd: han hade ej som sina vederlikar fast egendom i landet, utan måste köpa allt för redbara penningar, och de få medlen, som efter fredsslutet influtit för hans och hans hustrus i Livland[1] förr innehafda, under kriget ödelagda egendom, som han för att undvika hyllningseden till ryska hofvet måst försälja för ringa värde, voro redan merendels i KM:s tjänst åtgångna. Som det vore honom ogörligt att subsistera med 700 rdr årligen, och dem ändå afkortade, bad han, bl. a. i anseende till sitt nit att befrämja KM:s tjänst och inkomstens förökande där i landet, att få njuta ej allenast den i förra tider bestådda fulla regeringsrådslönen, utan ock ett särskildt årligt understöd af 200 rdr af de inflytande konsumtionssteuermedlen.

2:o) De besvärade sig, att lönen i några år utfallit så oriktigt, att några civilbetjänte fått vänta hela året och väl längre, innan de fått det ringaste, »som uti fredstider skall vara oerhördt». Själfva hade de då först fått 2:dra kvartalet för förlidet år, hvaremot jakt-, licent-, accis- och amtsbetjänterna själfva gjorde sig sin lön af uppbörden betald och officerarna till följe af KM:s speciella förordning alltid fingo sin lön före civilstaten. Tillförene hade regeringens betjänte, när kammaren fördröjt med anordningarnas utfärdande, vid kvartalets utgång fått detsamma förskottsvis utur landtkassan mot kvittens. Huru illa detta af Pommerska kammaren förlidet år blifvit upptaget, utvisades af bilagan sub lit. A., hvarvid den anmärkningen gjordes, att vid detta enda tillfälle kammaren så strängeligen yrkat därpå, att statsmedlen måtte flyta in i ränteriet, förrän de till sina destinerade behof blefvo utbetalda, där man dock vid många andra tillfällen ej gjort sig någon skrupel att gå därifrån. Fördenskull anhöllo de, att regerings- och hofrättsbetjänte hädanefter måtte få sin lön af hufenkontributionen[2] utur landtkassan genom mandatarien.

3:o) Emedan nåd. resolutionen af den 17 maj 1733 ej betagit dem allt hopp, lefde de, som förlidet år måst köpa sin brännved för 3 rdr famnen, i hoppet att blifva bönhörde i sin förr gjorda ansökning om den indragna deputatvedens[3] undfående in natura i stället för den nu i staten bestådda 1 rdr famnen — som likväl ännu ej var betald — enligt ett under Lit. B. gifvet förslag, efter-

[1] SU:s und. skrifvelse har Liffland.
[2] SU:s und. skrifvelse har hufwencontribution.
[3] Se n:r 1267, sid. 757.

som inkomsterna af skogarna pro annis 1732 och 1733 igenom deras föranstaltande stigit väl 4 gånger så högt som i de förre tider och deputatveden var den endaste douceur, som regeringens betjänte hade att åtnjuta, emedan deras gemensamma accidentier ej stego öfver 2, högst 2 1/2 rdr om månaden, som ej förslogo till brefporto.

KM. hade genom extrakt af rådsprotokollet af den 26 nästl. augusti kommunicerat dessa ansökningar med SU., som hade hos sig både svenska och pommerska statsverket tillika med Pommerska kommissionens och Pommerska landtständernas påminnelser ang. staten.

Hvad den första ansökningen angick, hade landtständerna i sin ofvannämnda påminnelse i gemen påstått, att 1696 års stat ej måtte tagas till fundament, utan lämpas efter landets nuvarande tillstånd, hvarifrån de ej heller i den bilagda, af regeringen infordrade förklaringen af den 1 mars nästl. på något sätt sig begifvit, utan allenast i så måtto yttrat sig, att de därmed ej haft den meningen att in specie lägga sig emot regeringen, utan vara väl till freds, om regeringens ledamöter och betjänte erhölle sin fulla lön, allenast att det kunde ske utan landtständernas gravation. Ej hälften af landet var i behåll under Sveriges krona af det, som lydde därunder 1696, hvaraf händt, det inkomsterna därstädes ej svarade mot utgiften, utan måste till fyllnad i staten, som den nu var inrättad, ansenligt härifrån remitteras, hvarförutan de pommerske betjänterna njöto sina löner i oförhöjdt och lika mynt som 1696, men betjänterna här fingo sin lön i till 50 procent förhöjdt mynt. Fördenskull kunde SU. ej styrka till, att någon tillökning på lönen måtte beviljas Pommerska regeringens ledamöter, hvarken i gemen eller von Nolcken i synnerhet, utan att det i alla delar måtte förblifva vid den af Pommerska kommissionen på goda skäl grundade och af KM. fastställda staten.

Hvad klagomålet öfver, att civilbetjänterna på hela året och däröfver ej njutit det ringaste på sin lön, angick, så kunde SU. ej väl finna, huru därmed egentligen vore beskaffadt, eftersom i medlen på de 3 sistförflutna åren ej varit större brist än 20,000 och några hundrade rdr, som intet svarade emot ett års stat för civilbetjänte. Pommerska kammarens förklaring däröfver borde inhämtas, då KM. täcktes i gemen förordna, »att, sedan militairstaten till följe af EKM:s förre nåd. befallning fådt dess lön quartaliter och månadtligen, civilstaten då öfveralt må igenom cammaren få dess lön vid hvarje quartals förlopp, och där medlen då straxt ej vore influtne eller tillräckelige, proportionaliter anordnas så mycket för den ene som den andre eller ock öfveralt hafvas därmed anstånd, till dess att medlen äro i beredskap, men ingen, förutan jagt-, licent-, accis- och ambtsbetiente, hvilka härtills haft frihet af deras under händer hafvande upbörd att giöra sig lönen betalt, vara tillåtit att

utan cammarens anordning på ett eller annat sätt, under hvad namn det hälst vara må, medlen att angripa; hvarföre SU. för öfrigt intet kan gilla det, att Pommerska regieringen förledit år utan cammarens vettskap och anordning af mandatarien förskåttsvis begiärdt och undfådt dess första quartals lön, ej heller bifalla den nu giorde propositionen, att regieringen hädaneffter af mandatarien vid landtcassan immediate må hafva att undfå sin lön. Och hvad det vidkommer, att Pommerska cammaren således, som här ofvan förmält är, angifves skola hafva tvärt emot förordningarne utgifvit åtskillige anordningar, serdeles för garnisonsmanskapet, på landtcassans mandatorio, på acciscollectorerne och jemväl offta på kiöpmän, så tycker SU. cammarens förklaring däröfver vara nödig, då sedan detta af EKM. torde afgiöras, sedan EKM:s och rikets cammarcollegium och statscontoir deröfver blifvit hörde.»

Hvad sist ansökningen om deputatveden vidkom, så var af Pommerska kommissionens relation punkt 3 att inhämta, att förbättringen af KM:s revenyer af skogarna intet härrörde utaf Pommerska regeringens föranstaltande vidare än att densamma till följe af KM:s befallning måst i verket ställa och hålla hand öfver de författningar, som KM. gjort på föreställning af Pommerska kommissionen i anledning af den i Pommern öfver KM:s skogar anställda visitationskommissionens protokoll och berättelser. Det af de sökande nu gifna förslaget bestod däruti, att utom de skogar, hvarutur KM. njöt sin vissa reveny, vore intet långt ifrån Stralsund belägna Endinger-[1], Schuenhäger-, Frantsburger- och Abtshägerskogarna[2], utur hvilka af dödvide skog och vindfällen tillräckligt förråd till deputatved för regeringens och kammarens ledamöter skulle vara att tillgå, särdeles som panthafvaren af godset Endingen[3] härtills obefogadt nyttjat den friska skogen uti de under godset hörande kärren, utur hvilka tämligen mycket årligen skulle kunna huggas. För hygget föreslogos allenast 16 schillingar af den i staten bestådda 1 rdr, då 32 sch. blefvo besparda, men framförseln förmenades böra bestås efter förra tiders observans af samtliga domanialgodsen, hvilket ungefär kunde stiga till 2 à 3 sch. på hufen.[4] Men hade panthafvare eller andra obefogadt nyttjat ofvan nämnda skogar, så hade regeringen och kammaren, som härtills intet bättre iakttagit KM:s rätt, icke gjort sig mycket förtjänta till någon större förmåns åtnjutande i detta mål. Fördenskull, på det ingen rubbning i staten måtte gifvas, höll SU. före, att det ock i detta mål måtte förblifva vid det, som i staten var förordnadt, och regeringen och kammaren antydas att hädanefter så väl i detta mål som ock eljest i gemen noga iakttaga KM:s och kronans rätt, på

[1] SU:s und. skrifvelse har Endiger-
[2] » » » » Abshägerskogarna
[3] » » » » Endigen
[4] » » » » hufwen.

det att staten måtte af inkomsterna kunna sig bära. Då kunde ock, sedan de visat verkliga prof däraf, att inkomsterna genom deras föranstaltande kommit till en så märkelig förmering, komma i vidare öfvervägande, hvad förmån den ene eller den andre efter dess förtjänst måtte förunnas. För öfrigt kunde SU. åter härvid ej väl afse, af hvad orsak ersättningen för deputatveden för förlidet år ej åtnjutits, helst inkomsten af skogarna varit därtill tillräcklig och i staten uttryckligen var förordnadt att, sedan jägeristaten däraf jämte straffpenningarna fått sin lön samt till vedinköp för kollegiernas och kammarens rum förut var aftaget, deras ledamöter och betjänte sedan borde däraf njuta berörde ersättning. Ty hemställde SU. i und., att kammarens förklaring måtte infordras och att sedan efter beskaffenheten komme att förordnas.

Anm. 1. I st. f. talmännen hafva biskopen And. Kalsenius och stadssekreteraren Joel Brehmer skrifvit under på Prst:s och Borgst:s vägnar.
Anm. 2. De i texten omnämnda bilagorna saknas.
(Utrikesärenden.)

SU. ang. Pommerska kommissionens und. berättelse den 23 april 1734 rörande 1) pommerska och wismarska staten; 2) kommissionen för likvidering med panthafvare af KM:s domäner, den s. k. reluitionskommissionen; 3) kronoskogarna; 4) sättet för kontributionernas utgörande och en konsumtionssteuers införande; 5) öfverdirektören Ehrenpreus' »odisputerliga plan» till kronoinkomsternas ökning och hans verksamhet; den s. k. landtlicenten; 6) tullväsendet och den traktatsvidriga licenten i Stettin; 7) pfundkammarafgiften i Stralsund; 8) matrikelverket; 9) Stralsunds fästning; 10) landtständernas privilegier, särskildt i fråga om tjänsters tillsättande; 11) statsräkenskapernas framläggande för landtständerna; 12) successionen i arf- och nådelän; 13) höjning af kontributionerna i Wismar, Poel och Neu-Kloster; 14) kronans pantkontrakt med mecklenburgske kammarpresidenten von Plessen rörande Neu-Kloster; och 15) administrationen af politieekonomimålen i herrskapet Wismar och därunder lydande amt. — SU. med loford öfver Pommerska kommissionens verksamhet och med rekommendation för densamma till KM. Den 11 november. 1267

»Ink. d. 21 febr. 1735. Föredr. i rådet d. 26 febr. Puncten ang:de Wismarica är vidare upläst d. 10 martii. Värkstält genom ordres till vederbörande.»

(*Referat.*)

SU. hade företagit sig den öfver de pommerska och wismarska angelägenheterna förordnade kommissionens und. berättelse af den

23 april,[1] som KM. den 27 maj nästl. remitterat till SU., och befunnit följande ärenden hafva kommit till kommissionens skärskådande och därvid sådan anstalt af KM. blifvit gjord i anlednig af hennes und. föreställningar, som här nedanföre vid hvarje särskildt mål punktvis förmäles.

1:o) Vid statens inrättande, kommissionens första och angeläg naste göromål, hade den mötts af den svårigheten, att inkomsten eller anordningsstaten ej svarat mot utgiften och dess requisitum. Enligt k. resolutionen den 19 december 1720 skulle för de under kriget utståndna svårigheterna en dräglig stat inrättas för landtständerna, under de följande 10 åren ej högre kontribution än 8 rdr af hvarje reducerad huf[2] utgå och, i fall man nödsakades anlita landtständerna om något tillräckligare statsrequisito, skulle de först däröfver höras. Men staterna hade sedan den tiden merendels hvarje år ansenligt blifvit förökta, hvaraf förorsakats brister och att det för underhåll af öfversten grefve Dohnas 1730 ditsända regemente afsedda magasinet blifvit nästan alldeles medtaget. Till fyllnad i 1731 års stat fordrades utom de ordinarie och vanliga revenyerna af landet en kontribution till 48,032 rdr, mer än dubbelt mot hvad som årligen utgjorts under de då förflutna tio åren. Såsom kommissionen underställt KM., fick Pommerska regeringen order till en sådan kontributions uppbringande, men landtständerna hade ej trots föreställningar kunnat bekvämas till större kontributionskvantum än 35,401 1/2 rdr om året, som var 14 rdr på huf, hvilket ej kunnat förslå mot statens tillökning af mer än 30,000 rdr årligen genom garnisonens förstärkning, i synnerhet medelst Dohnas regementes dittransporterande. Då kommissionen ej kunnat uppleta medel till statsbristens stoppande, hade den föreslagit och landtständerna pro anno 1732 sig påtagit att i 7 veckors tid på hvarje af de 2,528 1/3 reducerade hufen med husmanskost förpläga 1 man af garnisonsfolket, hvarmed man då förmente, att staten till den tiden fått sin fyllnad. Men vid 1733 och 1734 års statsprojekts företagande hade man mot förmodan måst erfara, ej allenast att för 1731 en brist till inemot 11,000 rdr tilldragit sig därigenom, att licenten importerat så mycket mindre än den varit anslagen, utan ock att Pommerska kammaren uppgaf statsdefekterna till inemot 48,000 rdr. På regeringens föreställning om landets oförmåga att ersätta defekterna och Pommerska kommissionens om omöjligheten för landet att bära en så ansenlig stat hade KM. förstärkt kommissionen med riksråden grefvarna Ekeblad och Gyllenborg och jämte notifikation därom den

[1] Den digra berättelsen, 173 sidor fol., ingår som n:r 95 i tom. I af SU:s akter 1734. SU. remitterade den till genomseende af Pommerska deputationen, hvars memorial, undertecknadt af Gustaf Creutz, Petrus Rydhenius och Anton Borg, dateradt den 18 september 1734, föredrogs i SU. den 11 november samt ligger till grund för utskottets und. skrifvelse, som omfattar 120 fol. sidor.

[2] SU:s und. skrifvelse har huff.

19 nästl. mars beordrat kommissionen att uppsätta en mot landets inkomster proportionerad stat. Detta hade skett, och i en ordinarie stat, som förmodades kunna underhållas af landets inkomst, hade uppförts alla de ordinarie betjänter och mera, som nödvändigt synts böra bibehållas, och i en extraordinarie de beställningar med mera, hvilka tycktes såsom öfverflödiga vid ledighet böra lämnas obesatta. Som det hade varit ogörligt att så indraga civilstaten, att hela garnisonen, 2,200 gemene, utom regementsöfver- och underofficerare, kunnat underhållas af de pommerska revenyerna, hade kommissionen föreslagit, att af Dohnas regemente 2 kompanier, 200 man, jämte öfverstelöjtnanten skulle garnisoneras i Sverige, tills revenyerna i Pommern blefve förbättrade, och att af de förra hösten dit sända 100 artillerihandtlangarna, som där njöto dubbelt så stort underhåll som här i Sverige, kunde löjtnanten, underfyrverkaren och 48 man blifva kvar i Stralsund, då där utom regementsöfver- och underofficerare samt handtverkare blefve 120 handtlangare. Vid oförmodeligt tillfälle kunde alltid mera artillerifolk öfversättas från Skåne till Rügen. I Wismar var en kommendant, öfverste Swanfelt, med 50 man af generallöjtnant Zülichs regemente. Men kommissionen hade funnit chargen onödig och fört lönen, 324 rdr, på pommerska extraordinarie staten att åtnjutas af Swanfelt, »som länge och väl tiänt», men efter hans afgång skulle beställningen uteslutas ur staten.

SU. hade funnit att, om pommerska staten allt framgent hade blifvit lämnad på den fot den nu i några år varit, skulle alltsammans råkat i en sådan oreda, att det näppeligen stått mera att hjälpa. Och det kunde fördenskull ej finna annat än att kommissionens förrättning var högeligen att berömma och att det i alla delar måtte förblifva vid de projekterade och för innevarande år af KM. konfirmerade staterna, hvilka nu kunde bära sig på 7,688 rdr 16 sch. när, som härifrån måste tills vidare årligen förskjutas. Borde Stralsund förses med starkare garnison, måste vissa medel härifrån Sverige därtill utses; och för den ändring, som efter KM:s föranstaltande på SU:s und. föreställning[1] redan blifvit gjord medelst återsändande af artillerimanskapet och de 2 kompanierna af Dohnas regemente, erfordrades en större summa för innevarande år än 7,688 rdr 16 sch., hvartill säkra medel måste utses. För öfrigt hade SU. vid relationens 3:e punkt anmärkt, att inkomsten af ollonmasten ej fanns nämnd i anordningsstaten, som däraf torde härkommit, att den ännu ej kommit staten till godo, utan härtills till följe af nåd. förordnande tillika med det öfriga, som revenyerna blifvit förökta med genom reluitionskommissionens förrättning, varit lämnad till förstärkande af bemälte kommissions fond. Men SU. skulle dock i und. styrka, att inkomsten med ett ord nämndes i staten, bekvämligen vid jaktrevenyerna, för att ej komma i förgätenhet.

[1] Se d. III, 1, n:r 1105, sid. 538—539.

2:o) Pommerska kommissionen förmälde sig hafva styrkt KM. att förordna i Pommern en kommission att likvidera med panthafvarna af KM:s domäner, under sista kriget förpantade till 659,993 rdr 44 sch. courant, hvarförutan panthafvarna pretenderade för bortmista räntor och för meliorationer 284,794 rdr, hvarjämte kommissionen skulle tillse, att godsen kunde utbringas till högre afgift och ränta. De till förrättningen utsedde, hopmannen och regeringsrådet Greiffenheim, kammarrådet Lindcreutz och länssekreteraren, sedermera regeringsrådet Klinckowström, hade, så snart Lindcreutz i juni 1732 ditkom med en fond af 95,307 dlr 9 1/3 öre smt (med nåd. tillstånd låntagna af de 150,000 dlr smt, som generalförrådskassan förskjutit till myntets drift), skridit till själfva verket, hvarvid 141,199 rdr till större delen blifvit aflikviderade, »dels ock uti de senare contracterne betingade på visse år at afbos» samt revenyn af de gods, som reluitionskommissionen härtills öfvervarit, blifvit förhöjd till 11,860 rdr årligen, förutom nebenmodus och septimagelderna, 203 rdr 29 sch. årligen, hvilka för detta influtit i landtständernas kassa, men nu kommo KM. enskildt till godo. Af de låntagna 95,307 dlr 9 1/3 öre hade Lindcreutz till myntet återbetalt 41,792 dlr 16 1/3 öre smt dels med silfver in natura, dels uti kontant, så att till reluitionsverket ej mer än 53,514 dlr 25 öre smt blifvit emplojerade, som intet var till aktandes mot publici nytta af förrättningen, helst resten kunde blifva ersatt af de förväntade surplusmedlen; för öfrigt hade en del af förskottet redan blifvit förrådskassan ersatt af myntverket, som ock vore i stånd att förnöja fulla summan, 53,514 dlr 25 öre. Nu hvilade detta så angelägna och nyttiga verk alldeles af brist på medel och för oroligheterna i Tyska riket, besynnerligen där i nejden och Mecklenburg, och traktamentet upphörde utom för Klinckowström, som ingen annan lön för tiden njöt, samt för de från Sverige utskickade notarien och kanslisten. På de öfriga pantegodsen häftade enligt bilagd förteckning 344,168 rdr 37 1/3 sch. pantskilling förutom af panthafvarna pretenderade 126,562 rdr 18 7/15 sch. för bortmista räntor och meliorationer.

Emedan likvidations- och reluitionsverket så märkelig ökning i KM:s revenyer tillväga bragt, syntes det SU. högstnödigt, att med detsamma än vidare fortfores. Men SU. lämnade åt KM:s förordnande med råds råde, när reluitionskommissionen efter tidens och konjunkturernas beskaffenhet med god effekt åter måtte ställas i verket. SU. kunde ej annat finna än att de ansenliga medlen i generalförrådskassan, hvaraf en stor del alltid borde stå odisponerad och således ofruktbar, kunde med mycken nytta användas till detta angelägna verket och att därvid ej heller någon osäkerhet var till befara, när allenast rätta tiden därtill iakttoges. SU. hemstälde fördenskull i und., att åtminstone 50,000 dlr smt af kassan måtte disponeras, hvilket förskott, sedan domänerna blifvit reducerade eller på

bättre villkor än härtills förpaktade, af deras surplus eller förhöjda ränta kunde återbetalas, när det först vid myntet blifvit till silfverpenningar förvandladt. De redan använda 53,514 dlr 25 öre kunde lämnas oersatta af myntförrådet, tills de kunde blifva ersatta af ofvannämnda surplus, särdeles och som kassan ändå hade sin säkerhet hos k. myntet, och kunde emellertid med nytta för riket brukas till myntningens fortsättande. SU. fann för öfrigt mycket väl vara, att kommissionen redan föranstaltat om slottshopmannens och de betjänters underhålls indragande, som njöto lön på pommerska staten; i lika måtto syntes traktamentet för Klinckowström och notarien böra upphöra med september månads slut innevarande år, men kanslisten Roman njöt ej längre än till den 1 juli, då han tillträdde inspektorstjänsten. Något vidare traktamente komme således ej att bestås, förrän reluitionskommissionen ånyo kunde komma till verklig förrättning.

3:o) Kommissionen hade ang. kronoskogarna förmärkt, 1) att, då hela landet hörde kronan Sverige till, hade kollegiernas ledamöter och betjänte ur KM:s skogar njutit vissa famnar s. k. deputatved, 800 famnar årligen, hvartill ock då ungefär 230 rdr om året beståtts till hygge och forlön. Men sedan mer än halfva landet och bästa skogarna voro borta, hade tagits 930 à 939 famnar samt till hygge och forlön 7 à 800 rdr årligen utan vidare förordning än åberopad gammal vana. Och emedan veden i hygge och forlön med jägeribetjänternas lön på 8 års tid tillbaka kostat publico 5,779 rdr 10 sch. mer än skogarna af sig kastat, hade KM. på kommissionens föreställning gjort den ändring, att kollegiernas ledamöter och betjänte nu njöto i stället för ved in natura så många rdr i penningar som famnar ved i en 1685 däröfver författad repartition hvarje tjänst varit tillagda, och det utaf de medel, som skogarna af sig kastade, sedan jägeristaten och kollegiernas rum samt det, som till furu- och granfröns upphandlande erfordrades, först fått sin fyllnad, med det förbehåll att, där inkomsten ej stege så högt, kollegieledamöterna ej heller skulle njuta, hvad dem blifvit tillagdt, för att tillförbinda dem att så mycket bättre hålla hand öfver skogarna och deras inkomster. — 2) Nedan uppräknade arrendatorer m. fl. hade tillförene tagit på KM:s skogar så mycket ved till bränsle, som de behagat. Men förordning hade nu gjorts, att åt arrendatorer, som gåfvo under 500 rdr årlig pension, bestodes fritt 30 lass ved, de, som gåfvo större arrende, fingo 10 lass för hvarje hundra rdr däröfver, men mer måste betalas efter taxan; en fullsuten bonde betalade nu för sin brännved 2 rdr om året, en half bonde 32 schillingar, en cossat 1/2 rdr, inliggare, som ej voro utfattiga, 32 sch., handtverkare, som voro i ämterne, 1 1/2 rdr, hvilket reluitionskommissionen i kontrakten med de nye panthafvarna iakttagit. Denna inkomst hade pro anno 1733 varit 761 rdr 44 sch. och förmodades hädanefter blifva något större. — 3) Ollonmasten och jakten, hvaraf för detta ej något influtit, hade blifvit förpaktade till ett visst.

Vid allt detta hade SU. ej funnit något i und. att påminna.

4:o) I anledning af borgerskapets klagomål öfver sättet för kontributionens utgörande efter hufentalet intra moenia eller husen i städerna hade kommissionen funnit, att en konsumtionssteuer af regeringen och landtständerna 1697 gillats och 1698 blifvit introducerad, men för det infallande kriget ej kommit i rätt stånd och vid konung Karl XII:s ankomst till Stralsund[1] 1714 blifvid alldeles afskaffad. Sedan regeringen i infordrad utlåtelse varit af samma mening som 1697, hade kommissionen styrkt KM. till konsumtionssteuerns återinförande i stället för hufensteuern i städerna. Redan i maj 1731 hade regeringen gifvit landtständerna, »effter som de hafva frihet att vällja modum contribuendi», föreställning därom, men först i maj 1732 begåfvo sig dessa därtill, ridderskapet dock under påstående, att stralsundska pfundkammaren måtte upphäfvas, och blef då fastställdt, att konsumtionssteuern skulle introduceras med 1733 års början. Efter nåd. befallning den 22 maj 1732 hade regeringen i november samma år insändt projekt till konsumtionssteuerordningen och taxan, men ej utlåtit sig om pfundkammarens afskaffande, ehuru i i sammanhang med revenyernas inrättande af licenter och tullar m. m. äfven hade bort tagas i konsideration, om och huru högt pfundgeld eller tolag borde erläggas. Till tidens vinnande hade KM. därför funnit för godt, att pfundkammarafgiften ungefärligen måtte modereras efter den stettinska 1722 tryckta tolagsrullen och att den tillika med licenten och konsumtionssteuern samt tullarna m. m. icke blefve satt högre än i den afstådda delen af Pommern, utan vissa varor till kommersens och manufakturernas befordran snarare något litet lindrigare än där blefve taxerade, förklarandes sig KM. ej obenägen, när så blefve inrättadt, att låta licenten öfver de till lands inkommande varorna därunder inflyta och således ej särskildt fordras. Kammarrådet Lindcreutz förordnades att sammanträda med regeringen och kammaren öfver allt detta, så att nya konsumtions-, licent- och pfundkammartaxor jämte seglationsordning hade blifvit inrättade. Men konsumtionssteuertaxan, som, så vida det sig göra låtit, var efter det preussiska följd och hade tagit i behörig konsideration vissa landets råprodukter och utrikes fabricerade varor samt större delen lindrigare än i det preussiska taxerat, hade icke dess mindre föranledt särskilda påminnelser från adeln och städerna. Pommerska kommissionen hade funnit, att med dessa monita, som af regeringen och kammaren med god grund voro vederlagda, intet annat syntes vilja intenderas än att tiden med konsumtionssteuerns introducerande än längre måtte utdragas, och hade för sin del pröfvat, att de intet borde hindra den projekterade taxans igångbringande, sedan dock landtständerna fått part af och, som man förmodade, voro nöjde med några till deras tillfredsställande gjorda ändringar i

[1] SU:s und. skrifvelse har Strahlsund.

densamma, hvarefter den med detta års början kunde taga sin begynnelse. Till den ändan hade kommissionen jämväl skärskådat regeringens projekt till patent, som skulle föregå själfva taxan, till instruktioner för kollektorer, kontrollörer, visitörer och thorskrifvare samt packkammarordning och reglemente öfver de beneficier och friheter, som förunnades dem, hvilka ville sig nedersätta i pommerska städer och där ånyo bygga låta, hvilket ock KM. bifallit. Men på nåd. bref och befallning därom till regeringen och kammaren den 27 september förlidet år hade KM. erhållit till svar, att landtständerna icke ville förstå sig därtill, med mindre hvart stånds gravamina först blefve häfna. Kommissionen tillstyrkte då i und., att landtständerna blefve uti större delen villfarna, i hopp, att dåmera å deras sida ingen vidare svårighet skulle göras, som ock i nåder blef för godt funnet, hvarefter regeringen befalldes gifva landtständerna däraf part och göra anstalt, att uppbörden ofelbart måste taga sin begynnelse med nästvekne april månad. Icke dess mindre hade landtständerna inhærerat sitt förra påstående. Regeringen hade då låtit dem förstå, att deras besvär intet kunde förorsaka något nytt anstånd, då ridderskapet ändtligen med det reservato, att dess monita vid pålagan på spannmål och ull, som landvägen fördes ur landet, framdeles måtte attenderas, samtyckt till konsumtionssteuern efter den sist reviderade taxan, men städerna däremot sådant afbedt under förevändning, att denna steuerart egentligen vore deras modus contribuendi, som utan förkränkning af deras rättighet intet skulle dem kunna imponeras. Eljest voro städernas sista påminnelser och desiderier följande: 1) att af hvad som influtit i KM:s bref till regeringen den 14 januari 1734 om, att ridderskapet ej måtte något derogeras i dess tullfrihet, så vida de den af ålder åtnjutit, städerna befarade, att ridderskapet torde göra det slut, att det egde makt låta inkomma tullbara varor utan tulls erläggande, samt att regeringen i sitt städerna meddelta extracto protocolli gifvit anledning, att städerna i detta mål skulle anses som klagande, det de förmenade tillkomma ridderskapet. — 2) Att några meningar i konsumtionssteuerordningen, som syntes tillstädja landtmannen att utomlands föra sina produkter, hvilket strede mot författningar och politieordningar, måtte ändras, innan förordningen blefve tryckt, såsom a) att för den ull, som landtmannen med egna foror bringade utom lands, afgiften skulle erläggas vid sista gränsstaden; b) att en landtman vid utförsel af spannmål skulle erlägga, hvad taxan föreskref, hvaremot städerna påstodo, att ridderskapet borde föra enligt politieordningen sin afrad och tillväxt till städerna, och besvärade sig öfver regeringen, som genom extractum protocolli satt ridderskapet i possession af denna frihet, tills städerna bragt saken till ordentligt slut, ehuru de bort mainteneras vid klara förordningar, tills saken blefve lagligen utförd, hvilket de ej heller torde underlåta, om KM.

förvisade den till ordentligt utförande. — 3) Anhöllo de, att det måtte förblifva vid KM:s disposition i brefvet af den 27 september 1733, att af de tvenne i konsumtionstaxan då formerade kolumner den ena, den s. k. landtaxan, skulle tryckas apart, hvilket var förändradt i KM:s skrifvelse af den 14 januari innevarande år. — 4) Det i deras förra monitis gjorda påståendet om ändring i den på utländska fabriker förhöjda afgiften hade de i dessa sista påminnelser förbigått. — 5) Anhölls, att det, som blifvit satt på utrikes ifrån inkommande och utgående spannmål alldeles måtte häfvas. — 6) Som tribunalet beordrat öfverkommendanten Zülich att lämna städerna manskap till det dem tillerkända perpetui executorialis exercerande till hämmande af missbruk med byggande och krogars anläggande på landet, anhöllo de, att KM. täcktes ånyo alfvarsamlingen antyda regeringen att i detta och andra dylika mål lämna städerna tillräcklig assistance. — 7) Inhærerade de ansökningen om nåd. försäkran, att konsumtionssteuern på intet vis måtte bli förhöjd, åtminstone ej utan städernas bevillning. — 8) Anhöllo de om nåd. konsideration på deras und. memorial om den höga licenten på spannmål och 9) om moderering af ull-licenten.

Öfver allt detta hade kommissionen i sitt und. bet. af den 23 april nästl. yttrat, att dessa städernas inkast och desiderier bestodo till en del af tvistigheter landtständerna själfva emellan, till en del i formaliteter med taxornas antingen separerande eller sammanfogande, till en del i vissa förut af KM. åstundade försäkringar och till en del i andra, ingen gemenskap med detta verk hafvande saker, hvarmedelst intet annat syntes intenderas än draga ut på tiden eller öfverändakasta, hvad som redan beviljadt och med så stor möda så vida bragt var. Kommissionen med regeringen funne alltså att, sedan quæstio an för nästan två år sedan med städernas samtycke blifvit fastställd och sedan med all flit på quæstione quomodo blifvit arbetadt, KM. intet längre kunde tåla, att en för landet så nyttig saks inrättande för en hop så beskaffade disputer och inkast längre borde utställas. Och kommissionen hemställde därför om nåd. bifall till regeringens und. bet., att med konsumtionssteuertaxans och förordningens tryckande och alla nödiga författningars verkställande så måste skyndas, att själfva verket den 1 juli innevarande år ofelbart måtte kunna bringas i gång, samt att städernas desiderier måtte lämnas till regeringens förklaring och att städerna emellertid kunde gifvas den förtröstan, att KM. deras desiderier ändå sedan ville hos sig i konsideration komma låta. Hvilket allt KM. approberat och nåd. reskript därefter till regeringen aflåtit.

Ehuruväl städernas påminnelse, att adeln, i anledning af KM:s bref till regeringen, torde vilja påstå oinskränkt tullfrihet, skulle vilja synas förtjäna någon uppmärksamhet, eftersom städerna skulle ruineras, där hvar adelsman hade frihet att låta tullfritt inkomma

allt hvad han ville, likväl och emedan det nåd. brefvet intet syntes kunna därhän förtydas, eftersom det försäkrade adeln endast om sådan tullfrihet, »som de af ålder niutit», och KM. dessutan förtröstat städerna, att så väl detta som deras öfriga desiderier, sedan regeringen yttrat sig däröfver, skulle likafullt komma i behörigt öfvervägande, fastän konsumtionssteuern nu blifvit introducerad,

fördenskull kunde SU. ej annat finna än att de i detta mål skedda författningar, hvarefter konsumtionssteuern jämväl nu mera var igång bragt, voro till alla delar nyttiga, särdeles som denna steuerarten både i Romerska riket och i andra länder med städernas stora nytta praktiserades, i anseende hvartill jämväl större delen af borgerskapet i de pommerska städerna åstundat densamma där.

5:o) I 5:te punkten af sin relation förmälde kommissionen, att den särskilda deputationen öfver öfverdirektören Ehrenpreus' berättelse efter hans 1728 gjorda resa i Pommern yttrat, att vissa personer jämte Ehrenpreus kunde förordnas att taga allt i ögnasikte på orten, höra landtständerna i det, som behöfdes, samt sedan bringa allt i det skick, som billigheten fordrade. Emellertid hade Ehrenpreus 1731 vändt sig till RSt. och föregifvit sig vilja visa en »odisputerlig plan» till ökning af kronans inkomster i Pommern med 60,000 dlr smt och anhållit om vissa löneförmåner. Därpå hade SU. då gjort den reflexion, att det i und. skrifvelse till KM.[1] anhållit om hans förseende med lön, delvis af de pommerska inkomsterna, så vida de kunde förökas,[2] och låtit förstå, att RSt. gärna skulle se, det planen skyndsammast måtte upptagas och afgöras af Pommerska kommissionen. KM. hade bifallit detta och den 31 juli 1731 befallt kommissionen att låta sig detsamma angeläget vara. Af Ehrenpreus' deduktion med dess under resan i Pommern gjorda anmärkningar och därvid hållna vidlyftiga protokoll hade kommissionen befunnit, att det förnämligast rörde licentväsendet, som han berättade kommit i en sådan förvirring, att för alla landvägen till Pommern inkommande eller därifrån utgående varor ingen licent fordrades eller erlades, emot hvad 1681 års licenttaxa förmådde; hvarjämte han förmälde, att inga landttullar voro i Pommern, utan att vid de tre hufvudpassen Dammgarten,[3] Tribsees och Loitz i st. f. landttull intet annat än en liten afgift för hästar och vagnar upptogs, efter afdrag af staten blott 200 rdr årligen, hvaremot konungen i Preussen förbättrat och lika gjort de gamla tullrullorna samt 1727 låtit af trycket utgå en generaltullrulla till allmän efterlefnad vid landttullarna i Preussiska Pommern. Kommissionen hade lämnat regeringen och landtständernas här varande deputerade däraf part, icke därför att ju KM. dessutan egde makt att med licenten såsom

[1] Den 14 juni 1731. Se d. III, sid. 207.
[2] Om lönefrågans detaljer se vidare SU:s i not 1 nämnda skrifvelse.
[3] SU:s und. skrifvelse har Damgarten.

dess regale göra och låta, utan på det de skulle utlåta sig, huru de förmente KM:s regalier åter kunde sättas i behörigt stånd till landtständernas egen nytta och lindring i kontributionsbesväret. Men i stället hade de velat visa den s. k. landtlicenten vara stridande mot Westfaliska freden och landets författningar samt det af hauptkommissionen 1681 författade vara af konung Karl XI 1682 förändradt m. m., hvaruti regeringen dem ock biträdde. Af arkivhandlingar hade Pommerska kommissionen funnit, att KM. öfver landtständernas i detta mål mot hauptkommissionen förda besvär förordnat en kommission, som funnit hauptkommissionens författning väl grundad, hvarför ock KM. först befallt dess verkställande, men vid yppad kvestion, om icke drottning Kristina, som då satt i possession af landttullarna i Pommern, kunde pretendera denna licent, såvida den vid samma landttullar skulle uppbäras, suspenderade KM. sina order så länge, dock med hemlighållande af raisonen i resolutionen, hvaraf händt, att detta råkat i förgätenhet. I anseende därtill hade Pommerska kommissionen styrkt till, att samma licent måtte åter introduceras, hvilket KM. approberat. Därpå hade Ehrenpreus blifvit försedd med respenningar och traktamente samt nödiga betjänte och instruktion. Men han hade öfverträdt instruktionen, hvaröfver han råkat i disput med regeringen, landtständerna och särdeles med de handlande, hvilka alla inkommit med besvär öfver hans förfarande, särdeles att han fordrat licent af andra till lands inkommande varor än de i 1681 års taxa expresse nämnda. Och ehuruväl han, sedan kommissionen honom sådant förehållit, i detta mål sig rättat, hade dock besvären öfver honom mer och mer ökats. Och som licenten ej förbättrats, såsom han utlofvat, utan fastmer för 1732 och 1733 aftagit, så hade KM. befallt regeringen och kammaren att tillika med kammarrådet Lindcreutz på en gång projektera ej allenast konsumtions-, utan ock licent- och landttulls- samt pfundkammartaxorna jämte seglationsordningen, hvilka ock i maj 1733 blifvit färdiga och med Lindcreutz hitsända samt till kommissionens öfverseende remitterade. Kommissionen hade i und. skrifvelse den 19 september 1733 underkastat KM:s välbehag några ändringar, särdeles vid seglationsordningen, efter landtständernas påminnelser, hvilket KM. bifallit, och sedan några landtständernas ytterligare påminnelser blifvit attenderade, hade KM. befallt regeringen och kammaren att låta trycka licenttaxan och seglationsordningen och dem i gång bringa, som ock skett.

SU. hade vid en jämförelse mellan 1681 års licenttaxa och den sist inrättade befunnit den senare merendels lindrigare än den förra, där ej nödvändigheten i anseende till kommersen och manufakturerna annat fordrade. Så t. ex. var på ullen, en af landets förnämsta produkter, satt högre afgift, när den fördes till främmande orter, men lindrigare, när den fördes hit till Sverige. Dessutom stego licenten,

tullen och konsumtionssteuern jämte pfundkammartaxan ej högre tillsammans än afgiften på varorna var satt i det preussiska. Vid första påseendet tycktes den nya licenttaxan vara högre än 1681 års taxa. I själfva verket förhöll det sig ej så, ty den senare var inrättad på stettinskt eller hinterpommerskt mynt, hvarest räknades 36 schillingar på rdrn, men den förra på förpommerskt mynt, därest 44 schillingar räknades på rdrn, och därtill med var lagen emellan courant mynt och rdr, 7 schillingar på rdrn, i den senare taxan vid hvarje persedel inberäknåd och tillslagen, hvilken tillförene bort apart erläggas. Och som taxorna nu voro af KM. approberade, tryckta och i verklig gång bragta, höll SU. före, att därvid ock måtte förblifva, så framt ej i ett eller annat mål framdeles nödvändigt fordrades förändring, då KM. med råds råde därutinnan behagade förordna.

6:o) Beträffande landt- eller furstetullarna i Pommern hade Pommerska regeringen, kammaren och kammarrådet Lindcreutz på KM:s befallning projekterat ny taxa och generaltullrulla; därtill hade Ehrenpreus inkommit med sitt projekt, hvilket han påstod böra introduceras ej allenast i gränsstäderna Dammgarten, Tribsees och Loitz, utan i alla pommerska städer, där sådan tull tillförene ej varit uppburen. Men för rådligast hade funnits att låta det tills vidare blifva vid de på hvarje ort härtills brukliga tullrullorna, åtminstone till dess man finge se, huruvida landtständerna bekvämade sig till konsumtionssteuern, och som detta numera skett, kunde ock därvid bero. — Härvid förmäldes, att Ehrenpreus gifvit vid handen, att i Stettin mot förra vanligheten nu en tid uppburits licent af varor, som sjöledes kommo från svenska förpommerska städerna, och att jämväl de till lands i det öfverpeeniska[1] inkommande varorna blefvo besvärade med tull. Som detta stred mot 12:e artikeln af den sista med konungen af Preussen slutna fredstraktaten, hade Pommerska regeringen fått nåd. befallning att göra preussiska regeringen i Stettin därom tjänliga föreställningar. Då något svar därom från regeringen ännu ej inkommit, syntes nödigt, att besked därom infordrades, och att, om preussiska regeringen ej skulle vilja foga sig i det, som med fredstraktaten var enligt, KM. med råds råde gjorde däremot lämpliga författningar. — Sist berättades, att Ehrenpreus, som undfått af KM. 600 dlr smt för att komma hit hem, förljöds ännu uppehålla sig i Pommern. Alldenstund han hvarken hitintills kunnat eller syntes hädanefter kunna prestera den inför RSt. 1731 promitterade förmeringen i KM:s inkomster därute, utan revenyerna, besynnerligen licenten, efter hans utkomst märkeligen aftagit, och besvär öfver hans förhållande förts af landtständerna och från preussiska krigs- och domänkammaren, så hade väl SU. ej något att påminna vid den beviljade hemresan, men var med Pommerska kommissionen af den tanken, att den af honom sökta tillökningen på lönen för 1732 och

[1] SU:s und. skrifvelse har ÖfverPehniske.

1733 samt traktamentets åtnjutande till den 1 april 1733 ej kunde honom beviljas.

7:o) Sedan ridderskapet och adeln påstått, att pfundkammarafgiften i Stralsund borde vid konsumtionssteuerns införande afskaffas, men KM. befallt dess jämkning efter stettinska tolagsrullan de anno 1722, så hade väl magistraten i Stralsund själf modererat sin excessiva pfundkammartaxa. Regeringen hade dock på KM:s befallning påstått, att magistraten skulle uppvisa sina räkenskaper, på det däraf kunde finnas, hvad stadens nödtorfter fordrade. Men däremot hade magistraten vändt sig till KM. och tribunalet i Wismar. På en öfver magistratens tvist med de 4 »gewärken» om stadsräkenskapernas öfverseende förordnad a part kommissions bet. hade KM. förelagt magistraten dag och år till räkenskapernas i ordning bringande, hvilka borde genomses af collegio centumvirali, då KM., i fall borgerskapet hade något därvid att påminna, ville vidare förordna. Emellertid syntes nu ej något därvid vara till göra.

8:o) Pommerska kommissionen förmälde, att alltsedan de furstliga tiderna blifvit klagadt öfver alltför stor olikhet i hufentalet, hvarefter kontributionerna utgjordes — på somliga ställen 5, annorstädes 4, $3^1/_2$ och $1^1/_2$ landthufen på en reducerad huf —, att, alltsedan Pommern kom under Sverige, arbetats till rättande däraf och att hela landet 1692—1702 blifvit afmätt, en omständling beskrifning och specialkartor däröfver blifvit författade samt en kommission — kansleren Lagerström som direktor och 4 landtråd — arbetat på verkets bringande till slut. För kriget hade effekten däraf ej följt i det behållna Svenska Pommern, men kommissionens författade matrikel hade i den till Preussen afstådda delen redan 1720 på landtständernas begäran blifvit introducerad och af konungen i Preussen gillad. Landtständerna i För-Pommern och Rügen hade 1731 blifvit hörda, om icke de äfven vore nöjde att låta hos sig introducera detta matrikelverk, särdeles som Lagerström 1728 sändt KM. till handa detsamma och catastrum tillika med en omständlig deduktion däröfver. Men ej allenast landtständerna, utan ock regeringen hade sökt att säga emot. Såväl däraf som för brist på nödiga medel hade kommissionen måst låta med matrikelverket anstå, men höll för högst nödigt, att därpå arbetades med all flit, i synnerhet till dess man komme i stånd med konsumtionssteuerinrättningen, och önskade en fond till underhåll och respenningar för dem, som därvid komme att brukas.

Å ena sidan skulle det väl synas betänkligt att företaga en ny landets mätning och revision, eftersom därigenom jordegaren kunde afskräckas från kulturförbättring, när han måste befara sig för möda och kostnad blifva högre taxerad. I anseende därtill måtte den förmån en eller annan njöt honom väl förunnas, på det landet dess mer måtte bli uppbrukadt, särdeles som KM. och publicum

däraf ändå hade stor förmån, dels i så måtto, att mycket mindre spannmålstillförsel behöfdes från främmande orter och penningarna således kommo att besparas i landet, dels därigenom att KM. ändå hade sin intäkt däraf i tullen eller accisen. Dessutom stod ock därhän, om ny mätning skulle löna mödan eller icke komma att kosta mer än den importerade. Men å andra sidan var att betänka, att härvid intet egentligt afseende hades på någon särdeles vinst för KM. och kronan, utan förnämligast på en billig jämlikhet inbyggarna emellan, ty i det gamla catastro, hvilket ännu följdes, var en ganska stor disproportion, så att den, som mer innehade än sin granne, blef ofta mindre ansedd i de allmänna utskylderna än denne. Högsta nödvändigheten fordrade, att en jämkning bragtes till stånd. Ehuru Lagerströms catastrum kunde tjäna till hjälpreda därtill, så behöfde det likväl revideras, såsom också skett i det preussiska, innan det där blef infördt, särdeles som många hufen land, hvilka vid den 1692—1702 skedda mätningen legat öde, sedermera blifvit upptagna och bragta i fullt bruk och hvilkas innehafvare, som i så lång tid njutit frihet, ock omsider, som billigt var, blefvo i catastro införda. Fördenskull biföll SU. Pommerska kommissionens mening, att matrikelverkets öfverseende, jämkande och införande måtte företagas med första och så snart medel kunnat utfinnas, hvilket dock alldeles öfverlämnades till KM:s förordnande med råds råde.

9:o) Stralsund, kronan Sveriges numera endaste fästning på tyska bottnen, var, som kommissionen förmälde, försedt med ansenligt förråd ammunitionssorter härifrån och jämväl hade till fortifikationens fortsättande i senare åren en tillräckligare summa blifvit anslagen än tillförene och ritorr spannmål — från Nyköping[1] 410 t:r råg och 910 t:r korn, från Åbo 1,087 t:r råg och $1{,}700\,^1/_2$ t:r korn — blifvit sänd till magasinet.

Om detta hade SU. i und. yttrat sig under den 20 sistl. november.[2]

10:o) På RSt:s hemställan 1727[3] hade KM. väl befallt kansli-, kammar- och kommersekollegierna att öfverse de landtständerna 1720 meddelta privilegierna. Men emedan sådant ej kommit till verkställighet, hade KM., sedan SU. däröfver blifvit hördt, den 25 mars 1731 befallt Pommerska kommissionen att öfverse dem till KM:s vidare utslag. Kommissionen hade funnit, att genom nåd. resolutionen den 19 december 1720 blifvit landtständerna fritt lämnadt att föreslå subjecta till lediga tjänster både vid regeringen och hofrätten, i anledning hvaraf de den 30 april 1721 upprättat en konvention sins emellan, huru med presentation till vakanta tjänster skulle förhållas, hvilken KM. den 13 februari 1724 konfirmerat med befallning, att regeringen »ohne Zusatz oder änderung» skulle insända

[1] SU:s und. skrifvelse har Nykiöping.
[2] Se nedan n:r 1287.
[3] Se d. II, n:r 596.

ständernas originalpresentation. På landtständernas begäran 1723 att ock få föreslå vicepresident vid Wismarska tribunalet hade KM. resolverat, att regeringen och ständerna tillsammans skulle föreslå tre subjecta. Men alldenstund kommissionen af här befintliga handlingar för tiden 1560—1720 inhämtat, det landtständerna tillförene varit efterlåtet att presentera allenast tribunalsassessorer och landtråd samt med veto consultativo inkomma vid generalsuperintendentsbeställningens besättande och att hvad de nu utbedt sig vore ett regale och en gren af KM:s och kronan Sveriges tillständiga jure superioritatis, som dem efter deras vedertagna regeringsform de anno 1663 och förra privilegier ej kompeterade, och alldenstund det i anseende till de öfriga furstliga rättigheterna vore betänkligt att afstå eller i någon måtto limitera och förminska sådant regale, så hade kommissionen styrkt KM. att ej tillstädja dem mera än förberörda regeringsform, gamla konfirmerade privilegier och före 1720 erhållna k. resolutioner förmådde, särdeles som dessa tjänster voro de högsta ämbetena och att fördenskull KM:s intresse därunder berodde, att tjänsterna vid regeringen efter vanligheten föreslogos af regeringen och de vid hofrätten af hofrättskollegio, hvars förslag igenom regeringen med dess påminnelser till KM. insändes. Vid vicepresidents- och protonotariebeställningarnas vid tribunalet tillsättande borde förhållas efter tribunalsordningen af 1657; landtständernas förslag på 2:ne personer vid landtrådsvakans kunde af regeringen insändas och den af KM. då utvalde förses med k. fullmakt, om de det åstundade. Men med generalsuperintendentens vocerande borde förblifva vid 1663 års regeringsform. Till allt detta, som innehölls i kommissionens und. bet. af den 13 december 1731, hade KM. lämnat bifall.

SU. höll före, att denna ändringen i det, som landtständerna 1720 och sedermera, utan ock öfver sina förr hafda privilegier utverkat, varit så mycket nödigare, »som det elljest endast och allenast skulle hafva ankommit på landtständernes val och godtycke vid tiensters besättiande, hvilket skulle hafva hafft den skadelige påfölgd, att ämbetsmän och betiente därute hafft likasom en dependence af landtständerne och således ej utan afseende kunnat förrätta deras embeten och sysslor samt iackttaga sin plickt och EKM:s samt publici höga rätt och bästa, utan hade då måst vara därpå betänkte att bibehålla landtständernes gunst, så framt de velat vänta vidare befordran». SU. hade därför ej något att påminna vid allt hvad i detta mål var förordnadt.

11:o) KM. hade ock den 19 december 1720 beviljat landtständerna kommunikation af de öfver statsmedlen i Pommern årligen förda räkningarna. Men emedan det tycktes orådligt, att hvar och en skulle veta hvar penning, som i ränteriet, och hvar skeppa spannmål, som i magasinet i en så angelägen gränsfästning som Stralsund vore i förråd, så hade 1731 deras härvarande deputerade och

sedermera de själfva uppå gjord föreställning begifvit sig därifrån, i fall de sluppe svara för statsdefekterna, hvilket med KM:s välbehag blifvit dem lofvadt ifrån den tid, konsumtionssteuern blefve införd.

SU. kunde ej annat finna än att försiktigheten fordrat en sådan ändring och anstalt.

12:o) Vid genomseendet af 1720 års privilegier och resolutioner hade kommissionen äfven befunnit, att landtständerna gifvit anledning till en och annan special nyhet, såsom 1) att ridderskapet sökt få upphäfd distinktionen mellan gamla arf- och nya län; 2) att ridderskapet till ernående af, att siste länemannens dotter måtte succedera i såväl arf- som nådelän och kunna transmittera det på sina descendenter, åberopat sig på furstarna Otto III:s och Bogislav X:s privilegier, som dock tydligen innehöllo, att hon skulle få besitta länet NB. allenast i sin lifstid, hvilka ord ridderskapet utelämnat; 3) att de ock påstått, att de vakanta länen allenast till infödda de afgångnas anförvanter måtte åter belänas, hvilket syntes strida mot länskonstitutionerna och gammal observans. Landtständernas förklaring häröfver vore väl infordrad, men kommissionen hade aktat för rådligast att utsätta dessa mål och hvad än vidare kunde påminnas vid 1720 års privilegier och landtständernas sedermera meddelta k. resolutioner så länge, tills man kunde komma i stånd med de andra, angelägna ärendena, såsom konsumtionssteuern, reluitionsverket och dylikt.

SU. syntes ej något vidare därvid nu kunna göras än hvad kommissionen föreslagit.

13:o) För staden och herrskapet Wismar berättade sig kommissionen ej allenast hafva inrättat en stat, utan ock gjort staden och landet den föreställningen att, som den strax efter fredsslutet sökta 10-årsfriheten och lindringen, hvarunder staden utgjort allenast 2,000 rdr årligen, men landet ingen kontribution, expirerat redan 1731 och som hertigdömet Pommern och furstendömet Rügen likväl från och med 1732 höjt sin kontribution från 8 till 14 rdr för huf, så borde ock staden Wismar öka sin kontribution till 4,000 rdr eller däröfver, särdeles sedan den nu sluppit bestå den tillförene hafda talrika garnisonens inkvartering och servis, äfvensom bönderna i amten Neu Kloster och Poel[1] samt stads- och kyrkobyarna tillika med handtverkarna därstädes nu mera utgöra någon kontribution och nebenmodus, hvartill panthafvaren af amtet Neu-Kloster, mecklenburgska geheimerådet och kammarpresidenten von Plessen i lifstiden själf sig begifvit. Som med föreställningar härifrån ej något kunnat uträttas, hade kommissionen skrifvit därom till presidenten i Wismarska tribunalet grefve Putbus, åt hvilken KM. uppdragit omsorgen för sina jura ducalia därstädes.

SU., som pröfvat anstalten billig och nödig, men förnummit, att därmed ej var kommet till visst slut och riktighet, fann nödvändig-

[1] SU:s und. skrifvelse har Pöhl.

heten fordra, det staden och herrskapet Wismar förmåddes medelst ett efter deras villkor proportioneradt kontributionskontingent äfvenväl bidraga till den pommerska och wismarska statens vidmakthållande.

14:o) Med den ofvannämnde von Plessen hade kommissionen öfver hans panträttigheter i Neu-Kloster, bestående af 50,000 rdrs kapital, redan 1727 slutit ett sådant kontrakt, att han på 13 år till trinitatis 1740 skulle afbo berörde kapital med intresse samt alla öfriga af meliorationer, skadestånd o. d. härrörande pretentioner, så att amtet då utan lösen skulle återställas KM. och kronan. Men när han ville skrida till verkställighet af det, som betingadt var, hade Wismarska tribunalet i anledning af böndernas och amtsinvånarnas där anförda besvär, lagt sig däremot. Han hade då blifvit förorsakad att renunciera berörda kontrakt, hvarefter 1732 med honom slutits ett nytt af kammarkollegium och statskontoret underskrifvet och af KM. konfirmeradt kontrakt, hvarefter amtet först 1746 skulle hemfalla KM. och kronan. Men när han på nytt ville skrida till inrättning, hade tribunalet åter, på böndernas besvär, inquieterat honom och anbefallt fiskalen att anklaga honom in puncto contemptus mandatorum. Pommerska kommissionen, till hvars utlåtande KM. remitterat tribunalets den 2 oktober 1732 däröfver aflagda und. berättelse, hade i und. hemställt om befallning till tribunalet att innehålla med den fiskaliska aktionen och med böternas exekverande samt att restituera de honom fråntagna sakerna och till KM:s vidare förordnande lämna saken i sådant stånd, som den då var, på det att von Plessen ej måtte få anledning att uppsäga kontraktet, hvilket KM. äfven bifallit. Därpå hade Pommerska kammarens och von Plessens förklaringar öfver vissa omständigheter i tribunalets relation blifvit infordrade och tribunalet inkommit med sina påminnelser däremot. Men innan utslag följt, var von Plessen med döden afgången, och presidenten vid tribunalet grefve Putbus hade sedermera åtagit sig att söka hos von Plessens änkefru så begå, att det sist slutna kontraktet måtte bli i sin kraft.

Alldenstund kontraktet innehöll att, i fall von Plessen finge tillgodonjuta alla de honom förskrifna förmåner, så skulle det på amtet Neu-Kloster försträckta kapitalet 50,000 rdr med intresse o. s. v., som ofvan nämndes, vara afbodt och betalt till trinitatis 1746 och godset då utan vidare lösen kvitt och fritt för all skuld hemfalla KM. och kronan, och då KM:s och kronans förlust genom det förra kontraktets ryggande var nog ansenlig, ty fann SU. mycket väl gjordt, att det blifvit uppdraget åt grefve Putbus att bilägga de mellan tribunalet och von Plessen uppkomna stridigheterna. Som det ej kommit till slut härmed, kunde SU. ej vidare yttra sig häröfver, men det kunde dock ej undgå, för den därunder således beroende höga angelägenheten, att styrka KM. att ytterligare anbefalla grefve Putbus att därvid göra sitt bästa och allt framgent hålla noga hand däröfver, att pantekontraktet på ömse sidor måtte till alla delar bli efterlefvadt och fullgjordt.

15:o) Erfarenheten i såväl det i nästföregående punkt omrörda som i andra mål hade vist, hvad det med sig haft, att Wismarska tribunalet sträckt sin jurisdiktion till ekonomimål och kameralsaker. KM. hade därför den 19 februari 1728 befallt kansli-, kammar- och kommersekollegierna att träda tillsammans och öfverlägga, huru den för KM:s och rikets höga intresse skadliga conflictus jurisdictionum emellan tribunalet och Pommerska kammaren, hvarmedelst tiden oftast utdroges, måtte undanröjas samt om tribunalet ex concessione regia måtte lämnas jurisdiktion in oeconomicis och cameralibus i staden och herrskapet Wismar. Detta ärende hade KM. sedan lämnat till kommissionens skärskådande. Kommissionen hade befunnit, att tribunalets myndighet att skipa lag och rätt i KM:s och kronans tyska provinser var grundad i Westfaliska freden, då det blifvit försedt med privilegio de non appellando, hvarför det vid sin därutinnan erhållna och genom tribunalsordningen 1657 och visitationsrecessen 1692 förklarade högsta domarämbete fullkomligen borde bibehållas. Men då till tribunalets disposition in oeconomicis ingen grund funnits i ofvannämnda urkunder — den åberopade visitationsrecessens § 8 förmådde tvärtom, att causæ camerales borde skiljas från dess göromål — och tribunalet ej kunnat uppvisa någon formell concessionem regiam, fördenskull hade kommissionen i skrifvelse af den 11 november 1732 underställt KM:s välbehag, om icke tribunalet måtte frikallas ifrån den ex concessione regia, sive expressa, sive tacita, ditintills förda administrationen öfver kammar-, ekonomi- och politiemål i staden Wismar och de därunder liggande amten och sådant i stället tills vidare tilläggas generalguvernören i Pommern, men där KM. framdeles funne nödigt besätta presidentskapet vid tribunalet, kunde då komma i öfvervägande, huru därmed sedan måtte förhållas. KM. hade bifallit detta och därom aflåtit bref till tribunalet och generalguvernören grefve Meijerfeldt.[1] Men sedan KM. förordnat landtrådet och landtmarskalken grefve Putbus till president i tribunalet, hade KM., efter kommissionens och generalguvernörens hörande, uppdragit grefve Putbus administrationem ducalium principis uti staden och herrskapet Wismar samt därunder belägna amt.

SU. hade ej något att påminna vid denna författning. Den hade sin grund i förra tiders praxi och kunde ej hafva den olägenheten med sig, som väl eljest händt, när presidentskapet varit vakant och tribunalet däraf tagit tillfälle att antaga sig denna administrationen, att stridigheter som oftast yppat sig mellan tribunalet

[1] SU:s und. skrifvelse har Meijerfelt.

och Pommerska kammaren, hvarigenom KM. och riket kommit att lida i sin höga rätt och intresse och det för undersåtarna i staden och amten vore besvärligt att anmäla sig hos den i Stralsund residerande generalguvernören, hvaremot de, då denna administrationen vore presidenten anförtrodd, med mindre möda och bekostnad kunde komma till sin rätt. I anseende till allt sådant var det SU:s tanka, att administrationen af KM:s jura ducalia och därunder hörande politie- och ekonomimål måtte framgent förblifva vid presidenten och på den fot, som den nu blifvit satt, och att, där presidentskapet blefve vakant, tribunalet en corps därmed ej måtte sig befatta, utan af guvernören i Pommern förvaltas, till dess presidentskapet åter kunde blifva besatt.

För öfrigt kunde SU. ej undgå att med tacksamhet och beröm ihågkomma den möda, nit och sorgfällighet, som k. Pommerska kommissionen i gemen och riksrådet grefve Lagerberg i synnerhet i sitt på RSt:s anhållan 1731 förda presidium ådagalagt till pommerska och wismarska angelägenheternas bringande på redig fot, hvarom mångfaldiga und. berättelser och den med Pommerska regeringen och kammaren jämte flera vederbörande förda korrespondensen nogsamt vittnade.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1097.

(Utrikesärenden.)

1268 **SU. ang. tillökning på lönen åt kommendören Anders Ankarfelt. Den 11 november.**

»P[ræ]s[ent.] d. 15 nov. 1734. Upläste i rådet d. 26 nov. 1734. Värkställes. Exped.»

(*Referat.*)

Amiralitetskollegium hade den 22 sistlidne maj i und. anmält Ankarfelt[1] till någon löneförbättring och KM. hade den 29 därpå följande juli resolverat att, emedan i Karlskronakommissionens relation, hvilken var aflevererad till RSt., funnes anfördt, hvarför Ankarfelt ej kommit att åtnjuta någon tillökning på sin lön, hvilket likväl var vederfaret de nedrigare varfsofficerarna, så ville KM. hafva remitterat detta till RSt:s SU.

SU. hade inhämtat, att i Karlskronakommissionens relation af den 26 juni funnes inryckt, att holmmajoren, som hade kommendörs lön, måste sig därmed tillsvidare behjälpa, och SU. fann ej skäl att styrka KM. att göra någon ändring härutinnan i anseende till närvarande medellösa tillstånd.

(Krigsärenden.)

[1] SU:s und. skrifvelse har Anckarfelt.

SU. ang. en handelsmännen i Amsterdam von Tietzens och Schröders skuld till kronan och en likvidation till von Tietzen. Den 11 november. 1269

»Ink. d. 11 nov. 1734. Upläsit i rådet d. 25 novemb. 1734 och värkställes, samt afgår notification härom till statscontoiret.»

(*Referat.*)

Af kammarkollegium hade SU. erhållit besked därom, huru KM. och kronan torde kunna komma till full ersättning för de af von Tietzen[1] och Schröder, dåvarande växelkontorets fullmäktige i Holland, af subsidiemedlen angripna 5,000 pund sterling, och att, jämte hvad kronan i afräkning på samma ersättning redan kontant låtit uppbära, 9,100 dlr smt stodo i beredskap i RSt:s kontor att betalas.

Af ett KM:s bref till statskontoret under den 26 maj 1730 hade SU. befunnit, huruledes KM. befallt växelkontoret att, ifall den af kammarkollegium 1717[2] utfärdade originallikvidationen på 9,100 dlr smt till Tietzen för ett parti till kronans behof 1708 af honom i Libau tagen spannmål skulle af hans arfvingar eller kreditorer presenteras, ingen betalning därpå följa måtte, utan att den summan, när den efter reglementet för ständernas kontor utfölle, skulle utlevereras till räntekammaren.

Berörde likvidation in originali var ej vorden i ständernas kontor presenterad, utan penningarna, som tillhörde KM. och kronan, hade blifvit där stående fruktlösa. För att de utan tidens längre utdräkt måtte kunna användas till kronans och publici tjänst, hade SU. härmedelst velat begära, det KM. täcktes anbefalla kammarkollegium att utgifva en afskrift af den förra likvidationen samt med sin underskrift bevittna om konformiteten däraf och döda originallikvidationen, eftersom den på så många år alltifrån 1717 icke var vorden uppvist, hvaremot von Tietzens arfvingar eller kreditorer vid detsamma kunde förbehållas att, i fall de med berörda likvidation framdeles skulle angifva sig och med skäl visa sig vara till denna penningpost närmare berättigade än KM. och kronan, därföre njuta ersättning af andra riksens medel. Därjämte hade SU. antydt RSt:s kontor att på en sådan afskrift af likvidationen låta till räntekammaren affölja berörda 9,100 dlr smt.

(SU:s bref 1734. Civilärenden.)

[1] SU:s und. skrifvelse har Titzen.
[2] I SU:s und. skrifvelse står 1711.

1270 **SU. ang. besparingarna vid hofstaten. Den 11 november.**

»Ink. d. 14 novemb. 1734. Upläsit i rådet d. 25 novemb. 1734 och värkställes, hvarom notification til r[iks]r[ådet] gr. Delagardie, cammarrevisionen och statscontoiret afgår.»

(*Referat.*)

Kammarrevisionen hade i 6:e § af sin und. riksdagsrelation förfrågat sig ang. dispositionen af besparingarna vid hofstaten, som härtills blifvit disponerade till hofstatsförtäringen.

Alldenstund RSt. förut lämnat hela den årliga hofstatssumman under KM:s egen disposition, allenast den ej öfverskredes, ty borde besparingarna, utom dödsfalls- och avancemangsbesparingsmedlen, bibehållas vid hofstaten till hvarjehanda nödvändiga behof.

(SU:s bref 1734. Civilärenden.)

1271 **RSt. med öfverlämnande till KM:s afgörande af ett till dem remitteradt ärende: forum för egotvister rörande bergshemman. Den 18 november.**

»Præsent. d. 25 nov. 1734. Upläst d. 28 nov. och bör in pleno ännu upläsas, som och straxt skedt och resolv:t at värkställas.»

(*Referat.*)

KM. hade genom extrakt af rådsprotokollet den 26 sistlidne oktober med RSt. kommunicerat en förordning ang. forum, hvarest bergshemman emellan uppkomna egotvister borde afgöras.

Som RSt. af önskan om skyndsamt slut på riksdagen ej hade kunnat företaga sig densamma till öfverseende, täcktes KM. låta förordningen utgå till allmän efterlefnad, då den af RSt. vid nästa riksdag kunde blifva öfversedd och antagen.

(Justitieärenden.)

1272 **RSt. ang. majoren Karl Henrik Skyttes ansökning om ersättning för förlust i fråga om Råbelöfs och Odersberga gods. Den 18 november.**

»Præsent. d. 25 novemb. 1734. Upläst d. 28 nov. 1734 och resolv. at värkställas.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade majoren andragit, att Råbelöf och Odersberga[1] i anledning af RSt:s und. föreställning den 16 oktober 1723[2] blifvit

[1] RSt:s und. skrifvelse har Odesberga.
[2] Se d. I, n:r 299, sid. 413—421.

tillerkända riksrådet och öfverste jägmästaren grefve Ebbe Ulffeldts[1] kreditorer. Men majoren hade icke endast i dessa gods tagit betalning för en honom efter hans fader, öfversten Nils Skytte, tillfallen arfsfordran af 18,000 dlr smt hos generalen och guvernören baron Karl Gustaf Skytte,[2] utan äfven efter generalens död med sin fasta och lösa egendoms försäljande eller förpantande löst alla dennes kreditorer utur godsen. Han anhöll därför, att RSt. ville förhjälpa honom till någon ersättning för hans således bortmista egendom.

Ulffeldts kreditorer hade genom RSt:s föreställning den 16 oktober 1723 och KM:s resolution därpå den 9 juli 1729 ej åtnjutit annan förmån än den, hvartill de efter KM:s dom den 20 februari 1690 varit berättigade, en förmån, som de efter en den 31 mars 1732 sluten och den 26 därpå följande april af KM. konfirmerad förlikning mot en viss penningsumma öfverdragit majoren, och därigenom hade således rättegångstvisten emellan dem och majoren blifvit afgjord.

Dock, sedan RSt:s bank hade för en fordran hos Ulffeldts stärbhusintressenter till en summa af 8,856 dlr 4 öre smt den 16 juli 1684 blifvit immitterad i godsen,[3] hade generalen tillöst sig denna bankens rätt, den 29 augusti 1684 undfått behörig transport därpå och den 6 dec. samma år erhållit vederbörlig immission, hvarefter laga fasta blifvit beviljad den 5 februari 1690. I nåd. resolution den 28 januari 1693 hade KM. förklarat, att generalen borde njuta samma rätt som banken och i följe däraf hafva att redogöra för allenast de räntor, som af godsets öfverskott till 32 dlr 23 5/6 öre smt kunde vara uppburna af honom, en förklaring, hvaruti efter nåd. resolution mellan bergsrådet Strömner och majoren Skytte den 31 mars 1721 ingen ändring kunde tillåtas.[4] Majoren, som genom testamente efter generalen tillträdt godsen, hade ock haft skälig orsak att förlita sig på immissionen och laga fastan samt resolutionerna af 1693 och 1721 och i följe däraf såväl eftergifvit en sin faders fordran hos generalen som ock betalt dennes stärbhus åliggande gäld för regementsmedel 17,143 dlr smt, som han sökt styrka med ryttmästaren baron Gustaf Duvalls attest, förutan det han af egna medel förnöjt stärbhusets öfriga kreditorer, hvaremot i anledning af RSt:s bet. den 16 oktober 1723 och nåd. resolutionen den 9 juli 1729 den testamenterade egendomen blifvit anslagen Ulffeldts kreditorer till betalning och majoren efter 1732 års förlikning måst tillösa sig deras rätt, hvarigenom han oskyldigt var fördjupad i gäld. Åtskilliga lagsens rum[5] innehöllo, och i synnerhet 23:e kap. dråpamålsbalken med vilja i

[1] RSt:s und. skrifvelse har Ullfelt.
[2] Riksrådet Ebbe Ulffeldts måg.
[3] Jfr d. I, s. 414.
[4] Jfr d. I, s. 416—417.
[5] Utom i dråpamålsbalken förekommer stadgandet i 21:a kap. 2:a § edsöresbalken och 16:e kap. högmålsbalken.

LL., »at ey äger man annars mans brut giälda, ther han engte upbar eller wulte». Som det ock för öfrigt syntes vara obilligt och orättvist, att majoren till sin timliga välfärd komme att lida för den ändring, som sedermera blifvit gjord i den k. resolutionen,

ty pröfvade RSt. i anseende till alla dessa bevekande skäl billigt, att majoren på något sätt borde hjälpas, och som han betalat generalens ansenliga kronoskuld för regementsmedel, för hvilken KM. och kronan sin betalning ej kunnat erhålla, enär godsen blifvit tillerkända Ulffeldts kreditorer, alltså syntes det vara skäligt, att majoren för hvad han således på god tro af generalens kronoskuld utgifvit mer än honom af godsets värde efter testamentet kunnat tillfalla borde undfå ersättning af publika medel; dock tycktes i anseende till den bekanta penningbristen denna summa efter handen och något visst årligen kunna betalas. Som ock RSt. voro af den tanken, att majoren likmätigt nåd. brefvet till RSt:s kontor den 15 november 1732 nu strax borde erhålla betalning såväl för generalens likviderade kronofordring till 4,500 dlr smt som ock för 2,770 dlr smt, dem generalen hade att fordra för uppköpta hästar i Livland,[1] så framt dessa tvenne sistnämnda summor ej redan blifvit honom tillställda, vid hvilken senare händelse det, som majoren redan åtnjutit i ständernas kontor, komme vid likvidationen att afdragas.

(Justitieärenden.)

1273 RSt. ang. skånska boställs- och husesynsordningen. Den 18 november.

»P[ræ]s[ent.] d. 10 dec. 1734. Stockholm i rådc. d. 19 dec. 1734. Expedt.»

(*Referat.*)

Genom extrakt af rådsprotokollet för den 21 sistlidne oktober hade KM. med RSt. kommunicerat krigs- och kammarkollegiernas und. skrifvelse af den 24 sistlidne september jämte projekt till ny boställs- och husesynsordning för de i Skåne indelta tvenne kavalleriregementena och ett kompani af adelsfanan.

Som RSt. ej hunne med denna ordnings skärskådande, anhöllo de, att KM. täcktes låta utfärda densamma att ställas på prof till nästa riksdag att då af RSt. blifva öfversedd.

(Krigsärenden.)

Bilagor: 1. De till uppgörande af projekt till husesyns- och boställsordning förordnade kommissariernas und. skrifvelse, dat. Stockholm den 26 juli 1734, underskrifven af C. E. Lewenhaupt och J. Kr. Düring (3 sid.).

[1] RSt:s und. skrifvelse har Lifland.

2. Krigs- och kammarkollegiernas gemensamma und. skrifvelse med projektet till ofvannämnda ordning, dat. Stockholm den 24 september 1734 (4 sid.).

3. »Extract utur protocollet hållit i rådcammaren d. 21 october 1734.» Ad mandatum C. Hultman (2 sid.).

4. »Förteckning uppå de documenter,[1] som härhos följa ang:de projectet till husesynen för de skånska boställen, neml.: 1:o) Det uti Hörby d. 31 juli 1733 håldne protocoll [2 sid. fol.]; 2) projectet till husesynsförordningen [8 sid. d:o]; 3) majorernes vid begge regimenterne giorda påminnelser vid samma project [4 sid. d:o]; 4) Hr generalmajoren gref Lewenhaupts aparte påminnelse vid samma project [1 sid. d:o]; 5) en promemoria vid detta husesynsprojectet upsatt af en af commissionens ledamöter [4 sid. d:o]; 6) afskrift af förteckningen på alla kongsgårdarnes pro 1709 projecterade ock förmedlade hemmantal [2 sid. d:o].» Förteckningen, dat. Stockholm d. 8 aug. 1734 och underskrifven af Barnekov, 1 sid. fol.

(Krigsärenden.)

RSt. ang. militärstatens vid amiralitetet i Karlskrona besvär rörande sjötraktamentet. Den 18 november. 1274

»P[ræ]s[ent.] d. 25 nov. 1734. Uplästes i rådet d. 26 nov. 1734. Värkställes.»

(*Referat.*)

I följe af k. remiss af den 28 sistl. juni hade RSt. företagit sig det af schoutbynachten von Gertten[2] och amiralitetskaptenen Abraham Falkengreen[3] å samtliga militärstatens vid amiralitetet i Karlskrona[4] vägnar ingifna und. memorial, i hvars 3:e § anfördes följande besvär:

1. Sjötraktamentspenningarna bestodos icke, förr än ankaret var lyft och man gick till segels, trots mycken och daglig försorg och uppvaktning om skeppsbord, alltifrån skeppet eller fartyget var lagdt ifrån varfvet ut på redden; under denna tid kunde officerarna i mangel af traktamente icke hafva någon hushållning ombord, hvilket hindrade dem att eftertryckligt bedrifva klargörandet. Därför anhölls, att traktamentspenningarna måtte beräknas öfver- och underofficerarna från och med den dagen, som besättningen begynte spisa ombord eller krutet var kommet ombord, särdeles emedan från den dagen alla officerarna vid straff af en månadspenning voro förpliktade om dagen att bedrifva skeppets skyndsamma klargörande, om nätterna att ligga ombord.

»Altså i anseende dertil, at hvarken KM. och Cronan må blifva graverad med något tractamentes betalande, innan skieppen äro klare giorde och helt färdige at kunna gå til segels eller officerarne

[1] Samtliga i afskrift.
[2] RSt:s und. skrifvelse har von Gerten.
[3] » » » » Falckengren.
[4] » » » » Carlscrona.

komma at lida, sedan skieppen allenast för motväder skull blifva hindrade at gå til siös, finna RSt. billigt, det såväl för öfver- som underofficerare siötractamentet hädaneffter kunde beräknas ifrån den dagen, som generalinmunstringen på örlogsflottan, escadren eller fartyget skiedt, och dem bestås till och med den dagen generalafmunstringen effter fulländad resa och expedition är förrättad; hvilket af vederbörande munsterherrar uti general in- och afmunstringsrullarne tydeligen och med underskrifft kommer at anföras, hvareffter liquidation för hvars och ens undfångne fri förtäring vid ammiraliteterne kommer at tagas til fundament och EKM. och Cronan at beräknas.»

2. Å amiralitetskaptenernas vägnar anhölls, att det i 1718 års stat dem tillagda sjötraktamentet af 30 dlr smt i månaden måtte dem förunnas, ty med ringare än 1 dlr smt om dagen kunde en amiralitetskapten ej utkomma.

RSt. hade tagit i öfvervägande, hvilketdera vore för KM. och kronan fördelaktigare, när några officerare med lastdragare blefvo kommenderade till någon ort, antingen att lämna dem traktamente, så länge resan påstod och de voro borta, som hittills brukligt varit, eller att ackordera med dem om samma fri förtäring på någon viss stipulerad tid uppå gevinst och förlust. Men som RSt. tyckt sig häröfver icke kunna yttra, innan de hört amiralitetskollegium, och dess svar skulle kunna ankomma på tiden, alltså hade de bort lämna till KM:s föranstaltande att efter infordradt utlåtande af kollegiet förordna, som KM. funne nyttigast.

3. Under § 4 androgs, att för amiralitetsofficerarna vid marscher, antingen med folk fram och tillbaka från flottan eller med besättningen öfver land för att återhämta och till anbefalld ort föra fartyg, som förlagts i någon annan hamn ifrån flottan, skjutsen var mycket knapp tilltagen, särdeles vid senare tillfället, då de voro obligerade att landvägen föra med sig allt hvad till en medelmåttig hushållning hörde. De gjorde sig fördenskull försäkrade, att dem måtte tilläggas åtminstone så mycken skjuts, som deras vederlikar af landsstaten åtnjöto.

RSt. funno billigt, att sjöofficerarna vid förrberörde tillfällen komme att till godo njuta så mycken skjuts, som deras vederlikar vid landsstaten likmätigt nåd. tågordningen bestods.

4. I § 5 förmäldes, huruledes amiralitetsofficerarna, när de å andra orter än där de hade sitt ständiga tillhåll måste upplägga sina förande skepp i vinterhamn och åter klargöra dem vid vårtiden, måste förrätta sådana kommenderingar utan ringaste traktamente. De anhöllo därför om den förra durkmarschförplägningen efter tågordningen och traktamente under vistelsen på uppläggningsorten.

Emedan officerarna vid bägge dessa tillfällen voro begrepne i verkligt tjänstgörande, höllo RSt. före, att dem, när de voro på

marscher, icke allenast kunde bestås durkmarschförplägningen efter tågordningen, utan ock att, när de måste vistas på någon annan ort än därest de hade sitt rätta hemvist och hushållning, dem beräknades sjötraktamente ifrån den dagen marschen upphört och de anländt till den ort, hvarest ett skepp eller fartyg antingen skulle aftacklas och i vinterhamn förläggas eller ock till upptackling åter antagas.

(Krigsärenden.)

RSt. ang. medel till en fond för amiralitetsstatens inkvartering. 1275
Den 18 november.

»P[ræ]sent. d. 25 nov. 1734. Uplästes i rådet d. 26 nov. 1734. Värkställes. Exped.»

(De första 9 raderna referat.)

KM. hade i § 23 af sin sekreta proposition berörande krigsväsendet gifvit RSt. till känna, huruledes, sedan KM., i enlighet med RSt:s und. skrifvelse den 17 juni 1731,[1] den 16 mars 1732 påbjudit en afgift af alla till riket sjöledes anländande personer till bestridande af amiralitetsstatens inkvartering, hade icke allenast konungarnas af Stora Britannien, Danmark och Preussen här vistande ministrar med stora besvär häremot inkommit, utan ock åtskilliga magistrater, rederier i sjöstäderna tillika med andra handlande och sjöfarande på det högsta anhållit att härifrån blifva befriade.

»De förre hafva andragit besynnerligen, at denne alla siöfarande påbördade personlige taxation vore stridande emot 12 § af 1720 års emellan Swerige och Engeland slutne tractat, at fast i Engeland en viss afgifft erlägges af de ankommande engelske siöfarande vid hemkomsten från deras resor til hospitalets underhållande i Greenwijk, så lärer doch aldrig kunna säjas, at Sweriges dit anländande fartyg med denne eller en dylik pålaga blifvit besvärade, at den vore hos ingen nation vanlig och att den ej kunde komma öfverens med commerciens frihet och den naboliga vänskapen; anhållandes fördenskull uppå uttryckelige befallningar ifrån deras hof, at detta påbudet måtte uphäfvas. De senare åter, eller de handlande och siöfarande, hafva anfördt, huru den redan uti efftertänkelig fara råkade svenska siöfarten nu åter besynnerligen hindrades och besvärades igenom denne siöfolket pålagde nya afgifften, emedan de inhemske häldre skulle vilja fara för främmande nationer, hvaräst de oafkortat få niuta deras hyror til goda, och det främmande siöfolket skulle ej eller vilja betiena de svenske handlande, med mindre deras hyror blefvo förhögde, så at hela denna lasten änteligen stadnade på rederierne allena, hvilka desutan voro redan så betungade,

[1] Se d. III, 1, n:r 1052.

at de erforo mera skada än nytta af deras siöfart, med många flera skiäl, i anseende hvartil de lefde i den und. tilförsicht, at dessa den svänska siöfarten i vägen liggande hinder måtte afrödjas och någon lisa derutinnan gynnas.

Öfver hvilka besvär och böneskriffter EKM. infordrat dess och riksens cancellie- och commerciecollegiers und. utlåtelse; hvilka jemväl dermed instämdt, at den svenska siöfarten, som redan är ganska inskränkt och besvärad, blef igenom denne nye afgifftens påläggande för månge andragne skiäl skuld ännu svårare giord. Berättandes derjemte at, som det är ovanligit, i synnerhet för de främmande, at uti en annans land, hvars undersåtare de icke äro, undergå några onera personalia, innan de kunna säjas uti någor måtto hafva nyttjat det samma vidare än at de allenast dit anländt, så torde deraf tagas tilfälle at påstå (såsom en och annan främmande hofs ministre icke otydeligen då redan låtit förstå), som voro sådane imposter icke allenast stridande emot slutne tractater, utan ock til äfventyrs derigenom anledning gifves at, emot de uti deras land ankommande svenske undersåtare bruka samma rätt och til öfverflöd fördubbla denne afgifften, som de doch här tills aldrig varit vane at fordra af dem; hvilken pålaga, så framt den en gång å de främmande orter blefve fastställd, ej så lätt torde återkallas, änskiönt man och den samma sedan här i Swerige skulle låta falla och efftergifva.

Hvilka nu uprepade skiäl och omständigheter EKM., sedan de med ammiralitetscollegio blifvit communicerade, funnit af den beskaffenhet, at med den påbudne afgifftens upbärande til rikets värkelige otienst icke längre fortfaras kunde, utan har EKM. fördenskull blifvit föranlåten d. 19 martii 1733 at befalla, det här med til vidare skulle hvila. Hvarjemte EKM. i ber:de proposition sig nåd. yttradt at, som RSt. således lära hafva sedt, utaf hvad vigtigare orsaker ammiralitetsstaten ej kommit at til godo niuta det understöd dem medelst offta bemelte afgifft blifvit ernadt, så förmodar EKM., at RSt. nu lära utse något annat sätt at giöra dem delachtige af det, som RSt. sielfve funnit dem vara berättigade til.

Sedan nu RSt. i anledning så häraf som de härvarande ammiralitetsstatens riksdagsfullmächtiges hos RSt. ingifne ansökning sig detta ärendet företagit samt låtit sig angelägit vara at kunna utfinna någon annan utväg och medel til någon fond, hvarigenom denne staten kunde komma at til godo niuta den inqvartering, som RSt. redan funnit billigt dem böra hugnas med, så har der til följande i öfvervägande kommit, neml:n:

1:o) at som RSt. funnit förnämsta orsaken, hvarföre det förra, här frammanföre omförmälte project blifvit ändrat, der uti bestå, at den svenska siöfarten betungades, om de handlande och siöfarande med förberörde nya afgifft besvärades, så tyckes doch, at samma förslag, hvad passagererne angår, skulle kunna än vidare vinna

framgång, effter sådant icke synes hindra commercien och trafiquen, emedan de, som höra til skieppets eller fartygets besättning, ifrån denne afgifft befrias och allenast alla de, som fara för passagerare och taga vederbörandes pass at resa utom riket, den samma komma at erläggia samt qvinspersoner hälfften mindre effter den taxa, som för detta författad blifvit. Doch hålla RSt. i und. före, at de här under ej böra begripas, hvilka som offtast på en kort tid eller få dagar fara fram och tilbaka emellan Skåne och Dannemark.

2:o) Som RSt. förmoda, at lotspenningarne lära bestiga sig til högre inkomst, när lotstaxan blifver behörigen reglerat, så äro RSt. af den und. mening at, sedan Cronan af förhöjningen bekommit de vanlige quartalen, så kunna de öfrige tre fierdedelar af sådan förhögning anslås til inqvarteringsfond för siöstaten.

3:o) Finna RSt., at vissa inkomster väl äro til båtsmansförrådscassan uti följande tilfällen anslagne, neml:n enär någon båtsman motvilligt uteblifver ifrån rendésvousplatsen, då han är upfordrad, niuter den samma lönen för så lång tid han uteblifvit, äfven så väl som den, hvilken vid upfordring ej kommit tilstädes och ej eller sedermera sig infinner, som ock den, hvilken rymmer, men af ånger och godt betänkande sig åter inställer; jemväl och den båtsman, som för något brott blifver til häcktelse eller arbete i ankarsmidjan eller annorstädes dömd, då lönen förrådscassan beräknas ifrån datum af dommen, enär delinquenten blifvit pålagd arresten eller arbete. Men som sådane afgiffter icke egenteligen äro af sådan natur, at de til en förrådscassa höra, som det och icke befinnes, at slike afgiffter til landtmilitiens förrådscassa inflyta, altså hålla RSt. i und. före, at förenämde inkomster kunde af förrådscassan til inqvarteringsfonden aflefvereras.

4:o) Som RSt. hafva inhämtat, til huru ganska ringa summa, stundom icke til 100 dlr smt om året, ammiralitetssaköron sig bestigit, ty hafva RSt. fallit på de tankar, at ammiralitetssaköron kunde lämnas til en inqvarteringsfond, hälst derigenom en granlagare upsyn så på värfven som annorstädes vid ammiralitetsförrättningarne kan åstadkommas, i det hvar och en i samma societet då giorde desto flitigare anmärkningar til förökning af en commun inqvarteringscassa och således detta inbördes inseende mera gagna EKM. och Cronan i sielfva realiteten än mistningen af de för detta influtne få saköron kunna anses för någon förlust.

5:o) Och aldenstund det icke mindre för rotehållarne och indelningshafvarne än båtsmännen angelägit är, at desse senare inqvartering komma at åtniuta, hälst som manskapet hittills mycket dymedelst lidit, at de på den ort, dit de upbudade blifvit, ej hafft några husrum, utan måst liggia under bar himmel, så vida de icke ägt något af sig sielfva at betala qvarter med, hvarigenom händt, at manskapet blifvit siukligit och til vidare Cronans tienst-

giörande odugligt, ja månge dödt bort, hvarmedelst båtsmanshållarne kommit ganska myckit at lida; så förmoda RSt., at rothållarne och indelningshafvarne til undvikande af sådan olägenhet lära finnas benägne at til denna fondens understöd af hvart båtsmanshåll i gemen årligen erläggia 4 öre smt, hvilka vid de så kallade afräkningsmöten af compagnieskrifvarne kunde upbäras. Doch tycka RSt. nödigt vara, at så väl vederbörande landshöfdingar som indelningshafvarne och rotelagarne här öfver först hörde blifva.

Desse äro nu, A. K., de förslager, som RSt. för denna gången i und. kunnat vid handen gifva; börandes äfven, om emellan riksdagarne någon nyttig fond utan undersåtarnes gravation hos EKM. af ammiralitetet i und. kan angifvas, samma fond til denne inqvartering användas.

För öfrigit och hvad angår de medel, som igenom det förra förslaget influtit, så hafva RSt. af EKM:s och riksens ammiralitetscollegii und. riksdagsberättelse intagit, at desamma blifvit stälte under bem:te collegii disposition och at summan för den tiden denne afgifft blifvit upburen sig bestigit til 11,034 dlr 26 öre smt, af hvilka med EKM:s nåd. tilstånd igenom bref af d. 21 nästl:ne novemb. 7,000 dlr smt äro vordne til ammiralitetscassan låntagne, som skola komma at ersättjas, när förledit års besparingsmedel vid ammiralitetet kunna influta.

Hvarvid RSt. ej vidare hafva at påminna än allenast, at ammiralitetscollegium låter sig angelägit vara, det så väl berörde 7,000 dlr smt med första af besparingsmedlen blifva ersatte, som ock at desse penningar på något säkert sätt giöras fruktbare, tils någon tilräckeligare summa igenom de här ofvan projecterade utvägar kan samlad varda, som til utdelning skulle kunna förslå.

RSt. framhärda etc.»

(Krigsärenden.)

1276 RSt. ang. lönetillökning åt hofrätterna. Den 18 november.

»Inkommit d. 9 decemb. 1734. Upläsit i rådet d. 18 decemb. 1734 och värkställes genom ordres til vederbörande.»

Hos RSt. hafva EKM:s och riksens hofrätter i Swea och Giötha rike samt storfurstendömet Finland vid 1731 års riksdag igenom memorial af den 20 februarii samma år andragit, huruledes deras löningar intet vilja förslå til deras skiäliga försörgning och underhåld, emedan förutan det, at de dertil högst nödige varor i anseende til myntets förhögning skola befinnas vara dubbelt dyrare än tilförende, så skola ock k. hofrätternes vilkor nu vara myckit ringare än de i förre tider varit, då hvar och en af k. hofrätternes

ledamöter i stället för andelen i saköron skall åtniutit 20 tunnor spannemål och 100 dlr smt. Ty oansedt högstsal. HKM. konung Carl den XI, på det likmätigt 1668 års resolution k. hofrätterne måtte niuta så godt underhåld, som något annat collegium, sedermera skall i stället för bemelte 20 tunnor spanmål och 100 dlr smt genom resolution af den 25 maii 1683 tillagt k. hofrätterne cronoandelen af saköron, hvilken den tiden, då folket var af större förmögenhet, skall årligen kunnat bringas til ansenligit, så skall likväl samma cronones andel af sakören uti de senare tider i anseende til den brist, som på medel och utvägar til betalning skall finnas hos större delen af de sakfälte, til så ringa sig bestigit, at k. hofrätterne ganska litet eller altzintet deraf kunnat åtniuta, hälst emedan arrestanter och fångar, som til en ganska stor myckenhet skola finnas, deraf skola niuta sitt dageliga underhåld, sedan de dertil i staten bestådde medel upgådt. Och i det öfriga, så skola k. hofrätternes ledamöter ej utan största besvär ock omkostnad för samma saköron behörig redo och räkning erhålla; skolandes således större delen af k. hofrätternes ledamöter, sedan de måst använda all deras förmåga til at förvärfva sig tilräckelig vettenskap och förfarenhet i de stycken, som deras embete erfordrar, nu intet hafva annat at försörja och underhålla sig med än den ringa lön, som dem på staten i nåder bestås. Och aldenstund RSt. nogsamt skall vara bekandt, huruledes EKM:s och riksens hofrätter ej mindre än KM:s och riksens andre collegier deras embeten med största trägenhet, flit och trohet förrätta och således väl förtiena at blifva skiäligen försörgde och underhåldne, fördenskuld och emedan högstsal. HKM. konung Carl den XI af en särdeles hög k. vård och omsorg för hofrätterne medelst högstbemelte des resolution och förklaring af den 27 augusti 1668 § 2 öfver Ridd. o. Ad:s und. besvär i nåder skall försäkrat k. hofrätterne, at de ju måtte niuta så godt underhåld som något annat collegium, ty anhålla EKM:s och riksens hofrätter, at dem i anseende dertil, at de med andre collegier hafva lika trägit arbete och svårt ansvar, måtte äfven uti deras löningars åtniutande behörig jemnlikhet vederfaras med de andre k. collegierne, hvaräst krigs-, cancellie- och bergsråd skola niuta 1,500 dlr, men cammar- och commercieråd samt statscommissarier 1,800 och assessorerne dersammastädes 1,200 dlr smt hvardera i årlig lön. Skolandes jemväl magistraterne i dels städer, utom det de för andra ämbetesförrättningar äro berättigade til, i årlig lön åtniuta mera än vice præsidenterne och de öfrige ledamöterne i hofrätterne, til at förtiga, huruledes landsbetiente, som hafva indelning i hemmansräntor af 3- à 400 dlr smt, mästadels skola kunna giöra sin lön lika med hofrättsråden och assessorerne i Swea hofrätt, hvilka löningar likväl intet skola finnas vara större, än at de ganska väl kunna förtienas i anseende til det besvär och ansvar, som hvar och

en af ofvannämde k. collegier och stater för deras embetes förrättning är underkastad, med mera, som EKM:s och riksens hofrätter i bem:te deras memorial anfördt hafva.

Detta med det mera hafva RSt. hos sig i behörigt öfvervägande komma låtit. Och aldenstund k. hofrätternes embeten äro af särdeles vigt och angelägenhet samt fordra en myckit trägen och flitig upvacktning och deras ledamöter med de knappa och ringa löner, som dem på staten härtils bestådde blifvit, omöjeligen kunna hafva sin skiäliga försörgning och underhåld, emedan de der til högst nödige varor i anseende til myntets förhögning nu befinnas vara myckit dyrare än tilförende, varandes det med all rättvisa och billighet enligit, at k. hofrätterne, som för deras embetesförrättningar ej mindre besvär och ansvar än andre EKM:s och riksens collegier underkastade äro, böra med dem lika och enahanda förmoner åtniuta, hvarföre ock KM. uti dess nåd. resolution på Ridd. o. Ad:s besvär af den 27 augusti 1668 § 2 i nåder förklarat, det KM. ville låta sig vårda derom, at des hofrätter måtte niuta ju så godt underhåld som något annat collegium, hvilket ock RSt. i 1719 och 1720 års regeringsformer betygat deras omsorg och åstundan, at domare med tilräckelige löner måtte förses, på det nöd och trångmål icke skulle gifva anledning til skadelig efterfölgd eller blifva et skien och förevändning til embetets missbruk;

fördenskull finna RSt. vara så väl billigt som nödigt, at Swea, Giötha och Åbo hofrätter en skiälig samt emot de öfrige k. collegiernes ledamöter svarande och proportionerad förbättring på deras ringa löner åtniuta, hvartil,

1:o) hvad Swea och Giötha hofrätt angår, lagmans- och häradshöfdingspenningarne uti Swea och Giötha rike i följe så väl af konung Sigismundi försäkring, gifven Ridd. o. Ad. d. 11 febr. 1594 § 1, som konung Gustaf Adolphs glorvyrdigst i åminnelse försäkring, dat. d 31 decemb. 1611 § 9, och regeringsformerne af år 1719 § 18 och 1720 § 23 samt EKM:s nåd. stadga af d. 6 julii 1720 effter det ändamål, hvarföre de beviljade blifvit, lämnas, så långt de räcka, til justitiæstatens aflöning under k. Swea och Giötha hofrätters oförryckta disposition med all den förbättring och förmering, som igenom k. hofrätternes goda föranstaltande och förordningarnes behöriga iakttagande i detta mål årligen kan erhållas genom det reglemente, som til förekommande af alla olaga afkortningar och förminskningar i denna ränta lärer blifva författat och utfärdadt, samt at således öfverskottet och besparingsmedlen af samma lagmans- och häradshöfdingspenningar, som til EKM:s och RSt:s statscontoirs disposition härtils årligen måst upgifvas, komma desse tvänne k. hofrätters samtelige ledamöter gemensamligen til godo, den summa undantagen, som til Jemptelands dragoneregemente, borgmästaren Sylvius i Helsingborg samt nembdemännerne

i Halland, Bohus och Elfsborgs län samt östra Dalarne anordnad är, sedan deras löner effter en viss bägge hofrätterne emellan förbättrad och inrättad stat blifvit proportionerade och jämkade, doch så at underdomarena intet komma at lida mistning i deras ordinarie lön genom denna förbättringen af k. hofrätternes löningar, och at ryttare, dragoner, soldater och båtsmän samt Ridd. o. Ad:s rå- och rörs- eller insochne-torpare genom någon afgifft til en sådan lönernes förbättring på intet sätt graveras.

2:o) Så vida cronoandelen af saköron ej til KM. och cronan indrages och andre statsmedel til k. hofrätternes aflöning i det stället anordnade blifva, synes samma cronoandel i saköron ej kunna utan hvarjehanda oredo, omkostnad och olägenhet annorlunda än härtils skiedt disponeras på vinst och förlust af hvar och en k. hofrätternes ledamot uti det höfdingedöme, som honom effter vanligheten tilkommer.

3:o) Beträffande k. Åbo hofrätts anhållan om tillökning på lönerne för des ledamöter, så förmodas, at lagmans- och häradshöfdingspenningarne i Finland sig skulle föröka, om de af k. hofrätten i Åbo på lika sätt som [af] k. Swea och Giötha hofrätter disponerade blefvo; hvilket ock RSt. finna vara nyttigt och rådeligit. Men som samma förökning ej lärer så snart kunna bringas til den summa, som k. Åbo hofrätts nuvarande stat erfordrar, och KM. och Cronan af statsmedlen altid tilförene upfyldt, hvad för samma stat årligen kommit at brista; altså finna RSt. det vara billigt och rättvist, at k. hofrätternes ledamöter för sine vigtige och trägne embetessysslor med förbättring på deras ringa löner hugnas och ihogkommas, så at bem:te hofrätts ledamöter åtniuta så stor lön til deras nödtorfftiga underhåld som de öfrige riksens collegier; hvarföre RSt. hålla före, at merbem:te hofrätt bör i brist af tilräckelige häradshöfdings- och lagmanspenningar i Finland af statsmedlen den begiärte tilökningen åtniuta. Derjemte finna och RSt. nödigt, at cammererarne uti ofvannämde 3:ne hofrätter måge åtniuta den af k. Swea hofrätt[1] begiärte skrifvarelönen til någon understöd i deras ringa löner.

I förmågo af alt detta anhålla hos EKM. RSt. i und., at EKM:s Swea, Giötha och Åbo hofrätter på ofvanberörde sätt måge med deras löners åtniutande alt framgient blifva hugnade och understödde.

RSt. framhärda etc.

(Civilärenden.)

---

[1] Se d. III, 1, n:r 1180.

1277 **RSt. ang. den Fredrikshamns borgerskap förhållna hälften af de staden beviljade tobaks-, salu-, tapperians- och portfriheterna samt ang. borgerskapets rätt att granska alla räkenskaper rörande stadens medel. Den 18 november.**

»Ink. d. 22 nov. I rådet föredragit d. 5 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade Fredrikshamns[1] fullmäktig, handelsmannen Karl Clayhills, genom memorial andragit, huruledes enligt de 1727 ytterligare undfångna privilegierna af allt, som inflöt medelst tobaks-, salu-, tapperians- och portfriheterna, skulle hälften delas mellan handtverkarna och det handlande borgerskapet i proportion af dess skrån eller mindre handtering och handel, hälften årligen användas till publika byggnader och behörig räkning göras för medlen. Ingen redo för uppbörden eller dispositionen af medlen var gjord, och borgerskapet hade hittills intet det ringaste till utdelning undfått. På det att denna gräns- och stapelstad med sina dyrbara fästningsverk ej måtte alldeles åter förödas af borgerskapet genom mistningen af understödet, anhöll det om verkligt åtnjutande af dessa benådningsmedel och laga undersökning af de uppburna medlens användning samt om rätt att själf, jämte magistraten, ega inseendet öfver berörda tull- och accisinkomsters beräkning under de återstående frihetsåren och att disponera medlens användande och deras betjäning, såsom 17:e § i KM:s resolution den 16 oktober 1723 på städernas allmänna besvär uttryckligen tillade de andra städerna, och därför anhöll borgerskapet tillika om befallning till vederbörande att erhålla del af alla räkenskaper, som angingo stadens medel, och däröfver få göra behöriga anmärkningar samt att för den skull dem måtte tillstånd lämnas att själfva antaga någon, som reviderade räkenskaperna och betjänade borgerskapet i de angelägenheters expedierande, som jämte magistratens på deras omvårdande ankommo. Om denna persons belönande utom statens gravation ville borgerskapet själft draga försorg.

Emedan KM. funnit nödigt, att denna stapelstaden i anseende till fästningsverken och på det den tillräckligen måtte furnera landet däromkring med hvad som behöfdes samt balansera handeln med Wiborg borde på allt sätt upprättas och i stånd sättas, och emedan KM. till den ändan medelst de nåd. privilegierna af 1727 förunt, att af allt, hvad medelst tobaks-, salu-, tapperians- och portfriheterna inflöte, hälften skulle under landshöfdingens och magistratens disposition på ofvannämnda sätt utdelas mellan samtliga i Fredrikshamn boende borgerskapet, funno RSt. billigt, att borgerskapet förhjälptes till verkligt åtnjutande af bemälte medel. — Emedan borgerskapet utlåtit sig ej kunna till delnings mottaga något af benådningsmedlen, innan räkning för desamma blifvit gjord, och i privilegierna var förordnadt, att för medlen behörig räkning skulle göras, ty anhöllo RSt. om nåd. befallning till landshöfdingen i orten att därom förfoga så eftertrycklig anstalt, att oftanämnda för 11 år resterande räkenskaper måtte skyndesammast inom viss utsatt tid vederbörligen blifva förfärdigade. — Hvad anbelangade borgerskapets anhållan om laga undersökning af vederbörandes disposition och förvaltning samt redogörande för de uppburna och använda medlen, så, emedan RSt. inhämtat, att för den hälften af medlen, som till stadens publika byggnader användas bort, äfvenledes ingen räkning gjord blifvit, ty funno RSt. jämväl billigt, att en slik undersökning måtte anställas af landshöfdingen i orten, som därtill skulle adjungera sig några personer, emot hvilka borgerskapet ej kunde hafva något att påminna, hvarefter en omständlig berättelse om alltsammans komme att insändas till KM., på det den felande efter omständigheterna måtte kunna anses. — Hvad angick borgerskapets ansökning att få jämte magistraten själft ega inseendet öfver de oftanämnda tull- och accisinkomsterna och disponera öfver deras användande och betjäning, så nämndes i den åberopade 17:e § af resolutionen den 16 oktober 1723 hvarken borgerskap eller magistrat, mindre att städernas borgerskap tillika med magistraterna skulle hafva inseende öfver slika medel. Där stadgades, att i afbrända städer, hvarest stora sjötullen ej erlades, uppbörden af lilla tullen och accisen och hvad dem eljest under frihetsåren lämnadt var af deras egna betjänte måtte ske; att i de stora stapelstäderna, där stora sjötullen var KM. förbehållen, måste inspektoren eller tullnären vid landttullen hafva inseende på tulltäkten jämte dem, som uppburo tullen å städernas vägnar; däremot i smärre städer, som Marstrand och Strömstad, måste tullnären eller kontrollören vid stora sjötullen tillse, att ej otillåtna varors införsel vid landttullen måtte lända stora sjötullen till förminskning. Likväl och emedan borgerskapet på grund af så många års uteblifven redovisning icke syntes kunna hysa något synnerligt förtroende till de betjänte, som uppburo medlen, eller till magistraten, som närmaste inseendet på betjänterna ålåg, utan därför gjorde förenämnda ansökning, så höllo RSt. före, att borgerskapet därutinnan kunde villfaras, så framt vid den begärda undersökningen befinnas skulle något vara borgerskapet vid uppbörden för när skedt. — För öfrigt och som RSt. jämväl funno ansökningen om behörig del af alla räkenskaper, som angingo stadens medel, att däröfver få göra behöriga anmärkningar, så mycket skäligare, som borgerskapet utan tillgång till räkenska-

[1] RSt:s und. skrifvelse har Fridrichshamn.

perna ej kunde vara säkert, att det åtnjöt hälften af alla förberörda medel, så anhöllo RSt. om nåd. befallning till vederbörande och om tillstånd för borgerskapet att antaga någon, som reviderade räkenskaperna och därjämte betjänade detsamma i ofvannämnda angelägenheters expedierande, helst det själft ville draga försorg om samma personers aflönande utan gravation i staten.

(Civilärenden.)

1278 SU. ang. Frankrikes ansökning om en hjälpsändning af 10,000 man till Polen mot subsidier; ang. iakttagande af största möjliga hemlighet vid underhandlingen. Den 18 november.

»Upl. i rådet d. 18 nov. 1734. Upl. i canc. colleg. d. 26 d:o. Upl. å nyo i r[åde]t d. 17 febr. 1735.»

EKM. täktes i nåder anse den tid, hvilken SU. användt, innan det varit i stånd sig und. at yttra utöfver cronan Frankrikes giorda ansökning at emot vissa subsidier erhålla en hielpsändning till Pohlen af 10,000 man såsom et prof af den pliktfulla ömhet, med hvilken et så nära riket rörande ärende blifvit öfverlagt och afhandlat. Å ena sidan har rikets heder, gamla vänskap och för handen varande conjuncturer tykts leda till det, som å andra sidan och vid sakernas närmare efterhugsande, rikets säkerhet och kofrings nödiga svaghet synes vilja förbiuda eller åtminstone till lägligare tid och klarare dag upskiuta

Onödigt vore at här inför EKM. uprepa de mångahanda skiäl, med hvilka SU:s åt framtiden förvarade acter äro upfylte, till bevis, at Frankrikes vänskap, Rysslands förnedring och konung Stanislai bästa äro och böra vara svänska cronans ögnemärken. Sådant är tillförende inför EKM. i sittiande råd öfverlagt, handgripeligit giordt och gilladt.

Ej mindre öfverflödigt vore at vidlyftigt afhandla, huruvida det oss gramse Ryssland och flere makter kunde äga skiälig ordsak at förtycka och beifra et så allmänt efterlåtit steg som en blott åstundad och beviljad hielpsändning, emädan ryska hofvets upförande ej altid svarar emot den ibland andra krönta hufvuden vedertagna billigheten och för sent voro at ursäkta ingångna mått med en oförväntad utgång, hvilken kunde störta riket i et så mycket bedröfveligare äfventyr, som dess bemötande endast ankommo på egna krafter. Ty ovedersäjeligit är, at ingen alliance eller aflägsen makt, ehuru beredvillig den ock vara kunde, förmår afböja et oförtänkt förderf, hvilket ofta vunnit sin fulla värkan, innan emellan förbundsdelarna afgiordt blifvit, antingen casus foederis existerat eller ej; hvarutaf omsider följer fördelaktigare vara för et rike at igenom offensive

steg och uppenbart krig, enär tiden så medgifver, söka sin förlust at återhämta än at oberedt öfverdraga sig våda och vidare förnedring. Men som Swerige, allas vårt kiära fädernesland, så blifvit igenom brännande och blodiga olyckor prässadt och qvaft, at det ännu endast till hug och mod förmådt sig åter uprätta, ty kräfver försiktigheten at samla de mått och medel, som kunna väpna händerna och gifva upsåtet eftertryck, innan vi oss inveckla uti andras tvist och vidt utseende afsikter.

Huruvida nu vårt försvarsvärk till lands och siöss är i sådant stånd, at det förmår möta och afvärja en oförväntad fiende, är EKM. såsom en vårdande konung nogsamt bekant. SU. har jämväl för sin del sorgfälligt öfvervägadt, hvad i sådant fall och vid rikets utblåttande uppå manskap igenom den begärta hielpsändningen oumgängeligen tarfvas kan, och befunnit dertill nu i början och uppå 6 månader erfordras några millioner. Men hvarest de, vid närvarande medelknappa tider, tagas skola, dertill ses så mycket ringare utväg, som EKM:s trogne undersåtare sig under varande riksdag redan, medelst en ny bevilning, i det yttersta angripit.

Alt sådant, S.K., jämte flera först af EKM:s och riksens cancellie-collegio, sedan af EKM. sielf och herrar riksens råd samt sist af våra egna ledamöter andragna vägande skiäl och ordsaker har föranlåtit SU., efter ed, plikt och uppå sådan grund, som det tänker dess nitfulla und. råd inför Gud, EKM. och sina förtroende hysande medbröder försvara, at i und. styrka EKM. at uppå godt och vänligit sätt nu förtiden afböja Frankrikes giorda ansökning om hielpetroupper såsom ett steg, hvilket kan försättia riket i någon fara af vidare afsaknad och maktlöshet.

Doch på det cronan Frankrike ej måtte äga fog at klaga öfver et altför tvärt och ogent afslag, hvilket kunde framdeles af sig föda någon vänskapsminskning, aldenstund många exempel intyga, at agg och kålnadt sinnelag höga herrar och krönta hufvuden emellan mer än ofta hindrat och vid företeende tilfällen afbrutit deras sanskyldiga interessen och statsförmoner, ty aktar SU. i und. nödigt, at detta ärendet på försiktigaste sättet, som möjeligit är, handteras, hvilket lämpeligast ske torde, i fall uti en med det snaraste anställd conference fransöske ambassadeuren förestältes, at såsom han å dess hofs vägnar anhållit om et cathegoriskt och tydeligit svar uppå dess anbringande, så har EKM. och Sweriges crona sådant upriktigt velat lämna samt sig ej till något förbinda, hvars fullbordan kunde finna ouplösliga svårigheter; at EKM. efter sådan förut skedd försäkran öfverlåter till ambassadeurens eget omdömme, huruvida den ringa tienst, som Frankrike endast igenom denna hielpsändning ske kunde, förmåtte ernå den önskade värkan samt upväga det äfventyr af en annalkande oro i Norden, då det sysselsatte Swerige aldeles skulle vändas ifrån deltagande i Frankrikets angelägenheter till om-

tanka uppå eget försvar, men besynnerligast synes nu ej rätta tiden inne at fullgiöra HM:s dess herras åstundan, ty,

1:mo) lärer Frankriket ej vara i stånd at öfverföra till Pohlen en sådan hufvudarmée, som kunde svara emot antalet af 10,000 man hielpetroupper;

2:do) är medelst Dantzigs öfvergång den orten blifven tillspärrad, som beqvämligast kunnat tiena till landstigning, place d'armes, communication och säkerhet;

3:tio) vistas HM. konung Stanislaus uppå en ort, som lyder under konungen af Preussen, ty är at tro, det nyssbemälte konung, så snart ryktbart blefvo, det Swerige tillstadt cronan Frankrike undsättningsmanskap, vorde af afvund och at minska Sweriges förtienst tagande sådana mått, som kunde vara konung Stanislao högst hinderliga samt fruktlöst giöra bägge de förente cronornas goda upsåt och välviljo.

EKM:s nåd. ompröfvande undergifver SU. jämväl, om ej till alt det föregående kunde läggas, at Frankriket borde så mycket mera vara försäkradt om Sweriges sannmening, som bägges interessen vid detta tilfället så nära sammanstöta, at utdrägten af öfverläggandet angående detta ärendet jämväl kan tiena till vitnes, huru gerna man önskat upfinna giörliga medel at med eftertryck ingå i Frankrikes vid pohlniske väsendet hysande afsikter.

At EKM. hit intill dags sorgfälligt undvikt at lystra efter några tilbud, som kunde vara Frankriket på et eller annat sätt obehagelige, ehuruväl ifrån andra makter sådane tilsäjelser hembudits, som förmådt utan någon påstådd gentienst medelst subsidier innan kort till en del bidraga at sättia riket utur all fruktan för ofredsamma försök. At sådant ju aldrig annars kunde anses än såsom en värkan af Sweriges vänliga böjelse emot Frankriket, emädan elliest alle independente riken vid sådana tillfällen ej böra äga och omsider ej äga annat syfte än egen upkomst och förkofring. At Frankrike sielf borde sorgfälligt söka at förstärka Sweriges krafter och under vissa vilkor betinga, at Swerige ej måtte ingå mått med sådana makter, som emot Frankrike fientelige eller ock vidrigt sinnade äro, hvartill såsom skiäl kunde anföras, doch ej under sielfva conferencerne, utan i särskilta samtal, at dagsklar sanning är det, så snart Swerige begynner med eftertryck at arbeta på sit försvarsvärk, så hindrar sådan rustning Rysslands försåteliga afsikt å den ena sidan samt sätter Sweriges crona å den andra i fullt stånd at vid tillstötande olägenhet med så mycket större alfvar och eftertryck kunna efter sin yttrade böjelse befrämja Frankrikes upsåt och nöje. Jämlikt hvilket också EKM:s ministre plenipotentiaire vid franska hofvet von Gedda kunde instrueras at vid lägligit tilfälle gifva cardinalen och garde de sceaux detsamma munteligen vid handen. Slutel. kan förklaras, at EKM. ej vill äska af Frankriket

sådana vilkor, som dess nu varande utgifter och angelägenheter till äfventyrs ej torde tåla, men at Frankrike deremot ej borde missäfventyrs ej torde tåla, men at Frankrike deremot ej borde missäfventyrs ej torde tåla, men at Frankrike deremot ej borde missäfventyrs ej torde tåla, men at Frankrike deremot ej borde miss-
tycka, om Swerige i brist derutaf finnes föranlåtit at framdeles antycka, om Swerige i brist derutaf finnes föranlåtit at framdeles antycka, om Swerige i brist derutaf finnes föranlåtit at framdeles an-
höra andras tillbud, utan fast mera anse den vänliga anledning och höra andras tillbud, utan fast mera anse den vänliga anledning och höra andras tillbud, utan fast mera anse den vänliga anledning och
ouverture, som Frankriket nu gifver, såsom en kiänning och öfver-ouverture, som Frankriket nu gifver, såsom en kiänning och öfver-ouverture, som Frankriket nu gifver, såsom en kiänning och öfver-
tygelse af den fördel, som desse cronors goda förstånd i alla tider till bägges förmon och inbördes nytta af sig kastadt.

Medelst dessa och dylika varsamma utlåtelser skulle SU. för sin del tro, det Frankrike kunde bevekas at af sig sielft bevilja EKM. vissa årliga subsidier, utan at derföre påstå annan värklighet än Sweriges beredande till lägligare tid och det utan anseende, som skulle EKM. nödtorftigt begära Frankrikes undsättning i penningar. Men ehvad ock derutaf följa måtte, så vinnes altid för Swerige den förmonen at kunna afvakta beqvämare tilfälle till något sit företagande samt under lungn(!) och stillhet afbida, antingen tilkommande års krigsanstalter och värkan råda till något säkrare inlåtande eller ock om en allmän fred blidkar de förbittrade sinnen och hvässer hogen till någon ny systéme.

Doch förmodar SU., det innan riksdagens slut Frankrikes tankar i denna saken så lära yttra sig, at RSt. ännu lära äga tilfälle at i und. vidare styrka EKM. till det, som kan synas lända till EKM:s höga nöje och rikets sanskyldiga bästa, hvarvid deras förnämsta afsikt städse skall vara at snarare umbära fremmande hielp än medelst dess antagande kasta EKM. och fäderneslandet under någon oanständig och odrägelig dependance hos sådana makter, hvilka sina rikedomar gerna torde använda, i fall de kunde tiena at leda oss ifrån kroppen till skuggan och komma oss medelst bördans någorlunda lättande at förglömma dess nedklämmande tyngd.

Sist och ytterst bör SU. ej dölja för EKM., med hvad grämelse det måste röna, at högstvårdande ärender som tidigast ryktbare varda, hvarigenom riket stundel:n en värkelig fara underlägges, och nödgas altså i und. anhålla, det ville EKM. den nåd. anstalt förfoga, at hela detta granlaga värket måtte anförtros så få personer, som någonsin beskaffenheten tåla kan.

Och SU. framhärdar med odödelig djup vördnad etc.

(Utrikesärenden.)

1279 **SU. ang. indragning af nio fänrikstjänster vid Drottningens lifregemente i Stralsund. Den 19 november.**

»P[ræ]s[ent.] d. 25 nov. 1734. Upläste i rådet d. 26 nov. 1734. Värkställes. Exped.»

(*Referat.*)

I und. memorial hade öfverstelöjtnanten grefve David Frölich andragit, att vid pommerska statens inrättande den förordning gjorts, att nio fänrikar, tjänstgörande vid HM. Drottningens lifregemente i stralsundska garnisonen, efter hand komme att indragas. Därigenom, förmenade han, skulle förorsakas svårighet i tjänstgöringen. Ty förutom stabsofficerare med regementsofficerares indelning voro ännu 8 regementsofficerare med kompaniindelning, som utom ekonomien ej gjorde tjänst i kompaniet, och till vakter m. m. behöfdes nödiga kompaniofficerare förutom den uppsikt, som fänrikar i synnerhet öfver de sjuka tillkom att hafva, så att KM:s tjänst syntes omöjligt, som sig borde, kunna förrättas med 3 fänrikar. Och det vore ganska svårt för de 3 fänrikar, som 1723 måst gå till underofficerares lön, att inte hafva hopp att någonsin komma i ordningen till sin förr hafda löns åtnjutande. KM. hade den 4 sistl. september remitterat detta till SU.

Tillförene hade i fredliga tider aldrig mer än 3 fänrikar varit bestådda vid garnisonsregementena i Pommern och i de öfriga kronan Sverige för detta tillhöriga tyska provinserna, i anseende hvartill pommerska landtständerna påstått, att dessa på staten uppförda 9 fänrikar måtte afgå. Ty kunde SU. ej annat finna än att k. Pommerska kommissionen haft skälig anledning att styrka KM. till deras sättande på extraordinarie staten och att deras tjänster måtte lämnas obesatta, så fort de afgingo. SU. höll därföre i und. före, att det därvid måtte förblifva.

(Krigsärenden.)

1280 **SU. ang. indragning af skarprättartjänsten och den ena rättegångsskrifvartjänsten vid generallöjtnanten och öfverkommendanten i Stralsund baron Zülichs regemente. Den 19 november.**

»P[ræ]sent. d. 25 nov. 1734. Upläste i rådet d. 26 nov. 1734. Värkställes. Exped.»

(*Referat.*)

Hos KM. hade Zülich gjort den und. föreställningen, att Pommerska kammaren förständigat honom, det skarprättaren vid hans

regemente och den ene rättegångsskrifvaren voro uteslutna ur staten för innevarande år. Någon skarprättare hade härtills ej varit antagen och vore ej nödig, om Pommerska kammaren hädanefter som härtills vid förefallande exekutioner betalade till stadens skarprättare dess tillhöriga rättighet. Men rättegångsskrifvaren vore omistlig, särdeles som vid generalkrigsrätten ingen notarius vore bestådd. Det vore omöjligt, att alla förefallande sysslor kunde bestridas af en rättegångsskrifvare allena, utom det att i händelse af den enes sjukdom expeditionerna måste blifva liggande; för den ringa lönen af allenast 36 rdr årligen kunde ingen så habil skrifvare fås, som förstode både svenska och tyska, särdeles om sysslan blefve så trägen, att han ej hade tillfälle att därjämte förtjäna något. Zülich anhöll att, som vid alla pommerska garnisonsregementen tvenne rättegångsskrifvare varit bestådda på 1696 års stat, som besparingen vore så ringa och som ingendera af gerichtsskrifvarna genom brott gjort sig tjänsten ovärdig, KM. täcktes lämna dem vid deras tjänster.

KM. hade den 29 nästl. juli remitterat ärendet till statskontoret att anmälas i SU., »som har statsvärket under händer». Alldenstund efter Zülichs egen berättelse aldrig någon skarprättare varit antagen, utan stadens skarprättare blifvit brukad mot vedergällning af Pommerska kammaren, ty höll SU. före bäst vara, att det ock hädanefter därvid förblef. KM. täcktes anbefalla statskontoret att ifrån Pommerska kammaren infordra besked, huru den i staten för skarprättaren hittills årligen uppförda lönen af 42 rdr blifvit disponerad. Och emedan pommerska landtständerna hade påmint, att rättegångsskrifvaren var onödig, hvilket Pommerska kommissionen bifallit i anseende därtill, att här vid k. gardet, som var mycket starkare, bestods allenast en sådan, hvilket KM. gillat, ty kunde SU. ej styrka KM. till någon ändring härutinnan.

(Krigsärenden.)

SU. ang. månadspenningarnas utbetalning till underofficerare och gemene vid k. gardet och de öfriga värfvade regementena. Den 19 november. 1281

»P[ræ]s[ent.] d. 26 nov. 1734. Upläste i rådet d. 26 nov. 1734. Exped.»

(*Referat.*)

Hos SU. hade blifvit angifvet, hurusom gardet måste ibland länge vänta efter månadspenningarna för underofficerare och gemene och att, när de ändtligen utbekommo dem, de skulle föranlåtas att cedera 2 procent för medlens indragande från landsorterna.

Som sådant var stridande mot k. brefvet till generalen och guvernören grefve Hårdh[1] af den 8 november 1722 och reskriptet under den 1 oktober 1731, hvarmedelst var förordnadt, att dessa medel skulle på kronans omkostnad indragas af statskontoret,

alltså begärde SU. i und., att gardet med de öfriga värfvade regementena icke allenast skulle få dessa anordningsmedel prompt betalda, utan ock slippa att blifva besvärade med växellage.

(Krigsärenden.)

1282 SU. ang. rum i södra stadshuset i Stockholm för collegium medicum. Den 19 november.

»Ink. d. 23 nov. 1734. Upl. i rådet den 3 decemb. 1734, och fants godt, at collegium medicum får bref til des effterrättelse i anledning af hvad SU. i detta mål sig utlåtit.»

(*Referat.*)

Hos RSt. hade collegium medicum andragit, hurusom alltifrån 1708 kronan tillhöriga rum på myntet varit anslagna till dess sessioner, men att de 1723 af RSt. blifvit inrymda värdien Mikael Pohl och åt kollegiet i stället anordnats 150 dlr smt till årlig hyra för rum. Den 14 september 1731 hade emellertid statskontoret antydt kollegiet, att hyran samma år blifvit indragen, och projekterat andra kronans rum åt kollegiet, hvilket KM. den 19 samma månad kungjort kollegiet, som dock efter und. ansökning undfått hyran till slutet af 1732. Sedermera hade det erhållit hvarken rum eller hyra, utan ett halft år därefter måst upphäfva sina sammankomster i brist af rum samt lämna sina acta och dokument förseglade uti kvarstad för bemälta halfva års hyra. För åtskilliga angelägna mål hade man emellertid blifvit nödsakad att inlösa dokumenten och hyra sig nödiga rum till publici tjänsts bevakande, hvarom kollegiet berättat till KM. KM. hade till svar anvisat kollegiet tillsvidare de på södra stadshuset af magistraten till anatomien och barnmorskeinformationen upplåtna rummen. Som dessa dock voro alldeles obrukliga, anhöll kollegium om hyresmedel eller andra rum, emedan det i vidrig händelse skulle försumma sina göromål, och om ersättning af publika medel för den hyra, som det af egna, till andra oundvikliga utgifter nödiga medel måst bestå, 375 dlr kmt.

Alldenstund SU. vid sista riksdagen[2] funnit skäligt, att hyran för kollegiet kunde ur staten uteslutas och besparas och i stället utses något publikt rum för de få årliga sammankomsterna, utan

[1] SU:s und. skrifvelse har Hård.
[2] 1731.

ock då KM., sedan kammar- och bergskollegierna den 26 oktober 1733 i und. berättat, att kollegiet icke med rum i mynthuset kunde ackommoderas, den 9 januari innevarande år funnit för godt, att det tillsvidare borde åtnöja sig med de af staden till anatomiens förrättande upplåtna rummen,

ty kunde icke heller SU. styrka KM. till någon ändring härutinnan, utan höll före, att kollegiet kunde hafva sina sammankomster i ofvanberörda rum, till dess något tjänligare blefve att tillgå, emedan staten ej tålde att blifva graverad med någon hushyra för collegium medicum.

(SU:s bref 1734. Civilärenden.)

SU. ang. medel till hofjägeribetjänternas beklädning. Den 19 november. 1283

»Inkommit d. 9 decemb. 1734. Upläsit i rådet d. 19 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Riksrådet och öfverste marskalken grefve De la Gardie hade i und. föredragit hofjägmästaren baron Fleetwoods[1] påminnelse om ny beklädning för hofjägeristaten, som hela sex åren, ifrån 1727 till förlidet år, måst behjälpa sig med en beklädning, hvarföre och som ingen viss tid var förordnad, huru ofta betjänterna skulle få nya kläder, men likväl en viss summa, 1,880 dlr smt, plägade anordnas därtill genom statskontoret, så underställde öfverste marskalken KM:s godtfinnande, om icke under nu varande riksdag en viss tid kunde utsättas, på hvilken hofjägeristaten måtte undfå den vanliga summan af 1,880 dlr smt.

Till följe af KM:s remiss af den 7 nästlidne oktober hade statskontoret föredragit detta och gifvit vid handen, huru statskommissionen vid 1722 års statsverks reglerande hållit före, att jägeribetjänterna borde beklädas hvart femte år, emedan tillförene enligt KM:s speciale order merendels så skett, men att 1733 års statskommission resolverat, att till beklädnaden borde hvart tredje år uppföras på extra ordinarie hofstaten 1,880 dlr smt, ehuru i 1733 års stat, då denna summa blifvit uppförd, nämndes allenast hvart femte år.

SU. hade befunnit, det hofjägeribetjänterna icke väl kunde utkomma med en beklädning i 5 års tid, om de skulle vara i stånd att, som vederborde, förrätta KM:s tjänst, hvarför SU. funnit för

[1] RSt:s und. skrifvelse har Fletwod.

godt, att de borde beklädas hvart 3:dje år och att för den skull på hvarje års extraordinarie hofstat borde uppföras 1/3 af de ofvannämnda 1,880 dlr smt, som årligen var 226 dlr 21 1/3 öre smt, och underställdes KM:s godtfinnande att låta order afgå till statskommissionen att observera sådant i nästkommande års stat.

(SU:s bref 1734. Civilärenden.)

1284 SU. ang. direktören Nils Rahmns ansökning om lönens bibehållande. Den 19 november.

»Ink. d. 23 nov. 1734. Upläsit i rådet den 19 decemb. 1734 och värkställes.»

(*Referat.*)

Rahmn hade i en utförlig relation till RSt. gifvit vid handen nyttigheten af hans uppsikt öfver skogarna i Göteborgs[1] och Bohuslän, Älfsborgs[2] län och Halland[3] och huru han enligt sin instruktion på allt görligt sätt icke allenast vårdat alla i bemälta provinser befintliga ek- och bokskogar, utan ock om dessa träds planterande dragit den försorg, att till och med 1730 där fanns en tillökning af plantor uppdragna från ållon 180,105 st., infredade, i ängar och marker uppkomna 21,940, genom skötsel till bättre växt befordrade 301,753. Därvid hade han bifogat afskrifter af sina memorial i ärendet till landshöfdingarna och en beskrifning på sina årliga resor ikring berörda län. KM. hade icke blott med välbehag ansett denna hans förrättning genom sitt svar af den 26 juli 1725 till landshöfdingen baron Gyllenkrok, utan ock den 8 februari 1726 befallt Rahmn att på lika sätt enligt resolutionen af den 13 februari 1725 undersöka om skogarnas skötsel och konservation i Skaraborgs län. Men som den lilla hjälp af 600 dlr smt till de vidlyftiga resornas befrämjande, som blifvit honom bestådda af statsmedel, hade vid 1731 års riksdag blifvit utan skäl indragen, och han därmedelst med hustru och barn råkat uti ett uselt tillstånd, så anhöll han att med denna årliga lön af 600 dlr smt ännu längre blifva understödd för att kunna vara i stånd att än vidare till rikets tjänst framvisa och nyttja den vetenskap han förvärfvat sig i ek- och bokplanteringarnas befrämjande och hvaraf eftervärlden kunde tillflyta så ögonskenlig nytta.

Alldenstund en sådan ek- och bokplantering var högst nödvändig i anseende till skogarnas släta tillstånd samt till skeppsbyggeriers och defensionsverkets befrämjande i framtiden, förden-

[1] RSt:s und. skrifvelse har Giötheborgs.
[2] » » » » Elfsborgs.
[3] Se därom d. II, n:r 564.

skull önskade SU. gärna att kunna hugna Rahmn med 600 dlr smt löns åtnjutande framdeles, men som statens nuvarande knappa tillstånd ej tilläte sådant,

ty hemställde SU., om han icke af jägerisaköresmedlen i de tre länen och Halland kunde få åtnjuta så stor andel årligen, som svarade emot den honom för detta på staten bestådda lönen, på sådant sätt, att han af alla de böter, som för någon åverkan af svedjande, intäkter och olofligt skogshygge på kronans parker, gehäger och jaktplatser i förberörde län, hvilka genom hans föranstaltande kunde uppspanas af hejdridare och skogvaktare, skulle för sig själf som angifvare få behålla en tredjedel. Vid sådana åverkningars uppsökande kunde han bestyra fortfarandet af ek- och bokplanteringarna och beskydda de redan skedda under vidare hägn. Och därvid kunde publikum så mycket mera vinna, som igenom det, att direktören ville förmera sin egen lön, han tillika skulle föröka kronans tillhöriga öfriga 2:ne andelar af böterna och den brottslige ej kunde undgå sitt straff. SU. hade så mycket mera anledning att styrka KM. därtill, som jägerisaköresmedlen endast i Skaraborgs län bestigit sig för 1730 till 1,000 dlr, för 1731 till 120 dlr och 1732 till 46 dlr smt, för hvilka summor dock ännu funnes en balans utom afkortningarna vara utförd till 661 dlr smt, som förmodligen ej hade existerat, där någon uti berörda böter haft någon andel. Därtill med var i anledning af k. brefvet till kammarkollegium af den 14 december 1728 i förenämnda län vorden anställd en undersökning om kronoskogarnas tillstånd och beskaffenhet, hvartill alltid någon utom jägeristaten blifvit brukad, som undfått sitt dagtraktamente af dessa jägerisaköresmedel enligt nåd. resolutionen den 9 mars 1733, som till en del ännu ej skulle njutit sin fulla verkställighet, hvarför det af Rahmn kunde fullföljas mot lika traktamente, som de förre åtnjutit.

SU. förmodade, att härigenom skulle ekplanteringarna och skogarnas vårdande blifva befordrade och saköresmedlen till- och ej aftaga, när angifvaren hade att förmoda någon förmån eller andel.

(SU:s bref 1734. Civilärenden.)

1285 **SU. ang. ersättningsmanskap i fästningarna i Sverige för 100 från dem till Stralsund kommenderade artillerister och ang. besättande af en vakant löjtnantsplats vid artilleriet i Kalmar. Den 20 november.**

»P[ræ]sent. d. 31 januari 1735. Res. i rådet d. 31 jan. 1735. Värkställes genom ordres til krigscollegium, hvaraf statscommissionen gifves del och kundskap. Exped.»

(*Referat.*)

Hos KM. hade generallöjtnanten baron Cronstedt anhållit om skjuts och förplägning enligt tågordningen för 52 man artillerimanskap, som enligt nåd. order den 3 sistl. juli då genast skulle från landsorterna marschera till Ystad och därifrån transporteras till Stralsund, vidare att för de från fästningarna till Stralsund kommenderade 100 man 100 munderingar måtte få öfversändas, som ock att värfningspenningar måtte anordnas till nödigt manskaps anvärfvande i deras ställe och att den efter löjtnant Pohlhammars kommendering vakanta artillerilöjtnantsplatsen i Kalmar[1] måtte få besättas.

KM. hade den 29 sistl. juli resolverat sig finna den omnämnde löjtnantens antagande och värfningspenningarna vara nödiga, men som inga medel i staten därtill blifvit anslagna och RSt. hade staten under händer, så hade KM. remitterat ansökningen till statskontoret att anmälas i statsdeputationen.

Om skjuts och förplägning för de ofvan berörde 52 vore i följd af KM:s order redan föranstaltadt. SU. var af den und. mening, att värfningspenningar à 30 dlr smt på hvar man borde bestås vid ersättning af det till Stralsund kommenderade manskapet. Dock som Långå-,[2] Dufed-[3] och Järpeskansarna såsom bestående af simpla jordverk ej förtjänade att underhållas och artillerimanskapet, som låg där allenast till ammunitionens bevakande, kostade kronan 1,960 dlr smt årligen, så höll SU. bäst vara, i synnerhet sedan alliansverket med Danmark var slutet, att ammunitionen flyttades till Frösö skans under den därvarande garnisonen och att manskapet kommenderades, så långt det räckte, till ersättning af det manskap, som skulle anvärfvas i stället för de till Stralsund kommenderade. På detta sätt besparde kronan förbemälte 1,960 dlr smt och anvärfningspenningarna på så stort antal manskap, som legat i bemälte skansar. Alldenstund det i Kalmar förlagda artillerimanskapet var fördelt på Borgholm,[4] Grimskär samt Kalmar fästning och slott, som ifrån hvarannan voro åtskilda, och en öfverofficer syntes vara nödig på hvartdera af de tre sistnämnda ställena i anseende till, att Kalmar nu var en gränsort mot

[1] SU:s und. skrifvelse har Callmar.
[2] » » » » Langö.
[3] » » » » Dufwö.
[4] » » « » Borckholmen.

Ryssland, alltså och emedan efter en löjtnants flyttande från Kalmar där nu voro allenast en kapten och en underlöjtnant, som ej hunno med att bestrida de vidlyftiga sysslorna, fördenskull höll SU. i und. före, att löjtnantsbeställningen i Kalmar åter borde besättas.

(Krigsärenden.)

SU. ang. Stralsunds fästningsverk, garnison, spannmålsförråd och bestyckning. Den 20 november. 1286

»P[ræ]sent. d. 8 febr. 1735. Res. i rådet d. 11 febr. 1735. Värkställes medelst ordres til krigscolleg. och flere vederbörande. Expe:dt.»

Utaf bilagorne vid EKM:s secrete proposition ang. krigsväsendet til lands och siös har SU. inhämtat, huru som efter SU:s anhållan vid sidsta riksdag en commission varit förordnad at taga Stralsunds fästning i ögnasichte tillika med de på Dänholmen och Ruden anlagde fortificationsvärken, hvilken commission så om det ena som det andra en omständelig berättelse i und. afgifvit, jämväl yttradt des und. tankar beträffande så väl Stralsunds bättre i stånd sättiande i anseende til des fortification som flere til defensionen hörande nödige inrättningar och anstalter, hvaröfver krigscollegium efter befallning sine und. anmärkningar afgifvit, genom bref af d. 6 junii 1732, dem EKM. under d. 23 novemb. 1733 i nåder behagat bifalla. Samma anmärkningar har SU. jämväl skiärskådat och dervid intet vidare funnit att påminna än

1:o) at emedan riket nu icke är i stånd at påkosta en ny contrescharpe för Kniper-port, så kunde den der varande gamla förbättras, til des riket kan komma i bättre stånd;

2:do) at medel kunde bestås till den ena flåttpråmens fullbyggnad, som redan är i värket och kommer at läggas vid Franckenport, men med den andra flåttpråmen, som är ärnad at förläggas vid Kniper-port, synes anstånd kunna hafvas, til des man fådt försöka, hvad nytta den förre har och huruvida han kan bärga sig emot storm och isgång, i hvilken händelse och der han finnes kunna giöra behörig effect, medel i staten til en annan pråm af lika bredd, som apteras til at föra 18 stycken 18-pundige canoner jämte 2:ne mörsare, kunde optagas, hvilken då synes böra tilhuggas och under skiul förvaras, til des han kan behöfvas, då man den i hast kan låta sammansättia och utläggia: kunnandes tvenne seglande pråmar eller brigantiner, när det omtränger, fås ifrån Carlscrona och läggas vid Ruden, hvarest de pröfvas nödigast.

3:o) Hvad besättningen i Stralsund och des förstärkning angår, så har väl SU. under d. 12 sidstl. julii[1] i und. sig häröfver yttrat;

[1] Den und. skrifvelsen är daterad den 23 juli. Se d. III, 1, n:r 1105.

men som conjuncturerne sig sedermera ändrat medelst den med cronan Dannemark slutne defensive aliancen, alltså tyckes med garnisonens förstärkande nu til vidare kunna anstå, och fördenskul lämnas i und. till EKM:s nåd. godtfinnande at efter omständigheterne och conjuncturernes beskaffenhet med råds råde härom framdeles föranstalta.

4:o) Krigscollegium har väl varit af den tankan, at et förråd af 30,000 t:r ritorr råg borde i Stralsund opläggas, utom det årliga brödkornet, som för garnisonen bestås. Men som borgerskapet i Stralsund samt invånarne på Landt-Rügen altid hafva en qvantitet spanmål liggande, den de gierna emot contant betalning skulle aflåta til garnisonens behof i händelse af fiendteligit anfall, ty kan SU. för des del ej samtycka dertil, at et förrådsmagasin i Stralsund vid rikets närvarande medellösa tilstånd må inrättas.. Doch som 4,107 t:r 16 cap:r spanmål redan i år finnas vara dels ifrån Åbo och dels ifrån Nyköpings magasiner efter EKM:s nåd. förordnande transporterade til Stralsund, hvarest äfven är et partie spanmål, som de danska vid evacuation efterlämnat, hvilket nu för tiden efter det ifrån cammarcollegio opgifne inventarium består af 20,283 1/6 scheffel råg; altså förmenar SU., at detta spannemålsförrådet bör väl förvaras och intet angripas utan högsta nöd och fiendteligit anfall, der icke man skulle finna, at det genom längre liggande skulle taga skada, då det, när spannemålen är i högst pris, kunde försälljas och annan god spannemål i stället ophandlas för lindrigare kiöp. Varandes äfven nödigt, at sielfva magasinshuset, som efter secrete commissions berättelse skal vara i mycket slätt stånd och nödvändigt behöfva reparation, varder behörigen oplagat och genom årlige förbättringar underhållit.

5:to) Hvad bestyckningen i Stralsunds fästning angår, så har SU. öfversedt det af fästningscommisssionen författade förslag, som här hos sub n:o 1 und. bifogas, och tyckt detsamma, hvad stycknen och 20-℔:ge bomber vidkommer, vara alt för drygt tilltagit, men at deremot öfver samma förslag erfordras 2 stycken 100-pundige mörsare, 5 st. 60-℔:ge dito, 1 st. 40-℔:e d:o, 2,100 st. 24-℔:ge styckekulor, 6,900 st. 18-℔:ge d:o, 6,700 st. 12-℔:ge dito, 31,100 st. 6-℔:ge d:o, 60,500 st. 3-℔:ge d:o, 1,550 st. 80-℔:ge bomber, 7,750 st. 60-℔:ge d:o, 10,500 st. 40-℔:ge d:o, likmätigt det af SU. uprättade förslag sub n:o 2. Varandes den författning nödig, at hvad som för Stralsunds fästning således efter detta förslaget brister, varder efter handen anskaffadt, som statsmedlen kunna tillåta; hvarvid tyckes böra tillses, det svänske fästningarne ej måge genom transporter til Pommern blifva blåttade på nödigt förråd af krut och ammunition.

Och aldenstund något vidare ej är at påminna vid krigscollegii utlåtelse öfver Stralsundska fästningscommissionens bet., så är SU.

af den tankan, at fästningsarbetet å den orten bör i den ordning och på det sättet fullfölljas, som krigscollegii åfvanberörde bref innehåller, doch at thervid iachttages, hvad SU. här ofvantil i und. har anfördt.

Elljest som af krigscollegii riksdagsberättelse inhämtas, det pommerska ständerna icke villja öfverskrida den summa, som i pommerska staten af dem årligen är bevilljad, men til utförande af den projecterade planen til Stralsunds fullkomliga iståndsättiande på långt när icke är tilräckelig, så har SU. stadnat i den mening, at här ifrån Swerige kunde 4.000 rdr årligen bestås, til des Stralsunds fästning, som för riket är en ganska angelägen ort, kommit i någorlunda defensionsstånd, samt at, utom de hittils årligen beståde artillerie inköpsmedlen, svenska staten må aflåta 1,000 rdr til batteriernes dels utvidgande och i stånd sättiande, dels ock å nyo anläggande, hvilken nödvändighet i anledning af riksrådets och generalgouverneurens grefve Meijerfeldts und. föreställning krigscollegium genom bref under d. 26 sidstl. junii, som til SU. i nåder remitteradt blifvit, har hos EKM. i und. anmält, emedan större delen af batterier och lavetter skola vara odugelige. Dock är här vid at påminna, det batteribalkarne, undantagandes dem, som brukas på siösidan, böra, sedan de blifvit tillhuggne, läggas under skiul och förvaras, til des nödvändigheten kräfver, at de skola brukas, jämväl ock at hvad ekevirke, som til artillerie och fortificationsvärken fordras, tages efter skiedd utsyning af cronoskogarne i Pommern, så vida de det tåla kunna, som vid omkåstningsförslagen kommer at observeras. Hvad fästningsarbetet i Stralsund vidkommer, så har ifrån och med 1731 10,898 dlr smt af svenska medel thertil blifvit använde, utom de 5,000 rdr, som pommerska staten årligen bestådt; varandes med Tribsées contregards byggnad så vida avancerat, at den samma i år lärer blifva aldeles fullbordad.

Skyttens och Pappenbergs bastioner äro i behörigt stånd satte med deras lunette och contrescharpe, Kniper- och Franken- diken hafva blifvit utdiupade, och de ordinarie reparationerne fortsatte, utom det arbete, som i handtvärkeriet är vordet förrättadt.

I öfrigit har SU. förehaft riksrådets och generalgouverneurens grefve Meijerfeldts und. memorial, som EKM. jämte utdrag af rådsprotocollet under d. 20 nästledne augusti til SU. i nåder remitterat, hvaruti ibland annat föreställes, huru högnödigt det är, at en tillräckelig penningecassa hålles i beredskap för Stralsundska garnisonen, i fall af någon hastig surprise, då penningar så skyndesamt, som nödvändigheten kräfver, ej torde ifrån Sverige kunna dit remitteras. Och ehuruväl SU. giärna skulle se, at en sådan penningecassa kunde til Stralsund aflåtas, likväl, som rikets närvarande medellösa tilstånd en sådan utgift ej lärer kunna tåla, och SU. i anseende til de redan anförde omständigheter ej kan föreställa sig, det

nu för tiden någon fiendtelig surprise vid Stralsund är at befara, så har svenska staten med en slik penningecassa nu ej kunnat graveras. Doch täcktes EKM. i nåder beordra generalgouverneuren i Pommern, det han, i fall en så hastig surprise Stralsund skulle påkomma, at tilräckelige medel til garnisonens förplägning härifrån ej kunde erhållas, han då til et så högst angelägit behof upnegotierar någon summa penningar, som sedan med aldraförsta ifrån Swerige bör ärsättias. SU. framhärdar etc.

Anm. I stället för landtmarskalken samt talmännen för Prst. och Borgst. hafva grefve K. F. Piper, kyrkoherden Laur. Arnell och Borgst:s sekreterare rådman E. Torpadius skrifvit under.

Bilagor: de i texten nämnda »N:o 1» (1 sid. fol.) och »N:o 2» (1 sid. fol.).

(Krigsärenden.)

1287 SU. ang. anslag till anskaffning af stycken, mörsare, kulor, bomber, spik, arklipersedlar, lavetter och bly samt till omgjutning af metallkanoner och till anskaffning af lavetter för uppsättning af ett attackartilleri. Den 20 november.

»P[ræ]sent. 29 januarii 1735. Res. i rådet d. 30 jan. 1735. Värkställes genom ordres til krigscollegium och statscontoiret, hvaraf statscommission gifves del och kundskap. Exped:t.»

Utaf bilagorne vid EKM:s secrete proposition har SU. giordt sig underrättad(!) om tillgången af artillerie-, ammunitions-, archlie- och rustcammarsorterne i riksens fästningar och funnit, hurusom uti den qvantité af stycken och mörsare samt i synnerhet kulor och bomber, som effter fästningscommissionernes planer erfordras för avenuerne omkring Stockholm samt the öfrige fästningarne i riket, en ansenlig brist nu för tiden befinnes, hvilken theraf härrörer, at RSt. vid sista riksdag inga medel till sådane giutningar i staten anslagit, utan då hållit före, at dermed borde innehållas i anseende till den qvantité af stycken och mörsare, som tycktes vara att tillgå, hvaraf lickväl en ganska stor del sedermera funnits cassabel och odugelig, förutan thet att hvad man theraf uti archliet kunnat äga merendels utgådt till de af EKM. förledit år anbefalte afsändningar til Stralsund. Och ehuruväl det kan blifva god hielp för de Giötheborgske värken och fästningarne utaf de i Halmstads fästning, som utdömd är, befintelige stycken och ammunitionssorter, hvilka SU. förmenar till desse värken kunna transporteras, så väl som ock, att en del af de på Gottland varande öfverflödige canoner på någon annan ort kunna användas, så är doch bristen på stycken, mörsare, kulor och bomber så stor, at SU. finner högstnödigt, så framt den

effter handen skall kunna ärsättias och Stockholmsavenuerne samt de öfrige riksens fästningar efter nödtorften försedde blifva, at fyratiotusend dlr smt till detta behof i hvarje års stat hädaneffter upföres, kunnandes de medel, som staten består til styckegiutningar vid k. ammiralitetet aflåtas emot de nya siöstycken, som nu finnas i Giötheborg och Bohus och icke kunna brukas i fästningar, så framt desse stycken, sedan de af ammiralitetets officerare blifvit besichtigade, skulle finnas til örlogsskiepp tienlige. Dessutom håller SU. i und. före, det i hvarie års stat bör bestås til hvarjehanda spiksorters och archliepersedlars anskaffande tretusende dlr smt, til lavetteekevirkets uphandlande til de för Stockholms avenuer ännu felande lavetters och mörsareblåcks förfärdigande tretusend dlr, sammaledes til lavettebeslags eller schamplounejärns uphandlande för fästningarne tretusend dlr och til bly ett tusend dlr smt, till frachter och transporter tiotusend dlr, til åtskillige smärre requisitioner på extraordinarie ammunitionsstaten, som ej kunna upgifvas, förr än statsförslag för nästkommande år inkomma, fyratusende dlr smt.

Eliest som EKM. och Cronan uti then med konungen af Dannemark slutne alliancetractaten förbundet(!) sig at hålla i beredskap tiugufyra fältstycken, varandes ock nödigt dessutan at vara försedd med åtta st. sex-℔ canoner och deras tilbehör, som effter ett af generallieutenanten baron Cronstedt till k. secrete commissionen upgifvit förslag kommer tillsammans utom extra staten at kosta fyrationiotusend tvåhundrade åttatioen dlr 24 ²/₃ öre smt; altså håller SU. i und. före, at i afräckning här uppå uti hvarie års stat må upföras femtusend dlr smt, men at, när krig infaller, en tillräckelig summa för extra staten då måste på en gång anslås, då ock nödige hästar och kuskar i hast lära kunna anskaffas.

Dessutan som EKM. genom utdrag af rådsprotocollet under den 13 sistledne junii låtit RSt. veta, det EKM. håller för alldeles oumgängeligit, att åttatio 24-℔ canoner med alt deras tilbehör anskaffas att bruka till attaqve, när det skulle behöfvas, altså har SU. förehafft ett förslag, som af generallieutenanten Cronstedt redan år 1727 öfver ett sådant attaqveartillerie blifvit författadt. Och ehuruväl SU. finner, at ett sådant artillerie, som är uträcknat till ellofva tunnor guld och femtiotusend siuhundradefemtioen dlr smt, kräfver långt större penningesummor, än rikets medellösa tillstånd nu på en gång kan aflåta, lickväl, som ett slikt attaqueartillerie nödvändigt erfordras, så framt riket må vara i stånd at betiena sig af tid och tilfälle till dess bortmiste provinciers återvinnande, och riket redan har i förråd så många metallcanoner, som härtill ärfordras, allenast att en del af dem, som obruklige äro, blifva omgjutne; alltså ock emedan SU. förmodar, at detta artillerie skulle kunna siöleds transporteras til de orter, hvaräst det kommer at brukas och använ-

das, och at således den dertill ärfordrade utredningen ansenligen skal kunna förminskas; fördenskuld håller SU. högst nödigt vara, att tiotusend dlr smt årligen måge bestås, dels til de obrukbare metallcanonernes omgiutande, dels till lavetters anskaffande, effter som lavettevärket behöfver i några års tid torkas, innan det till lavetter med behörig nytta kan användas, sielfva tillvärkningen ej heller på kort tid kan skie. Men skulle emedlertid ett attaqueartillerie behöfvas, så kunde lavetter dertil då tagas, hvaräst de i fästningsorterne äro at tillgå.

SU. framhärdar etc.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1125.

(Krigsärenden.)

1288 **SU. ang. generallöjtnanten baron Karl Cronstedts invention att förekomma fästningars eröfrande. Den 20 november.**[1]

»P[ræ]sent. d. 14 februari 1735. Res. i rådet d. 21 febr. 1735. Detta förvaras, til des det behöfves.»

(*Referat.*)

Igenom und. memorial den 5 sistl. oktober hade Cronstedt gifvit vid handen, huru han hade säkert fundament till en sådan invention, och hemställt, att till försöks anställande 10,000 dlr smt till en begynnelse under KM:s och rådets disposition måtte anslås på det sätt, som hans bifogade memorial till defensionsdeputationen vidare förmälde.

Som Cronstedt försäkrade, att försöket vore till det minsta många resor mera värdt än det, som därpå kunde användas, och förmenade sig kunna tillskynda riket en ovärderlig invention,

alltså höll SU. i und. före, att 10,000 dlr smt måtte därtill användas på det sätt och med de villkor, som Cronstedt föreslagit.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1097.

Bilaga. Ofvannämnda »Ödmjukt memorial» till defensionsdeputationen, dat. Stockholm den 5 oktober 1734 (4 sid. fol.), med påteckning: »Upläst i Defensionsdeput. d. 7 octob. 1734.»

(Krigsärenden.)

[1] I SU:s registratur oriktigt fördt till den *10 september*.

SU. ang. användning i lämpliga delar af italienska maneret vid galärbyggandet. Den 20 november. 1289

»P[ræ]sent. d. 14 febr. 1735. Res. i rådet d. 21 febr. 1735. Värkställes genom ordres til am[iralitet]scolleg. Expedt.»

(*Referat.*)

Efter vederbörande officerares här bifogade berättelser om försök, som under riksdagen gjorts i rodd och seglation med en efter italienska maneret i Stockholm nybyggd galeja och en efter det här förr brukliga byggningssättet förfärdigad, egde den förra, som likväl kostade 150 procent mer än den senare, icke någon synnerlig förmån framför denna. Ty kunde SU. ej styrka därtill, att flera galärer efter italienska maneret måtte byggas. Dock som kaptenerna Falkengreens[1] och Ruuths[2] berättelse visade, att åtskilligt funnes på den italienska galären, hvarmed de andra kunde förbättras, hemställde SU. om KM:s befallning till amiralitetskollegium att undersöka, hvad af bägge byggningssätten vore för svenska skärgården bäst och därjämte ej för kostbart, samt däröfver afgifva und. bet., på det att sådant, sedan det af KM. blifvit gilladt, hädanefter måtte i galejbyggnaden iakttagas.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1097.

Bil. »Anmärkningar öfver skiljachtigheterne af den förr brukel:e gallejbygnaden, tacklagen och defension emellan den utlänska methoden samt hvad af de begge på denne orten skulle vara nyttigast at practicera», dat. Stockholm den 23 september 1734, underskrifna af Ab. Falkengreen och Gustav Ruuth (12 sid. fol.).

(Krigsärenden.)

SU. ang. magasinsverket i Sverige och Finland: de bägge krigsförrådsmagasinshusen på Skeppsholmen i Stockholm; inga anslag till inrättande af förrådsmagasin i Kristianstad och Göteborg; förstärkning af, utlåning ur samt uppmätning och inventering af förrådsmagasinen i Tavastehus, Fredrikshamn och Villmanstrand. Den 20 november. 1290

»Praesent. d. 11 febr. 1735. Res. i rådet d. 12 febr. 1735. Bringes til fulbordan af cammarcoll:o och flere vederbörande, af hvilkas försorg värkställigheten deraf beror. Exped.»

EKM. har uti 10 § af des nåd. secrete proposition angående krigsväsendet til lands och siös i nåder påmint RSt., huru högnödigt

[1] SU:s und. skrifvelse har Falckengreen.
[2] » » » » Ruth.

det är, at magasinsvärket i riket må i möjeligaste måtto blifva vårdat och til förkofran befordrat.

SU. har altså varit sorgfälligt at om krigsförrådsmagasinernes tillstånd i riket giöra sig noga underrättadt. Til hvilken ända man ej allenast förehaft cammarcollegii til denne riksdag ingifne und. relation samt det dervid bifogade extract utur förslagen på förrådsmagasinsbehåldningen, utan och närmare beskied och underrättelser om förrådsmagasinerne ifrån cammarcollegio och statscontoiret infordrat.

Hvad nu krigsförrådsmagasinet i Stockholm angår, som efter RSt:s förordnande vid 1727 års riksdag[1] bör innehålla et halft års underhåld för 20,000 man, så har thet vid sista riksdag[2] bestådt af 26,823 tunnor ritorr råg, 6,208 t:r ritort korn, 2,000 t:r oriadt dito, 20 t:r gryn, 2,000 t:r ärter, 909 t:r ritorr hafra och 1,035 ½ t:r oriadt dito, tilsammans 38,995 ½ t:r utom 5,802 L℔ rågmiöl, hvilket alt är vordet uphandlat, undantagandes miölet och 7,062 t:r ritorr råg, som uti k. slåttsmagasinet varit i behåld ifrån år 1727.

Thetta förrådet var vid sidsta riksdag uplagt uti et gammalt magasinshus på Skepsholmen samt uti åtskillige hyrde bodar under Södermalmsbärgen, emedan det på Skiepsholmen opbygde nya magasinshuset icke förr än in på sommaren år 1731 blifvit aldeles färdigt, hvarefter ifrån de hyrde bodarne så mycken spanmål blifvit transporterad, som i det nya magasinshuset kunnat inrymmas, nemligen 17,182 t:r 16 cap:r ritorr råg, 4,294 t:r 24 cap:r ritort korn, 876 t:r 16 cap:r ritorr hafra och 789 t:r ärter, som giör tilsammans 23,142 t:r 24 cap:r, så at i de hyrde bodarne nu allenast äro 2,000 t:r oriadt korn och 1,157 t:r ärter. Men vid inventeringen af åfvanber:de förråd, som til nya magasinshuset blifvit transporteradt, har uti de hyrde bodarne befunnits en brist eller mindre mål af 871 t:r 16 cap:r spanmål samt 202 t:r ärter och hafra, tilsammans 1,073 t:r 26 cap:r, hvilken afgång cammarcollegium berättar skola härröra af musfrat, skotrampning och intorkning samt difference emellan skieps- och bodmål, hvilket senare skal vara drygare än det förra, hvarom cammarcollegium berättar sig vara i värket begripit at närmare undersöka.

Uti gamla magasinshuset på Skiepsholmen äro nu oplagde 12,129 t:r 24 cap:r ritorr råg och 20 t:r gryn, så at rena behåldningen uti förrådsmagasinet här i staden, efter opgifne förslag, består af 29,312 t:r 8 cap:r ritorr råg, 4,294 t:r 24 cap:r ritort korn, utom 2,500 t:r, som til allmogen i Nyland och Österbotn äro utlånte, hvilka med två cappors vinst på tunnan komma at återbetalas, 2,000 t:r oriadt korn, 876 t:r 16 cap:r ritorr hafra, 1,946 t:r ärter och 20 t:r gryn, utom 2,257 t:r 8 cap:r ritorr råg, som för det i

[1] Se d. II, sid. 615—617.
[2] Se d. III, 1, n:r 883.

finska fortificationscassorne devalverade ryska myntet år 1731 blifvit ophandlade och uti nya magasinshuset på Skieppsholmen för slåttsmagasinets räkning äro uplagde, och altså bestiger hela behåldningen af spanmål, ärter, gryn och hafra uti förrådsmagasinet här i staden, när de til allmogen utlånte 2,500 t:r blifva betalte, til 40,949 t:r 16 cap:r. Desutan äro penningar at tillgå til 2,861 t:r 24 cap:r rågs, 324 t:r 12 cap:r korns, 2,134 t:r 16 cap:r oriadt hafras ophandlande, hvilket theraf härrörer, at et partie råg, rågmjöl och korn är sedan sidsta riksdag til förekommande af förskiämning i succariebröd och miöl til garnisonernes underhåld utgifvit och af statscontoiret i penningar ersatt, samt at magasinet niutit valuta i penningar för 2,134 t:r 16 cap:r oriad hafra, som til stall- och jägeriestaten blifvit utlefvererad. Hvad redogiörandet vidkommer för det här i staden befintelige magasinsförrådet, som igenom commercierådet von Hökerstedt är vordet uphandlat, så berättar cammarcollegium at, sedan bemälte commercieråd ifrån denne honom anförtrodde uphandlingen blifvit frikallad, har uphandligscommissarien Müller för samma uphandlingar med flere dertil hörige utbetalningar afgifvit räkning. Hafvandes äfven proviantmästaren sedermera giordt redo för detta spanmålsförrådet til 1733 års slut. Desutan har cammarcollegium och statscontoiret fogat den anstalt, at så väl de nya som gamla förrådsmagasinshusen blifvit satte under tre lås och nycklar, hvaraf cammereraren i andra afräkningscontoiret har den ena, uphandlingscommissarien den andra och slåttsproviantmästaren den tredje nyckelen, hvilka alla, så ofta desse magasinshus öpnas, böra vara dervid tillstädes. På lika sätt skall äfven förhållas med den delen af magasinsförrådet, som uti hyrde bodar finnes uplagd, så at ej annat synes, än at alt, hvad til krigsförrådsmagasinet här i staden hörer, står under behörig säkerhet, allenast at den af vederbörande collegii ledamöter, hvilken på förrådsmagasinet bör hafva tilsyn, en gång i månaden sielf efterser, huru det är beskaffadt. I anseende hvartil samt at RSt. sielfva vid deras sammankomst kunna hafva tilfälle detsamma at bese, onödigt tyckes vara, at det oftare inventeras, hälst en sådan inventering utan ansenlig omkåstnad och afgång ej kan skie. SU. har ock genom några deputerade låtit bese bägge förrådsmagasinshusen på Skiepsholmen och funnit dem bägge vara satte under tre lås och nycklar samt med god och ritorr spannemål så upfylte, at särdeles större qvantum ej kan inrymmas. Det nya magasinshuset finnes i fullkomligit godt stånd, betäckt med järnplåtar och med jernluckor försedt. Men taket på gamla magasinshuset, som merendels öfver alt är belagt med takstenar och til en del med järnplåtar, har många felachtigheter; ty sielfva taklaget är för lågt til tegeltak, takpannorne til en stor del spruckne och järnplåtarne af råst förskiämde, så at taket har läck på många ställen, hvaraf mycket spannemål tagit skada.

SU. har altså varit af den tankan, at hela taket borde rifvas ned och at en högre takresning med gaflar borde giöras, men som en sådan rifning och ändring kräfver lång tid och ej kan värkställas, der icke man, så länge byggnaden påstode, skulle låta transportera spanmålen derifrån och imedlertid förvara honom i hyrde bodar, hvilket skulle komma på ansenlig omkåstnad; alltså kan SU. ej styrka dertil, utan har stadnat i den mening, at hela takresningen, som efter stadsarchietecten Carlbergs berättelse ännu icke skal hafva tagit röta til sig, kan bibehållas, och hela taket öfver alt beläggas med nya jernplåtar, hvartil en tillräckelig summa nu kommer at anslås. SU. håller också före, at den ena flygelen af detta huset, som har skridit ut och skilt sig ifrån sielfva huset, kunde aldeles rifvas ned och sidan på huset igenmuras, eftersom grunden til denne flygelen icke är nog stadig och pålitelig, rummen ej heller kunna intaga så mycken säd, at det lönar mödan upbygga en ny flygel. Men som nödigt tycktes vara, at framdeles, när rikets tilstånd sådant kan medgifva, föröka det här i staden varande magasinsförrådet och penningar redan äro at tillgå till några tusende tunnor spannemåls uphandling, så är SU. af den tankan, at vid det nya magasinshuset en à tvenne flyglar kunde tilbyggas och thertil årligen i staten anslås 3 à 4,000 dlr smt.

SU. kan härvid icke obemält lämna, hurusom uti gamla magasinshuset finnes et partie gammal och odugelig spillsäd, som af matkar är anstucken och förskiämd, så at den hvarken til drick eller bröd kan användas. Och som man har orsak at befara, det ohyran, som födes af en sådan fördärfvad spillsäd, torde fördärfva det goda magasinsförrådet, hvilket ock redan til en del finnes vara skiedt, alltså håller SU. före, at berörde säd, så framt den icke skulle kunna föryttras, bör ju förr des häldre skaffas bort utur magasinet och i räkenskaperne afskrifvas samt at ingen odugelig säd, som kan föda ohyra af sig, må hädanefter i magasinerne blifva liggande, utan, efter föregången besichtning, på förber:de sätt afskaffas.

Des utan finner man vara högnödigt, at de omkring magasinshusen på Skieppsholmen varande gamla kyffen, hus och vedhögar måge derifrån bortflyttas på något annat ställe til förekommande af eldsvåda. SU. har ock varit omtänkt, huruvida det må vara rådeligit, at spanmålsförrådet här i staden til en tredjedel försälljes med avance för Cronan, men funnit, at det svårligen kan låta sig giöra, aldenstund större delen af den til förrådsmagasinet här i Stockholm uphandlade rågen är inkiöpt för 18 à 18 1/2 dlr kmt tunnan, och när man dertill lägger, hvad bem:te spannemål kåstadt Cronan i bodhyra, transporter, bärarelön med flera omkåstningar, så finnes den vara dyrare, än at man et sådant pris på spannemål i i Swerige önska vill. I fall ock priset på spannemålen emot förmodan skulle framdeles så stiga, at bem:te magasinsspannemål med någon fördel kunde afsättias, så vore ändå betänkeligit at försälja någon del af den ritorre rågen, med mindre icke någon svår hungersnöd skulle infalla, emedan så god och ritorr råg ej kan ifrån andra orter erhållas än ifrån Finland, Estland och Liffland; kunnandes äfven sådane conjuncturer existera, at ingen tilförsel kunde skie ifrån de tvenne sidstnämnde orter. Men i händelse af missväxt och dyr tid kunde den nödlidande allmogen i Österbotn och Finland med utlåning in natura understödias, allenast de af vederbörande landshöfdingar tillhållas sådant lån med jämngod spanmål samt tvenne cappors vinst på tunnan, så snart giörligit är, ersättiat utan at allmogen får tillfälle at samla på sig någon rest.

Elljest har SU. stadnat i den mening, at all hafra, ärter och gryn jämte det oriade kornet, som begripes under förrådsmagasinsbehåldningen här i staden, böra ju förr des hälldre försälljas, så i anseende dertil, at desse persedlar genom längre liggande kunna til Cronans alt för stora skada blifva aldeles förskiämde, som ock at Cronan kan på det sättet slippa at betala bodhyror. Skulle kornet, som i några års tid varit uplagt, icke utan Cronans afsaknad stå at föryttras, så kunde det förmalas til gryn och til utproviantering för gemena manskapet vid Stockholmsesquadren utdelas jämväl ock någon del deraf, så länge det är dugeligit, til garnisonsmanskape, här i staden lefvereras, så framt allmogen skulle villja med reda penningar betala den dem anslagne spannemålsräntan. Vidare har SU. intet at påminna vid förrådsmagasinet i Stockholm.

Vid 1731 års riksdag har väl SU. fallit på de tankar, at et förrådsmagasin uti Christianstad skulle inrättas af ritorr eller i nödfall af kiölnetorkad spanmål. Men som ingen summa penningar til detta behof af RSt. då blifvit anslagen, så har en sådan inrättning och uphandling sedermera ej kommit at värkställas. SU. kan ock för sin del ej finna, at några medel nu behöfva anslås til et förrådsmagasins inrättande i Christianstad, ty förutan det, at i anseende til den med konungen af Dannemark slutne aliancetractaten ingen fiendtelighet å den sidan synes vara på många års tid at befara, så är otvifvelachtigt, at man i Skåne altid kan få så mycken spannemål, som til arméens underhåld, i fall den komme at sammandragas, kunde erfordras.

På samma skiäl håller SU. före, at man vid rikets närvarande medellösa tilstånd ej behöfver anslå några medel til et förrådsmagasins inrättande i Giötheborg, efter som den orten altid kan hafva tilförsel så ifrån Skåne som Wästergiöthland.

Beträffande förrådsmagasinerne i Finland, så hafva de vid 1731 års riksdag[1] in alles bestådt af 18,050 t:r 21 1/3 cap:r ritorr spanne-

[1] Se d. III, 1, n:r 883, sid. 104.

mål, hvilket qvantum sedermera finnes vara förökt med 2,289 t:r, så at det efter de i år inkomne förslagen bestiger sig til 20,339 t:r 16 cap:r, utlåningarne och försälgningarne inberäknade. Med försälgningarne hänger så tilsammans at, emedan EKM. i anledning af RSt:s und. föreställning[1] under d. 17 nov. 1731 hade förordnat, at 16,500 t:r spanmål skulle i Tafvastehus upläggas, så har den anstalt blifvit giord, at behåldningen i Fredrichshamns och Wilmanstrands förrådsmagasiner, som utom alt för dryg omkåstnad ej kunde til Tafvastehus landvägen transporteras, skulle i orten försälljas och annan spanmål i stället vid Tafvastehus opkiöpas, hvilken ophandling kommer at skie, så snart spannemålen omkring Tafvastehus för bättre kiöp än vid Fredrichshamn och Wilmanstrand står at erhållas, då 16,500 t:r kunna i Tafvastehus opläggas och resten i Fredrichshamn och Wilmansstrand. Nu kan väl SU. ej annat än giöra sig stat derpå, at åfvanberörde 20,339 tunnor 16 cap:r blifva i finska förrådsmagasinet at tillgå, när utlåningarne inflyta och de för bortsåld spannemål influtne penningar til annan spannemåls uphandling vid Tafvastehus blifvit använde. Men så är doch SU. af den mening, at detta qvantum är på en så angelägen och exponerad ort alt för ringa, aldenstund Finland, hvarest intet påliteligit fästningsvärk är at tillgå, närmast gränsar til rikets mächtigaste granne och således vid påkommande fiendtelighet förnämligast kommer at försvaras med en god armée, hvilken intet kan sammandragas eller emot en fiende agera, der icke man til des underhåld har et tillräckeligit förrådsmagasin i beredskap. Fördenskull och som EKM. uti 10 § af des nåd. secrete proposition med särdeles eftertryck påmint om magasinernes förkofring, ty har SU. fallit på de tankar, at förrådsmagasinerne i Finland böra förstärkas med 9,660 t:r 16 cap:r, så at de åtminstone komma at innehålla et antal af 30,000 t:r ritorr råg, på det finska arméen må, när det omtränger, vara försedd med et förråd til in emot et års campagne, hvilket förråd man finner vara så mycket oumgängeligare, som berörde armée i händelse af fiendteligit ruptur torde komma att förstärkas med några regementer ifrån Swerige. Doch på det staten ej må blifva för mycket på en gång graverad, komma i hvarje års stat allenast 10,000 dlr smt til finska förrådsmagasinernes förökande at anslås. Och ehuruväl man icke lärer kunna undgå at af finska förrådsmagasinerne vid infallande missväxt och dyr tid understödia den nödlidande allmogen med utåningar emot richtig betalning med ritorr spanmål in natura samt två cappors vinst på tunnan, så tyckes doch den försichtighet dervid vara nödig, at icke mer än en trediedel af hela spanmålsförrådet utlånas samt at vederbörande landshöfdingar draga försorg, det utlåningarne så tidigt blifva betalte, som det utan allmogens altför stora olägenhet kan skie.

[1] Se d. III, 1, n:r 883.

Elljest har SU. igenomgådt alla ifrån och med 1727 inkomne förslag öfver behåldningarne i finska förrådsmagasinerne och the thervid giorde anmärkningar genom extractum protocolli af d. 16 sidstl. augusti, som copialiter bifogas, cammarcollegio och statscontoiret låtit communicera, hvilka thetsamma til vederbörandes förklaring remitterat och lära altså, när förklaringen efter riksdagen inkommer, til EKM. afgifva und. berättelse, huru det ena med det andra behörigen blifvit utredt, hvilket äfven til RSt. vid nästa riksdag af cammarcollegio och statscontoiret kommer at berättas. Imedlertid, som de ifrån orten inkomne förslagen öfver finska förrådsmagasinet icke äro så inrättade, at man af dem kan finna, hvad qvantum hvartdera magasin bör innehålla samt hvad deraf tid efter annan utlånt eller på utlåningarne betalt blifvit, altså kan SU. ej annat än i und. styrka EKM. at i nåder befalla cammarcollegio och statscontoiret, det de meddela vederbörande et formulair, hvarefter sådane månadtlige förslag, så til debet som credit, tydeligen måge inrättas.

I lika måtto föranlåtes SU. und. begiära, det täcktes EKM. foga den nåd. anstalt, at förrådsmagasinet i Tafvastehus, Fredrichshamn och Wilmanstrand först i nästkommande vår varder opmätt uti några ovälduge mäns närvaro, så af adelen, som de öfrige stånden i Finland, hvilka vid det tillfället äfven kunde efterse, huruvida desse magasinshusen äro, til följe af EKM:s nåd. bref under d. 20 septembr. 1731, ställte under tre lås och nycklar, samt inventerings och opmätningsinstrumenterne underskrifva och til cammarcollegium och statscontoiret insända.

Des utan finner SU. vara högnödigst, at förrådsmagasinet i Finland må in emot nästa riksdag å nyo inventeras och opmätas i ovälduge mäns närvaro, på det RSt. vid deras nästa sammankomst måge erhålla fullkomlig säker underrättelse, huru detta magasin emellan riksdagarne blifver vårdat och til förkofring befordrat, så at arméen i Finland, då den kommer at sammandragas, må ofelbart kunna hafva underhåld til in emot et års campagne. Varandes fördenskull SU. und. anhållan, det täcktes EKM. ställa nåd. ordres til vederbörande om det, som hörer til värkställigheten häraf så i det ena som andra målet.

SU. framhärdar etc.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1125.

Bilaga: »Extract af RSt:s SU:s defensionsdeputations protocoll, hållit i Stockholm d. 16 augusti a:o 1734. Ad mandatum Joh. Breant» (23 sid. fol.).

(Krigsärenden.)

1291 **SU. ang. fästningsverken i Sverige. Den 20 november.**

»Praesent. d. 11 febr. 1735. Res. i rådet d. 12 febr. 1735. Värkställes genom ordres til krigscollegium. Expedt.»

Ibland annat, som EKM. vid thenna riksdag uti then secrete proposition såsom et ibland the förnämsta riksvårdande ärender i nåder behagat på det högsta RSt:s omsorg anförtro, är riksens merendels öfver alt förfallne fästningars iståndsättiande, hvartil secrete commission samt krigscollegii relationer och bet. gifva anledning.

Thesse underrättelser har SU. noga igenomgådt och befunnit, huru som uppå de fästningar, hvilka til 1724 års slut blifvit af the samma år så väl som året förut förordnade fästningscommissioner besedde och till hvilka visse planer blifvit fastställte, et ansenligit arbete sedan sidsta riksdag är förrättadt, som alt för vidlöftigt blefve här at uprepa. Doch kan SU., hvad Stockholms, som then förnämsta, avenuen angår, hvilken SU. genom des ledamöter låtit i ögnasichte taga, ej undgå at berätta, det Oxdjupstornet är nu så vida färdigt at, sedan innevarande års arbete blifver bracht til slut, tå ej mer återstår än at nedtaga ställningarne och upsättia stora vindbryggan til ingången af tornet, så at Oxdiupsinfarten efter planen är försäkrad, när det vid sidsta riksdag fastställte cronvärket, hvarmedelst tenaillen och strandbatteriet kommer i ryggen at försvaras, blifver opfördt, hvarmed doch som thet mindre angelägna kan hafvas anstånd, til thes Waxholmsvärken blifva i stånd satte; kunnandes i krigstid, til infartens eller Oxdiupets så mycket kraftigare försvar, på Rindösidan vid stranden äfven anläggas et batterie à fleur d'eau, som giör front emot bem:te inlopp. Secrete commission har väl varit af den tankan, at Oxdiupstornet med koppar och muren med bly borde betäckas, hvilket väl vore varachtigare. Men när man eftersinnar, at sådant ej kan värkställas utan stor kostnad, ja större än som kan svara emot nyttan, i synnerhet hela taket vid en fiendtelig attaque kommer at nedtagas, så är SU. af samma tanka som SU. vid 1731 års riksdag,[1] at en brädetäckning, väl tiärad och underhållen, samt näfver och torf på muren kan giöra tillfyllest.

Vid *Waxholmen* återstå the redan påbegynte och til en stor del fortsatte liniernes fullbordande omkring och tornets hvalfning uti sielfva skantzen med mera, som til interieuren hörer; sammalunda defensionsbatteriet på *Waxöen* och värket på *Rindökullen*. Vid thesse värken har SU. i und. bordt påminna, först at generalmajoren och directeuren baron Löwen til at betäcka Waxholmsskantzens inre plan för enfilade ifrån Rindökullen för detta projecterat et värk

[1] Se SU:s und. skrifvelse den 8 mars 1731, d. III, 1, n:r 835.

omkring tornet med hvalf til magasiner och logementer för garnisonen. Men SU. har vid förra riksdagen befunnit, at et slikt värk skulle giöra platsen, som utom des är trång nog, alt för trång, och i anseende dertill förment, at man kunde draga en mur ifrån tornet paralelt med courtinen emot Rindölandet, hvilken mur secrete commission vid nogare skiärskådande befunnit af liten defence, så väl i anseende till des högd som brist af den horisontale defension, med mera. Nu är thetta på stället tagit i öfvervägande och funnit, at skantzen skulle blifva mycket trång, om det första projectet skulle följas, och at den omtalte traversen äfven föga nytta skulle åstadkomma i anseende til Rindökullens högd; hvartil kommer, at båda deseinerne skulle blifva för riket alt för kostbara, efter som de öfrige värken efter planen äro oundgängeligare, ibland hvilka sielfva Rindökullen är et af de aldra angelägnaste, hvarigenom Waxholms skants vinner alt, hvad som både af värket på Rindökullen och quarréen omkring Waxholmstornet eller traversen längs courtinen åt Rindösidan stode at förmodas, i anseende hvartill både quarréen och traversen kunna umbäras. Doch som souterrains uti skansen äro oundgängelige så väl till magasiner som logementer för garnison, så förmenar SU., at de öfrige linierne, i synnerhet de ifrån försänkningen åt Rindösidan til skantsbryggan och upgången i skantzen, som äfven böra å nyo opföras, men ej särdeles exponerade äro, kunna thertil inrättas.

På Rindökullen, gent emot Waxholms skants, har varit förordnat, at et värk skulle anläggas. Häröfver är sedermera en desein giord och af EKM. i nåder gillad, hvilken väl har sin goda defension med sig. Men som densamma är alt för kostbar emot then nytta then åstadkomma kan på then orten, hvarest then för högden skull ej kan giöra särdeles försvar af inloppet, utan tienar allenast at hindra en fiende at betjena sig af samma kulle till at incommodera Waxholms skants och giöra des försvar til intet; altså och emedan riket ej kan uthärda med så odrägelige utgifter, som desse avenuer skulle kräfva, i fall alla deseiner blefve så kostsamt inrättade, ty är SU. af den tankan, at et värk til mousqueterie och några 6-pundige stycken inrättadt kunde giöra tilfyllest, hälst som man har större orsak til befruchta, at en fiende, om han blefve mästare af kullen, skulle betjena sig af styckenen, som han i et större värk skulle för sig finna, än at han skulle kunna i en hast några stycken opföra. Villjandes man förmoda, at et slikt värk ej mer kommer at kosta än 20 til 30,000 dlr smt, öfver hvilken summa omkåstnaden ej stiga bör.

Vid det så kallade defensionsbatteriet på Waxön, hvarifrån kan skiutas à fleur d'eau och således en god del af inloppets försvar stå at erhållas, har 1731 års defensionsdeputation giordt then påminnelse, at then ther ärnade quarréen eller aflånga redouten kunde

menageras således, at then ej alldeles af murvärk med så många hvalf upbygges, som prejecterat varit, utan allenast med en reverterad(!) vall och bröstvärnet med stormpålar späckadt, och at under vallen några murade nicher till ammunitionens förvarande kunde giöras med et corps de garde af trä för vachten. Men secrete commission berättar, at på det stället ingen god jord är at tillgå, hvarmed en så hög vall, som i anseende til de bakom liggande högder erfordras, upföras kan, och fast än det skulle sig så giöra låta, vore sielfva värket af en liten defense, så väl i anseende til des högd som brist af den horisontale defension samt tilräckeligit rum at förvara krut och ammunition uti, som värkeligen vara bör, varandes uti det förr designerade värket allenast tre à fyra hvalf, emedan det öfriga, som ses på deseinen, är intet annat än contraforter eller pelare, hvaruppå batterierne samt stånd för mousquetterie skulle komma; der til med är foten af muren til craineaux för mousqueterie inrättad til thes försvar.

Thesse alla omständigheter har SU. på orten i nogare öfvervägande taga låtit och finner för sin del at, i fall man vil hafva någon rätt nytta af thetta för inloppet så angelägna batteriet, at til thes försäkrande i ryggen intet bör sparas uti den projecterade och af EKM. en gång fastställte deseinen, utan at then bör stricte följas, hvartil SU. tycker sig hafva så mycket större skiäl, som Waxön är så vidlöftig, at en fiende, utan at hindras af Waxholmen eller defensionsbatteriet, kan ther giöra descente och betjena sig af the bakom batteriet liggande dälder, högder och hus til at avancera in under ryggen af batteriet, thet samma, i mangel af nog kraftigt försvar, borttaga och sig theraf emot skantzen betiena; til förekommande hvaraf särskilt manskap til större antal än äljest på Waxön skulle behöfvas och arméen således försvagas, när then på annat ställe nödigare är.

Vid *Pålsundet* är ej vidare at påminna, än at thet till försvar af sänkevärket ther varande batteriet efter hand kommer at i stånd sättias efter EKM:s nåd. bref til krigscollegium af d. 23 septemb. 1731, jämväl ock i krigstid then vid ena ändan af jord anlagde skantzen, hvarjämte ock i sådan händelse et par flåttpråmar kunna dit förläggas at hielpa til försvara försänkningen.

Vid *Calmare* och *Carlshamn* har SU. intet at erhindra, ej heller vid *Carlscrona* skantzar, utan kommer arbetet ther vidare at continueras med the medel, som blifva beståde. Hafvandes SU., hvad hamnens befästande på thenna senare orten angår, sig särskilt i und. utlåtit.[1]

Till *Christianstads* iståndsättiande samlas penningar årligen, hvarmed kommer at fortfaras, til thes en så ansenlig summa blifver

[1] Se d. III, 1, n:r 1253.

at tilgå, at arbetet med commenderat manskap efter planen kan begynnas.

Vid *Landscrona* fästning, som näst Carlscrona är af fästningscommissionen vorden ansedd för den angelägnaste orten, har man ifrån och med 1727 til och med 1733 fortfarit med magasinets hvälfning uti stocken af fästningen, hvartil opgådt 32,025 dlr 29 öre smt. Orsaken, hvarföre detta arbetet fordrat så lång tid och ansenligare omkåstnad än äljest, finnes hafva varit denne, at hvalfvet år 1731 gifvit sig emellan bägge skorstenarne och lämnat en bucht til 10 fot i längden och 4 tumbs diuphet, samt at i artillerierustcammarehvalfvet, som går på tvärran under stora magasinshvalfvet, öfver infartsporten har den inre muren gifvit sig tvenne tum ifrån rustcammarehvalfvet. Hvaröfver är i octobris månad 1733, då sprickorne långt förut vore igenmurade, en undersökning efter krigscollegii föranstaltning hållen af generallieutenanten landshöfdingen och öfverkommendanten baron Cronman, öfverstelieutenanten Ridderswen och majoren Cederstråle samt en murmästare ifrån Malmö, hvaraf SU. inhämtat, det så väl Malmö stads som fortifications murmästaren varit af den tankan, at den gamla inre muren, som varit allenast femb fot tiock, skall varit för svag för den stora tyngden af magasinshvalfvet, som ungefär skal väga 21,816 skieppund, i anseende hvar till och på det hvalfvet skulle få behörig styrka man blifvit föranlåten at utom deseinen anlägga tvenne contreforter, hvilka skola hafva en fast sandgrund til 10, 12 à 14 fots diuplek, samt at continuera med hvälfningen öfver rustcammaren. Doch skal hvalfvet nu mera efter befälhafvarens i orten öfversten Stobées berättelse uti des häröfver afgifne förklaring under d. 28 novembr. 1732 vara i så godt stånd at, om det ej kan uthålla en bombardering, så skal, som öfverstens ord lyda, intet hvalf i världen sådant kunna giöra. Elljest finnes den författning vara giord, at contra-scharpen och glacien omkring Landscrona fästning, hvartil 35,048 dlr 19 öre smt blifvit anslagne och disponerade, lära nu i år medelst 700 mans tilhielp af Jönkiöpings läns regemente förmodeligen blifvit fullbordade, hvarefter det förordnade blockhusets anläggande på yttre sidan af inloppet, eller i den så kallade Pilhacken, tyckes böra företagas efter en desein, som för SU. blifvit opvist och hvarvid ej något är at erhindra.

Thetta är hvad SU. haft at påminna vid de fästningsvärk, som år 1723 och 1724 blifvit besichtigade.

Vid de öfrige, nemligen i Halland, Giötheborgs och Bohuslän, är ej något särdeles arbete i senare tiden till förledit års slut förrättadt, i väntan på continuation af åfvanomrörde commission, hvilken efter RSt:s förordnande vid sidsta riksdag[1] uti Giötheborg samt

[1] Se d. III, 1, n:r 842, sid. 41.

de öfrige Bohus och Hallandske fästningarne i förledit år för sig gådt. Denne commission hafver så väl en omständelig berättelse om desse fästningars situation och beskaffenhet som ock et vidlöftigt bet. ang. deras iståndsättiande til EKM. i und. afgifvit, hvilket alt SU. igenomgådt och funnit vara så grundeligit och moget, at man ej annat kan än styrka dertil, at fästningsarbetet efter samma plan må fullfölljas, hälst efter inga nya byggnader i desse fästningar äro projecterade, undantagades

1:o) at utanvärken vid *Giötheborg* blifva, efter desse tiders maner at befästa, mer utvidgade än efter den gamla deseinen;

2:o) at bägge de innom Giötheborgs fästning liggande Oterhällsbärgen blifva af tvenne redouter intagne;

3:o) at et värk kommer at anläggas på lilla Billingen så til inloppets som ammiralitetsvärfshamnens försvar. Sammalunda

4:o) allahanda nödige magasinshus, bagerier, baraquer och kruthus, hvilka efter handen och som medlen tillåta, komma at byggas. Och sidst

5:to) at uti *Marstrand* tvenne små och ej särdeles kostsamma värk komma vid stranden at anläggas, efter som sielfva fästningen ej kan försvara inloppet för thes högd skull. Doch har SU. vid Giötheborgska fästningscommissionens bet. giordt följande påminnelser:

1:o) at the vid Giötheborg varande tornen *Stora Cronan* och *Wästgiötha Lejon* måge framdeles vid bättre tider på samma sätt som Oxdiupstornet i Stockholms skiärgård blifva med platt tak och batterier försedde, så at styckenen komma at spela öfver banc, då man så mycket bättre lärer kunna commendera de innom canoneskått liggande högder;

2:do) at de vid stora bomen i Giötheborg projecterade flåttpråmar kunna lämnas til sidst, emedan de tyckas vara i fredstid mindre nödige;

3:o) at tornet i *Ny Elfsborgs* fästning kan på lika sätt som Oxdiupstornet täckas med näfver och torf, aldenstund bly- eller koppartäckningen är alt för kostsam och, som man af förfarenheten på then orten inhämtadt, icke varachtigt;

4:o) at till inloppets försvar vid Ny Elfsborg äro tvenne seglande pråmar nödige.

Omkostnaden, som til Giötheborgs samt the öfrige Bohus och Hallandske fästningarnes iståndsättiande in alles ärfordras, bestiger sig väl tämmeligen högt, neml:n til siu tunnor guld. Men som thesse orter, och i synnerhet Giötheborg och Ny Elfsborg, hvilka kräfja största delen af omkåstningssumman, äro för riket ganska importante gränseorter å den sidan emot Dannemark och Norige, jämväl place d'armes för arméen samt station för esquadren, så tyckes nödvändigheten fordra, at man till deras fortificerande må hafva

al möda och kåstnad ospard; hvilket ändamål med en drägelig afsaknad för riket lärer kunna erhållas, om någon summa i hvarje års stat til desse orter efter handen optagas.

Den å Wärmeländska gränsen belägne, så kallade *Eda skants*, som i förra danska kriget är vorden anlagd, har vid en år 1729 theröfver hållen besichtning funnits merendels vara förfallen och utan defension, i anseende hvartill EKM. under d. 17 novembris 1730 finnes hafva bifallit krigscollegii und. förslag, at densamma, hvad sielfva hufvudlinierne angår, skulle förstärkas igenom en stark och varachtig fot af gråsten til tre à fyra fots tiocklek samt at den gamla vallen med en god torfsättning skulle förbindas. Hafvandes EKM. i nåder gilladt then af krigscollegio upgifne desein til denne skansens iståndsättiande, hvarefter et omkåstningsförslag i julii månad 1733 in loco blifvit uprättadt, som visar, at til Eda skants opbyggande efter förber:de desein erfordras 63,462 dlr 25 öre smt. Men som denne orten en så ansenlig omkåstnad ej synes förtjäna, så tyckes ej mera kunna bestås, utom de 3,757 dlr 20 öre smt, som äro at tillgå, så framt alt efter förra årens stater utfaller, än 500 dlr smt årligen, hvarefter arbetet kan proportioneras.

Hvad de norr- och jämtländske skantzarne, näml:n *Dufwe*, *Hierpe* och *Långå*, vidkommer, så synes det ej löna mödan at till deras bibehållande anslå några medel, emedan de allenast bestå af jordvallar, hvilka, då det omtränger, snart kunna oplagas och i stånd sättias. Och som der ligger något artilleriemanskap, som skall kåsta Cronan årligen 1,960 dlr smt, så håller SU. bäst vara, at manskapet derifrån indrages samt den der befintelige ammunition flyttes til *Frössö skants*, kommandes med detta manskapet således at förhållas, efter som SU. uti et särskilt memorial sig härom i und. yttrat.[1]

Sedan nu SU. således korteligen yttradt sine und. tankar ang. alla riksens fästningar, kan man icke undgå i lika und. förmäla, huru man funnit, at de summor, som i 1732, 1733 och 1734 årens stater til desse samt de öfrige riksens fästningar blifvit anslagne, hafva til så vidlöftige och kostbara värks fullbordande varit så otillräckelige at, om större penningesummor ej skulle dertil bestås, så vore til befara, at några redan anlagde och påbegynte värk komme til riksens stora otjenst aldeles at afstadna och förfalla.

Hvarföre och som rikets defension och säkerhet vid påkommande örlog til en god del ankommer på väl fortificerade samt med tillräckelig besättning och bestyckning försedde fästningar och gränsehus, ty håller SU. i und. före, at til fästningsarbetets bedrifvande til nästa riksdag årligen i staten så stor summa uptages och anslås, som medlens tilgång samt rikets nödvändigare tarfvor och hvarje orts omständigheter det tillåta kunna. Kommandes jämväl de 3,000

[1] Se d. III, 1, n:r 1285.

dlr smt, som borgerskapet i Fredrichshamn för upbygde baraquer hafva af EKM. och Cronan at fordra, för et år at upföras i finska staten. Och förmenar SU., at de årlige fästningsbyggningsmedlen kunna på sätt, som medfölljande project utvisar, hädanefter fördelas. Men som fästningsbyggnaden å hvarje ort tyckes böra lämpas efter omständigheterne, så lärer EKM. med råds råde i nåder täckas så fördela berörde medel, som rikets säkerhet i anseende till conjuncturerne kan finnas kräfva. SU. framhärdar etc.

Anm. Om underskrifterna se anm. till n:r 1125.

Bilaga: »Förslag som visar, hvad medel för nästkommande och de följande åren til nästa riksdag erfordras til fästningsbyggnaden i Swerige, Finland och Pommern» (3 sid. fol.), slutande på en summa af 132,818 dlr smt.

(Krigsärenden.)

Förut utgifna delar:

Första serien, 1521—1718.

Del.	I:	I.	1521—1544.	Pris 10 kr.
Del.	I:	II.	1544—1560.	Pris 10 kr.
Del.	II:	I.	1561—1568.	Pris 3 kr. 50 öre.
Del.	II:	II.	1668—1571.	Pris 5 kr. 75 öre.
Del.	II:	III.	1571—1592.	Pris 15 kr. 75 öre.
Del.	III:	I.	1593—1594.	Pris 10 kr.
Del.	III:	II.	1595—1596.	Pris 4 kr.

Andra serien, 1719—1800.

Del.	I.		1719—1723.	Pris 17 kr. 50 öre.
Del.	II.		1726—1727.	Pris 16 kr. 25 öre.
Del.	III:	I.	1731—1734.	Pris 26 kr.

150659